รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการการสร้างตัวแบบเชิงกระบวนการและเครื่องมือในการจัดการทรัพยากรทะเลและชายฝั่งจังหวัดตรังสู่ความยั่งยืน

Process Modeling and tools for Marine and Coastal Resources Management in Trang Province to Sustainability

โดย ผศ.ดร.อภิรักษ์ สงรักษ์ และคณะ

มีนาคม 2560

สัญญาเลขที่ RDG58A0026

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการการสร้างตัวแบบเชิงกระบวนการและเครื่องมือในการจัดการทรัพยากรทะเลและชายฝั่งจังหวัดตรังสู่ความยั่งยืน

Process Modeling and tools for Marine and Coastal Resources Management in Trang Province to Sustainability

คณะผู้วิจัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อภิรักษ์ สงรักษ์	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประเสริฐ ทองหนูนุ้ย	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐฑิตา โรจนประศาสน์	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ รัตนาพร อนันตสุข	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย
ดร.สุดคนึง ณ ระนอง	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย
นางสาวเดือนรุ่ง ช่วยเรือง	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย
ดร.สมศรี ศิริขวัญชัย	นักวิจัยอิสระ
ดร.ดิเรก หมานมานะ	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
นายประจวบ โมฆรัตน์	ส่วนอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเล
นายภาคภูมิ วิธานติรวัฒน์	มูลนิธิอันดามัน
นางสาวดาวรรณ สันหลี	มูลนิธิอันดามัน
นางสาวเนติมา ไกรทอง	องค์การบริหารส่วนตำบลบางหมาก

สนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

(ความเห็นในรายงานนี้เป็นของผู้วิจัย สกว.ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป)

รายงานวิจัย

โครงการการสร้างตัวแบบเชิงกระบวนการและเครื่องมือในการจัดการทรัพยากรทะเลและชายฝั่งจังหวัดตรังสู่ความยั่งยืน

Process Modeling and tools for Marine and Coastal Resources Management in Trang Province to Sustainability

คณะผู้วิจัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อภิรักษ์ สงรักษ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประเสริฐ ทองหนูนุ้ย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐฑิตา โรจนประศาสน์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์รัตนาพร อนันตสุข
นายประจวบ โมฆรัตน์
นางสาวดาวรรณ สันหลี
ดร.สมศรี ศิริขวัญชัย
ดร.ดิเรก หมานมานะ
ดร.สุดคนึง ณ ระนอง
นางสาวเดือนรุ่ง ช่วยเรือง
นายภาคภูมิ วิธานติรวัฒน์
นางสาวเนติมา ไกรทอง

สนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)
(ความเห็นในรายงานนี้เป็นของผู้วิจัย สกว.ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป)

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร
โครงการการสร้างตัวแบบเชิงกระบวนการและเครื่องมือในการจัดการทรัพยากรทะเลและชายฝั่งจังหวัดตรังสู่ความยั่งยืน

จังหวัดตรังมีชายฝั่งทะเล ครอบคลุมพื้นที่ชายฝั่ง 5 อำเภอ ได้แก่ อำเภอสิเกา อำเภอกันตัง อำเภอปะเหลียน อำเภอหาดสำราญ และอำเภอย่านตาขาว มีหมู่บ้านชายฝั่งทะเลจำนวน 45 หมู่บ้าน ใน 15 ตำบล จังหวัดตรังมีความอุดมสมบูรณ์ด้านฐานทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ได้แก่ มีพื้นที่หญ้าทะเลมากที่สุดในประเทศไทยกว่า 33,600 ไร่ มีพื้นที่ป่าชายเลนจำนวน 240 ตารางกิโลเมตร ส่งผลให้จังหวัดตรังมีความชุกชุมของทรัพยากรประมง สร้างอาชีพให้แก่ชาวประมงในพื้นที่ชายฝั่งมากมาย นอกจากนี้ยังมีทรัพยากรที่หายากในพื้นที่จังหวัดตรัง ได้แก่ พะยูน ซึ่งเป็นแหล่งอาศัยของพะยูนฝูงใหญ่ในประเทศไทย จากความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรสัตว์น้ำและทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ได้เกิดการใช้ประโยชน์มาอย่างต่อเนื่อง และการพัฒนาชายฝั่งที่ขาดแผนการควบคุมที่เหมาะสม ทำให้ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งเกิดความเสื่อมโทรม

พระราชบัญญัติส่งเสริมการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง พ.ศ. 2558 ของกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง เป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งที่ชุมชนเจ้าของทรัพยากรมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางและนโยบาย ซึ่งได้กำหนดให้มีคณะกรรมการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งระดับจังหวัด ตามมาตรา 12 มีอำนาจหน้าที่สำคัญคือการจัดทำและเสนอนโยบายและแผนการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งจังหวัด สู่ระดับชาติ เสนอความเห็นต่อคณะกรรมการในการพิจารณาให้ความเห็นชอบพื้นที่ที่จะใช้มาตรการในการป้องกันการกัดเซาะชายฝั่ง ช่วยเหลือ ให้คำแนะนำ และประสานงานกับหน่วยงานของรัฐในระดับจังหวัดและจังหวัดใกล้เคียง ดำเนินการร่วมกับภาคประชาชน ชุมชนชายฝั่ง และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการรักษา การอนุรักษ์ การฟื้นฟู และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งในจังหวัด

อย่างไรก็ตามคณะกรรมการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งระดับจังหวัด ซึ่งถูกตั้งขึ้นภายใต้พระราชบัญญัติส่งเสริมและบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและขายฝั่ง พ.ศ. 2558 เพื่อให้เป็นกลไกที่สำคัญในการจัดการฐานทรัพยากรในพื้นที่ของตนเองผ่านกระบวนการจัดการร่วม (Co-management) จังหวัดตรังเป็นพื้นที่นำร่องในการจัดตั้งคณะกรรมการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งระดับจังหวัดมาตั้งแต่ พ.ศ. 2550 แต่ยังไม่มีทิศทางและแผนการทำงานที่เป็นรูปธรรม เพื่อให้การจัดการทรัพยากรประมงและทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งเกิดความยั่งยืน จึงจำเป็นที่จะต้องมีข้อมูลทางวิชาการที่เกี่ยวกับสถานภาพทรัพยากรในพื้นที่ การใช้ประโยชน์ในอดีต ปัจจุบัน และแนวโน้มในอนาคต ข้อมูลด้านสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนชายฝั่ง สถานการณ์ภัยคุกคาม โครงการพัฒนาพื้นที่เปราะบางใกล้แหล่งทรัพยากรประมง ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง และข้อมูลอื่นที่เกี่ยวข้อง โดยเป็นข้อมูลที่ถูกต้องจากการเก็บรวบรวม สังเคราะห์จากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ นำมากำหนดเป็น

แผนปฏิบัติการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ที่ผ่านขั้นตอนอย่างมีระบบ จนเป็นที่ยอมรับจากทุกภาคส่วน ดังนั้นการพัฒนาแผนการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งจังหวัดตรังสู่ความยั่งยืน จะเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการสร้างแผนบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งของจังหวัดตรัง ในการกำหนดความต้องการของชุมชนเพื่อการใช้ประโยชน์ การอนุรักษ์ คุ้มครองรักษาทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง เกิดแผนงานและโครงการที่นำไปสู่การสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะเป็นกลไกให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็งและสามารถบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งได้อย่างยั่งยืน

โครงการการสร้างตัวแบบเชิงกระบวนการและเครื่องมือในการจัดการทรัพยากรทะเลและชายฝั่งจังหวัดตรังสู่ความยั่งยืน มีเป้าหมายเพื่อสร้างตัวแบบเชิงกระบวนการในการวางแผนการจัดการทรัพยากรทะเลและชายฝั่ง สำหรับพัฒนาเครื่องมือในการเก็บข้อมูลสนับสนุนการวางแผนการจัดการทรัพยากรทะเลและชายฝั่ง เพื่อนำมาสนับสนุนการตัดสินใจการกำหนดพัฒนาแผนบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งจังหวัดตรังโดยกระบวนการมีส่วนร่วม โดยกำหนดกรอบวิจัยด้านการพัฒนาเครื่องมือในการเก็บข้อมูลสนับสนุนการวางแผนการจัดการทรัพยากรทะเลและชายฝั่ง การเก็บข้อมูลเศรษฐกิจสังคมและรูปแบบการทำประมงของชาวประมงพื้นบ้าน (ชุมชนชายฝั่ง) ครอบคลุมพื้นที่ชุมชนชายฝั่งใน 5 อำเภอ ได้แก่ อำเภอสิเกา อำเภอกันตัง อำเภอย่านตานขาว อำเภอหาดสำราญ และอำเภอปะเหลียน จังหวัดตรัง โดยกำหนดการจัดเวทีการประชุมเสวนาในระดับตำบล จำแนกตามหมู่บ้านชายฝั่งทะเล กำหนดผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในระดับหมู่บ้านชายฝั่งทะเล และพื้นที่ระดับตำบล และการประชุมเสวนาในระดับอำเภอ ให้แต่ละเวทีการประชุมเสวนามีผู้เข้าร่วมครอบคลุมกลุ่มผู้แทนจากแต่ละหมู่บ้าน ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้านและคณะกรรมการหมู่บ้าน, แกนนำกลุ่มอนุรักษ์หรือกลุ่มอาชีพประมงทางทะเลและชายฝั่ง, กำนันในท้องที่, นายกองค์การบริหารส่วนตำบล, เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลด้านแผนและยุทธศาสตร์หรือด้านสิ่งแวดล้อม และเจ้าหน้าที่ในระดับอำเภอที่รับผิดชอบงานด้านแผนหรือดูแลท้องถิ่น

โครงการวิจัยเป็นบูรณาการความร่วมมือจากหลายหน่วยงานที่สนับสนุนการประชุมระดมความคิดเห็น การสนับสนุนบุคลากร การสนับสนุนข้อมูล การสนับสนุนสถานที่ และงบประมาณเพิ่มเติม โดยเฉพาะหน่วยงานที่เป็นภาคีร่วมในการทำวิจัย ได้แก่ สำนักงานประมงจังหวัดตรัง สำนักงานบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งที่ 7 (สบทช.7), ส่วนอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเล สบทช.7, ส่วนส่งเสริมการมีส่วนร่วม สบทช.7, ชมรมประมงพื้นบ้านจังหวัดตรัง, สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดตรัง, สมาคมการท่องเที่ยวและโรงแรมจังหวัดตรัง และมูลนิธิอันดามัน

เป้าหมายสำคัญของการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การจัดการทรัพยากรทะเลและชายฝั่งจังหวัดตรังสู่ความยั่งยืน ครั้งนี้ นอกจากการได้ผลผลิตที่สำคัญ คือ แผนยุทธศาสตร์ยุทธศาสตร์การจัดการทรัพยากรทะเลและชายฝั่งจังหวัดตรัง พ.ศ.2560-2564 แล้ว ยังมุ่งหวังให้ผู้เกี่ยวข้อง ผู้รับผิดชอบและบุคลากรภายในหน่วยงานองค์กรภาคีเครือข่าย ได้รับการเพิ่มพูนความรู้และศักยภาพในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ ได้สานความสัมพันธ์เป็นภาคีพูนพลัง (Synergy) เพื่อให้เกิดการบูรณาการการดำเนินงานร่วมกันและสามารถ

นำแผนยุทธศาสตร์ดังกล่าวไปดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยมุ่งเน้นที่**กระบวนการมีส่วนร่วม**ของประชาชนในชุมชนพื้นที่ชายฝั่ง และหน่วยงาน/องค์กรภาคีเครือข่าย การวิเคราะห์ศักยภาพชุมชนชายฝั่งด้านสภาพแวดล้อม จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT analysis) เพื่อให้ได้แผนยุทธศาสตร์ฯ ที่มีความสมบูรณ์ สอดคล้องกับบริบทและสถานการณ์อย่างครอบคลุมยิ่งขึ้น

แผนยุทธศาสตร์การจัดการทรัพยากรทะเลและชายฝั่ง จังหวัดตรัง พ.ศ.2560-2564 สามารถประมวลสรุปผลและจัดทำแผนยุทธศาสตร์ฯ โดยมีสาระสำคัญ **วิสัยทัศน์ "จังหวัดตรังมีทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งที่อุดมสมบูรณ์ บนพื้นฐานความเข้มแข็งของชุมชนและการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน ให้เกิดการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน"** กำหนดเป้าประสงค์ (1) ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งมีความอุดมสมบูรณ์อย่างยั่งยืน (2) ภาครัฐ เอกชน และภาคประชาชน มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง (3) ประชาชนและผู้มีส่วนได้เสีย (Stakeholders) มีความรู้ ความเข้าใจ ความตระหนักถึงความสำคัญและมีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งได้อย่างยั่งยืน และ (4) ประชาชนในชุมชนชายฝั่งมีความมั่นคงทางด้านอาชีพและคุณภาพชีวิตดีขึ้น ส่วนพันธกิจมี 4 ด้านคือ (1) อนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง (2) เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง (3) สร้างจิตสำนึกและความตระหนักถึงความสำคัญของทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง และ (4) รักษาดุลยภาพระหว่างการใช้ประโยชน์และการคงอยู่ของทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งอย่างยั่งยืน และมียุทธศาสตร์ 5 ด้าน คือ (1) การอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง (2) การเสริมสร้างศักยภาพของภาคีเครือข่ายให้มีความเข้มแข็ง (3) การจัดการความรู้อย่างเป็นระบบ (Knowledge Management System: KMS) (4) การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วน และ (5) การส่งเสริมธุรกิจที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (Green business)

การแปลงแผนยุทธศาสตร์การจัดการทรัพยากรทะเลและชายฝั่ง จังหวัดตรัง พ.ศ. 2560–2564 สู่การปฏิบัติ ได้นำกรอบแนวคิดการจัดทำแผนเชิงยุทธศาสตร์ แนวคิดการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ การทบทวนสถานการณ์ต่างๆ นโยบาย กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง สถานการณ์แนวโน้มด้านทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง เป็นแนวทางในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ โดยใช้กระบวนการแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วนในทุกระดับ ทั้งนี้การขับเคลื่อนแผนการจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง จังหวัดตรัง พ.ศ. 2560-2564 จะมี**คณะกรรมการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งจังหวัดตรัง** ที่จัดตั้งขึ้นตามมาตรา ที่ 12 และมีอำนาจหน้าที่ตามมาตรา 13 ของพระราชบัญญัติส่งเสริมบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง พ.ศ. 2558 ซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการกำกับดูแลยุทธศาสตร์ต่างๆ ไปสู่การปฏิบัติให้เกิดผลเป็นรูปธรรม โดยมีแนวทางการขับเคลื่อนแผนไปสู่การปฏิบัติ คือการเสริมสร้างและพัฒนาความเข้าใจเกี่ยวกับสาระสำคัญของแผนการจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง รวมถึงการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในการขับเคลื่อนแผนไปสู่การปฏิบัติทั้งระดับส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และท้องถิ่น อาทิเช่น การจัดประชุมสร้างความเข้าใจ การประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อที่หลากหลาย การบูรณาการประสานการปฏิบัติแผนการจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งกับแผนพัฒนาจังหวัด ภายใต้ประเด็นยุทธศาสตร์ที่มีความเชื่อมโยง

กัน การผลักดันให้มีงบประมาณเชิงบูรณาการด้านการจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง การกำหนดบทบาทหน่วยงานและภาคีเครือข่ายทุกระดับในการขับเคลื่อนแผนฯ ไปสู่การปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ ได้แก่ หน่วยราชการส่วนกลาง จังหวัด และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมถึงภาคเอกชน องค์กรพัฒนาเอกชน สถาบันการศึกษา หน่วยงานวิจัย รวมทั้งสื่อต่างๆ รวมทั้งการสนับสนุนการจัดตั้งคณะอนุกรรมการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งของจังหวัด ด้านกำกับและติดตามแผนยุทธศาสตร์ และการแสวงหาความร่วมมือของหน่วยงานที่มีหน้าที่และมีกิจกรรมเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์และการอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง และเพื่อเป็นติดตามและทบทวนแผน จึงควรต้องติดตามประเมินผลโดยการมีส่วนร่วมของหน่วยงานต่างๆ ทั้งส่วนกลางและระดับพื้นที่ โดยกำหนดให้มีการจัดทำรายงานผลการดำเนินงานเป็นประจำทุกปี รวมทั้งให้มีการประเมินผลในการนำแผนการจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ไปสู่การปฏิบัติในทุกระดับในช่วงกลางแผนและปลายแผน เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาปรับปรุงหรือทบทวนแผน ตลอดจนการวิจัยและพัฒนาองค์ความรู้ด้านการจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ในประเด็นต่างๆ รวมทั้งการส่งเสริม การแก้ไขปัญหา การปกป้องทรัพยากร ฯลฯ เพื่อใช้ในการปรับปรุงกฎหมายและระเบียบต่างๆ ที่เกี่ยวข้องให้สอดคล้องกับสถานการณ์และดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

Executive Summary

Process Modeling and tools for Marine and Coastal Resources Management in Trang Province to Sustainability

The coastal area of Trang province occupies five districts: Sikao district, Kantang district, Palian district, Hat Samran district and Yan Ta Khao district. There are 45 coastal villages in 15 subdistrict. Trang province is plentiful with coastal resources; it has the largest seagrasses area in Thailand that occupies 33,600 rai and 240 km^2 of mangroves area. As a result, there is plenty of fishery resources that generates careers to the fishermen in the area. Furthermore, there is rare and uncommon resource which is dugong, the habitation of the largest dugong herd in Thailand. With the richness of aquatic animal and coastal resources, there is the constant utilization of them and the coastal development without the appropriate control causes the marine and coastal resources deterioration. Promotion of Marine and Coastal Resources Management Act, B.E. 2558 (2015), Department of Marine and Coastal Resources is a tool for marine and coastal resources management that allow the communities to participate in setting direction and policy. With this reason, Marine and Coastal Resources Commission is formed in accordance with Section 12. The main authorities and functions are to set and propose the policy and marine and coastal resources management plan from provincial level to national level proposing to the commission to consider the area for implement the preventive measure of coastal erosion, to assist, give suggestion and coordinate with government agencies in provincial and national level, to coordinate with public sector, coastal communities and local administrative organization to preserve, rehabilitate and utilize the benefits of marine and coastal resources.

However, the provincial Marine and Coastal Resources Commission which is formed under the Promotion of Marine and Coastal Resources Management Act, B.E. 2558 (2015) is the key mechanism for managing resources in the area through Co-management process. Trang Province is the pilot area to form the provincial Marine and Coastal Resources Commission since 2007. However, there is no solid direction and operation plan to sustain the marine and coastal resources management. Thus, it is necessary to have the academic information on the resources state in the area, the utilization in present, in the past and in the future, economic and social status of coastal

communities, situation of threat, development project for the vulnerable area near the fishery resources source, marine and coastal resources and other relevant information. The information should be accurate, gathering and synthesizing from the stakeholders in the area to determine the operation plan for marine and coastal resources resources management through the systematic process and be accepted from all sectors. Therefore, the development of marine and coastal resources management in Trang Province to sustainability is the essential tool to model the marine and coastal resources management plan in Trang Province in order to determine the community needs for utilization, preservation and maintenance marine and coastal resources, set the plan and project leading to the budgetary support from the relevant agencies. This will be the mechanism for building community strength and the sustainable marine and coastal resources management.

Process modeling and tools for marine and coastal resources management in Trang Province to sustainability aims to create the process modeling in order to develop the tool for collecting supportive data for marine and coastal resources management to support the decision-making for determine the marine and coastal resources management plan in Trang Province by the participation. Research framework bases on the development of the tool for collecting supportive data for marine and coastal resources management plan, economic and social data collection and the fishery pattern (coastal community) in the coastal communities of 5 districts: Sikao district, Kantang district, Palian district, Hat Samran district and Yan Ta Khao district, Trang Province. The forum is organized in local level: Subdistrict and district, classified by the coastal community. Stakeholder in the coastal community and subdistrict is determined. The participants of each forum consists of the representatives of each community i.e. village headman and village committee, the mainstay of conservative group or coastal fishery group, village chief in the area, Chief Executive of the SAO, the officer of the SAO, planning and strategies or environment and the officer from the District level who is responsible for planning.

Research project is the integration of organizations that support the brainstorm discussion in order to support personnel, information, places and additional budget, particularly the agency that is the research network group i.e. Trang Provincial Fisheries Office, Office of Marine and Coastal Resources Management 7 (MCRM 7), Division of

Marine Resources of MCRM , Division of Participation Promotion MCRM 7, Trang Fisherfolk Club, Provincial Offices for Natural Resources and Environment Trang, Trang Tourism and Hotel Association and Andaman Foundation.

The main goal of strategic plan for marine and coastal resources management in Trang Province to sustainability is not only to obtain the significant outcome: the strategic plan for marine and coastal resources management in Trang Province 2017-2021, but also to provide knowledge and potential for setting strategic plan for the relevant persons, in charge person and personnel in the network group, to tighten relationship to become synergy for the integration as well as the efficiency and effectiveness of strategic plan implementation. It emphasizes on **participation process** of the public in the coastal community and agencies/ network group, the analysis of potential of coastal community on environment, strength, weakness, opportunity and threat (SWOT analysis) to acquire the complete strategic plan in accordance with the context and situation.

The strategic plan for marine and coastal resources management in Trang Province 2017-2021 can be summarized with the key content. **Vision is "Trang Province has plenty of marine and coastal resources bases on the community strength and participatory management for the sustainable utilization."** The objectives are (1) Marine and coastal resources are sustainably plentiful, (2) Government, private and public sector has participation in marine and coastal management, (3) Stakeholder has knowledge and understanding and awareness of significance and the utilization of marine and coastal resources sustainably and (4) People in coastal community have career stability and a better quality of life. There are four mission aspects: (1) Preserve and rehabilitate marine and coastal resources, (2) Increase the efficiency of marine and coastal management, (3) Create awareness and consciousness of significance of sustainable marine and coastal resources and (4) balance the sustainable utilization and the existence of marine and coastal resources. There are five aspects of strategy: (1) Preservation and rehabilitation of marine and coastal resources, (2) Enhancement of network group potential, (3) Knowledge Management System: KMS), (4) Promotion of network group participation of all sectors and (5) Green business promotion.

To implement the strategic plan for marine and coastal resources management in Trang Province 2017-2021 it applies the strategic plan concept, Results-Based

Management, the review of situations, policies, relevant laws and regulations, the possibility of marine and coastal resources as the guidelines for setting strategic plan. Participatory process of all associate groups is applied. To drive the strategic plan for marine and coastal resources management in Trang Province 2017-2021 there is **Trang Marine and Coastal Resources Commission** which is formed in accordance with Section 12 and is authorized as states in Section 13 of Promotion of Marine and Coastal Resources Management Act, B.E. 2558 (2015). The commission controls and implements the strategies to the practice. The mechanism are the enhancement and development of understanding of key contents of marine and coastal management plan, including the participation of all sectors to drive the plan to the practice in central, regional and local level. Samples of mechanism are the set up of conference, the public relations through media, the integration and coordination of marine and coastal resources management plan and province development plan under the relevant strategic topics, the encouragement of integrate budget for marine and coastal resources management, the determination of roles of sections and network group of all levels: central government, provincial and local administrative organizations, including private sector, private development organization, educational institution, research unit and media in driving the plan to the practice bases on the responsibility. Moreover, it should have the promotion of forming Marine and Coastal Resources Sub-Commission to control and monitor the strategic plan and to build the cooperation of sections that concern with the utilization and preservation of marine and coastal resources and to follow up and review plan. Therefore, the evaluation should be performed by the participation of organizations from central and local level by having the annual performance report and the assessment of marine and coastal resources management plan implementation to the practice in the middle and at the end of plan as the information for consideration to improve or review the plan. Furthermore, the research and development of knowledge of marine and coastal resources in various aspects, the promotion, problem-solving and the resources protection should be considered to improve relevant laws and regulations to be efficient and consistent with the situation.

บทคัดย่อ

โครงการการสร้างตัวแบบเชิงกระบวนการและเครื่องมือในการจัดการทรัพยากรทะเลและชายฝั่งจังหวัดตรังสู่ความยั่งยืน

โครงการการสร้างตัวแบบเชิงกระบวนการและเครื่องมือในการจัดการทรัพยากรทะเลและชายฝั่งจังหวัดตรังสู่ความยั่งยืน มีเป้าหมายเพื่อสร้างตัวแบบเชิงกระบวนการในการวางแผนการจัดการทรัพยากรทะเลและชายฝั่ง สำหรับพัฒนาเครื่องมือในการเก็บข้อมูลสนับสนุนการวางแผนการจัดการทรัพยากรทะเลและชายฝั่ง เพื่อนำมาสนับสนุนการตัดสินใจการกำหนดพัฒนาแผนบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งจังหวัดตรังโดยกระบวนการมีส่วนร่วม ของประชาชนในชุมชนพื้นที่ชายฝั่ง และหน่วยงาน/องค์กรภาคีเครือข่าย การวิเคราะห์ศักยภาพชุมชนชายฝั่งด้านสภาพแวดล้อม จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT analysis)

โดยแผนยุทธศาสตร์การจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง จังหวัดตรัง พ.ศ.2560-2564 มีผลดังนี้ วิสัยทัศน์ “จังหวัดตรังมีทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งที่อุดมสมบูรณ์ บนพื้นฐานความเข้มแข็งของชุมชนและการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน ให้เกิดการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน” กำหนดพันธกิจ 4 ด้าน คือ (1) อนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง (2) เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง (3) สร้างจิตสำนึกและความตระหนักถึงความสำคัญของทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง และ (4) รักษาดุลยภาพระหว่างการใช้ประโยชน์และการคงอยู่ของทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งอย่างยั่งยืน ทั้งนี้ได้กำหนดยุทธศาสตร์ 5 ด้าน คือ (1) การอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง (2) การเสริมสร้างศักยภาพของภาคีเครือข่ายให้มีความเข้มแข็ง (3) การจัดการความรู้อย่างเป็นระบบ (Knowledge Management System: KMS) (4) การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วน และ (5) การส่งเสริมธุรกิจที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (Green business)

การแปลงแผนยุทธศาสตร์การจัดการทรัพยากรทะเลและชายฝั่ง จังหวัดตรัง พ.ศ. 2560–2564 สู่การปฏิบัติได้นำกรอบแนวคิดการจัดทำแผนเชิงยุทธศาสตร์ แนวคิดการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ การทบทวนสถานการณ์ต่างๆ โดยมีแนวทางคือการเสริมสร้างและพัฒนาความเข้าใจเกี่ยวกับสาระสำคัญของแผนการจัดการทรัพยากรทะเลและชายฝั่ง รวมถึงการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในการขับเคลื่อนแผนไปสู่การปฏิบัติทั้งระดับส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และท้องถิ่น การบูรณาการประสานการปฏิบัติแผนร่วมกัน การผลักดันให้มีงบประมาณเชิงบูรณาการด้านการจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง การกำหนดบทบาทหน่วยงานและภาคีเครือข่ายทุกระดับในการขับเคลื่อนแผนฯ ไปสู่การปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ

Abstract

Process Modeling and tools for Marine and Coastal Resources Management in Trang Province to Sustainability

Process modeling and tools for marine and coastal resources management in Trang Province to sustainability aimed to create the process modeling for marine and coastal resources management planning for developing the tools for supportive information of marine and coastal resources management planning to support the decision-making to determine the development plan for marine and coastal resources management in Trang Province by the participation of people in the coastal area and the organizations/ network groups, the analysis of environment of coastal community potential (SWOT analysis).

The strategic plan for marine and coastal resources management in Trang Province 2017-2021 contained the key contents as follows. Vision was "Trang Province has plenty of marine and coastal resources bases on the community strength and participatory management for the sustainable utilization." The four missions were set: (1) Preserve and rehabilitate marine and coastal resources, (2) Increase the efficiency of marine and coastal management, (3) Create awareness and consciousness of significance of sustainable marine and coastal resources and (4) balance the sustainable utilization and the existence of marine and coastal resources. Furthermore, there were five aspects of strategy: (1) Preservation and rehabilitation of marine and coastal resources, (2) Enhancement of network group potential, (3) Knowledge Management System: KMS), (4) Promotion of network group participation of all sectors and (5) Green business promotion.

To change the strategic plan for marine and coastal resources management in Trang Province 2017-2021 into the practice it applied the strategic plan concept, Results-Based Management, the review of situations. The guidelines were the enhancement and development of understanding of the key contents of marine and coastal management plan, including the participation of all sectors to turn the plan into the practice in central, regional and local level, the integration and coordination, the encouragement of integrate budget for marine and coastal resources management, the determination of roles of sections and network group of all levels to turn the plan into the practice.

สารบัญ

	หน้าที่
บทสรุปผู้บริหาร	**(1)**
บทคัดย่อ	**(9)**
สารบัญ	**(11)**
สารบัญตาราง	**(12)**
สารบัญภาพ	**(14)**
บทที่ 1 บทนำ	**1**
บทที่ 2 การทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้อง	**9**
บทที่ 3 ตัวแบบเชิงกระบวนการในการวางแผนการจัดการทรัพยากรทะเลและชายฝั่ง	**53**
บทที่ 4 การใช้ประโยชน์ทรัพยากรสัตว์น้ำ	**67**
บทที่ 5 แผนยุทธศาสตร์การจัดการทรัพยากรทะเลและชายฝั่ง	**81**
เอกสารอ้างอิง	**111**
ภาคผนวก	**113**
ภาคผนวก 1	114
ภาคผนวก 2	135
ภาคผนวก 3	150
ภาคผนวก 4	190

สารบัญตาราง

ตารางที่ **หน้าที่**

2.1 จำนวนประชากรจำแนกตามเขตพื้นที่การปกครอง 27
2.2 พื้นที่แนวปะการังทางฝั่งทะเลอันดามัน 29
2.3 พื้นที่ป่าชายเลนระหว่างปี พ.ศ. 2543-2557 33
2.4 การจำแนกเขตการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่ป่าชายเลน พ.ศ. 2552 จังหวัดตรัง 33
2.5 พื้นที่แหล่งหญ้าทะเลฝั่งทะเลอันดามัน 39
2.6 สถิติการเกยตื้นของเต่าทะเลรายจังหวัดฝั่งทะเลอันดามัน ระหว่างปี พ.ศ.2549-2558 44
2.7 สถิติการเกยตื้นของพะยูนรายจังหวัดฝั่งทะเลอันดามัน ระหว่างปี พ.ศ. 2549-2558 45
2.8 ข้อมูลธุรกิจเกี่ยวข้องกับการประมง จังหวัดตรัง 45
2.9 ข้อมูลผู้ประกอบการสินค้าประมงพื้นเมืองจังหวัดตรัง 49
2.10 ผู้ประกอบด้านการประมง ประเภทแปรรูปสัตว์น้ำและผลิตภัณฑ์จังหวัดตรัง 50

4.1 ข้อมูลทั่วไปของชาวประมงพื้นบ้านบริเวณชายฝั่ง จังหวัดตรัง 68
4.2 ลักษณะชาวประมงพื้นบ้านบริเวณชายฝั่ง จังหวัดตรัง 69
4.3 ประเภทเรือและเครื่องยนต์เรือของชาวประมงพื้นบ้านบริเวณชายฝั่ง จังหวัดตรัง 69
4.4 ข้อมูลเรือของชาวประมงพื้นบ้านบริเวณชายฝั่ง จังหวัดตรัง 70
4.5 ลักษณะการประกอบอาชีพประมงของชาวประมงพื้นบ้านบริเวณชายฝั่ง จังหวัดตรัง 70
4.6 ลักษณะการออกทำการประมงของชาวประมงพื้นบ้านบริเวณชายฝั่ง จังหวัดตรัง 71
4.7 แหล่งทำการประมงของชาวประมงพื้นบ้านบริเวณชายฝั่ง จังหวัดตรัง 71
4.8 รายได้ของชาวประมงพื้นบ้านบริเวณชายฝั่ง จังหวัดตรัง 72
4.9 ประเภทการทำประมงในปัจจุบันของชาวประมงพื้นบ้าน จังหวัดตรัง 72
4.10 พื้นที่ทำการประมงของชาวประมงพื้นบ้านบริเวณชายฝั่ง จังหวัดตรัง 73
4.11 ชนิดสัตว์น้ำที่จับได้จากการทำประมงของชาวประมงพื้นบ้านบริเวณชายฝั่ง จังหวัดตรัง 74
4.12 ผลจับสัตว์ต่ำสุดและสูงสุดจากการทำประมง ของชาวประมงพื้นบ้านบริเวณชายฝั่ง จังหวัดตรัง 75
4.13 รูปแบบการจำหน่ายสัตว์น้ำของชาวประมงพื้นบ้านบริเวณชายฝั่ง จังหวัดตรัง 76

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่ **หน้าที่**

4.14 ความคิดเห็นของชาวประมงพื้นบ้านบริเวณชายฝั่งจังหวัดตรัง ที่มีต่อแผนจัดการทรัพยากรทะเลและชายฝั่ง 79
4.15 ความต้องการมีส่วนร่วมของชาวประมงพื้นบ้านบริเวณชายฝั่ง จังหวัดตรัง ที่มีต่อแผนจัดการทรัพยากรทะเลและชายฝั่ง 80
5.1 โอกาสและอุปสรรคต่อการจัดการทรัพยากรทะเลและชายฝั่ง จังหวัดตรัง 83
5.2 จุดแข็งและจุดอ่อนต่อการจัดการทรัพยากรทะเลและชายฝั่ง จังหวัดตรัง 85
5.3 ภาคีเครือข่ายที่ทำงานด้านทะเลและชายฝั่ง 99
5.4 การแปลงยุทธศาสตร์สู่การปฏิบัติตามภารกิจของภาคีที่ทำงานด้านทะเลและชายฝั่ง 100
5.5 แผนยุทธศาสตร์ระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว 101
5.6 ยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ และแผนงานรองรับ 104
5.7 บทบาทและแนวทางการขับเคลื่อนแผนของหน่วยงาน 108

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้าที่
2.1 แสดงพื้นที่แนวปะการังในจังหวัดตรัง	30
2.2 พื้นที่จำแนกเขตการใช้ประโยชน์ที่ดินป่าชายเลนอำเภอสิเกา จังหวัดตรัง	34
2.3 พื้นที่จำแนกเขตการใช้ประโยชน์ที่ดินป่าชายเลนอำเภอกันตัง จังหวัดตรัง	35
2.4 พื้นที่จำแนกเขตการใช้ประโยชน์ที่ดินป่าชายเลนอำเภอย่านตาขาว จังหวัดตรัง	36
2.5 พื้นที่จำแนกเขตการใช้ประโยชน์ที่ดินป่าชายเลนอำเภอหาดสำราญ จังหวัดตรัง	37
2.6 พื้นที่จำแนกเขตการใช้ประโยชน์ที่ดินป่าชายเลนอำเภอปะเหลียน จังหวัดตรัง	38
2.7 พื้นที่แหล่งหญ้าทะเลในบริเวณชายฝั่งจังหวัดตรัง	40
2.8 พื้นที่แหล่งหญ้าทะเล บริเวณเกาะลิบง จังหวัดตรัง	41
2.9 พื้นที่แหล่งหญ้าทะเล บริเวณเกาะมุกด์ จังหวัดตรัง	42
2.10 การแพร่กระจายและจำนวนประชากรโลมาประจำถิ่นของจังหวัดตรังและสตูล	46
3.1 แผนภาพการพัฒนา (ร่าง) แผนการจัดการทรัพยากรทะเลและชายฝั่ง	59
3.2 ตัวแบบเชิงกระบวนการในการวางแผนการจัดการทรัพยากรทะเลและชายฝั่ง	64
3.3 การออกแบบกระบวนการเวทีชุมชนเพื่อการจัดทำแผน	65
5.1 แผนยุทธศาสตร์การจัดการทรัพยากรทะเลและชายฝั่ง จังหวัดตรัง	95
5.2 ความเชื่อมโยงของพันธกิจในแผนยุทธศาสตร์การจัดการทรัพยากรทะเลและชายฝั่ง จังหวัดตรัง	96
5.3 แผนที่ (Strategy map) การจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง จังหวัดตรัง	97
5.4 แนวทางขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์การจัดการทรัพยากรทะเลและชายฝั่ง จังหวัดตรัง	98

บทที่ 1
บทนำ

1. ความสำคัญและสภาพปัญหา

จังหวัดตรังมีชายฝั่งทะเล ครอบคลุมพื้นที่ชายฝั่ง 5 อำเภอ ได้แก่ อำเภอสิเกา อำเภอกันตังอำเภอปะเหลียน อำเภอหาดสำราญ อำเภอย่านตาขาว มีหมู่บ้านชายฝั่งทะเลจำนวน 45 หมู่บ้าน ใน 15 ตำบล จังหวัดตรังมีความอุดมสมบูรณ์ด้านฐานทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ได้แก่ มีพื้นที่หญ้าทะเลมากที่สุดในประเทศไทยกว่า 33,600 ไร่ มีพื้นที่ป่าชายเลนจำนวน 240 ตารางกิโลเมตร ส่งผลให้จังหวัดตรังมีความชุกชุมของทรัพยากรประมง สร้างอาชีพให้แก่ชาวประมงในพื้นที่ชายฝั่งมากมายนอกจากนี้ยังมีทรัพยากรที่หายากในพื้นที่จังหวัดตรัง ได้แก่ พะยูน ซึ่งเป็นแหล่งอาศัยของพะยูนฝูงใหญ่ในประเทศไทย จากความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรสัตว์น้ำและทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ได้เกิดการใช้ประโยชน์มาอย่างต่อเนื่อง และการพัฒนาชายฝั่งที่ขาดแผนการควบคุมที่เหมาะสม ส่งให้ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งเกิดความเสื่อมโทรมปัจจุบัน ความพยายามในการจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งของจังหวัดตรัง โดยการสร้างความร่วมมือในการจัดการร่วมกันระหว่างภาครัฐ ภาคประชาชน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอื่นๆ ได้มีการพัฒนามานานกว่า 10 ปีแล้ว นับเป็นจังหวัดแรกของประเทศไทย ที่ประสบความสำเร็จในการพัฒนาการบริหารจัดการทางทะเลโดยกระบวนการมีส่วนร่วม เป็นรูปแบบคณะกรรมการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง จังหวัดตรัง เมื่อปี 2550 อย่างไรก็ตามการจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งให้เกิดความยั่งยืน จำเป็นต้องใช้ข้อมูลด้านเศรษฐกิจสังคมของชุมชนชายฝั่ง สถานภาพทรัพยากร การใช้ประโยชน์ และภัยคุกคาม เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการตัดสินใจกำหนดการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งให้เกิดความยั่งยืน คณะกรรมการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งจังหวัดตรังมีความต้องการพัฒนาแผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งของจังหวัดตรัง เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการกำหนดทิศทางการอนุรักษ์ การใช้ประโยชน์การบริหารจัดการต่อทรัพยากรประมง ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง รวมถึงทรัพยากรทางทะเลที่หายาก ให้ได้รับการดูแลอย่างเหมาะสมและเป็นธรรมทั้งกับชุมชนและทรัพยากร

การพัฒนาการจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งของจังหวัดตรัง โดยกระบวนมีส่วนร่วม ได้ถูกนำไปเป็นส่วนประกอบและเป็นแนวทางในการยกร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ของกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง และได้ตราเป็นพระราชบัญญัติเมื่อวันที่ 26 เดือนมีนาคม พ.ศ. 2558 มีทั้งสิ้น 30 มาตรา สาระสำคัญของพระราชบัญญัตินี้คือ ในมาตรา 5 กำหนดให้มี “คณะกรรมการนโยบายและแผนการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งแห่งชาติ” และมาตรา 12 กำหนดให้มีคณะกรรมการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งจังหวัด สำหรับจังหวัดใดที่มีพื้นที่เพื่อการปลูก การบำรุงรักษา การอนุรักษ์ และการฟื้นฟูทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ส่วนมาตรา 16 เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมและสนับสนุนชุมชนชายฝั่งและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ใน

การบริหารจัดการ การปลูก การบำรุงรักษา การอนุรักษ์ การฟื้นฟู และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง

พระราชบัญญัติส่งเสริมการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง พ.ศ. 2558 ของกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง เป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ที่ชุมชนเจ้าของทรัพยากรมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางและนโยบาย ซึ่งได้กำหนดให้มีคณะกรรมการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งระดับจังหวัด ตามมาตรา 12 ประกอบด้วย ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธานกรรมการ เจ้าท่าภูมิภาคสาขาจังหวัด ผู้แทนกรมป่าไม้ ผู้แทนกรมอุทยานแห่งชาติฯ ผู้อำนวยการสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด ประมงจังหวัด โยธาธิการและผังเมืองจังหวัด ผู้แทนกองทัพเรือ ผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัด นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดเป็นกรรมการโดยตำแหน่ง และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัดแต่งตั้งจากผู้แทนภาคประชาชนหรือชุมชนชายฝั่งในจังหวัดนั้นซึ่งเป็นผู้มีความรู้และประสบการณ์เป็นที่ประจักษ์หรือเป็นที่ยอมรับด้านการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ระบบนิเวศทางทะเลและชายฝั่ง สิ่งแวดล้อม การท่องเที่ยว หรือการประมง จำนวนไม่เกินแปดคน ให้ผู้แทนกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง เป็นกรรมการและเลขานุการ โดยคณะกรรมการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งระดับจังหวัด มีอำนาจหน้าที่สำคัญ คือ การจัดทำและเสนอนโยบายและแผนการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งจังหวัด สู่ระดับชาติ เสนอความเห็นต่อคณะกรรมการในการพิจารณาให้ความเห็นชอบพื้นที่ที่จะใช้มาตรการในการป้องกันการกัดเซาะชายฝั่ง ช่วยเหลือ ให้คำแนะนำ และประสานงานกับหน่วยงานของรัฐในระดับจังหวัดและจังหวัดใกล้เคียง ดำเนินการร่วมกับภาคประชาชน ชุมชนชายฝั่ง และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการรักษา การอนุรักษ์ การฟื้นฟู และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งในจังหวัด

ดังนั้นการพัฒนาแผนการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งจังหวัดตรังสู่ความยั่งยืน จะเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการสร้างแผนบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งของจังหวัดตรัง ในการกำหนดความต้องการของชุมชนเพื่อการใช้ประโยชน์ การอนุรักษ์ คุ้มครองรักษาทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง เกิดแผนงานและโครงการที่นำไปสู่การสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะเป็นกลไกให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็งและสามารถบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งได้อย่างยั่งยืน โครงการวิจัยเรื่องการสร้างตัวแบบเชิงกระบวนการและเครื่องมือในการจัดการทรัพยากรทะเลและชายฝั่งจังหวัดตรังสู่ความยั่งยืน มีเป้าหมายเพื่อสร้างตัวแบบเชิงกระบวนการในการวางแผนการจัดการทรัพยากรทะเลและชายฝั่ง และพัฒนาเครื่องมือในการเก็บข้อมูลสนับสนุนการวางแผนการจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง นำไปสู่การพัฒนาแผนบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งจังหวัดตรังโดยกระบวนการมีส่วนร่วม

โดยคณะกรรมการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งจังหวัดตรัง ซึ่งตั้งขึ้นภายใต้พระราชบัญญัติส่งเสริมและบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและขายฝั่ง พ.ศ. 2558 จะได้ร่วมสร้างกลไกในการจัดการฐานทรัพยากรในพื้นที่ของตนเองผ่านกระบวนการจัดการร่วม (Co-management) ซึ่ง

จังหวัดตรังนั้นเป็นพื้นที่นำร่องในการจัดตั้งคณะกรรมการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งระดับจังหวัดมาตั้งแต่ พ.ศ. 2550 แต่ยังไม่มีทิศทางและแผนการทำงานที่เป็นรูปธรรม เพื่อให้การจัดการทรัพยากรประมงและทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งเกิดความยั่งยืน จึงจำเป็นที่จะต้องมีข้อมูลทางวิชาการที่เกี่ยวกับสถานภาพทรัพยากรในพื้นที่ การใช้ประโยชน์ในอดีต ปัจจุบัน และแนวโน้มในอนาคต ข้อมูลด้านสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนชายฝั่ง สถานการณ์ภัยคุกคาม โครงการพัฒนาพื้นที่เปราะบางใกล้แหล่งทรัพยากรประมง ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง และข้อมูลอื่นที่เกี่ยวข้อง โดยเป็นข้อมูลที่ถูกต้องจากการเก็บรวบรวม สังเคราะห์จากผู้มีส่วนได้ส่วยเสียในพื้นที่ นำมากำหนดเป็นแผนปฏิบัติการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ที่ผ่านขั้นตอนอย่างมีระบบ จนเป็นที่ยอมรับจากทุกภาคส่วน ซึ่งกลไกผู้รับผิดชอบจะได้นำไปเป็นเครื่องมือในการอนุรักษ์ การบริหารจัดการการใช้ประโยชน์จากฐานทรัพยากรประมง ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งในพื้นที่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด และมีความยั่งยืนทางด้านเศรษฐกิจทั้งต่อตัวผู้ใช้ทรัพยากร ต่อกระบวนการจัดการ และความยั่งยืนต่อทรัพยากรธรรมชาติพื้นถิ่นตลอดไป

2. ขอบเขตการวิจัย

1. รวบรวมข้อมูลและสังเคราะห์ข้อมูลสถานภาพทรัพยากรประมง ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งอื่นๆ ที่มีความสำคัญและเกี่ยวข้องในระบบนิเวศ ได้แก่ กลุ่มสัตว์ทะเลหายาก สัตว์ทะเลคุ้มครองและสงวน แหล่งปะการัง แหล่งหญ้าทะเล ป่าชายเลน

2. การสังเคราะห์ข้อมูลภัยคุกคามต่อแหล่งทรัพยากรประมง ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งอื่นๆ ที่มีความสำคัญและเกี่ยวข้องในระบบนิเวศ ความต้องการของชุมชนต่อการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง

3. กำหนดการเก็บข้อมูลให้ครอบคลุมทุกภาคส่วน ที่มีส่วนได้ส่วนเสียในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรประมง หรือทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งอื่นๆ ที่มีความสำคัญและเกี่ยวข้องในระบบนิเวศตามฐานระบบภูมินิเวศ

4. สร้างตัวแบบเชิงกระบวนการในการจัดการทรัพยากรทะเลและชายฝั่ง และยกร่างแผนบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งจังหวัดตรังโดยกระบวนการมีส่วนร่วม

3. ระยะเวลาและพื้นที่การดำเนินการวิจัย

1. ระยะเวลาดำเนินการวิจัย กำหนดระยะเวลาในการศึกษาวิจัย 12 เดือน ตั้งแต่เดือนตุลาคม 2558 – เดือนกันยายน 2559

2. พื้นที่ศึกษาวิจัย กำหนดพื้นที่เพื่อดำเนินการศึกษาฐานข้อมูลเศรษฐกิจสังคมของครัวเรือนชาวประมงชายฝั่ง การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นพื้นฐานของชุมชน และการใช้ประโยชน์ทรัพยากร

ทางทะเลและชายฝั่ง โดยการจัดแบ่งพื้นที่ตามระบบภูมินิเวศและเขตปกครอง ตามรายอำเภอ ได้เป็น 5 พื้นที่ดังนี้

2.1 อำเภอสิเกา ครอบคลุมชุมชนชายฝั่งทะเล บริเวณตำบลเขาไม้แก้ว ตำบลบ่อหิน และตำบลไม้ฝาด

2.2 อำเภอกันตัง ครอบคลุมชุมชนชายฝั่งทะเล บริเวณตำบลบางสัก ตำบลเกาะลิบง ตำบลนาเกลือ และตำบลกันตังใต้

2.3 อำเภอหาดสำราญ ครอบคลุมชุมชนชายฝั่งทะเล บริเวณตำบลหาดสำราญ ตำบลตะเสะ และตำบลบ้าหวี

2.4 อำเภอย่านตาขาว ครอบคลุมชุมชนชายฝั่งทะเล บริเวณตำบลทุ่งกระบือ

2.5 อำเภอปะเหลียน ครอบคลุมชุมชนชายฝั่งทะเล บริเวณตำบลบ้านนา ตำบลสุโสะ ตำบลท่าข้าม และตำบลเกาะสุกร

4. วิธีการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัยและเก็บข้อมูลดังนี้

1. การเก็บข้อมูลแบบสอบถามจากตัวอย่างครัวเรือนชาวประมง ครอบคลุมประเด็น ข้อมูลทั่วไปและสภาพทางเศรษฐกิจของชุมชนชายฝั่ง ข้อมูลแหล่งทรัพยากรภายในชุมชน ข้อมูลการประมงและการใช้ประโยชน์ของชุมชน ความต้องการจำเป็นพื้นฐานของชุมชนชายฝั่ง

2. การจัดเวทีเสวนาในระดับอำเภอ จำแนกตามตำบล ครั้งที่ 1 เพื่อให้เกิดข้อมูลเกี่ยวกับการวิเคราะห์ศักยภาพของชุมชนชายฝั่ง การวิเคราะห์ SWOT ของชุมชนชายฝั่งร่วมกัน

3. การทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ครอบคลุมประเด็นงานวิจัยเกี่ยวกับฐานทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งจังหวัดตรัง งานวิจัยเกี่ยวกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมของชาวประมงชายฝั่งจังหวัดตรัง งานวิจัยและเอกสารบทความการประโยชน์และแผนพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งจังหวัดตรังและภาคใต้

4. การวิเคราะห์ศักยภาพและความต้องการชุมชน ด้านการวิเคราะห์บริบทชุมชนและการใช้ประโยชน์ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งจังหวัดตรัง และการวิเคราะห์ศักยภาพชุมชนและ SWOT ของชุมชนชายฝั่งในระดับตำบล

5. การจัดเวทีเสวนาในระดับอำเภอ จำแนกตามตำบล ครั้งที่ 2 ปฏิบัติการจัดทำแผนระดับตำบลเพื่อการให้ความรู้ในการจัดทำแผน การระดมความคิดเห็นในการทำแผนฯ การปฏิบัติการจัดทำแผนระดับตำบลร่วมกัน และการสังเคราะห์วิสัยทัศน์ พันธกิจ ค่านิยม และตัวชี้วัดความสำเร็จ

6. การสังเคราะห์แผนระดับตำบล และแผนระดับอำเภอ เพื่อการสังเคราะห์และยกร่างแผนระดับอำเภอ

7. การจัดเวทีเสวนาในระดับอำเภอ เพื่อทบทวนแผนระดับตำบลและรับรองแผนระดับอำเภอ

8. การสังเคราะห์แผนระดับจังหวัด โดยการสังเคราะห์วิสัยทัศน์ พันธกิจ ค่านิยม และตัวชี้วัดความสำเร็จของแผนระดับจังหวัด และการยกร่างแผนระดับจังหวัดตรัง

9. การประชุมทบทวนแผนบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งระดับจังหวัด โดยการประชุมนำเสนอแผนระดับจังหวัดตรังต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การเปิดโอกาสให้มีการวิจารณ์และเพิ่มเติมแผนระดับจังหวัดตรังจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

10. การปรับปรุงแผนแผนบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งระดับจังหวัด เพื่อการทบทวนแก้ไขวิสัยทัศน์ พันธกิจ ค่านิยม และตัวชี้วัดความสำเร็จของแผนระดับจังหวัด

11. การรับรองแผนแผนบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งระดับจังหวัด โดยการนำเข้าที่ประชุมคณะกรรมการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งจังหวัดตรังและให้การรับรองแผนระดับจังหวัดโดยคณะกรรมการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งจังหวัดตรัง

5. นิยามศัพท์

เพื่อให้การจัดทำแผนยุทธศาสตร์การจัดการทรัพยากรทะเลและชายฝั่งจังหวัดตรังสู่ความยั่งยืน มีความเข้าใจตรงกัน คณะผู้วิจัยจึงได้กำหนดคำนิยามของการทำแผน และความหมายของนิยามด้านทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งที่มีความจำเป็น สำหรับให้ความหมายที่มีความเข้าใจตรงกันของผู้ร่วมทำแผน และผู้ที่จะนำแผนยุทธศาสตร์ไปใช้ในอนาคต โดยการยึดโยงกับหลักทฤษฎี และกฎหมายที่มีส่วนเกี่ยวข้องของหน่วยงานที่มีความเชื่อมโยงทางด้านทางทะเลและชายฝั่งในปัจจุบัน โดยแบ่งได้ดังนี้

1. คำนิยามด้านการทำแผนยุทธศาสตร์

วิสัยทัศน์ หรือ Vision หมายถึง จุดมุ่งหมายหรือความมุ่งมั่นที่องค์กรต้องการให้เกิดขึ้นหรือต้องการให้บรรลุในอนาคต

เป้าประสงค์ หรือ Goals หมายถึง เป้าหมายขององค์กร (Organization goals) ซึ่งก็คือผลลัพธ์ที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ เลือกหรือกำหนดไว้ต้องการอยากให้เป็น โดยทั่วไป เป้าประสงค์ คืออะไรก็ตามที่องค์กรต้องการจะบรรลุ โดยจะต้องกำหนดว่าจะมีวิธีบรรลุเป้าหมายนั้นอย่างไร ภายใต้ข้อจำกัดต่างๆ ที่มีอยู่

พันธกิจ หรือ Mission หมายถึง ขอบเขตหรือหน้าที่ที่ต้องทำให้บรรลุวิสัยทัศน์ บทบาทที่จะต้องทำในระยะเวลาที่กำหนด

ค่านิยมร่วม หรือ Shared values หมายถึง ข้อกำหนดร่วมกันของคนในองค์กรเพื่อใช้เป็นเครื่องกระตุ้นและโน้มน้าว ให้บุคลากรเกิดความกระตือรือร้น ในการปฏิบัติงานและมีพฤติกรรมในทางเดี่ยวกัน

ยุทธศาสตร์ หรือ Strategy หมายถึง ทิศทางหรือแนวทางปฏิบัติตามพันธกิจและภารกิจ (Mission) ให้สัมฤทธิผลตามวิสัยทัศน์ (Vision) และเป้าประสงค์ขององค์กร (Corporate goal) อันเป็นผลผลิตทางความคิดร่วมกันของสมาชิกในองค์กรที่ได้ทำงานร่วมกันหรือจะทำงานร่วมกัน

กลยุทธ์ หมายถึง สิ่งที่หน่วยงานจะดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าประสงค์ โดยจะกำหนดขึ้นจากการพิจารณาปัจจัยแห่งความสำเร็จเป็นสำคัญ กล่าวคือ ต้องพิจารณาว่าในการที่จะบรรลุเป้าประสงค์ข้อหนึ่ง ๆ นั้น มีปัจจัยใดบ้างที่มีผลต่อความสำเร็จ และเราจำเป็นต้องทำอย่างไร จึงจะไปสู่จุดนั้นได้

แผนงาน หรือ Program หมายถึง กลุ่มของโครงการตั้งแต่สองโครงการขึ้นไป ที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกัน มีวัตถุประสงค์และเป้าหมายอย่างเดียวกัน หรือใกล้เคียงกัน

การอนุรักษ์ หมายความว่า การใช้ทรัพยากรด้วยวิธีการฉลาดเหมาะสม โดยใช้อย่างประหยัด ให้เกิดประโยชน์และเกิดคุณค่ามากที่สุด ทั้งนี้ต้องให้สูญเสียทรัพยากรโดยเปล่าประโยชน์น้อยที่สุด และจะต้องกระจายการใช้ประโยชน์โดยทั่วถึงกันด้วย

การมีส่วนร่วม หมายความว่า กระบวนการที่ให้ประชาชนผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ได้ตระหนักรู้รับรู้ มีโอกาสเข้ามาแสดงบทบาท ทัศนคติ และความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการพัฒนา ร่วมคิดร่วมตัดสินใจในการแก้ปัญหาชุมชนของตนเอง เป็นการเน้นการมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์และความชำนาญและมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและมีทักษะของประชาชนในการแก้ไขปัญหาร่วมกับการใช้วิทยาการภูมิปัญญาที่เหมาะสมชัดเจน โปร่งใส ต่อเนื่อง และเป็นระบบ

2. คำนิยามด้านทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง

ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง หมายความว่า สิ่งที่มีอยู่หรือเกิดขึ้นตามธรรมชาติในบริเวณทะเลและชายฝั่ง รวมถึงพรุชายฝั่ง พื้นที่ชุ่มน้ำชายฝั่ง คลอง คู แพรก ทะเลสาบ และบริเวณพื้นที่ปากแม่น้ำที่มีพื้นที่ติดต่อกับทะเลหรืออิทธิพลของน้ำทะเลเข้าถึง เช่น ป่าชายเลน ป่าชายหาด หาด ที่ชายทะเล เกาะ หญ้าทะเล ปะการัง ดอนหอย พืชและสัตว์ทะเล หรือสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นเพื่อประโยชน์แก่ระบบนิเวศทางทะเลและชายฝั่ง เช่น ปะการังเทียม แนวลดแรงคลื่น และการป้องกันการกัดเซาะชายฝั่ง

สัตว์น้ำ หมายความว่า สัตว์ที่อาศัยอยู่ในน้ำเป็นปกติ สัตว์จำพวกสะเทินน้ำสะเทินบก สัตว์ที่อาศัยอยู่ในบริเวณน้ำท่วมถึง สัตว์ที่มีการดำรงชีวิตส่วนหนึ่งอยู่ในน้ำ สัตว์ที่มีวงจรชีวิตช่วงหนึ่ง ที่อาศัยอยู่ในน้ำเฉพาะช่วงชีวิตที่อาศัยอยู่ในน้ำ รวมทั้งไข่และน้ำเชื้อของสัตว์น้ำ และสาหร่ายทะเล ซาก หรือส่วนหนึ่งส่วนใดของสัตว์น้ำเหล่านั้น และให้หมายความรวมถึงพันธุ์ไม้น้ำตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด และซากหรือส่วนหนึ่งส่วนใดของพันธุ์ไม้น้ำนั้นด้วย

เขตอนุรักษ์ หมายความว่า เขตอุทยานแห่งชาติตามกฎหมายว่าด้วยอุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าและเขตห้ามล่าสัตว์ป่าตามกฎหมายว่าด้วยการสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า เขตป่าสงวนแห่งชาติตามกฎหมายว่าด้วยป่าสงวนแห่งชาติ เขตพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อมตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ที่รักษาพืชพันธุ์ตามกฎหมายว่าด้วยการประมง และเขตพื้นที่คุ้มครองอย่างอื่นเพื่อสงวนและรักษาสภาพธรรมชาติตามที่มีกฎหมายกำหนด

ชุมชนชายฝั่ง หมายความว่า ชุมชน ชุมชนท้องถิ่น หรือชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมในเขตพื้นที่ชายฝั่งทะเลหรือเกาะ

การประมง หมายความว่า การทำการประมง การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ การดูแลรักษาสัตว์น้ำ การแปรรูปสัตว์น้ำ และหมายความรวมถึงการกระทำใด ๆ ที่เป็นการสนับสนุนการทำการประมง

ทำการประมง หมายความว่า ค้นหา ล่อ จับ ได้มา หรือเก็บสัตว์น้ำ หรือการกระทำใด ๆ ที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อล่อ จับ ได้มา หรือเก็บสัตว์น้ำในที่จับสัตว์น้ำ

ที่จับสัตว์น้ำ หมายความว่า ที่ที่มีน้ำขังหรือไหล และหาดทั้งปวงที่เป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน รวมทั้งป่าไม้และพื้นดินที่มีน้ำท่วมตามธรรมชาติ ไม่ว่าจะเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินหรือที่ดินของเอกชนรวมทั้งทะเล

ทะเล หมายความว่า ทะเลชายฝั่ง ทะเลนอกชายฝั่ง ทะเลนอกน่านน้ำไทย และทะเลที่อยู่ในเขตของรัฐชายฝั่งอื่น

น่านน้ำไทย หมายความว่า น่านน้ำภายใน ทะเลชายฝั่ง และทะเลนอกชายฝั่ง

น่านน้ำภายใน หมายความว่า ที่จับสัตว์น้ำภายในราชอาณาจักรที่มิใช่ทะเล

ทะเลชายฝั่ง หมายความว่า ทะเลที่อยู่ในราชอาณาจักรนับจากแนวชายฝั่งทะเลออกไปสามไมล์ทะเลเว้นแต่ในกรณีที่มีความจำเป็นเพื่อประโยชน์ในการบริหารจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำ จะออกกฎกระทรวง กำหนดให้เขตทะเลชายฝั่งในบริเวณใดมีระยะนับจากแนวชายฝั่งทะเลออกไปน้อยหรือมากกว่าสามไมล์ทะเลก็ได้ แต่ต้องไม่น้อยกว่าหนึ่งจุดห้าไมล์ทะเลและไม่เกินสิบสองไมล์ทะเล โดยให้มีแผนที่แสดงแนวเขตบริเวณ ที่กำหนดแนบท้ายกฎกระทรวงด้วย

แนวชายฝั่งทะเล หมายความว่า แนวที่น้ำทะเลจรดแผ่นดินบริเวณชายฝั่ง ชายเกาะ ตามที่ระบุ ในแผนที่เดินเรือของกรมอุทกศาสตร์ว่ามีความลึกน้ำศูนย์เมตร หรือแนวขอบนอกของพื้นที่ที่มีการถมทะเล

ทะเลนอกชายฝั่ง หมายความว่า ทะเลที่อยู่ในราชอาณาจักรที่อยู่พ้นจากทะเลชายฝั่งจนสุดเขตเศรษฐกิจจำเพาะตามประกาศเขตเศรษฐกิจจำเพาะของราชอาณาจักรไทยหรือสุดเขตไหล่ทวีปที่เป็นสิทธิอธิปไตยของราชอาณาจักรไทยตามกฎหมายระหว่างประเทศสุดแต่เขตใดจะไกลกว่า

ทะเลที่อยู่ในเขตของรัฐชายฝั่ง หมายความว่า ทะเลที่อยู่ในเขตอำนาจของรัฐชายฝั่งหรือที่รัฐชายฝั่งมีสิทธิหาประโยชน์ได้ตามกฎหมายระหว่างประเทศ

ประมงพื้นบ้าน หมายความว่า การทำการประมงในเขตทะเลชายฝั่งไม่ว่าจะใช้เรือประมงหรือใช้เครื่องมือโดยไม่ใช้เรือประมง ทั้งนี้ ที่มิใช่เป็นประมงพาณิชย์

ประมงพาณิชย์ หมายความว่า การทำการประมงโดยใช้เรือประมงที่มีขนาดตั้งแต่สิบตันกรอส ขึ้นไป หรือเรือประมงที่ใช้เครื่องยนต์มีกำลังแรงม้าถึงขนาดที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด

เครื่องมือทำการประมง หมายความว่า เครื่องกลไก เครื่องใช้ เครื่องอุปกรณ์ ส่วนประกอบ อาวุธ เสา และหลักที่ใช้ทำการประมง

เรือประมง หมายความว่า ยานพาหนะทางน้ำทุกขนาดที่ใช้หรือเจตนาจะใช้เพื่อแสวงหาประโยชน์จากทรัพยากรสัตว์น้ำในทางการค้า และให้หมายความรวมถึงยานพาหนะที่ใช้สนับสนุน

เรือประมง ใช้แปรรูปสัตว์น้ำ หรือเพื่อขนถ่ายหรือขนส่งสัตว์น้ำเป็นการเฉพาะ แต่ไม่รวมถึงเรือบรรทุกสินค้า

เรือประมงไทย หมายความว่า เรือประมงที่จดทะเบียนเป็นเรือไทยตามกฎหมายว่าด้วยเรือไทย

เจ้าของเรือ หมายความว่า ผู้มีกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองในเรือประมง

ท่าเทียบเรือประมง หมายความว่า สถานที่ที่จัดขึ้นสำหรับใช้จอดหรือเทียบเรือประมง ขนถ่ายสัตว์น้ำหรือใช้ในการนำสัตว์น้ำหรือผลิตภัณฑ์สัตว์น้ำขึ้นจากเรือประมง ทั้งนี้ไม่ว่าจะอยู่บนบก หรือในน้ำ

กิจการแพปลา หมายความว่า กิจการแพปลาที่ได้รับใบอนุญาตหรือสะพานปลาที่ได้มีการประกาศ ให้เป็นที่ประกอบกิจการแพปลาตามกฎหมายว่าด้วยกิจการแพปลา

บทที่ 2
การทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้อง
นโยบายและกฎหมายการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง

โครงการศึกษาวิจัย “การสร้างตัวแบบเชิงกระบวนการและเครื่องมือในการจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งจังหวัดตรังสู่ความยั่งยืน” เพื่อสร้างตัวแบบเชิงกระบวนการในการวางแผนการจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง และพัฒนาแผนบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งจังหวัดตรังโดยกระบวนการมีส่วนร่วม โดยกำหนดการทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้องต่อการศึกษาวิจัยดังนี้

1. นโยบายและยุทธศาสตร์ด้านการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง

1.1 กรอบนโยบายของรัฐและแผนพัฒนาระดับชาติ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) มีความมุ่งหมายด้านการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยกำหนดยุทธศาสตร์การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เกิดความยั่งยืน ได้แก่

1) เพิ่มความอุดมสมบูรณ์ของฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เพียงพอต่อการรักษาสมดุลของระบบนิเวศและเป็นฐานที่มั่นคงของการพัฒนาประเทศ

2) เพื่อขับเคลื่อนการผลิตและการบริโภคที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ประเทศก้าวไปสู่การเป็นสังคมคาร์บอนต่ำ

3) เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันและเตรียมความพร้อมในการรองรับและปรับตัวต่อผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและประเด็นสิ่งแวดล้อมโลก รวมถึงพัฒนาศักยภาพของชุมชนให้พร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

4) เพื่อสร้างความเป็นธรรมในการเข้าถึงและใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติและมีการคุ้มครองรักษาผลประโยชน์ของประเทศจากข้อตกลงและพันธกรณีระหว่างประเทศ

1.2 นโยบายของรัฐบาลในด้านการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง

คำแถลงนโยบายรัฐบาล นายกรัฐมนตรี พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เมื่อวันที่ 12 กันยายน 2557 ที่เกี่ยวกับทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งในข้อที่ 9.1 ในระยะเฉพาะหน้าเร่งปกป้องและฟื้นฟูพื้นที่อนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่า โดยให้ความสำคัญในการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ จัดทำแนวเขตที่ดินของรัฐให้ชัดเจน เร่งรัดกระบวนการพิสูจน์สิทธิการถือครองที่ดินในเขตที่ดินของรัฐโดยนำระบบสารสนเทศมาใช้เพื่อการบริหารจัดการ ปรับปรุงกฎหมายให้ทันสมัยและสร้างบรรทัดฐานในการบังคับใช้กฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นธรรม โดยเฉพาะในพื้นที่ป่าต้นน้ำและพื้นที่อนุรักษ์ที่มีความสำคัญเชิงนิเวศ กำหนดพื้นที่แนวกันชนและที่ราบเชิงเขาให้เป็นพื้นที่ยุทธศาสตร์ การปลูกป่าเพื่อป้องกันภัยพิบัติและป้องกันการบุกรุกป่า ขยายป่าชุมชน และส่งเสริม

การปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจในพื้นที่เอกชนเพื่อลดแรงกดดันในการตัดไม้จากป่าธรรมชาติ รวมทั้งผลักดันแนวทางการประเมินมูลค่าทางเศรษฐศาสตร์ของระบบนิเวศและการสร้างรายได้จากการอนุรักษ์ เช่น โครงการปลูกป่าเพื่อฟื้นฟูระบบนิเวศ โครงการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้แบบมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน เป็นต้น และข้อที่ 9.3 ในระยะต่อไป พัฒนาระบบบริหารจัดการที่ดิน และแก้ไขการบุกรุกที่ดินของรัฐโดยยึดแนวพระราชดำริที่ให้ประชาชนสามารถอยู่ร่วมกับป่าได้ เช่น กำหนดเขตป่าชุมชนให้ชัดเจน พื้นที่ใดที่สงวนหรือกันไว้เป็นพื้นที่ป่าสมบูรณ์ก็ใช้มาตรการทางกฎหมายอย่างเคร่งครัด พื้นที่ใดสมควรให้ประชาชนใช้ประโยชน์ได้ก็จะผ่อนผันให้ตามความจำเป็น โดยใช้มาตรการทางการบริหารจัดการมาตรการทางสังคมจิตวิทยา และการปลูกป่าทดแทนเข้าดำเนินการ ทั้งจะให้เชื่อมโยงกับการส่งเสริมการมีอาชีพและรายได้อื่น อันเป็นบ่อเกิดของเศรษฐกิจชุมชนที่ต่อเนื่อง เพื่อให้คนเหล่านั้นสามารถพึ่งพาตนเองได้ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงโดยที่ดินยังเป็นของรัฐ จัดทำฐานข้อมูลเพื่อการบริหารจัดการจัดทำทะเบียน ผู้ถือครองที่ดินในที่ดินของรัฐ ปรับปรุงกลไกการบริหารจัดการที่ดินของรัฐและเอกชนให้มีเอกภาพเพื่อทำหน้าที่กำหนดนโยบายด้านที่ดินในภาพรวม และปรับปรุงกลไกภาษีเพื่อกระจายการถือครองที่ดิน เร่งรัดการจัดสรรที่ดินให้แก่ผู้ยากไร้โดยไม่ต้องเป็นกรรมสิทธิ์ แต่รับรองสิทธิร่วมในการจัดการที่ดินของชุมชน กำหนดรูปแบบที่เหมาะสมของธนาคารที่ดินเพื่อให้เป็นกลไกในการนำทรัพยากรที่ดินมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

1.3 แผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2555-2559

แผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2555-2559 ได้รับการประกาศในราชกิจจา-นุเบกษา เมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2555 ซึ่งมีความต่อเนื่องจากกรอบแนวคิดและทิศทางของแผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2550-2554 โดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การให้ความสำคัญต่อบทบาทและสิทธิชุมชนตามที่กำหนดในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 รวมถึงมีความสอดคล้องและต่อยอดกับทิศทางของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 ซึ่งให้ความสำคัญกับการสร้างเศรษฐกิจสร้างสรรค์และเศรษฐกิจที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม มุ่งเน้นการสร้างสมดุลการพัฒนาในทุกมิติ และยังมุ่งเน้นแนวทางการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นธรรม เปิดโอกาสให้ประชาชนกลุ่มต่างๆ เข้าถึงทรัพยากรธรรมชาติได้อย่างเท่าเทียมกัน รวมทั้งกำหนดมาตรการสร้างภูมิคุ้มกันต่อความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและภัยธรรมชาติที่ทวีความรุนแรงมากขึ้น ซึ่งมีวัตถุประสงค์ที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ได้แก่

1) บริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่เป็นธรรมสมดุล มีประสิทธิผลและการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน เพื่อเสริมสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีให้กับประชาชน และการพัฒนาอย่างเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

2) เพิ่มขีดความสามารถของภาคีการพัฒนา เพื่อให้ทุกภาคส่วนมีบทบาทและหน้าที่รับผิดชอบร่วมกันในการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศ

3) เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปใช้เป็นแนวทางในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ทั้งนี้แผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2555-2559 ได้กำหนดเป้าหมายความสำเร็จที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ไว้ดังนี้

1) รักษาความสมบูรณ์ของระบบนิเวศและอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน

2) ลดความเหลื่อมล้ำของสังคมด้วยการเพิ่มโอกาสการเข้าถึงและใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นธรรม

3) สร้างคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ดีให้กับประชาชนสร้างความพร้อมเพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและภัยธรรมชาติ สร้างสังคมให้มีสำนึกรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม

1.4 แผนความมั่นคงแห่งชาติทางทะเล พ.ศ. 2558-2564

แผนความมั่นคงแห่งชาติทางทะเล (พ.ศ. 2558-2564) ได้กำหนดขึ้นให้เป็นแผนหลักสำหรับรองรับการดำเนินการของหน่วยงานภาครัฐ และภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เพื่อรวมพลังพิทักษ์ปกป้องและรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล โดยมุ่งเน้นการสร้างเสถียรภาพ ความปลอดภัยเสรีภาพ และสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการดำเนินกิจกรรมทางทะเลของทุกภาคส่วนอย่างยั่งยืนดังนั้นเพื่อให้การดำเนินการตามแผนความมั่นคงแห่งชาติทางทะเลโดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถขับเคลื่อนไปได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีความสอดคล้องกัน ระหว่างมิติความมั่นคงทางทะเลกับมิติการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศจึงได้มีการเชื่อมโยงประเด็นยุทธศาสตร์ตามแผนความมั่นคงแห่งชาติทางทะเลกับประเด็นยุทธศาสตร์ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) และกรอบทิศทางของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564)

1.5 แผนยุทธศาสตร์กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2559-2564

แผนยุทธศาสตร์กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2559-2564 ได้กำหนดทิศทางของการดำเนินงานด้านการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งได้น้อมนำพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระบรมราชินีนาถมาเป็นแนวทางในการพัฒนาและยึดถือแผนและนโยบายของชาติในทุกระดับ เช่นแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) ยุทธศาสตร์ของคณะรักษาความสงบแห่งชาตินโยบายรัฐบาล (พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา) นโยบายรัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (พลเอกดาว์พงษ์ รัตนสุวรรณ) รวมทั้งบริบทการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ทางด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศและของโลกมาเป็นกรอบการกำหนดทิศทางการดำเนินงาน

ทั้งนี้ นโยบายการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (พลเอกดาว์พงษ์ รัตนสุวรรณ) ให้ไว้เมื่อวันที่ 16 กันยายน 2557 ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง มีดังนี้

1) ป้องกัน อนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง แหล่งปะการังธรรมชาติและสัตว์ทะเลหายาก รวมถึงการป้องกันการกัดเซาะชายฝั่ง

2) เร่งจัดทำแผนที่และพิสูจน์สิทธิเพื่อป้องกันการรุกล้ำพื้นที่อนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง

3) เพิ่มพื้นที่ป่าชายเลนและป้องกันการบุกรุก

สำหรับนโยบายการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมคนปัจจุบัน (พลเอกสุรศักดิ์ กาญจนรัตน์) ให้ไว้เมื่อวันที่ 10 กันยายน 2558 ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับด้านการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ซึ่งทางกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง เป็นหน่วยงานรับสนองนโยบาย ได้แก่

1) สร้างความเข้าใจต่อสังคมโดยเฉพาะพระราชบัญญัติส่งเสริมบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง พ.ศ. 2558 ต้องทำให้ประชาชนรับทราบและเข้าใจถูกต้อง

2) ให้มีการบูรณาการระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องรวมทั้งสร้างเครือข่ายประชาชนเพื่อเข้าร่วมปฏิบัติงานกับกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง

3) การกำหนดแผนปรับแผนงานและเป้าหมายการดำเนินงานต้องมีความเหมาะสม

1.6 วิสัยทัศน์และพันธกิจของกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง

กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งมีวิสัยทัศน์เป็นองค์กรหลักในการส่งเสริมการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งให้มีความอุดมสมบูรณ์ และมีการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน และมีพันธกิจเพื่อเสนอแนะนโยบาย แผนงานและมาตรการในการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง โดยยึดหลักการมีส่วนร่วมและการบริหารกิจการบ้านเมือง ที่ดี

กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งกำหนดเป้าหมายในการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งไว้ดังนี้

1) เพิ่มความอุดมสมบูรณ์ของฐานทรัพยากรธรรมชาติและความหลากหลายทางชีวภาพ โดยรักษาพื้นที่อนุรักษ์ไว้ไม่น้อยกว่าร้อยละ 19 เพิ่มพื้นที่ป่าไม้ให้ได้ร้อยละ 40 ของพื้นที่ประเทศและเพิ่มพื้นที่ป่าชายเลนไม่น้อยกว่าปีละ 5,000 ไร่

2) เพิ่มขีดความสามารถในการปรับตัวเพื่อรองรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและภัยพิบัติให้มีความพร้อมทั้งระดับประเทศและชุมชน

3) เพิ่มประสิทธิภาพการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก

4) เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและชุมชนสามารถอยู่ร่วมกับป่าได้อย่างเกื้อกูลกัน

1.7 วิสัยทัศน์และพันธกิจของจังหวัดตรัง

จังหวัดตรังมีคำขวัญว่า “ชาวตรังใจกว้าง สร้างแต่ความดี” และมีคำขวัญเพื่อการท่องเที่ยวจังหวัดตรัง คือ

“เมืองพระยารัษฎา ชาวประชาใจกว้าง
หมูย่างรสเลิศ ถิ่นกำเนิดยางพารา
เด่นสง่าดอกศรีตรัง ปะการังใต้ทะเล
เสน่ห์หาดทรายงาม น้ำตกสวยตระการตา”

1) วิสัยทัศน์จังหวัดตรัง กำหนดไว้ดังนี้ “ตรังเมืองแห่งความสุข”

2) พันธกิจของจังหวัดตรัง

1. มุ่งสร้างศักยภาพทางเศรษฐกิจ (ด้านเกษตรกรรม อุตสาหกรรม อุตสาหกรรมและการท่องเที่ยว) ให้มีความมั่นคงและยั่งยืน

2. พัฒนาสังคม การศึกษา และคุณภาพชีวิตของประชาชน

3. บริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติให้ยั่งยืนและสร้างสิ่งแวดล้อมที่ดี

4.บริหารจัดการภาครัฐตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี

3) เป้าประสงค์ร่วมของจังหวัดตรัง

1. เศรษฐกิจขยายตัวอย่างมั่นคงและยั่งยืน

2. เป็นสังคมดีมีการศึกษาเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ

3. ฐานทรัพยากรธรรมชาติมีความสมบูรณ์และมีสิ่งแวดล้อมดี ตลอดจนมีการบริหารจัดการแบบบูรณาการ

4. พัฒนาการบริหารจัดการภาครัฐให้มีประสิทธิภาพ พร้อมทั้งเพิ่มขีดความสามารถขององค์กรและประชาชนในการก้าวสู่ประชาคมอาเซียน

4) ยุทธศาสตร์การพัฒนาของจังหวัดตรัง

1. การสร้างฐานเศรษฐกิจของจังหวัด (ด้านเกษตรกรรม อุตสาหกรรมอุตสาหกรรมและการท่องเที่ยว) ที่มั่นคงและยั่งยืน

2. การเสริมสร้างความมั่นคงทางสังคม พัฒนาคุณภาพชีวิตและการศึกษาเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ

3. การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเหมาะสมกับชุมชน/พื้นที่และมีความยั่งยืนในอนาคต

4. พัฒนาการบริหารจัดการภาครัฐให้มีประสิทธิภาพ

5) ประเด็นยุทธศาสตร์ เป้าประสงค์ ตัวชี้วัด และกลยุทธ์การขับเคลื่อนยุทธศาสตร์

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1 การสร้างฐานเศรษฐกิจของจังหวัด (ด้านเกษตรกรรม อุตสาหกรรม อุตสาหกรรมและการท่องเที่ยว) ที่มั่นคงและยั่งยืน

เป้าประสงค์เชิงยุทธศาสตร์

1.รายได้จากการเกษตรเพิ่มขึ้น

2.ผลผลิตทางอุตสาหกรรมและการเกษตรมีมูลค่าเพิ่มขึ้น

3.รายได้จากการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2 การเสริมสร้างความมั่นคงทางสังคม พัฒนาคุณภาพชีวิตและการศึกษาเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ

เป้าประสงค์เชิงยุทธศาสตร์

1.ตรังเป็นสังคมดี

2.ประชาชนมีรายได้และหลักประกันที่มั่นคง

3.ประชาชนมีสุขภาวะ

4.ประชาชนมีการศึกษาเรียนรู้ดีและมีคุณภาพ

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 3 การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเหมาะสมกับชุมชน/พื้นที่ และมีความยั่งยืนในอนาคต

เป้าประสงค์เชิงยุทธศาสตร์

1.ทรัพยากรธรรมชาติมีความอุดมสมบูรณ์

2.จังหวัดตรังมีสิ่งแวดล้อมดี

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 4 การพัฒนาการบริหารจัดการภาครัฐแบบบูรณาการอย่างมีประสิทธิภาพ

เป้าประสงค์เชิงยุทธศาสตร์

1.การบริหารจัดการภาครัฐของจังหวัดมีประสิทธิภาพ

2.หน่วยงานภาครัฐมีความพร้อมในการให้บริหารประชาชนเพื่อก้าวสู่ประชาคมอาเซียน

2. กฎหมายด้านการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง

2.1 ความสำคัญและที่มา

ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งของประเทศไทย มีพื้นที่อาณาเขตครอบคลุมพื้นที่ชายฝั่งทะเล 23 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดตราด จันทบุรี ระยอง ชลบุรี ฉะเชิงเทรา สมุทรปราการกรุงเทพมหานคร สมุทรสาคร สมุทรสงคราม เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ ชุมพร ระนอง สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช พังงา กระบี่ ภูเก็ต ตรัง สตูล สงขลา ปัตตานี และนราธิวาส รวมถึงจังหวัดที่ได้รับอิทธิพลจากการขึ้นถึงของน้ำทะเลในปัจจุบัน 1 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดพัทลุง ซึ่งสามารถจัดแบ่งประเภททรัพยากรที่สำคัญได้ 3 ด้าน

คือด้านทรัพยากรป่าชายเลน ด้านทรัพยากรทะเลและชายฝั่ง และด้านทรัพยากรที่ดินชายทะเล ในปัจจุบันพื้นที่ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง มีข้อมูลสรุปได้ดังนี้

1) ด้านทรัพยากรป่าชายเลน

พื้นที่ป่าชายเลนในความรับผิดชอบของกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง มีจำนวนทั้งสิ้น 1,534,585 ไร่ โดยเป็นพื้นที่ป่าชายเลนในเขตป่าสงวนแห่งชาติ จำนวน 1,128,463 ไร่ (ข้อมูลป่าสงวนแห่งชาติตามโครงการเร่งด่วนเพื่อแก้ไขปัญหาการบุกรุกทำลายทรัพยากรป่าไม้ของประเทศ, 2556) นอกเขตป่าสงวนแห่งชาติ ซึ่งเป็นป่าชายเลนตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 15 ธันวาคม 2530 จำนวน 406,122 ไร่ ครอบคลุมในพื้นที่ 24 จังหวัด

2) ด้านทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง

พื้นที่ทรัพยากรแนวปะการัง จำนวน 148,955 ไร่ และพื้นที่แหล่งหญ้าทะเล จำนวน 159,829 ไร่ บริเวณแนวชายฝั่งอ่าวไทยและฝั่งอันดามัน ในพื้นที่ 23 จังหวัด

3) ด้านทรัพยากรที่ดินชายฝั่งทะเลและความยาวชายฝั่งทะเล

เขตที่ดินชายฝั่งทะเล ประกอบด้วย จังหวัดที่มีพื้นที่ดินชายฝั่งทะเล 23 จังหวัด และจังหวัดที่ได้รับอิทธิพลจากการขึ้นถึงของน้ำทะเลในปัจจุบัน 1 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดพัทลุง รวม 24จังหวัด แยกเป็น 549 ตำบล ใน 117 อำเภอ 24 จังหวัด พื้นที่รวมประมาณ 17.24 ล้านไร่ ความยาวชายฝั่งทะเลทั้งหมด 3,148.24 กิโลเมตร

2.2 กฎหมายที่มีผลบังคับใช้ในการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง

ก่อนที่กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง จะมีพระราชบัญญัติส่งเสริมการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง พ.ศ.2558 บังคับใช้นั้นการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งได้อาศัยกฎหมายที่เกี่ยวข้องของหลายหน่วยงาน มาใช้ในการดำเนินการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ซึ่งการการรวบรวมพบว่าประเทศไทยมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับทะเลและชายฝั่งจำนวนหลายฉบับ และที่มีความสำคัญได้แก่

1) ด้านทรัพยากรป่าไม้ (ป่าชายฝั่งและป่าชายเลน)

1. พระราชบัญญัติเลื่อยโซ่ยนต์ พ.ศ. 2545 เป็นกฎหมายที่อยู่ในความรับผิดชอบของกรมป่าไม้ ซึ่งได้แต่งตั้งให้เจ้าหน้าที่กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่บางตำแหน่งมีอำนาจหน้าที่ในการจับกุมปราบปราบผู้กระทำผิดภายในเขตท้องที่รับผิดชอบ

2. พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 เป็นกฎหมายที่อยู่ในความรับผิดชอบของกรมป่าไม้ ได้แต่งตั้งให้เจ้าหน้าที่กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ บางตำแหน่งมีอำนาจหน้าที่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ ภายในเขตท้องที่รับผิดชอบ

3. พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 เป็นกฎหมายที่อยู่ในความรับผิดชอบของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ได้แต่งตั้งให้เจ้าหน้าที่กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งเป็น

พนักงานเจ้าหน้าที่ บางตำแหน่งอำนาจหน้าที่ในการจับกุม ปราบปรามผู้กระทำผิดภายในเขตท้องที่รับผิดชอบ

4. พระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 เป็นกฎหมายที่อยู่ในความรับผิดชอบของกรมป่าไม้ ได้แต่งตั้งให้เจ้าหน้าที่กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ บางตำแหน่งมีอำนาจหน้าที่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ ภายในเขตท้องที่รับผิดชอบ

2) ด้านทรัพยากรประมง

1. พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 เป็นกฎหมายที่อยู่ในความรับผิดชอบของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ได้แต่งตั้งให้เจ้าหน้าที่กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ บางตำแหน่งมีอำนาจหน้าที่ในการจับกุม ปราบปราบผู้กระทำผิดภายในเขตท้องที่รับผิดชอบ

2. พระราชบัญญัติการประมง พ.ศ. 2490 (บางมาตรา) เป็นกฎหมายที่อยู่ในความรับผิดชอบของกรมประมง เป็นกฎหมายที่มอบอำนาจให้เจ้าหน้าที่กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งบางตำแหน่งเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา 56 มาตรา 57 และมาตรา 59

3) ด้านการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

1. พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 มิได้มีการมอบอำนาจ หรือแต่งตั้งเจ้าหน้าที่กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง แต่เป็นการนำกฎหมายฉบับดังกล่าวในหมวด 6 ความรับผิดทางแพ่ง โดยเฉพาะมาตรา 97 ในการดำเนินคดีแพ่งเรียกให้ผู้ทำให้ทรัพยากรธรรมชาติซึ่งเป็นของรัฐ ในความรับผิดชอบกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ชดใช้ค่าเสียหายตามมูลค่าของทรัพยากรธรรมชาติที่ถูกทำลาย สูญหาย

2. พระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำไทย พ.ศ. 2456 มิได้มีการมอบอำนาจ หรือแต่งตั้งเจ้าหน้าที่กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง

3. พระราชบัญญัติส่งเสริมการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง พ.ศ.2558 ผ่านการพิจารณารับรองจากสภานิติบัญญัติแห่งชาติ (สนช.) และประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 132 ตอนที่ 21 ก วันที่ 26 มีนาคม 2558 และมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน 2558 พระราชบัญญัตินี้แบ่งออกเป็น 5 หมวด คือ 1) คณะกรรมการนโยบายและแผนการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งแห่งชาติ 2) ชุมชนชายฝั่ง 3) การคุ้มครองทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง 4) พนักงานเจ้าหน้าที่ และ 5) บทกำหนดโทษ

3. ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการตามกฎหมายด้านการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง

การบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง จากอดีตจนถึงปัจจุบัน ซึ่งมีกฎหมายซับซ้อนของหลายหน่วยงานในการควบคุมและบังคับใช้เชิงฐานทรัพยากร และอำนาจเชิงพื้นที่ ส่งผลให้เกิด

ช่องว่างของการบังคับใช้กฎหมาย ส่งผลให้การบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง เกิดความอ่อนแอ ไม่มีประสิทธิภาพในการทำงาน ซึ่งสามารถสรุปประเด็นกว้างๆ ได้ดังนี้

3.1 ภารกิจด้านทรัพยากรป่าชายเลน

การดำเนินการตามภารกิจด้านการอนุรักษ์ ฟื้นฟู บริหารจัดการทรัพยากรป่าชายเลนในช่วง 10 ปีที่ผ่านมากรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งอาศัยพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 และพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 ในการปฏิบัติหน้าที่ รวมทั้งมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการตามกฎหมายที่ผ่านมา มีดังนี้

1) ในการบริหารจัดการทรัพยากรป่าชายเลน จำเป็นต้องปฏิบัติตามมติคณะรัฐมนตรีที่มีแนวทางปฏิบัติที่ไม่เหมือนกัน เช่น มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 23 กรกฎาคม พ.ศ. 2534 ที่ห้ามใช้ประโยชน์ในพื้นที่ป่าชายเลนในทุกกรณี ในขณะที่มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 17 ตุลาคม พ.ศ. 2543 ระบุว่าให้ราษฎรเข้าอยู่อาศัยได้ แต่ห้ามทำกิน กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง จึงดำเนินการขอปรับปรุงแก้ไขมติคณะรัฐมนตรีให้มีความทันสมัยและเข้ากับสถานการณ์ในปัจจุบัน เพื่อให้การปฏิบัติภารกิจเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

2) ปัญหาในการดำเนินการภายใต้พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 โดยพื้นที่ป่าชายเลนส่วนใหญ่จะอยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งจะเข้าดำเนินการบำรุงรักษาป่าสงวนแห่งชาติ ตามอำนาจหน้าที่ก็ต้องขออนุญาตจากอธิบดีกรมป่าไม้ตามมาตรา 19 แม้ว่าปัจจุบันกรมป่าไม้ได้มอบอำนาจให้อธิบดีกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งให้ดำเนินการได้ ตามมาตรา 19 แห่งพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 แต่อย่างไรก็ตามการบริหารจัดการทรัพยากรป่าชายเลนก็ยังไม่มีแนวทางแก้ไขอย่างเป็นรูปแบบที่จะทำให้การดูแลทรัพยากรป่าชายเลนของกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งเป็นเอกภาพ

3.2 ภารกิจด้านทรัพยากรทางทะเล

การดำเนินการอนุรักษ์ ฟื้นฟู บริหารจัดการทรัพยากรทางทะเล แต่เดิมกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง อาศัยอำนาจตามความในพระราชบัญญัติการประมง พ.ศ. 2490 เป็นเครื่องมือในการดำเนินการตามภารกิจ โดยพระราชบัญญัติฉบับนี้อยู่ในความรับผิดชอบของกรมประมง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ซึ่งกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้มีคำสั่งที่ 475/2552 ลงวันที่ 29 กันยายน พ.ศ. 2552 แต่งตั้งข้าราชการบางตำแหน่งของกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยการประมง ให้มีอำนาจหน้าที่ปฏิบัติการตามมาตรา 56 มาตรา 57 และมาตรา 59 แห่งพระราชบัญญัติการประมง พ.ศ. 2490 เฉพาะในที่จับสัตว์น้ำซึ่งเป็นทะเล กล่าวคือ

มาตรา 56 ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจที่จะเข้าไปในที่จับสัตว์น้ำแห่งใดๆ หรือเรือทำการประมงของบุคคลใดๆ เพื่อตรวจการทำการประมงเครื่องมือทำการประมงสัตว์น้ำ หลักฐานบัญชีและ

เอกสารต่างๆ ของผู้รับอนุญาตได้ทุกเมื่อ ผู้รับอนุญาตต้องอำนวยความสะดวกและชี้แจงแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ทุกประการ

มาตรา 57 เมื่อปรากฏว่าบุคคลใดกระทำความผิดต่อพระราชบัญญัตินี้หรือมีเหตุอันควรสงสัยว่ากระทำการเช่นว่านั้น ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจจับกุมผู้นั้นพร้อมด้วยเรือเครื่องมือทำการประมงสัตว์น้ำและสิ่งอื่นๆ ที่ใช้ในการกระทำผิดเพื่อดำเนินการตามกฎหมาย

มาตรา 59 ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจทำการรื้อถอนทำลายหรือยึดเครื่องมือซึ่งตั้งอยู่ในที่จับสัตว์น้ำโดยฝ่าฝืนพระราชบัญญัตินี้และสิ่งต่างๆ ซึ่งระบุไว้ในมาตรา 58 ในกรณีที่ผู้รับคำสั่งไม่ได้รื้อถอนไป ภายในเวลาอันสมควร ค่าใช้จ่ายในการรื้อถอนดังกล่าวให้ผู้รับอนุญาตหรือผู้ฝ่าฝืนเป็นผู้ออก

ซึ่งที่ผ่านมายังพบว่ามีปัญหาในการปฏิบัติ เนื่องจากตำแหน่งบางตำแหน่งนั้น กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ยังมิได้มีคำสั่งแต่งตั้งให้เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ ทำให้กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งซึ่งมีอัตรากำลังน้อย ขาดบุคลากรที่เป็นเจ้าพนักงาน ที่จะสามารถปฏิบัติงานได้อย่างเพียงพอ และกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งไม่มีอำนาจที่จะแต่งตั้งเองได้ ทำให้ขาดความเป็นเอกภาพในการปฏิบัติงาน

ในส่วนของการดำเนินการตามภารกิจด้านการอนุรักษ์และฟื้นฟูสัตว์ทะเลหายากและใกล้สูญพันธุ์ โดยอาศัยพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 ซึ่งเป็นกฎหมายที่อยู่ในความดูแลของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในส่วนที่เป็นสัตว์บกและในความดูแลของกรมประมง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ในส่วนที่เป็นสัตว์น้ำ ปัจจุบันในส่วนของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้มีประกาศ ลงวันที่ 19 เมษายน พ.ศ. 2547 แต่งตั้งให้เจ้าหน้าที่ของกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจหน้าที่ในการจับกุม ปราบปรามผู้กระทำผิดตามกฎหมายฉบับนี้ภายในเขตท้องที่รับผิดชอบแล้ว และในส่วนของพระราชบัญญัติการประมง พ.ศ. 2490 กรมประมง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้แต่งตั้งเจ้าหน้าที่ของกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ให้ดำเนินการบังคับให้กฎหมายกับผู้กระทำความผิดตามมาตรา 56 มาตรา 57 และมาตรา 59 แต่ไม่ครอบคลุมในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการอนุญาตตามพระราชบัญญัติดังกล่าว ทำให้กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง มีข้อจำกัดในการกำกับ ดูแล และรักษาทรัพยากรสัตว์ทะเลหายาก เช่น ปะการัง เต่าทะเล พะยูน โลมา ฉลามวาฬ และปลาวาฬ ได้อย่างเต็มที่

ภารกิจในด้านการอนุรักษ์ ฟื้นฟูทรัพยากรแหล่งหญ้าทะเล พบว่าประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายที่มีบทบัญญัติในการอนุรักษ์และจัดการหญ้าทะเลโดยตรง มีแต่มาตรการอนุรักษ์และจัดการสภาวะแวดล้อมและถิ่นที่อยู่อาศัยของสัตว์น้ำบางชนิด อาทิ แหล่งหญ้าทะเลที่อยู่ในเขตอนุรักษ์ต่าง ๆ เช่น อุทยานแห่งชาติทางทะเล ที่รักษาพืชพันธุ์ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตห้ามล่าสัตว์ป่า และพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อมที่จัดตั้งภายใต้พระราชบัญญัติต่าง ๆ ซึ่งมีข้อจำกัดในการบังคับใช้ของหน่วยงานที่รับผิดชอบหลัก

3.3 ภารกิจด้านทรัพยากรที่ดินชายทะเล

ทรัพยากรที่ดินชายทะเล ประกอบด้วยพื้นที่หาดหิน หาดทราย หาดโคลน ซึ่งปัจจุบันประสบปัญหาการกัดเซาะอย่างรุนแรงประมาณร้อยละ 25 หรือประมาณ 830 กิโลเมตร ที่ผ่านมาภารกิจด้านนี้ตามกฎหมายยังขาดความชัดเจนว่าหน่วยงานใดเป็นผู้รับผิดชอบหลัก คงมีเพียงพระราชบัญญัติพัฒนาที่ดิน พ.ศ. 2551 ซึ่งกำหนดอำนาจหน้าที่ในการพัฒนาที่ดินตามประมวลกฎหมายที่ดินในส่วนที่เกี่ยวกับการสำรวจ จำแนก และทำสำมะโนที่ดิน เพื่อให้ทราบถึงความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติและความเหมาะสมแก่การใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อเกษตรกรรม สำหรับการวางแผนการใช้ที่ดิน การกำหนดบริเวณการใช้ที่ดิน และการกำหนดมาตรการเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ เป็นอำนาจของคณะกรรมการพัฒนาที่ดิน ซึ่งมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เป็นประธานกรรมการและอธิบดีกรมพัฒนาที่ดินเป็นกรรมการและเลขานุการ โดยอธิบดีกรมสหกรณ์เป็นประธานกรรมการและอธิบดีกรมพัฒนาที่ดินเป็นกรรมการและเลขานุการ โดยอธิบดีกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง มิได้เป็นกรรมการในคณะกรรมการชุดนี้ ทั้งที่มีภารกิจในด้านที่ดินชายฝั่ง

4. การผลักดันพระราชบัญญัติส่งเสริมการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง

จากปัญหาอุปสรรคด้านกฎหมายที่ใช้เป็นเครื่องมือเพื่อดำเนินภารกิจการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ซึ่งแต่เดิมมีข้อจำกัดอยู่หลายประการ ดังนั้นเพื่อให้เกิดผลในการปฏิบัติงานทางหน่วยงานกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ซึ่งมีภารกิจและหน้าที่ในการดูแล อนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง จึงได้ดำเนินการยกร่าง “พระราชบัญญัติส่งเสริมการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง พ.ศ....” ขึ้น ตั้งแต่ พ.ศ. 2550 โดยมีกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน การดำเนินงานใช้เวลานานเกือบ 10 ปี พระราชบัญญัติส่งเสริมการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง พ.ศ. 2558 จึงผ่านการพิจารณารับรองจากสภานิติบัญญัติแห่งชาติ (สนช.) และประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 132 ตอนที่ 21 ก วันที่ 26 มีนาคม 2558 และมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน 2558 พระราชบัญญัตินี้แบ่งออกเป็น 5 หมวด โดยมีสาระสำคัญ ดังนี้

1) กำหนดความหมายของ “ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง” ให้หมายถึง สิ่งที่มีอยู่หรือเกิดขึ้นตามธรรมชาติในบริเวณทะเลและชายฝั่ง รวมถึงพรุชายฝั่ง พื้นที่ชุ่มน้ำชายฝั่ง คลอง คูแพรก ทะเลสาบ และบริเวณพื้นที่ปากแม่น้ำที่มีพื้นที่ติดต่อกับทะเลหรืออิทธิพลของน้ำทะเลเข้าถึง เช่น ป่าชายเลน ป่าชายหาด หาด ที่ชายทะเล เกาะ หญ้าทะเล ปะการัง ดอนหอย พืชและสัตว์ทะเล หรือสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นเพื่อประโยชน์แก่ระบบนิเวศทางทะเลและชายฝั่ง เช่น ปะการังเทียม แนวลดแรงคลื่น และการป้องกันการกัดเซาะชายฝั่ง

2) กำหนดให้มีคณะกรรมการนโยบายและแผนบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งแห่งชาติ และคณะกรรมการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งจังหวัด ประกอบด้วยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและเปิดโอกาสให้ประชาชนซึ่งเป็นชุมชนชายฝั่งเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเล

และชายฝั่ง เพื่อเป็นองค์กรที่มีอำนาจหน้าที่ในการเสนอนโยบายและแผนการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งแห่งชาติต่อคณะรัฐมนตรี ตลอดจนให้ความเห็น ข้อเสนอแนะ และคำปรึกษาแก่หน่วยงานของรัฐเพื่อดำเนินการตามนโยบายและแผนการบริการจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งแห่งชาติ ติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานของหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายและแผนการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งแห่งชาติ เสนอความเห็นต่อคณะรัฐมนตรีในกรณีที่หน่วยงานของรัฐไม่ปฏิบัติตามนโยบายและแผนการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งแห่งชาติ พิจารณาให้ความเห็นชอบในการออกกฎกระทรวง

3) กำหนดให้กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง อาจให้ความช่วยเหลือหรือสนับสนุนการมีส่วนร่วมของชุมชนในเขตพื้นที่ชายฝั่งทะเลหรือเกาะ ในการจัดการ การบำรุงรักษา การอนุรักษ์ ฟื้นฟู และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทะเลและชายฝั่ง

4) กำหนดให้มีการคุ้มครองทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง การกำหนดให้พื้นที่ ป่าชายเลนในบริเวณใดบริเวณหนึ่งเป็นพื้นที่ป่าชายเลนอนุรักษ์ โดยพื้นที่ที่กำหนดจะต้องเป็นพื้นที่ที่ไม่อยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า หรือเขตห้ามล่าสัตว์ป่า หรือไม่อยู่ในกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองตามประมวลกฎหมายที่ดินของบุคคลใดซึ่งไม่ใช่หน่วยงานของรัฐ และหากพื้นที่ป่าชายเลนอนุรักษ์อยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ให้บรรดาอำนาจหน้าที่ของอธิบดีกรมป่าไม้ตามกฎหมายป่าสงวนแห่งชาติหรือกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ เป็นอำนาจหน้าที่ของอธิบดีกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ทั้งนี้เพื่อเป็นการแก้ไขอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายที่มีปัญหาในการปฏิบัติให้ชัดเจนทั้งในแง่ของการภารกิจและในแง่พื้นที่ด้วย

5) กำหนดอำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

6) บทกำหนดโทษสำหรับผู้ฝ่าฝืนการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติฉบับนี้

จากหลักการของพระราชบัญญัตินี้ จะเป็นเครื่องมือและกลไกสำคัญ ในการสงวน อนุรักษ์ ฟื้นฟู บริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งได้อย่างเป็นระบบ มีประสิทธิภาพ เป็นเอกภาพ ส่งผลดีต่อความสมบูรณ์ มั่งคั่ง และมีการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนต่อไป

5. การปรับปรุงพระราชบัญญัติการประมง

พระราชบัญญัติการประมง พ.ศ. 2490 เป็นกฎหมายที่ใช้บังคับมาเป็นเวลานานแต่ก็ยังมีบทบัญญัติบางประการไม่เหมาะสมกับสถานการณ์ในปัจจุบันที่เปลี่ยนไป เนื่องจากเทคโนโลยีด้านการประมงได้พัฒนาเป็นอย่างมาก แต่ทรัพยากรสัตว์น้ำมีจำกัด ส่งผลให้สัตว์น้ำลดจำนวนลง จึงสมควรมีการปรับปรุงพระราชบัญญัติการประมง พ.ศ. 2490 ขึ้นใหม่ โดยยกเลิกกฎหมายฉบับเดิม และยกร่างใหม่ทั้งฉบับ คือพระราชบัญญัติการประมงพ.ศ. 2558 และปรับปรุงเป็น พระราชกำหนดการประมง พ.ศ. 2558 โดยมีหลักการที่สำคัญ สรุปได้ดังนี้

1) ขอบเขตการใช้บังคับพระราชบัญญัตินี้

พระราชบัญญัตินี้มีวัตถุประสงค์ในการควบคุมกิจกรรมที่เกี่ยวกับการทำการประมงแบบครบวงจร กล่าวคือ เริ่มตั้งแต่กระบวนการผลิตไปจนถึงกระบวนการแปรรูป สำหรับใช้เพื่อการอุปโภคและบริโภค

2) การบริหารจัดการด้านการประมง

กำหนดมาตรการในการบริหารจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรสัตว์น้ำ โดยกำหนดให้รัฐมนตรีหรือคณะกรรมการประมงประจำจังหวัดโดยอนุมัติรัฐมนตรีภายในเขตพื้นที่ที่รับผิดชอบ มีอำนาจประกาศควบคุมการทำการประมงในเขตประมงน้ำจืดและเขตประมงทะเลชายฝั่ง และกำหนดให้รัฐมนตรีมีอำนาจในการออกประกาศเพื่อกำหนดเขตพื้นที่รับผิดชอบของคณะกรรมการประมงประจำจังหวัดในเขตประมงทะเลชายฝั่ง รวมทั้งกำหนดหลักเกณฑ์ในการจดทะเบียนเพื่อควบคุมผู้ประกอบอาชีพการประมงหรืออาชีพในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการประมง

3) การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนประมงท้องถิ่น

กำหนดให้กรมประมงมีหน้าที่ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมและสนับสนุนชุมชนประมงท้องถิ่นในการจัดการ การบำรุงรักษา การอนุรักษ์ การฟื้นฟู และการใช้ประโยชน์ทรัพยากรสัตว์น้ำเพื่อให้การบริหารจัดการด้านการประมงเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน รวมทั้งกำหนดให้นิติบุคคล คณะบุคคล หรือองค์กรอื่นใดที่มีวัตถุประสงค์หรือกิจกรรมเกี่ยวข้องโดยตรงกับการประมงในท้องถิ่นมีสิทธิขอขึ้นทะเบียนเป็นองค์กรชุมชนประมงท้องถิ่นในเขตพื้นที่ที่องค์กรนั้นตั้งอยู่ โดยองค์กรดังกล่าวจะมีสิทธิเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาหรือแก้ไขปัญหาการประมง รวมทั้งเสนอแนะแนวทางในการออกประกาศต่อคณะกรรมการประมงประจำจังหวัด และกำหนดให้อธิบดีมีอำนาจแต่งตั้งสมาชิกขององค์กรชุมชนประมงท้องถิ่นที่ได้ขึ้นทะเบียนไว้เพื่อช่วยเหลือการปฏิบัติงานของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้

4) คณะกรรมการนโยบายการประมงแห่งชาติ

กำหนดให้มีคณะกรรมการนโยบายการประมงแห่งชาติ ประกอบด้วยนายกรัฐมนตรีเป็นประธานกรรมการ และกรรมการอื่นจากหน่วยงานของรัฐและองค์กรเอกชนที่เกี่ยวข้องกับด้านการประมงและผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้ง โดยมีอธิบดีกรมประมงเป็นกรรมการและเลขานุการ มีอำนาจหน้าที่กำหนดนโยบายด้านการประมง และเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบนโยบายดังกล่าว

5) คณะกรรมการประมงประจำจังหวัด

กำหนดให้มีคณะกรรมการประมงประจำจังหวัด ประกอบด้วย ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธานกรรมการ และกรรมการอื่นจากหน่วยงานของรัฐและองค์กรเอกชน และผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัดแต่งตั้ง โดยมีประมงจังหวัดเป็นกรรมการและเลขานุการ มีอำนาจหน้าที่รวบรวมข้อเสนอแนะและแนวทางในการจัดการ การบำรุงรักษา การอนุรักษ์ การฟื้นฟู และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรสัตว์น้ำขององค์กรชุมชนประมงท้องถิ่นเสนอต่อคณะกรรมการ เพื่อพิจารณาจัดทำนโยบายพัฒนาการประมง

พิจารณาและเสนอแนวทางในการพัฒนาหรือแก้ไขปัญหาการประมงต่อรัฐมนตรี คณะกรรมการ หรืออธิบดี รวมทั้งออกประกาศเพื่อการจัดการ การบำรุงรักษา การอนุรักษ์ การฟื้นฟูและการใช้ประโยชน์ในที่จับสัตว์น้ำในเขตพื้นที่ที่รับผิดชอบ

6) สถิติการประมง

กำหนดให้มีการเก็บสถิติการประมง เพื่อประโยชน์ในการศึกษาวิจัยและการบริหารจัดการด้านการประมง โดยกำหนดให้ผู้ที่เริ่มประกอบอาชีพการประมงแจ้งข้อมูลเกี่ยวกับการประกอบอาชีพของตนต่อกรมประมงภายในสามสิบวันนับแต่วันที่เริ่มประกอบอาชีพการประมง และกำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจเข้าไปในสถานที่ประกอบกิจการหรือสถานที่ที่เกี่ยวข้องกับการประมงเพื่อทำการตรวจสอบและจัดเก็บสถิติการประมง

7) การควบคุมการทำการประมง

กำหนดหลักเกณฑ์ในการควบคุมกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการประมงหรืออาจส่งผลกระทบต่อทรัพยากรสัตว์น้ำ ได้แก่ การปล่อย เท ทิ้ง ระบาย หรือทำให้วัตถุอันตรายลงสู่ที่จับสัตว์น้ำ หรือกระทำการใดๆ อันทำให้สัตว์น้ำในที่จับสัตว์น้ำมึนเมา หรือปล่อย เท ทิ้ง ระบาย หรือทำให้สิ่งใดลงสู่ที่จับสัตว์น้ำในลักษณะที่เป็นอันตรายแก่สัตว์น้ำ หรือทำให้ที่จับสัตว์น้ำเกิดมลพิษ การใช้กระแสไฟฟ้าในการทำการประมงหรือใช้วัตถุระเบิดในที่จับสัตว์น้ำ กำหนดห้ามครอบครองสัตว์น้ำที่ได้มาโดยรู้ว่าเป็นสัตว์น้ำที่ได้มาจากการกระทำความผิดดังกล่าว การห้ามครอบครองเครื่องมือทำการประมงที่ทำลายพันธุ์สัตว์น้ำอย่างร้ายแรง และการกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขให้ผู้ประกอบอาชีพการประมงปฏิบัติ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการควบคุมการทำการประมง

8) เขตการประมง

กำหนดเขตการประมงในน่านน้ำไทย โดยแบ่งออกเป็นสามเขต ได้แก่ เขตประมงทะเลชายฝั่ง เขตประมงทะเลนอกชายฝั่ง และเขตประมงน้ำจืด ซึ่งเป็นการแบ่งเขตตามลักษณะของพื้นที่ เพื่อประโยชน์ในการควบคุมการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรสัตว์น้ำให้เหมาะสมในแต่ละพื้นที่ และไม่ให้เกิดปัญหาความขัดแย้งระหว่างผู้ประกอบกิจการประมงรายเล็กและรายใหญ่ กำหนดให้ผู้รับใบอนุญาตใช้เครื่องมือทำการประมงในแต่ละเขตการประมงมีหน้าที่ต้องชำระค่าอากรการใช้เครื่องมือทำการประมง

9) การส่งเสริมการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ

กำหนดหลักเกณฑ์ในการส่งเสริมการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ เพื่อให้ได้สัตว์น้ำที่มีคุณภาพและมีความปลอดภัยต่อผู้บริโภคและป้องกันมิให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม โดยให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์โดยความเห็นชอบจากคณะกรรมการมาตรฐานสินค้าเกษตรตามกฎหมายว่าด้วยมาตรฐานสินค้าเกษตร กำหนดมาตรฐานในการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ เพื่อให้ผู้ประกอบกิจการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำนำไปใช้เป็นแนวทางในการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำให้มีคุณภาพ และกำหนดให้กรมประมงมีอำนาจออกหนังสือรับรองให้แก่ผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำที่ได้มาตรฐาน

10) สุขอนามัยของสัตว์น้ำหรือผลิตภัณฑ์สัตว์น้ำ

กำหนดมาตรการในการควบคุมสุขอนามัยของสัตว์น้ำหรือผลิตภัณฑ์สัตว์น้ำ เพื่อให้ได้สัตว์น้ำและผลิตภัณฑ์สัตว์น้ำที่มีคุณภาพได้มาตรฐานด้านสุขอนามัยและมีความปลอดภัยต่อผู้บริโภค โดยกำหนดให้มีการจัดทำมาตรฐานด้านสุขอนามัยในการจับ การดูแลรักษาสัตว์น้ำหลังการจับ การแปรรูปสัตว์น้ำ การเก็บรักษา การขนส่งหรือขนถ่ายสัตว์น้ำและผลิตภัณฑ์สัตว์น้ำ เพื่อส่งเสริมให้ผู้ประกอบกิจการการประมง นำไปใช้ปฏิบัติในกิจการของตน ซึ่งมาตรฐานดังกล่าวต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการมาตรฐานสินค้าเกษตรตามกฎหมายว่าด้วยมาตรฐานสินค้าเกษตรก่อน เพื่อมิให้เกิดปัญหาความซ้ำซ้อนในการกำหนดมาตรฐาน

11) การนำเข้าและส่งออกสัตว์น้ำหรือผลิตภัณฑ์สัตว์น้ำ

กำหนดมาตรการในการควบคุมการนำเข้าและส่งออกสัตว์น้ำหรือผลิตภัณฑ์สัตว์น้ำ เพื่อประโยชน์ในการอนุรักษ์สัตว์น้ำ หรือป้องกันอันตรายที่อาจเกิดต่อสิ่งแวดล้อมหรือสัตว์น้ำอื่น หรือการก่อให้เกิดอันตรายต่อร่างกายมนุษย์หรือทรัพย์สินของบุคคลหรือสาธารณสมบัติ

12) คณะกรรมการการประมงนอกน่านน้ำไทย

กำหนดให้มีคณะกรรมการการประมงนอกน่านน้ำไทย ประกอบด้วยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นประธานกรรมการ และกรรมการอื่นจากหน่วยงานของรัฐและองค์กรเอกชนที่เกี่ยวข้อง โดยมีอธิบดีกรมประมงเป็นกรรมการและเลขานุการ มีอำนาจหน้าที่ในการพิจารณาและนำเสนอการแก้ไขปัญหาการทำการประมงนอกน่านน้ำไทย และเสนอแนะนโยบายและแนวทางในการพัฒนาการประมงนอกน่านน้าไทยต่อคณะกรรมการนโยบายการประมงแห่งชาติ

13) การทำการประมงนอกน่านน้ำไทย

กำหนดให้บุคคลที่ได้สิทธิตามข้อตกลงหรือสัญญาในการทำการประมงในน่านน้ำของรัฐต่างประเทศ มีหน้าที่ต้องแจ้งการได้สิทธิตามข้อตกลงหรือสัญญานั้นต่ออธิบดีกรมประมงตามระเบียบที่อธิบดีกำหนด เพื่อป้องกันมิให้เกิดปัญหาในกรณีที่มีการนำเอกสารสิทธิในการทำการประมงอันเป็นเท็จมาใช้เพื่อแสวงหาประโยชน์อันมิชอบ

14) พนักงานเจ้าหน้าที่

กำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่สามารถให้บริการในการตรวจสอบ การขอรับใบอนุญาต การออกหนังสืออนุญาต และการขอหนังสือรับรองต่าง ๆ ตามที่ร่างพระราชบัญญัตินี้ กำหนดไว้นอกเวลาราชการหรือนอกสถานที่ทำการโดยปกติไม่ว่าในหรือนอกราชอาณาจักรได้ โดยผู้ยื่นคำขอต้องชำระค่าเบี้ยเลี้ยงค่าพาหนะเดินทาง และค่าใช้จ่ายอื่น ตามความจำเป็น

15) มาตรการทางปกครอง

เนื่องจากพระราชบัญญัตินี้ มีการนำระบบอนุญาตมาใช้ควบคุมการบริหารจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำ จึงได้กำหนดมาตรการทางปกครอง โดยนำมาตรการในการพักใช้ใบอนุญาต การระงับการอนุญาตและการเพิกถอนใบอนุญาตหรือหนังสืออนุญาตมาใช้บังคับ เพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายสามารถทำได้

รวดเร็วและมีประสิทธิภาพ และกำหนดหลักเกณฑ์ในการอุทธรณ์คำสั่งดังกล่าวไว้อย่างชัดเจนเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ผู้ที่ไม่มีเจตนาในการกระทำความผิด

16) บทกำหนดโทษ

โดยที่พระราชบัญญัติการประมง พ.ศ. 2490 ได้กำหนดโทษทางอาญาไว้ 2 ลักษณะ คือ โทษขั้นต่ำ และโทษขั้นสูง และกำหนดอัตราโทษไว้แตกต่างกัน ซึ่งในการปรับปรุงใหม่นี้ ยังคงหลักการในการกำหนดโทษไว้ตามแนวทางดังกล่าว แต่ได้ปรับปรุงสัดส่วนในการกำหนดอัตราโทษของแต่ละลักษณะให้สอดคล้องกัน และเหมาะสมกับการกระทำความผิดในแต่ละเรื่อง

17) อัตราค่าอากรและอัตราค่าธรรมเนียม

ปรับปรุงบัญชีแสดงอัตราค่าอากรใบอนุญาตใช้เครื่องมือทำการประมงตามประเภทเครื่องมือทำการประมงและอัตราค่าธรรมเนียมให้มีความเหมาะสมกับสถานการณ์ในปัจจุบัน

สถานภาพทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งในจังหวัดตรัง

1. ขอบเขตความรับผิดชอบเชิงพื้นที่ของกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง

ด้วยพระราชบัญญัติส่งเสริมการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง พ.ศ. 2558 ได้กำหนดเขตอนุรักษ์ตามมาตรา 3 หมายถึง เขตอุทยานแห่งชาติตามพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าและเขตห้ามล่าสัตว์ป่าตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 เขตป่าสงวนแห่งชาติตามพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 เขตพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อมตามพระราชบัญญัติ การส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ที่รักษาพืชพันธุ์ตามพระราชบัญญัติการประมง พ.ศ. 2490 และเขตพื้นที่คุ้มครองอย่างอื่นเพื่อสงวนและรักษาสภาพธรรมชาติตามที่มีกฎหมายกำหนด

พร้อมทั้งนี้ได้ระบุคำว่า “ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง” หมายความว่า สิ่งที่มีอยู่หรือเกิดขึ้นตามธรรมชาติในบริเวณทะเลและชายฝั่ง รวมถึงพรุชายฝั่ง พื้นที่ชุ่มน้ำ ชายฝั่ง คลอง คูแพรก ทะเลสาบ และบริเวณพื้นที่ปากแม่น้ำที่มีพื้นที่ติดต่อกับทะเลหรืออิทธิพลของน้ำทะเลเข้าถึง เช่น ป่าชายเลน ป่าชายหาด หาด ที่ชายทะเล เกาะ หญ้าทะเล ปะการัง ดอนหอย พืชและสัตว์ทะเล หรือสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นเพื่อประโยชน์แก่ระบบนิเวศทางทะเลและชายฝั่ง เช่น ปะการังเทียม แนวลดแรงคลื่นและการป้องกันการกัดเซาะชายฝั่ง

จากการพิจารณาขอบเขตความรับผิดชอบเชิงพื้นที่ด้านทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ซึ่งเป็นอำนาจของกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง พบว่าสามารถแบ่งพื้นที่ออกเป็น 2 ลักษณะ คือ พื้นที่ในทะเลและพื้นที่บนบก รวม 2,549 ตำบล ใน 117 อำเภอ 24 จังหวัด พื้นที่รวมประมาณ 17.24 ล้านไร่ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) พื้นที่ความรับผิดชอบในทะเล ครอบคลุมจากพื้นที่ชายฝั่งจรดเขตเศรษฐกิจจำเพาะของประเทศ ซึ่งครอบคลุมพื้นที่ทางทะเลรวมทั้งสิ้น 323,488.32 ตารางกิโลเมตร (202.18 ล้านไร่) (กรมอุทกศาสตร์, 2555) ประกอบด้วยพื้นที่ในอ่าวไทย 202,676.20 ตารางกิโลเมตร (126.67 ล้านไร่) และในทะเลอันดามัน 120,812.12 ตารางกิโลเมตร (75.50 ล้านไร่)

2) พื้นที่ความรับผิดชอบบนบก พิจารณาจากขอบเขตของตำบล ซึ่งเป็นขอบเขตการปกครองที่เล็กที่สุดมาเป็นตัวตั้งโดยใช้ตำบล 4 ลักษณะเป็นเกณฑ์ในการคัดเลือก โดยคัดเลือกตำบลที่มีลักษณะดังนี้

1. ตำบลที่ติดชายฝั่งทะเล ประกอบด้วยตำบลที่มีอาณาเขตติดแนวชายฝั่งของประเทศไทย ระยะทางประมาณ 3,148 กิโลเมตร โดยเป็นความยาวฝั่งอ่าวไทย 2,055 กิโลเมตร และฝั่งทะเลอันดามัน 1,093 กิโลเมตร รวม 23 จังหวัดชายฝั่งทะเล ได้แก่ ตราด จันทบุรี ระยอง ชลบุรี ฉะเชิงเทรา สมุทรปราการ กรุงเทพมหานคร สมุทรสาคร สมุทรสงคราม เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ ชุมพร สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช สงขลา ปัตตานี นราธิวาส ระนอง พังงา ภูเก็ต กระบี่ ตรัง และสตูล

2. ตำบลที่ติดทะเลสาบ ประกอบด้วยตำบลที่มีอาณาเขตติดกับทะเลสาบสงขลา ในเขตจังหวัดพัทลุงและสงขลา

3. ตำบลที่อยู่บนเกาะ และพื้นที่เกาะทุกเกาะ ประกอบด้วยตำบลที่อยู่บนเกาะ และพื้นที่เกาะ รวม 936 เกาะของประเทศไทย

4. ตำบลที่มีป่าชายเลน ป่าชายหาด และป่าพรุชายฝั่ง พิจารณาจากพื้นที่ป่าชายเลนตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 23 กรกฎาคม 2534 รวมพื้นที่ 2.86 ล้านไร่ ซึ่งครอบคลุมพื้นที่ป่าทั้ง 3 ประเภท

2. สภาพทั่วไปของจังหวัดตรัง

จังหวัดตรังตั้งอยู่ทางภาคใต้ของประเทศไทย มีพื้นที่เลียบชายฝั่งทะเลตะวันตกของมหาสมุทรอินเดีย ประมาณเส้นรุ้งที่ 7 องศา 31 ลิปดาเหนือ และเส้นแวงที่ 99 องศา 38 ลิปดาตะวันออก อยู่ห่างจากกรุงเทพมหานครตามเส้นทางถนนเพชรเกษมประมาณ 828 กิโลเมตร มีเนื้อที่ทั้งสิ้น 4,917.519 ตารางกิโลเมตร หรือ 3,088,399.375 ไร่ มีขนาดพื้นที่ใหญ่เป็นลำดับที่ 4 ของภาคใต้ และลำดับที่ 33 มีพื้นที่ชายฝั่งทะเลตลอดแนวเขตจังหวัดยาว 136 กิโลเมตร ประกอบไปด้วย เกาะน้อยใหญ่ จำนวน 54 เกาะ โดยมีเกาะที่สำคัญ เช่น เกาะลิบง ซึ่งเป็น เกาะที่มีขนาดใหญ่ที่สุด เกาะมุก เกาะกระดาน

จังหวัดตรัง มีอาณาเขตติดต่อดังนี้ ทิศเหนือติดต่อกับ อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช และ อำเภอคลองท่อม จังหวัดกระบี่ ทิศใต้ติดต่อกับ อำเภอทุ่งหว้า จังหวัดสตูล อำเภอรัตภูมิ จังหวัดสงขลา และช่องแคบมะละกา มหาสมุทรอินเดีย ทิศตะวันออกติดต่อกับอำเภอควนขนุน อำเภอกงหรา อำเภอตะโหมด จังหวัดพัทลุง โดยมีเทือกเขาบรรทัดกั้นอาณาเขตตลอดแนว และทิศตะวันตกติดต่อกับอำเภอคลองท่อม อำเภอเกาะลันตา จังหวัดกระบี่ และมหาสมุทรอินเดีย จังหวัดตรังแบ่งพื้นที่การปกครองออกเป็น 10 อำเภอ 87 ตำบล 723 หมู่บ้าน ในปี 2557 มีจำนวนประชากร จำนวน 638,746 คน ดังตารางที่ 2.1 ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ รองลงมาคือศาสนาอิสลาม และมีศาสนาและลัทธิอื่นๆ เช่น ศาสนาคริสต์

ลักษณะภูมิประเทศของจังหวัดตรังโดยทั่วไปเป็นเนินสูงๆ ต่างๆ สลับด้วยภูเขาเล็กๆ กระจัดกระจายอยู่ทั่วไป พื้นที่ค่อนข้างราบเรียบ มีจำนวนน้อยซึ่งใช้เพาะปลูกข้าว ทางทิศตะวันออกมีเทือกเขาบรรทัดยาวจากเหนือจดตอนใต้และเป็นเส้นแบ่งเขตแดนจังหวัดตรังกับจังหวัดพัทลุง มีเนื้อที่ป่าเกือบร้อยละ 20 ของเนื้อที่จังหวัดตรัง ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัด ลักษณะดินส่วนใหญ่เป็นดินร่วนปนทราย เป็นป่าดิบชื้น มีป่าชายเลนสำหรับท้องที่ที่อยู่ติดชายทะเลและมีลำน้ำสำคัญๆ 3 สายได้แก่ แม่น้ำตรังซึ่งมีต้นกำเนิดจากเขาวังหีบ เทือกเขาหลวง จังหวัดนครศรีธรรมราช แม่น้ำปะเหลียนเกิดจากเทือกเขาบรรทัด อำเภอปะเหลียน คลองกะลาแส และต้นน้ำที่เกิดจากควนปลวกร้อน ควนชะไนและควนน้าแดง ชายแดนตรัง กระบี่ นอกจากนี้ยังมีลำห้วยบริวารที่คอยส่งน้ำให้อีกกว่า 100 สาย มีชายฝั่งด้านตะวันตก

ติดทะเลอันดามันที่ยาวถึง 119 กิโลเมตรกับเกาะต่าง ๆ ที่กระจัดกระจายอยู่กว่า 46 เกาะ และป่าชายเลนที่ยังคงอยู่ในสภาพที่อุดมสมบูรณ์

ตารางที่ 2.1 จำนวนประชากรจำแนกตามเขตพื้นที่การปกครอง

อำเภอ	ตำบล	หมู่บ้าน	เทศบาลเมือง	เทศบาลตำบล	อบต.	อบจ.	จำนวนประชากร
1. อำเภอเมือง	15	119	1	3	12	1	155,441
2. อำเภอกันตัง	14	83	1	-	13	-	86,590
3. อำเภอห้วยยอด	16	133	-	5	14	-	94,476
4. อำเภอย่านตาขาว	8	65	-	3	6	-	64,129
5. อำเภอปะเหลียน	10	85	-	3	9	-	67,293
6. อำเภอสิเกา	5	40	-	3	4	-	37,623
7. อำเภอวังวิเศษ	5	68	-	1	5	-	43,302
8. อำเภอนาโยง	6	53	-	1	6	-	44,318
9. อำเภอรัษฎา	5	50	-	1	5	-	28,935
10. อำเภอหาดสำราญ	3	21	-	-	3	-	16,639
รวม	**87**	**717**	**2**	**20**	**77**	**1**	**638,746**

สภาพภูมิอากาศของจังหวัดตรัง ได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมที่พัดประจำฤดู ได้แก่ ลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้จะเกิดช่วงกลางเดือนพฤษภาคมถึงกลางเดือนตุลาคม ส่วนลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือเกิดช่วงกลางเดือนตุลาคมถึงกลางเดือนพฤษภาคม ด้วยเหตุนี้จึงทำให้จังหวัดตรัง มีเพียง 2 ฤดู คือฤดูร้อนเริ่มตั้งแต่กลางเดือนกุมภาพันธ์ - กลางเดือนพฤษภาคม และฤดูฝน เริ่มตั้งแต่กลางเดือนพฤษภาคม - กลางเดือนกุมภาพันธ์

ทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญของจังหวัดตรัง แร่ธาตุที่สำคัญ ได้แก่ ดีบุก ฟลูออไรท์ และถ่านหินลิกไนท์ สำหรับทรัพยากรป่าไม้ที่สำคัญๆ เช่น เคี่ยม ยาง ตะเคียน หลุมพอ สามพอน ดำดง ตำเสา และตาเสือ เป็นต้น ทางด้านป่าชายเลนมีไม้โกงกาง ตะบูน ตาตุ่ม ปะสัก หลุมพอทะเล ฯลฯ นอกจากนี้ทางด้านชายฝั่งทะเลยังอุดมไปด้วยสัตว์ทะเลนานาชนิด และยังมีแหล่งรังนกนางแอ่นในท้องที่อำเภอสิเกาซึ่งได้มีเอกชนขอสัมปทานเก็บในแต่ละปี

การประกอบอาชีพของชาวตรังส่วนใหญ่มีอาชีพในการเกษตร การเกษตรที่สำคัญของชาวจังหวัดตรัง คือ การทำสวนยางพารา ส่วนอาชีพในการเพาะปลูกอื่นๆ รองลงไปคือการทำนา ทำสวน

มะพร้าว สวนผลไม้ เช่น เงาะ ทุเรียน กาแฟ และในบางท้องที่ทำสวนพริกไทย สำหรับประชาชนที่อยู่แถบชายฝั่งทะเลอันดามัน มหาสมุทรอินเดีย มีอาชีพการประมง

ด้วยสภาพภูมิประเทศที่เอื้ออำนวยและทรัพยากรอันสมบูรณ์ของจังหวัด ทำให้ชาวจังหวัดตรังโดยทั่วๆ ไปมีฐานะความเป็นอยู่ดี ฉะนั้นปัญหาอพยพของประชากรในจังหวัดเพื่อไปหางานทำในท้องถิ่นอื่นจึงไม่มี แต่ในทางตรงข้าม ปรากฏว่าประชาชนจากท้องถิ่นอื่น เช่น จากจังหวัดใกล้เคียง และโดยเฉพาะอย่างยิ่งประชาชนจากจังหวัดทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ อพยพเข้ามาหางานทำมีจำนวนมาก โดยการเป็นลูกจ้างในสวนยาง ลูกเรือประมง ลูกจ้างในโรงงานอุตสาหกรรม และอาชีพรับจ้างบริการทั่วไป ดังนั้นจังหวัดตรังจึงมีประชากรย้ายเข้ามามากกว่าการย้ายออก

3. ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งบริเวณฝั่งทะเลอันดามันและจังหวัดตรัง

ฝั่งทะเลอันดามัน นับตั้งแต่ปากน้ำกระบุรี จังหวัดระนอง ซึ่งจรดกับเขตแดนของประเทศสหภาพพม่า เรื่อยลงไปทางใต้จนถึงเขตแดนของประเทศมาเลเซียที่จังหวัดสตูล ซึ่งอยู่ในช่องแคบมะละกา ระยะทางยาวประมาณ 937 กิโลเมตร ส่วนพื้นที่ชายฝั่งจังหวัดตรังในพื้นที่เขตจัดการที่ดินชายฝั่งของจังหวัด มีจำนวน 5 อำเภอ ได้แก่ อำเภอสิเกา อำเภอกันตัง อำเภอย่านตาขาว อำเภอปะเหลียน และอำเภอหาดสำราญ เป็นพื้นที่ 1,684 ตารางกิโลเมตร หรือ 1,052,522 ไร่ (ศูนย์สารสนเทศ, 2556) รูปร่างและลักษณะต่างๆ ของชายฝั่งทะเลที่แตกต่างกันจึงทำให้ชายฝั่งทะเลมีคุณค่าในตัวเองอย่างหาที่เปรียบไม่ได้ นอกจากคุณค่าต่อการศึกษาทางธรณีวิทยา สัณฐานวิทยา ประวัติศาสตร์ โบราณคดี นิเวศวิทยา ความหลากหลายทางชีวภาพ และอื่นๆ แล้ว ชายฝั่งทะเล แต่ละแห่งก็มีความเป็นเอกลักษณ์ของตัวเองที่มนุษย์สร้างขึ้นไม่ได้ แต่ทำลายได้ คุณค่าเหล่านี้ หากเราทุกคนเข้าใจ ตั้งใจ จริงใจ และร่วมมือกันที่จะอนุรักษ์ไว้โดยการใช้ประโยชน์อย่างทะนุถนอมและรักษาไว้ซึ่งความสมดุลของธรรมชาติ ชายฝั่งทั้งหมดที่กล่าวมาย่อมสามารถนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจและสังคมได้เป็นอย่างดี เช่น การท่องเที่ยวหรือการใช้ทรัพยากร ความหลากหลายทางชีวภาพ และระบบนิเวศน์ที่สมดุล พื้นที่ชายฝั่งจังหวัดตรังนับว่าเป็นพื้นที่ชายฝั่งที่มีความสำคัญของประเทศไทย

กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง (2558) ทำการสำรวจทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งได้สำรวจมายังต่อเนื่องนับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2549 และมีการศึกษาเปรียบเทียบข้อมูลการเปลี่ยนแปลงของทรัพยากรในด้านต่างๆ ทรัพยากรปะการัง ทรัพยากรป่าชายเลน ทรัพยากรหญ้าทะเล และสัตว์ทะเลหายาก ซึ่งสามารถสรุปสถานการณ์ทรัพยากรในฝั่งทะเลอันดามันและจังหวัดตรังได้ดังนี้

3.1 ปะการัง

แนวปะการังเป็นระบบนิเวศน์ที่มีคุณค่าและประโยชน์นานัปการแต่มักถูกมองข้ามว่าเป็นแหล่งธรรมชาติทั่วไป ซึ่งอยู่ใต้น้ำ และไม่ค่อยพบเห็น จึงไม่ได้รับการให้ความสำคัญมากนัก ซึ่งประโยชน์ของแนวปะการังมีมากมาย ดังนี้

1) เป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของพืชและสัตว์นานาชนิด ทั้งนี้เพราะลักษณะที่มีซอกมีโพรงอยู่ทั่วไป ทำให้ เหมาะต่อการหลบภัย เป็นที่อยู่ และหาอาหารหลายชนิดที่มีค่าทางเศรษฐกิจ สามารถที่จะ

จับมาใช้ อย่างถูกวิธีการอนุรักษ์ได้ เช่น กุ้ง หอย ปู ปลา หลายชนิดเป็นที่นิยมการบริโภค ตลอดไปจนถึงการเก็บสะสม ทำให้มีราคาแพง เป็นที่ต้องการของตลาดมาก และแนวปะการังก็เป็นแหล่งทรัพยากรประมงที่สำคัญ

2) แนวปะการังตามแนวชายฝั่งมีส่วนในการช่วยลดความรุนแรงของคลื่นที่กระทำต่อชายฝั่งได้ เมื่อคลื่นปะทะกับปะการังที่ขอบแนวปะการัง คลื่นจะแตกตัวทำให้ความรุนแรงที่กระทบหาดทรายลดลง ในหลายๆแห่งซึ่งปะการังถูกทำลายไปชายฝั่งทะเลจะถูกกัดเซาะและพังทลายทำให้เกิดความเสียหายอย่างมาก

3) แนวปะการังเป็นแหล่งท่องเที่ยวใต้ทะเลเนื่องจากความสวยงาม ความหลากหลายของสิ่งมีชีวิต น้ำที่ใสสะอาด และองค์ประกอบอื่นๆ อีกมากมาย ทำให้บริเวณแนวปะการังเป็นแหล่งพักผ่อนหย่อนใจ และดึงดูดนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี และขณะนี้จำนวนนักดำน้ำกำลังเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วในประเทศไทย นักท่องเที่ยวทั้งไทยและต่างประเทศกำลังนิยมมาดำน้ำในประเทศไทยกันมากขึ้น ในแต่ละปีมีนักท่องเที่ยว ต่างชาติหลายแสนคน เดินทางเข้ามาเพื่อชมแนวปะการังไทยหนึ่งในจุดดำน้ำที่สวยที่สุดในโลกระบบนิเวศแห่งนี้ทำเงินเข้าประเทศปีละหลายหมื่นล้านบาท

4) ความสำคัญของปะการังและสิ่งมีชีวิตหลายชนิดในทางด้านการแพทย์ และสาธารณสุขกำลังขยายตัว อย่างมาก เพราะสามารถสกัดสารเคมีจากสิ่งมีชีวิตเหล่านี้ไปใช้ประโยชน์กันได้นานัปการ เช่น ทำครีมป้องกัน แสงอัลตราไวโอเลต ซึ่งทำลายเซลล์ผิวหนัง การสกัดสารต่างๆ เพื่อใช้ประโยชน์ในการทดลองเกี่ยวกับโรคมะเร็ง การค้นหาสารเพื่อขับไล่ปลาฉลามเป็นต้น

5) นอกจากคุณค่าดังกล่าวมาแล้ว ปะการังยังมีคุณค่าในการทำให้เกิดทรายกับชายหาด โดยเกิดจากการสึกกร่อนแตกย่อยของโครงสร้างหินปูน โดยการกัดกร่อนโดยสัตว์ทะเลบางชนิด และโดยคลื่นเป็นต้น

จากการสำรวจสถานภาพแนวปะการังทางฝั่งทะเลอันดามันในเขตจังหวัดต่างๆ พบแนวปะการังทั้ง 6 จังหวัด มีพื้นที่ปะการังทั้งหมด 73,364 ไร่ ดังตารางที่ 2.2 ในส่วนของจังหวัดตรังมีพื้นที่แนวปะการังจำนวน 4,574 ไร่

ตารางที่ 2.2 พื้นที่แนวปะการังทางฝั่งทะเลอันดามัน

เขต	จังหวัด	ขนาดพื้นที่ (ไร่)	ขนาดพื้นที่รวม (ไร่)	
ทะเลอันดามันตอนบน	ระนอง	2,828	42,865	74,894
	พังงา	26,126		
	ภูเก็ต	13,932		
ทะเลอันดามันตอนล่าง	กระบี่	14,039	32,029	
	ตรัง	4,573		
	สตูล	13,427		

ทรัพยากรปะการังของจังหวัดตรัง ตามเกาะต่างๆ ได้แก่ เกาะรอกในพื้นที่แนวปะการังทั้งหมด 1,344 ไร่ เกาะกระดานพื้นที่แนวปะการังทั้งหมด 781 ไร่ เกาะมุกด์พื้นที่แนวปะการังทั้งหมด 361 ไร่ เกาะลิบงพื้นที่แนวปะการังทั้งหมด 1,057 ไร่ และเกาะไหงพื้นที่แนวปะการังทั้งหมด 1,031 ไร่ รวมทั้งสิ้นแนวปะการังของจังหวัดตรังมีพื้นที่ 4,574 ไร่ สถานภาพของแนวปะการังจังหวัดตรังที่มีความเสียหายมากที่สุดคือเกาะลิบง จากการสำรวจเมื่อปี 2558 ที่ผ่านมาพบเปอร์เซ็นต์การตายในระดับสูงถึง 55.3 เปอร์เซ็นต์ ส่วนบริเวณเกาะอื่นๆ อยู่ในสถานภาพสมบูรณ์ปานกลาง

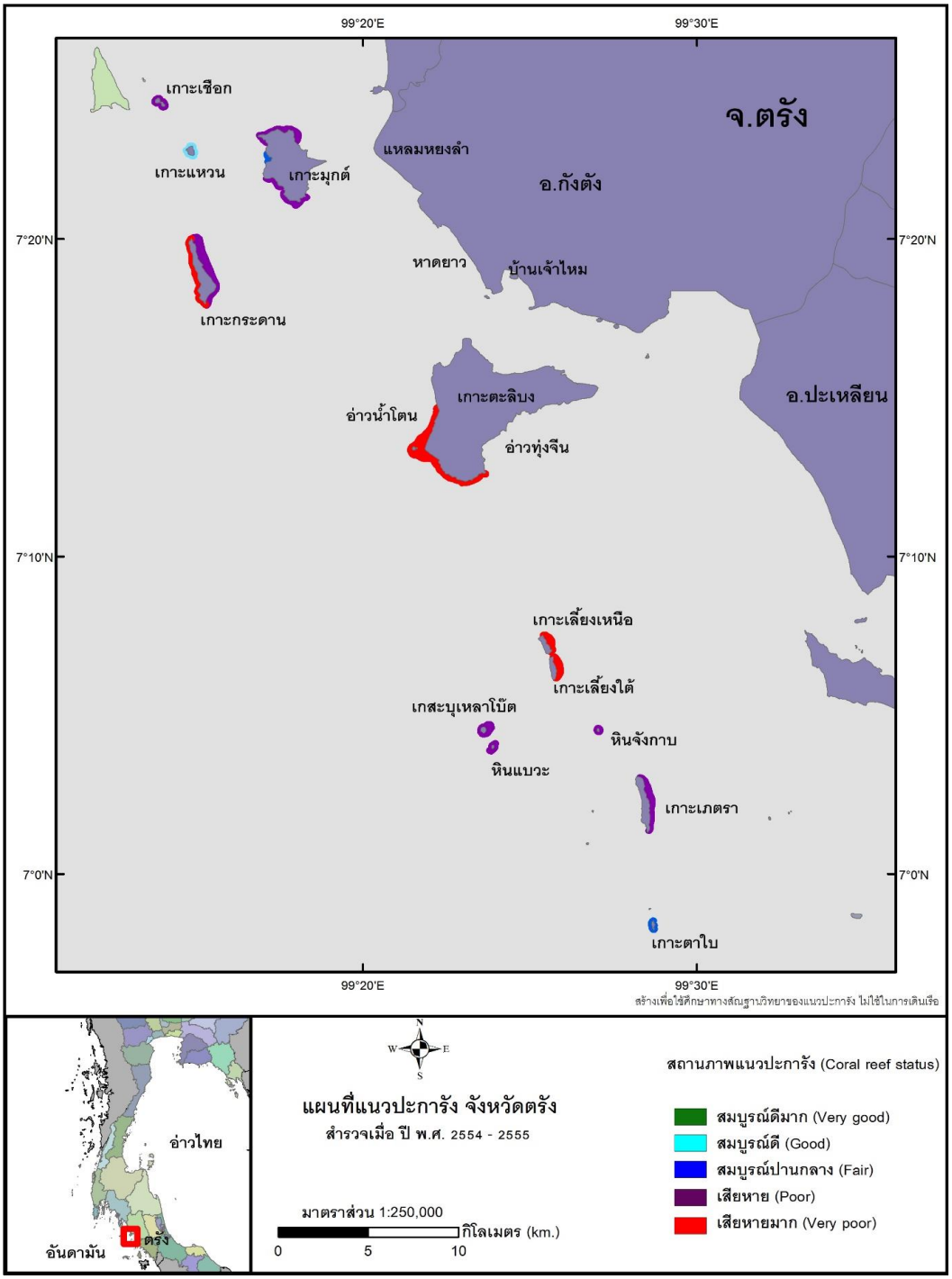

ภาพที่ 2.1 แสดงพื้นที่แนวปะการังในจังหวัดตรัง

3.2 ป่าชายเลน

ป่าชายเลนเป็นระบบนิเวศที่มีคุณค่ามหาศาล และมีความสำคัญต่อมนุษย์หลายรูปแบบ คุณประโยชน์ที่เห็นได้ชัดเจนที่สุดคือ การใช้ประโยชน์จากไม้ชายเลนเพื่อการเผาถ่าน ต้นไม้ในป่าชายเลนปลูกง่าย โตเร็ว จึงมีรอบตัดฟืนน้อยกว่าต้นไม้ในป่าชายเลนหลายเท่า ไม้ป่าชายเลนนอกจากจะใช้เผาถ่านยังมีการใช้ประโยชน์ในรูปแบบอื่นๆ คือ เป็นไม้ฟืน ไม้เสาเข็ม ไม้ค้ำยัน ไม้ก่อสร้าง แพปลา อุปกรณ์การประมง และเฟอร์นิเจอร์ ป่าชายเลนยังเป็นแหล่งยังชีพของประชาชนยากไร้ที่อาศัยอยู่ตามชายฝั่งทะเล โดยช่วยเอื้ออำนวยปัจจัยในการดำรงชีพหลายประการ เช่น หลักไม้สำหรับใช้อุปกรณ์จับสัตว์น้ำ เปลือกไม้บางชนิดใช้ย้อมแห และอวนให้คงทน น้ำผึ้งจากรังผึ้งในป่าชายเลน ผลจากการใช้รับประทาน ใบจาก ใช้มวนยาสูบและมุงหลังคา ตัวหนอนและสัตว์น้ำในป่าชายเลนเป็นอาหาร พืชบางอย่าง เช่น เหงือกปลาหมอ ตาตุ่ม เป็นยารักษาโรค เป็นต้น นอกจากนั้นประชาชนเหล่านี้ยังประกอบอาชีพการประมงชายฝั่งโดยการจับสัตว์น้ำ ในป่าชายเลนอีกด้วย

ป่าชายเลนยังทำหน้าที่เสมือนเขื่อนป้องกันคลื่นจากทะเลที่สามารถซ่อมแซมตนเองได้ เมื่อได้รับความเสียหายจากพายุ ป่าชายเลนช่วยกันความรุนแรงของพายุจนไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อมนุษย์และระบบนิเวศที่อยู่บริเวณถัดเข้ามาส ประชาชนที่ปลูกบ้านเรือนตามชายฝั่งทะเลจึงมักจะปลูกไม้ชายเลนไว้เป็นแนวแน่นทึบ เพื่อช่วยบรรเทาวาตภัยที่เกิดขึ้นเสมอ ในขณะเดียวกันป่าชายเลนยังทำหน้าที่ดักกรองสารปฏิกูลและสารมลพิษต่างๆ จากบนบกไม่ให้ลงสู่ทะเล โลหะหนักหลายชนิดเมื่อถูกพัดพามาตามกระแสน้ำ ก็จะตกตะกอนลงที่บริเวณดินเลนในป่าชายเลน ขยะและคราบน้ำมันต่างๆ ก็จะถูกดักกรองไว้ในป่าชายเลนเช่นกัน นอกจากนั้นการที่ป่าชายเลนปรากฏอยู่ตามที่ราบชายฝั่งทะเลและปากแม่น้ำ แนวป่าชายเลนจะช่วยบรรเทาความเร็วของกระแสน้ำลง ทำให้ตะกอนดินที่พัดพามากับกระแสน้ำตกตะกอนทับถมเกิดแผ่นดินงอกขึ้น จึงอาจกล่าวได้ว่าป่าชายเลนช่วยเพิ่มพื้นที่ประเทศ ป่าชายเลนเป็นที่อยู่อาศัยวางไข่หาอาหาร เจริญเติบโตของสัตว์น้ำวัยอ่อนหลายชนิดโดยเฉพาะสัตว์น้ำเศรษฐกิจ เช่น ปูทะเล ปลากระบอก ปลากะรัง หอยนางรม ฯลฯ

ป่าชายเลนยังมีความสำคัญในฐานะแหล่งผลิตสารอินทรีย์ระบบนิเวศชายฝั่งทะเลอื่นๆ และมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชนิดกับระบบนิเวศหญ้าทะเล และแนวปะการัง การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำหลายชนิดในบริเวณป่าชายเลนในลำคลองหน้าป่าชายเลน หรือบริเวณหาดเลนชายฝั่งทะเล เช่น กุ้งกุลาดำ ปลากะพง ปลากะรัง หอยนางรม หอยแครง ฯลฯ ล้วนแต่ต้องพึ่งพาสารอาหารจากป่าชายเลนทั้งสิ้น นอกจากนั้นการที่ป่าชายเลนมีลักษณะพิเศษหลายอย่างและความงดงามอุดมไปด้วยพรรณไม้นานาชนิดที่มีใบ ดอก และผลสวยงาม อีกทั้งเป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ชนิดต่างๆ ที่มีลักษณะสีสัน สวยงาม เช่น ปูก้ามดาบ และยังมีลำคลองลดเลี้ยวไปมา ทำให้ป่าชายเลนเป็นแหล่งท่องเที่ยวพักผ่อนหย่อนใจที่สำคัญอย่างยิ่ง โดยเฉพาะอุทยานแห่งชาติทางทะเล เช่น อุทยานแห่งชาติอ่าวพังงา อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะพีพี อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม และอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะชุมพร เป็นต้น โดยป่าชายเลนจะเพิ่มความสวยงามแปลกตาให้แก่ทิวทัศน์บริเวณชายฝั่งทะเลได้เป็นอันมาก

ป่าชายเลนแม้ว่าจะมีเนื้อที่เพียงเล็กน้อยเมื่อเทียบกับป่าบก แต่ทว่าป่าชายเลนนับวันจะมีความสำคัญขึ้นต่อชีวิตประชากร และเศรษฐกิจของแต่ละประเทศ ทั้งนี้เพราะว่าป่าชายเลนเป็นที่รวมของสังคมพืช สัตว์น้ำ และสัตว์บกนานาชนิด ป่าชายเลนนับว่าเป็นระบบนิเวศที่มีคุณค่า โดยผลผลิตที่ได้จากป่าชายเลนซึ่งช่วยเพิ่มเศรษฐกิจของประเทศได้มากก็คือ การนำไม้จากป่าชายเลนมาใช้ประโยชน์ในลักษณะต่างๆ กันหลายรูปแบบ ที่นิยมกันอย่างกว้างขวางก็คือ การเผาถ่าน โดยเฉพาะการนำไม้โกงกางมาทำเป็นถ่าน ซึ่งถ่านที่ได้จากไม้โกงกางถือว่าเป็นถ่านที่มีคุณภาพดี ให้ความร้อนสูงเมื่อเทียบกับถ่านที่ได้มาจากไม้ชนิดอื่นๆ ไม้ในป่าชายเลนนอกจากจะนำมาทำเป็นถ่านแล้ว ยังนำไปทำเสาเข็ม ไม้ค้ำยันสร้างบ้านเรือน เฟอร์นิเจอร์ และไม้จากป่าชายเลนยังนำมาใช้ประโยชน์ในด้านต่างๆ ทางอุตสาหกรรมเกี่ยวกับการกลั่นไม้หรือสกัดสารเคมีที่เป็นประโยชน์ โดยเฉพาะผลผลิตด้านแทนนิน เมททิลแอลกอฮอล์ กรดน้ำส้ม และน้ำมันดิน นอกจากนี้ไม้ป่าชายเลนหลายชนิดยังสามารถใช้เป็นสมุนไพรได้อีกด้วย ป่าชายเลนยังมีบทบาทสำคัญในการรักษากำลังผลิตของประมงชายฝั่ง โดยซากพืชที่เป็นเศษไม้ ใบไม้เมื่อร่วงหล่นลงแล้วจะย่อยสลายกลายเป็นอาหารปฐมภูมิในระบบนิเวศป่าชายเลน ทำให้มีแพลงตอนพืช และแพลงตอนสัตว์เป็นปริมาณมาก ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการเป็นแหล่งอาหารของสัตว์น้ำขนาดใหญ่

จากความสำคัญดังกล่าวทำให้ป่าชายเลนเป็นแหล่งยังชีพของประชากรที่อยู่ตามชายฝั่งทะเล ซึ่งอาศัยรายได้จากการทำประมงขนาดเล็ก และการเพาะปลูก เลี้ยงสัตว์น้ำตามชายฝั่งนอกจากนี้ ป่าชายเลน มีบทบาทสำคัญในการป้องกันพื้นที่ชายฝั่งทะเล โดยจะช่วยลดความรุนแรงของคลื่นและลมพายุไม่ทำให้เกิดอันตรายต่อระบบนิเวศ และช่วยป้องกันการกัดเซาะดินที่อยู่บริเวณชายฝั่งทะเลไม่ให้มีการพังทลาย เป็นแหล่งดักตะกอน สารปฏิกูล และสารมลพิษต่างๆ จากบนบกไม่ให้ลงสู่ทะเล โดยรากของต้นไม้ในป่าชายเลนที่งอกออกมาเหนือพื้นดินจะทำหน้าที่คล้ายตะแกรงธรรมชาติคอยกลั่นกรองสิ่งของต่างๆ ที่มากับกระแสน้ำ นอกจากนี้ป่าชายเลนยังช่วยทำให้แผ่นดินบริเวณชายฝั่งทะเลงอกขยายตัวออกไปทะเล โดยรากของต้นไม้ในป่าชายเลนจะช่วยทำให้ตะกอนที่แขวนลอยมากับน้ำตกทับถมเป็นหาดเลนงอกใหม่ อันเหมาะแก่การเกิดของพันธุ์ไม้ป่าชายเลนและการเพาะเลี้ยงประมงชายฝั่งได้เป็นอย่างดี

การสำรวจความหลากหลายทางชีวภาพในป่าชายเลนฝั่งอ่าวไทยและฝั่งอันดามันรวม 24 จังหวัด ในปี พ.ศ. 2553-2557 พบว่าทางฝั่งอันดามันเป็นพื้นที่ซึ่งมีป่าชายเลนมากที่สุด โดยพบมากในจังหวัดพังงา จังหวัดกระบี่ และจังหวัดตรัง และแนวโน้มพื้นที่ป่าชายเลนมีอัตราการเพิ่มขึ้นในปริมาณที่น้อยลงอย่างต่อเนื่อง ดังตารางที่แสดงเปรียบเทียบในตารางที่ 2.3 ส่วนในจังหวัดตรังมีรายงานพื้นที่ป่าชายเลน จำนวน 211,625 ไร่ อยู่ในเขตอนุรักษ์ 194,535 ไร่ นอกเขตอนุรักษ์ 17,090 ไร่

ตารางที่ 2.3 พื้นที่ป่าชายเลนระหว่างปี พ.ศ. 2543-2557

(หน่วย: ไร่)

จังหวัด	พ.ศ. 2543	พ.ศ. 2547	พ.ศ. 2552	พ.ศ. 2557
ระนอง	170,335	158,343	154,448	161,919
พังงา	263,983	271,628	275,317	274,401
ภูเก็ต	11,849	10,593	12,327	13,446
กระบี่	221,863	224,217	218,186	213,646
ตรัง	228,191	204,642	220,976	211,625
สตูล	237,340	215,603	223,639	225,889

1) การใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่ป่าชายเลน

การเปลี่ยนแปลงพื้นที่ป่าชายเลนจังหวัดตรัง เกิดจากการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่ป่าชายเลนเพื่อกิจกรรมอื่นๆ เช่น การเกษตร นาเกลือ นากุ้ง เป็นต้น จากโครงการจำแนกเขตการใช้ประโยชน์ที่ดินป่าชายเลน พ.ศ. 2552 มีการจำแนกเขตการใช้ประโยชน์พื้นที่ป่าชายเลนออกเป็นพื้นที่ต่างๆ แยกตามเขตการปกครองระดับอำเภอ ได้ดังตารางที่ 2.3

ตารางที่ 2.4 การจำแนกเขตการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่ป่าชายเลน พ.ศ. 2552 ของจังหวัดตรัง

(หน่วย: ไร่)

อำเภอ	ป่าชายเลน	นากุ้ง	พื้นที่เกษตร	อื่นๆ	รวม
สิเกา	32,311.86	614.84	10,231.15	8,273.50	51,431.34
กันตัง	82695.48	1,859.23	14,101.79	10,113.43	108,769.92
ย่านตาขาว	9,435.45	218.72	2,838.61	98.31	12,591.08
หาดสำราญ	32,767.47	460.71	5,402.40	3,250.35	41,880.93
ปะเหลียน	63,765.49	1,660.26	12,077.06	2,305.53	79,808.33
รวม	**220,975.74**	**4,813.76**	**44,651.00**	**24,041.11**	**294,481.61**

จากข้อมูลพื้นที่ป่าชายเลนในจังหวัดตรัง พบว่าพื้นที่ป่าชายเลนมีสถานภาพในปัจจุบันมีพื้นที่ลดลงจากปี พ.ศ.2543 ในระหว่างปี พ.ศ. 2547–2552 พบว่ามีการเพิ่มขึ้นของพื้นที่ป่าชายเลน และในระหว่างปี พ.ศ. 2552–2557 มีการลดลงของพื้นที่ป่าชายเลน ซึ่งสาเหตุสำคัญของการลดลงพบว่ายังมีการบุกรุกพื้นที่ป่าชายเลนเพื่อทำการเกษตร เป็นที่อยู่อาศัย ที่ทำกิน และการขยายตัวของเมือง ส่วนการเพิ่มขึ้นของพื้นที่ป่าชายเลนมากกว่าการบุกรุก สาเหตุมาจากที่รัฐบาล ส่งเสริมสนับสนุนการฟื้นฟูพื้นที่ป่าชายเลน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงที่ผ่านมาเริ่มตั้งแต่ตั้งกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ได้ส่งเสริมให้

ภาคประชาชน ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม รวมทั้งอบรมให้ความรู้ จัดตั้งกลุ่มเครือข่ายอนุรักษ์ป่าชายเลน ทำให้ราษฎรในพื้นที่หรือชุมชุนเริ่มเห็นความสำคัญของป่าชายเลนต่อวิถีชีวิตของราษฎรหรือชุมชน จึงมีผลทำให้อัตราบุกรุกพื้นที่ป่าชายเลนลดน้อยลง

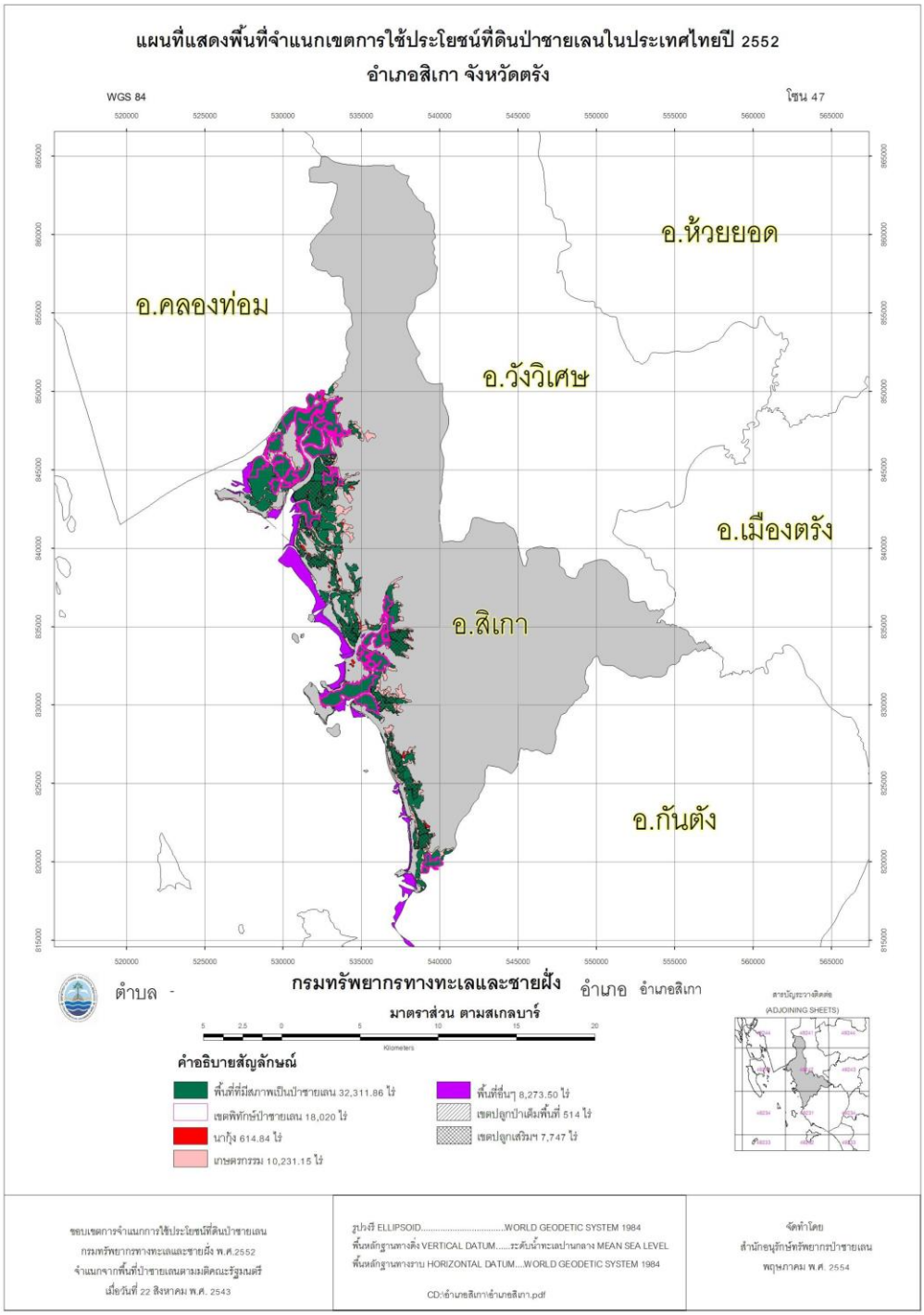

ภาพที่ 2.2 พื้นที่จำแนกเขตการใช้ประโยชน์ที่ดินป่าชายเลนอำเภอสิเกา จังหวัดตรัง

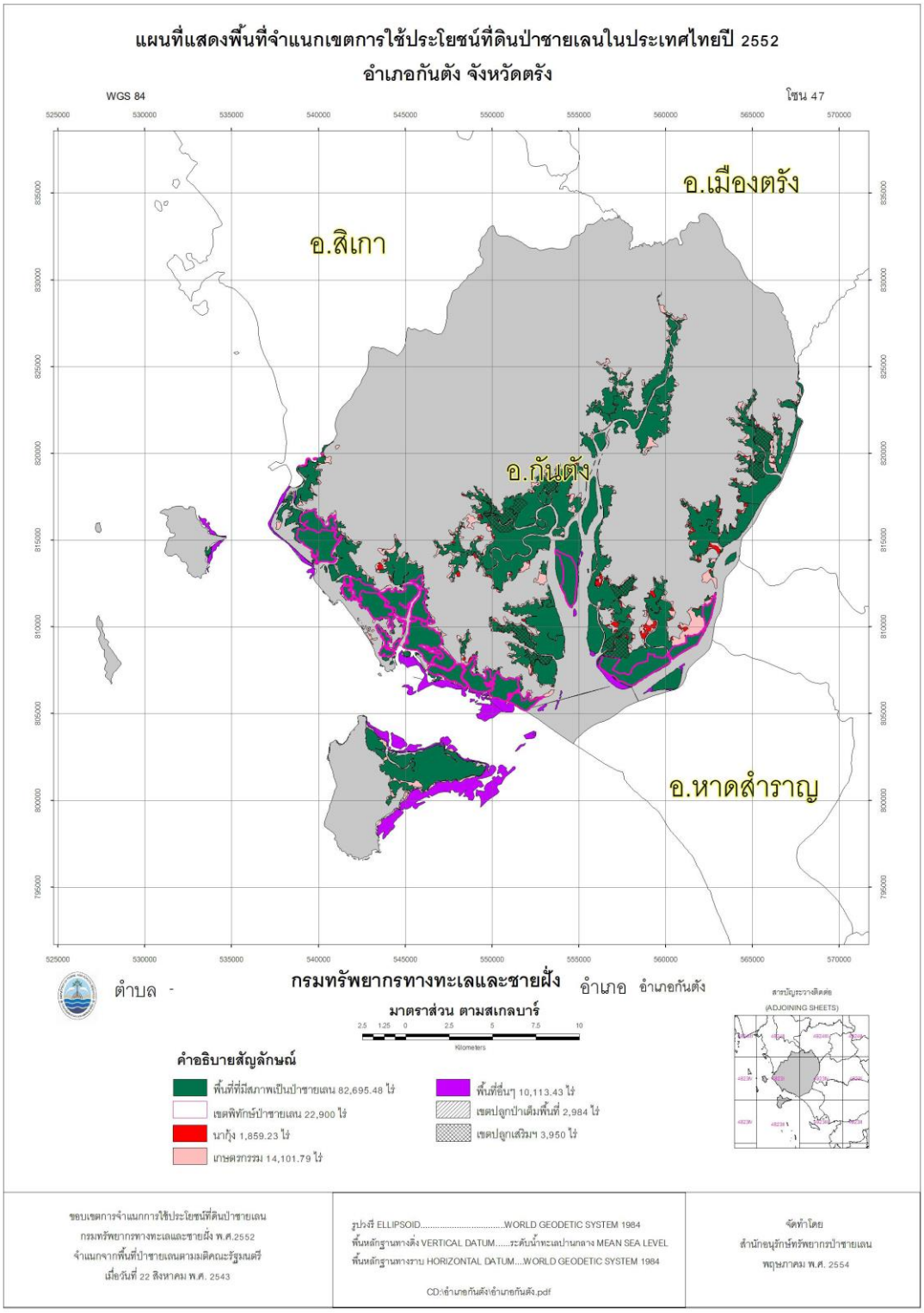

ภาพที่ 2.3 พื้นที่จำแนกเขตการใช้ประโยชน์ที่ดินป่าชายเลนอำเภอกันตัง จังหวัดตรัง

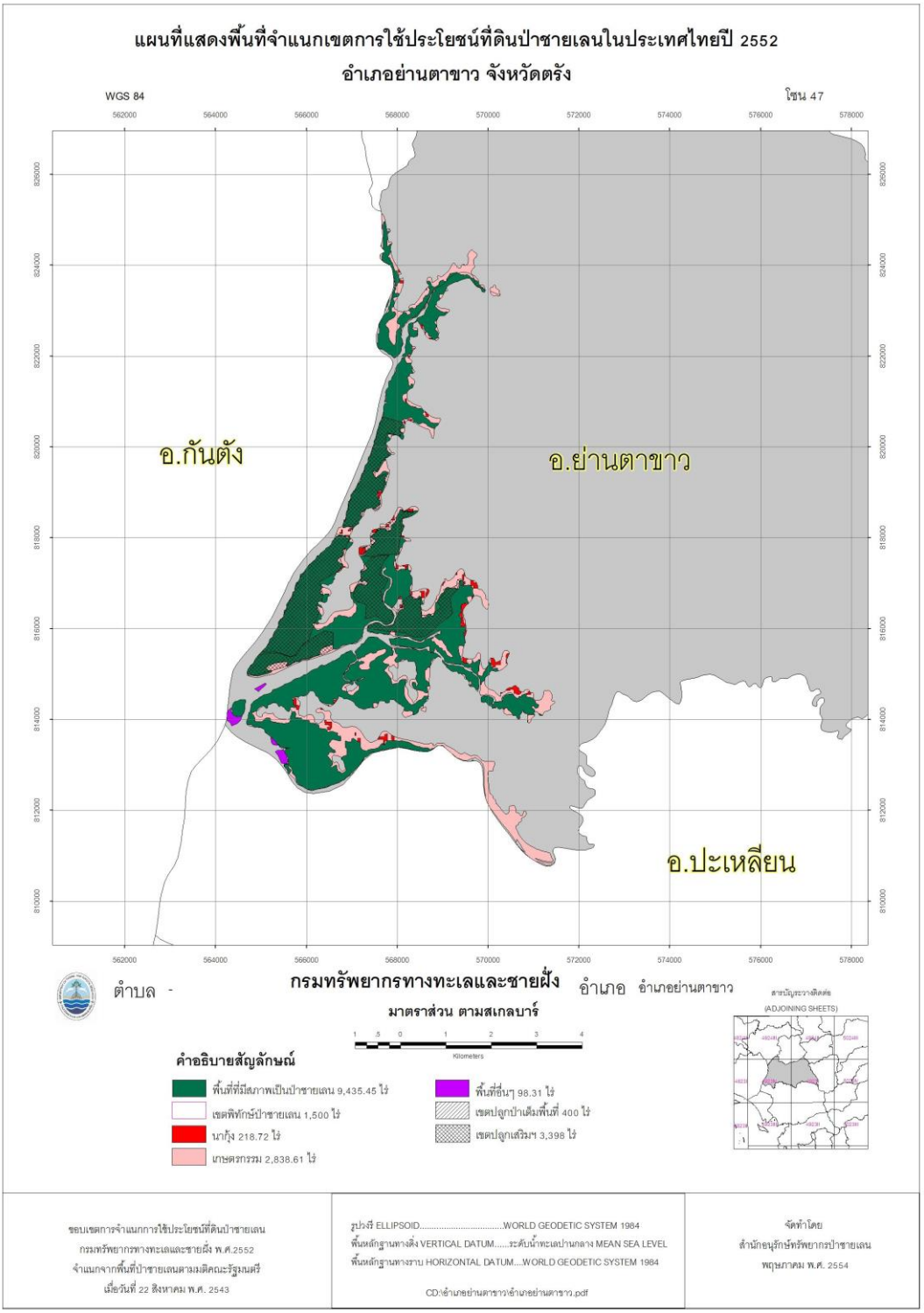

ภาพที่ 2.4 พื้นที่จำแนกเขตการใช้ประโยชน์ที่ดินป่าชายเลนอำเภอย่านตาขาว จังหวัดตรัง

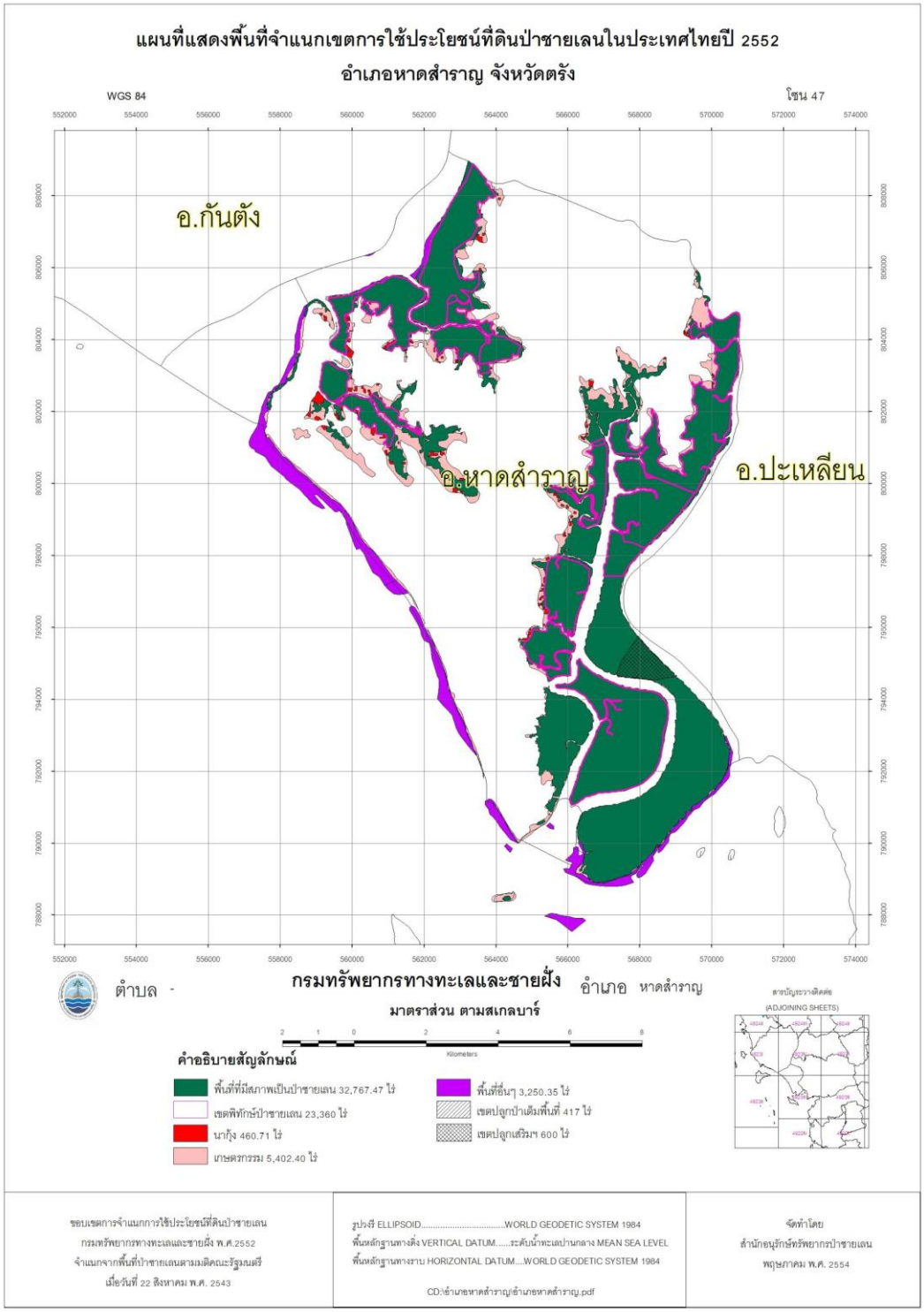

ภาพที่ 2.5 พื้นที่จำแนกเขตการใช้ประโยชน์ที่ดินป่าชายเลนอำเภอหาดสำราญ จังหวัดตรัง

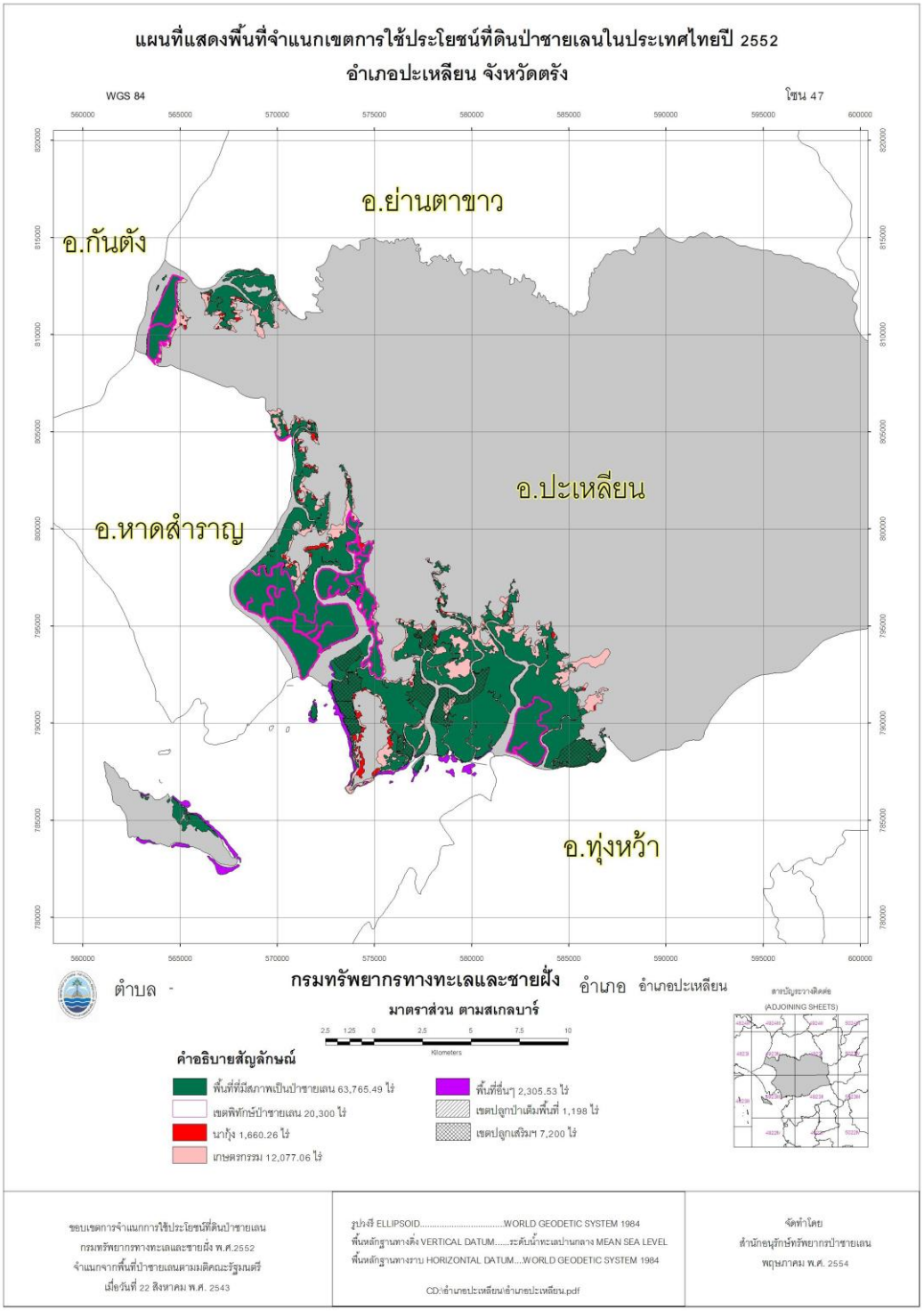

ภาพที่ 2.6 พื้นที่จำแนกเขตการใช้ประโยชน์ที่ดินป่าชายเลนอำเภอปะเหลียน จังหวัดตรัง

3.3 หญ้าทะเล

หญ้าทะเล ประกอบด้วยกลุ่มของพืชดอกที่เจริญเติบโตอยู่ในทะเลและสามารถเจริญเติบโตได้ดีในบริเวณน้ำตื้นที่มีแสงแดดส่องถึง มีความสำคัญในด้านเป็นแหล่งที่อยู่อาศัย แหล่งอนุบาลตัวอ่อนสัตว์น้ำ และแหล่งหากินของสัตว์ทะเลนานาชนิด โดยเฉพาะปลาทะเล กุ้งทะเล และปูม้า ไม่เพียงเฉพาะกลุ่มสัตว์น้ำขนาดเล็กที่กล่าวถึง แต่ยังมีสัตว์น้ำขนาดใหญ่ เช่น เต่าทะเล และพะยูน รวมถึงสัตว์น้ำเศรษฐกิจ อันได้แก่ ปลา กุ้ง ปู และหอยหลายชนิด นอกจากนั้นสามารถพบสัตว์ทะเลหายากและใกล้สูญพันธุ์อย่างเช่น เต่าทะเลบางชนิดและพะยูนได้ในพื้นที่หญ้าทะเลบางแห่ง สัตว์ทะเลทั้งสองชนิดนี้จะกินหญ้าทะเลเป็นอาหารโดยตรง

หญ้าทะเลพบมากในฝั่งทะเลอันดามันประมาณ 80,000 ไร่ และฝั่งทะเลอ่าวไทยประมาณ 20,000 ไร่ โดยจังหวัดตรังถือเป็นแหล่งหญ้าทะเลแหล่งใหญ่ของภาคใต้ มีพื้นที่รวม 33,600 ไร่ (ดังตารางที่ 2.5) โดยแหล่งหญ้าทะเลบริเวณเกาะลิบง ถือเป็นแหล่งหญ้าทะเลที่มีขนาดใหญ่ที่สุดของประเทศไทย มีสถานภาพสมบูรณ์ดีมาก มีความหลากหลายของสิ่งมีชีวิตและเป็นแหล่งที่อยู่และหากินของพะยูนฝูงใหญ่ที่สุดในประเทศไทย แหล่งหญ้าทะเลอื่นๆ ที่พบในจังหวัดตรัง ได้แก่ บ้านแหลมไทร อ่าวมะขาม บ้านปากคลอง เกาะผี อ่าวบุญคง เกาะมุกด์ แหลมหยงหลำ เกาะสุกร เกาะค้างคาว ปากคลองเจ้าไหม อ่าวขาม และเกาะลิบง พบหญ้าทะเล 11 ชนิดขึ้นปะปนกัน ได้แก่ หญ้าเงา หญ้าเงาใส หญ้าเงาใบเล็ก หญ้าเงาแคระ หญ้าชะเงาเต่า หญ้าชะเงาใบมน หญ้าชะเงาใบฟันเลื่อย หญ้ากุยช่ายทะเล หญ้ากุยช่ายเข็ม หญ้าต้นหอมทะเล และหญ้าคาทะเล

ตารางที่ 2.5 พื้นที่แหล่งหญ้าทะเลฝั่งทะเลอันดามัน

พื้นที่	จังหวัด	ขนาดพื้นที่ (ไร่)
		พื้นที่รวม
ทะเลอันดามันตอนบน	ระนอง	2,272
	พังงา	24,716
	ภูเก็ต	5,823
ทะเลอันดามันตอนล่าง	กระบี่	30,958
	ตรัง	33,600
	สตูล	2,796

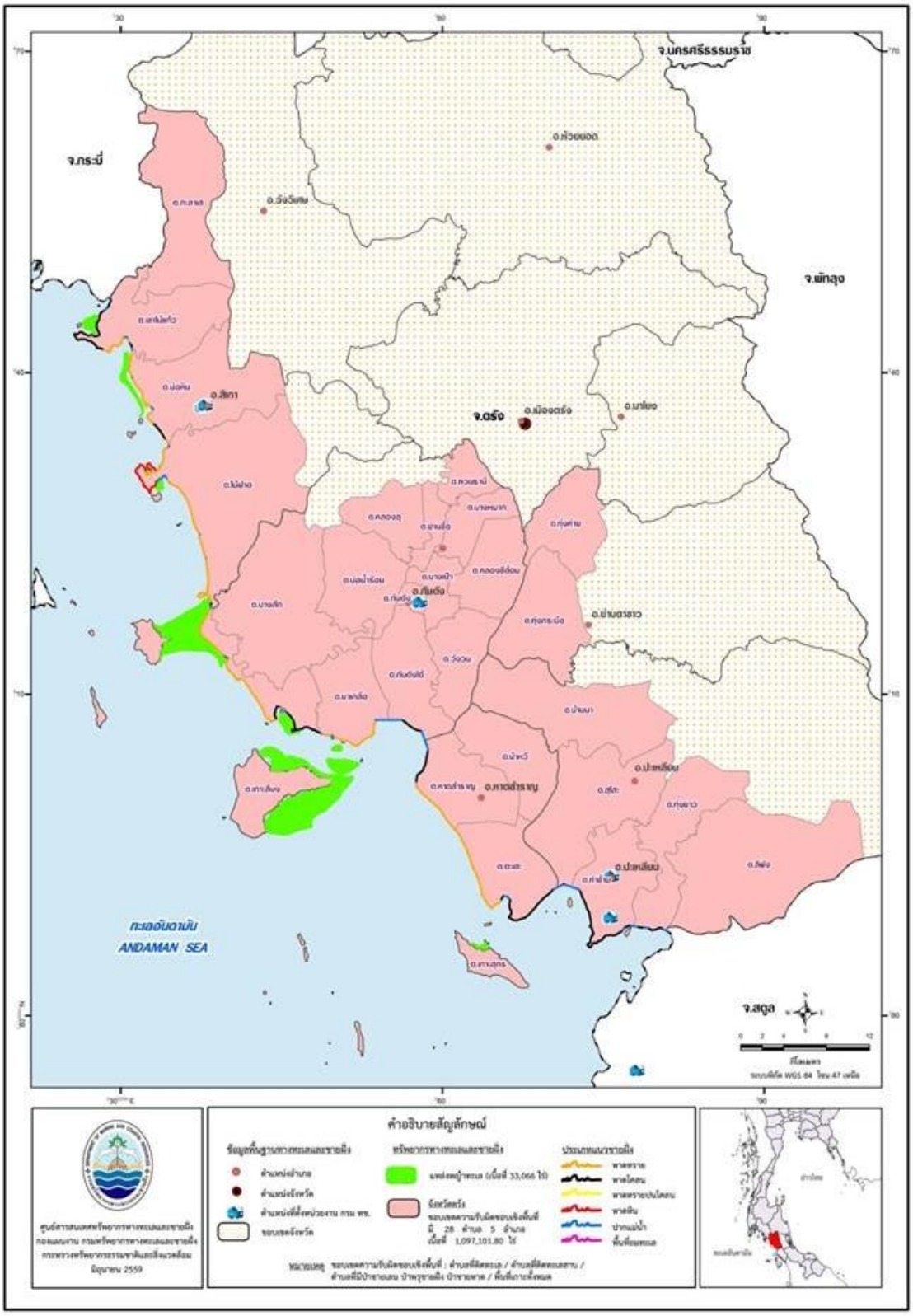

ภาพที่ 2.7 พื้นที่แหล่งหญ้าทะเลในบริเวณชายฝั่งจังหวัดตรัง

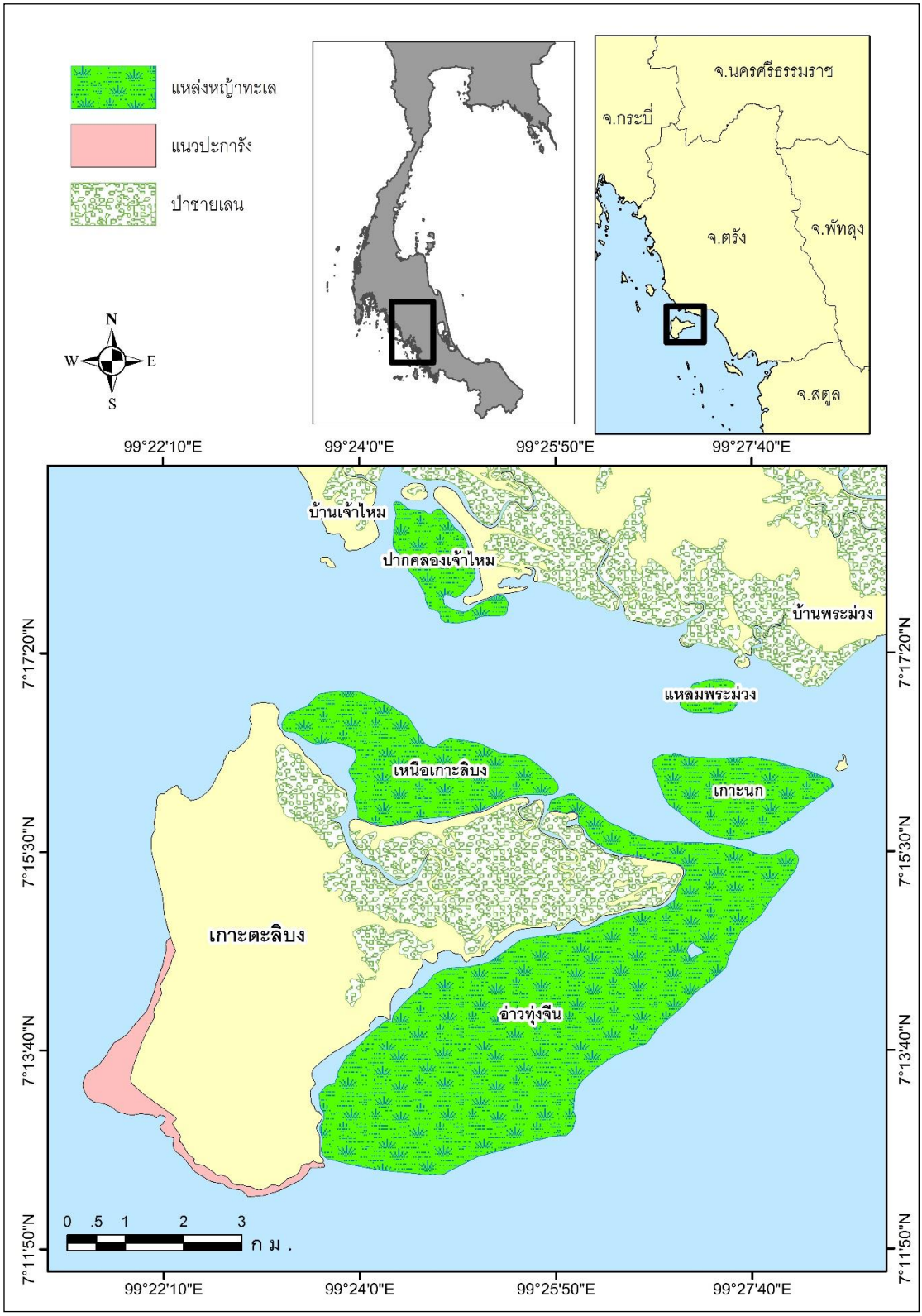

ภาพที่ 2.8 พื้นที่แหล่งหญ้าทะเล บริเวณเกาะลิบง จังหวัดตรัง

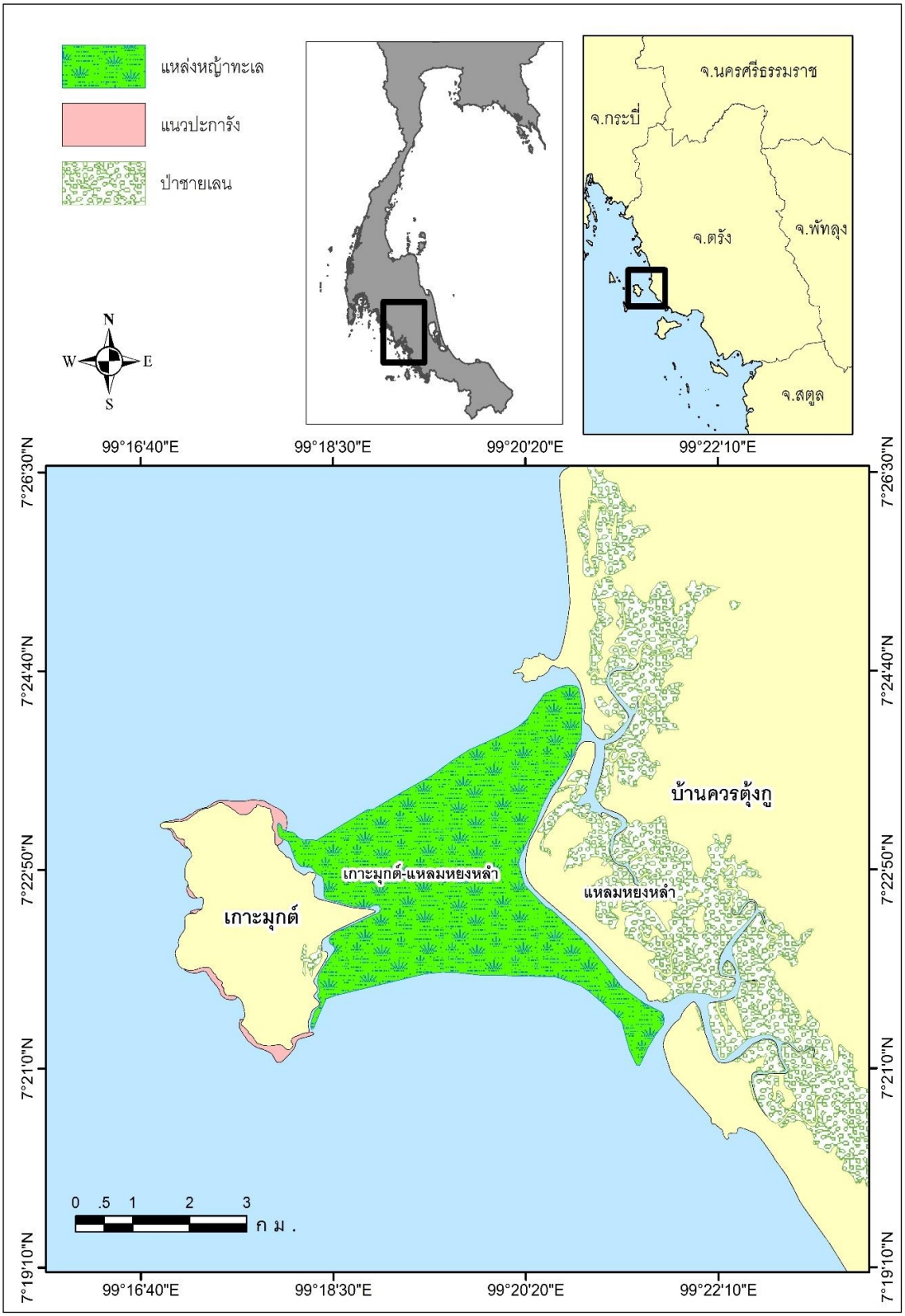

ภาพที่ 2.9 พื้นที่แหล่งหญ้าทะเล บริเวณเกาะมุกด์ จังหวัดตรัง

3.4 สัตว์ทะเลหายาก

สัตว์ทะเลหายากในน่านน้ำไทยประกอบด้วยกลุ่มสัตว์ทะเล 3 กลุ่ม ได้แก่ เต่าทะเล (Sea turtles) มี 5 ชนิด ได้แก่ เต่าตนุ (Green turtle, *Chelonia mydas*), เต่ากระ (Hawksbill turtle, *Eretmochelys imbricata*), เต่าหญ้า (Olive ridley turtle, *Lepidochelys olivacea*) เต่ามะเฟือง (Leatherback turtle, *Dermochelys coriacea*) และเต่าหัวค้อน (Loggerhead turtle, *Caretta caretta*) พะยูน Dugong, *Dugong dugon*) โลมาและปลาวาฬ (Whales and Dolphins) มี 27 ชนิด แบ่งเป็นกลุ่มที่อยู่ประจำถิ่นใกล้ฝั่งและกลุ่มที่มีการอพยพย้ายถิ่นระยะไกลซึ่งมักอาศัยบริเวณไกลฝั่ง ชนิดโลมาและปลาวาฬที่มีการศึกษาในเชิงสถานภาพและการแพร่กระจายจำกัดอยู่ในกลุ่มประชากรใกล้ฝั่ง 6 ชนิด ได้แก่ โลมาปากขวด (Indo-Pacific Bottlenose dolphin, *Tursiops aduncus*) โลมาหัวบาตรหลังเรียบ (Finless porpoise, *Neophocaena phocaenoides*) โลมาหลังโหนก (Indo-Pacific Humpback dolphin, *Sousa chinensis*) โลมาอิรวดี (Irrawaddy dolphin, *Orcaella brevirostris*) ปลาวาฬ บรูด้า (Bryde's whale, *Balaenoptera edeni*) และโอมูระ (Omura's whale, *Balaenoptera omurai*) ซึ่งทั้งหมดถูกจัดเป็นสัตว์ป่าสงวนและคุ้มครอง ตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 ว่าด้วยการห้ามล่า ห้ามค้า ห้ามครอบครอง ห้ามเพาะพันธุ์ โดยมีผลครอบคลุมไปถึงไข่ ซาก ตลอดจนชิ้นส่วนต่างๆ ของสัตว์เหล่านั้นด้วย นอกจากนี้ยังถูกจัดให้อยู่ในบัญชีรายชื่อของอนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่งพันธุ์พืชป่าและสัตว์ป่าที่ใกล้สูญพันธ์ (CITES) โดยเต่าทะเลทุกชนิด พะยูน และโลมาอิรวดี อยู่ในภาวะใกล้สูญพันธุ์อย่างยิ่ง จึงจัดอยู่ในรายชื่อ CITES บัญชี 1 ส่วนโลมาและปลาวาฬชนิดอื่นๆ และฉลามวาฬ จัดอยู่ใน CITES บัญชี 2

พะยูนในธรรมชาติ การสำรวจทางอากาศพบพะยูนแพร่กระจายชุกชุมบริเวณตอนเหนือและฝั่งตะวันออกเกาะลิบง และบริเวณร่องน้ำระหว่างเกาะมุกและฝั่ง (ภาพที่ 2.7) ผลการสำรวจในปี พ.ศ. 2559 มีจำนวนประชากรพะยูนระหว่าง 145-160 ตัวซึ่งเป็นแนวโน้มที่ดีขึ้นเมื่อเปรียบเทียบจำนวนประชากรที่ลดลงในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2554-2558 การสำรวจทางอากาศในช่วงต้นปี พ.ศ.2555 พบพะยูนเพียง 110-135 ตัว มีจำนวนลดลงเมื่อเทียบกับผลการสำรวจในปี พ.ศ.2554 ซึ่งพบพะยูน 134-150 ตัว พะยูน ผลการบินสำรวจพะยูนทางอากาศระหว่างปี พ.ศ. 2548-2555 พบอัตราการพบเห็นพะยูนสูงสุดต่อวันลดลง (Maximum sighting per day)

ตารางที่ 2.6 สถิติการเกยตื้นของเต่าทะเลรายจังหวัดฝั่งทะเลอันดามัน ระหว่างปี พ.ศ.2549-2558

ปี พ.ศ.	กระบี่	ตรัง	พังงา	ภูเก็ต	ระนอง	สตูล
2549	1	-	2	21	-	4
2550	1	1	10	23	3	4
2551	4	2	4	26	3	5
2552	4	5	17	36	-	8
2553	4	9	5	32	3	2
2554	3	7	8	25	2	2
2555	6	5	18	45	5	-
2556	2	-	11	41	2	1
2557	5	3	19	36	-	3
2558	5	12	13	58	5	2
ค่าเฉลี่ย 10 ปี	3.5	5.5	10.7	34.3	3.3	3.4
จำนวนรวม	35	44	107	343	23	31

การเกยตื้นพะยูน การเกยตื้นของพะยูน พบว่าจังหวัดตรังมีการเกยตื้นมากที่สุดในประเทศ มีค่าเฉลี่ยปีละ 6.6 ตัว ในขณะที่จังหวัดอื่นๆของฝั่งทะเลอันดามันมีอัตราการเกยตื้นอยู่ระหว่าง 1-2 ตัว โดยพบเกยตื้นทุกปี และพบว่าปี พ.ศ. 2555 มีพะยูนเกยตื้นมากถึง 11 ตัว ซึ่งเพิ่มขึ้นมากกว่าสองเท่าเมื่อเปรียบเทียบกับอัตราการเกยตื้นในรอบ 20 ปี (พ.ศ. 2535-2554) ที่มีค่าเฉลี่ย 4.6 ตัวต่อปี การเสียชีวิตของพะยูนในระหว่างปี พ.ศ. 2556-2558 ถึงแม้ว่าจะมีจำนวนลดลงเมื่อเทียบกับปี พ.ศ. 2555 แต่ก็ยังมีจำนวนที่สูง (6-8 ตัวต่อปี) (ตารางที่ 2.7) จากการคาดการณ์โดยใช้โมเดลความสามารถในการเพิ่มจำนวนของพะยูน (Population incremental Model) พบว่ากลุ่มประชากรพะยูนในจังหวัดตรังควรมีอัตราการเสียชีวิตจากปัจจัยที่ไม่เป็นตามธรรมชาติเช่นเครื่องมือประมง ไม่มากกว่า 5 ตัวต่อปี

ตารางที่ 2.7 สถิติการเกยตื้นของพะยูนรายจังหวัดฝั่งทะเลอันดามัน ระหว่างปี พ.ศ. 2549-2558

ปี พ.ศ.	กระบี่	ตรัง	พังงา	ภูเก็ต	ระนอง	สตูล
2549	-	-	1	-	-	1
2550	3	7	3	1	-	1
2551	1	4	-	1	-	1
2552	1	6	2	-	-	2
2553	-	6	3	-	-	-
2554	2	4	3	-	1	3
2555	3	11	1	1	-	-
2556	1	6	-	3	-	-
2557	2	7	-	-	-	-
2558	1	8	1	-	-	1
ค่าเฉลี่ย 10 ปี	1.8	6.6	2.0	1.5	1.0	1.5
จำนวนรวม	14	59	14	6	1	9

โลมาและปลาวาฬในธรรมชาติ การสำรวจทางเรือไม่พบว่าจังหวัดตรังเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยประจำของปลาวาฬกลุ่มทีมีซี่กรอง แต่พบว่ามีโลมาประจำถิ่นอย่างน้อย 2 ชนิด ได้แก่ โลมาหลังโหนก และ โลมาอิรวดี นอกจากนี้ยังมีความเป็นไปได้ของการพบเป็นครั้งคราวของโลมาปากขวด โลมากระโดด โลมาลายแถบ และโลมาจุด ในทะเลด้านนอกบริเวณหมู่เกาะเภตรา เกาะเลี้ยงเหนือ-เลี้ยงใต้ การสำรวจทางเรือโดยใช้เทคนิคการระบุตัวตนโดยใช้ภาพถ่าย ประเมินจำนวนประชากรโลมาหลังโหนกในพื้นที่อ่าวตะเสะ เท่ากับ 145-169 ตัวโลมาอิรวดี มากกว่า 19 ตัว ดังภาพที่ 2.10

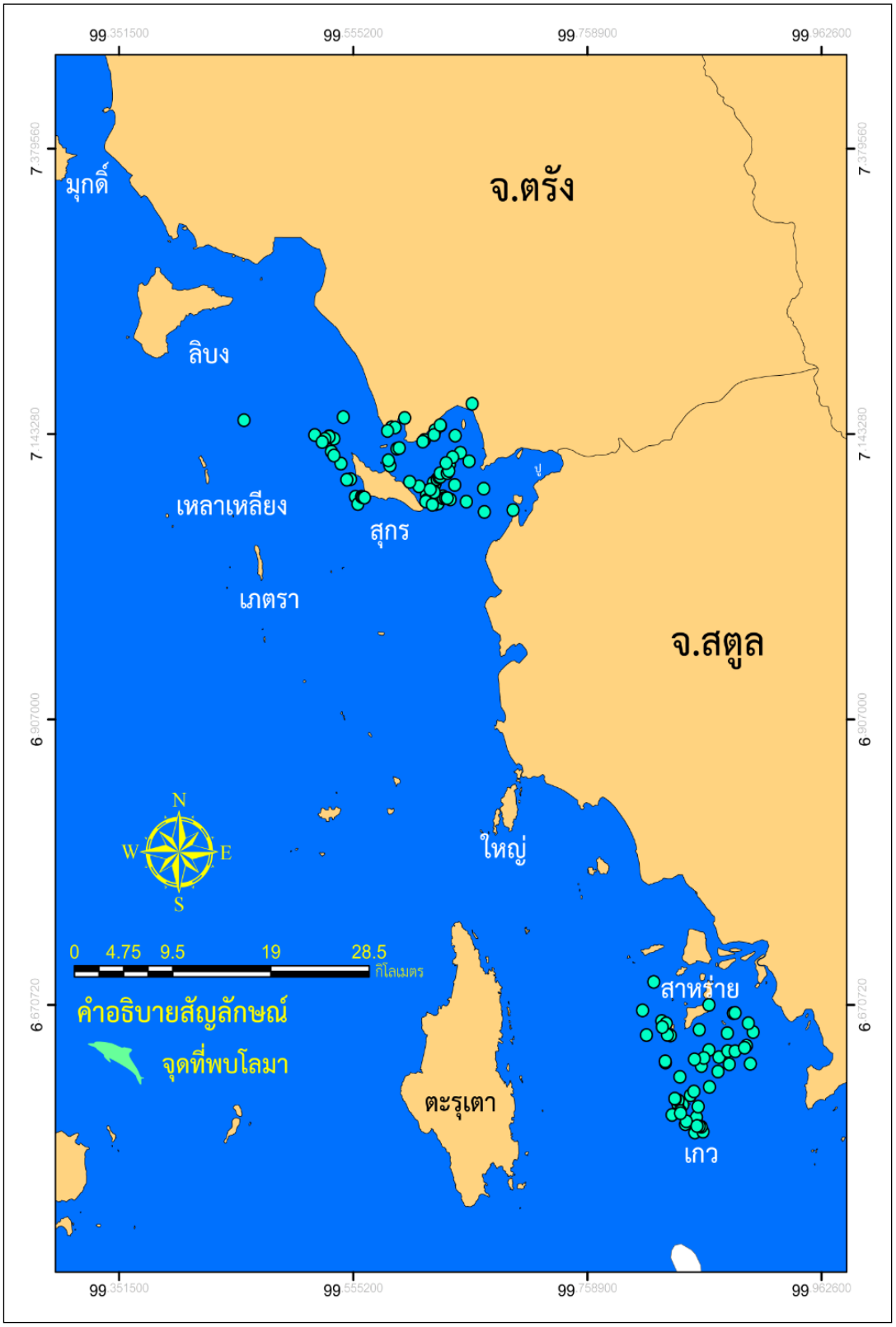

ภาพที่ 2.10 การแพร่กระจายและจำนวนประชากรโลมาประจำถิ่นของจังหวัดตรังและสตูล

3.5 สถานการณ์การกัดเซาะชายฝั่ง

ปัจจุบันปัญหาการกัดเซาะชายฝั่ง เป็นที่ยอมรับว่าต้องมีการเยียวยาอย่างเร่งด่วนเนื่องจากส่งผลกระทบต่อประชาชนที่อาศัยอยู่บริเวณพื้นที่ชายฝั่งกว่า 12 ล้านคน และพื้นที่ชายฝั่งยังมีความสำคัญทางด้านเศรษฐกิจหลายด้าน ได้แก่ การท่องเที่ยว การอุตสาหกรรม การเกษตรกรรม การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ การประมงชายฝั่ง ซึ่งสามารถสร้างอาชีพและรายได้ต่อชุมชนและประเทศอย่างมาก นอกจากนี้ยังมีผลกระทบต่อระบบนิเวศและแหล่งทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งประกอบด้วย แนวปะการัง ป่าชายเลน และหญ้าทะเลอีกด้วย

พื้นที่ชายฝั่งทะเลไทย มีลักษณะธรณีสัณฐานที่เป็นที่ราบน้ำขึ้นถึง (Tidal flat) ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ป่าชายเลน เช่น บริเวณอ่าวไทยตอนบน ซึ่งเป็นที่สะสมตัวของตะกอนที่มีขนาดเล็ก และมีการใช้ประโยชน์พื้นที่ชายฝั่งทะเลเป็นชุมชน ที่อยู่อาศัย และทำนากุ้ง ส่งผลให้ป่าชายเลนเดิมถูกทำลาย ทำให้พื้นที่นี้มีการกัดเซาะรุนแรง ส่วนในบริเวณหาดขนานแผ่นดิน (Mainland beaches) ลักษณะการกัดเซาะเป็นบริเวณกว้าง เนื่องจากเมื่อมีสิ่งปลูกสร้างไปขวางทิศทางของกระแสน้ำ ก็จะทำให้เกิดการกัดเซาะพื้นที่ข้างเคียง นอกจากนั้น การกัดเซาะเกิดจากการขาดตะกอนสะสมตัว (Sediment deposit) เนื่องจากธรณีสัณฐานชายฝั่งประเทศไทย ส่วนใหญ่เป็นที่ราบกว้างและยาว สูงจากระดับน้ำทะเลตั้งแต่ 0.5–4 เมตร มีแม่น้ำสายใหญ่และยาวไหลผ่านพื้นที่ลุ่มดินอ่อน และมีต้นน้ำอยู่บนเขา พัดพาเอาตะกอนปริมาณมากไหลออกมาสู่ปากแม่น้ำ และสมตัวอยู่ตามแนวชายฝั่งทะเลประกอบปัจจัยทางยุทธศาสตร์ คลื่น ลม น้ำขึ้นน้ำลง กระแสน้ำ ที่พัดตะกอนนอกชายฝั่งมาสะสมตัวอยู่ตามแนวชายฝั่งทะเล สาเหตุที่ขาดตะกอนมาสะสมตัวเป็นเพราะสิ่งก่อสร้างต่างๆ ที่ไปขวางกั้นทางน้ำ เช่น สะพาน ถนน การขุดทรายก่อสร้างตามแม่น้ำลำคลอง ส่งผลกระทบให้ตะกอนบนบกลดลง ไม่สามารถไปชดเชยตะกอนที่อยู่บริเวณชายฝั่งที่ถูกกัดเซาะได้เพียงพอ เมื่อถึงฤดูมรสุมหรือมีคลื่นลมมากระทบชายฝั่ง พัดพาตะกอนออกไปจากชายฝั่ง อีกประเด็นหนึ่งคือ ป่าไม้ต้นน้ำและต้นน้ำถูกทำลาย แม่น้ำเกิดการตื้นเขินขึ้นเรื่อยๆ มีมนุษย์เข้าไปทำกิจกรรมอยู่บริเวณริมแม่น้ำ ก็ส่งผลต่อการลดปริมาณของตะกอนที่ไหลลงสู่แม่น้ำด้วยเช่นกัน

จังหวัดตรัง มีความยาวชายฝั่ง 136 กิโลเมตรจากการสำรวจข้อมูลการเปลี่ยนแปลงพื้นที่ทางชายฝั่งโดยใช้ภาพถ่ายทางอากาศซึ่งบันทึกข้อมูลปี พ.ศ.2517, พ.ศ.2538, พ.ศ. 2545 และพ.ศ. 2553 ร่วมกับการสำรวจภาคสนามในช่วงปี พ.ศ. 2554–2555 แนวชายฝั่งทะเลที่ถูกกัดเซาะ 19 กิโลเมตร ถูกกัดเซาะปานกลาง 15 กิโลเมตร กัดเซาะรุนแรง 4 กิโลเมตร ซึ่งส่วนใหญ่มีการกัดเซาะระดับปานกลาง (1-5 เมตรต่อปี) เกิดการกัดเซาะรุนแรงบริเวณตำบลไม้ฝาด อำเภอ สิเกา และเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง

3.6 สถานภาพด้านประมงจังหวัดตรัง

สำนักงานประมงจังหวัดตรัง (2558) ได้กำหนดพื้นที่ทำการประมงของจังหวัดตรัง เพื่อการอนุรักษ์และการบริหารจัดการภายใต้การออกประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้แก่

1) ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง กำหนดห้ามใช้เครื่องมือประมงบางชนิดทำการประมง ในฤดูปลาที่มีไข่ และวางไข่เลี้ยงลูกในที่จับสัตว์น้ำบางแห่งของจังหวัดภูเก็ต พังงา กระบี่ และตรังภายในระยะเวลาที่กำหนด (ตั้งแต่ 1 เมษายน-30 มิถุนายน ของทุกปี) กล่าวคือในเขตพื้นที่จังหวัดตรังลากเส้นต่อเนื่องจากปลายแหลมเกาะลันตาใหญ่ อำเภอเกาะลันตา จังหวัดกระบี่ ถึงปลายแหลมเกาะลิบง อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง ถึงเกาะสุกร ถึงปลายแหลมหยง-สตาร์ อำเภอปะเหลียน จังหวัดตรัง

2) ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง กำหนดห้ามใช้เครื่องมืออวนลากและอวนรุนที่ใช้ประกอบเรือยนต์ทำการประมงในที่จับสัตว์น้ำบางแห่งของจังหวัดตรัง ในบริเวณห่างจากชายฝั่งออกไป 5,400 เมตร ตั้งแต่อำเภอสิเกาถึงแหลมหยงสตาร์ อำเภอปะเหลียน

3) ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง กำหนดมิให้ใช้เครื่องมืออวนช้อนหรือ อวนยก อวนครอบปลากะตัก ซึ่งใช้ประกอบกับเครื่องกำเนิดไฟฟ้าในท้องที่ทะเลบางพื้นที่ และกำหนดขนาดช่องตาอวน ที่ใช้ประกอบเครื่องกำเนิดไฟฟ้าทำการประมงปลากะตัก พ.ศ.2544 กล่าวคือ ประกาศกำหนดห้ามใช้เครื่องมือและเขตห้ามทำการประมง

4) ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง กำหนดเขตห้ามใช้เครื่องมือคราดที่ใช้กับเรือยนต์ ทำการประมงหอยชนิดสองฝาภายในเขตระยะ 3,000 เมตร นับจากขอบน้ำตามแนวชายฝั่งทะเล

5) ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง ห้ามใช้เครื่องมือโพงพาง รั้วไซมาน หรือกันซู่รั้วไซมาน ลี่ หรือเครื่องมือที่มีลักษณะและวิธีการใช้คล้ายคลึงกันทำการประมง ฉบับที่ 4 (พ.ศ.2521) กล่าวคือ ห้ามใช้เครื่องมือดังกล่าวในที่จับสัตว์น้ำเขตน้ำจืดและน่านน้ำทะเลทั่วราชอาณาจักร

6) ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง ห้ามมิให้ใช้เครื่องมืออวนรังและเฝือกรังทำการประมง กล่าวคือ ห้ามใช้เครื่องมือดังกล่าวในที่จับสัตว์น้ำเขตน้ำจืดและน่านน้ำทะเลทั่วราชอาณาจักร

7) ประกาศจังหวัดตรัง เรื่อง ห้ามใช้เครื่องมือบางชนิดทำการประมงในบริเวณแหล่งหญ้าทะเลภายในพื้นที่กำหนด ในเขตพื้นที่บริเวณ 4 อ่าว ประกอบด้วย อ่าวบริเวณอำเภอสิเกา อ่าวบริเวณหน้าเกาะมุก อ่าวบริเวณหน้าเกาะลิบง และบริเวณโดยรอบเกาะสุกร 3,000 เมตร

จังหวัดตรังเป็นจังหวัดชายทะเลฝั่งทะเลอันดามัน ที่มีความอุดมสมบูรณ์ของป่าไม้ชายเลน มีเกาะแก่ง จำนวนมาก ทำให้ทรัพยากรสัตว์น้ำมีความอุดมสมบูรณ์ ส่งผลให้มีการประกอบการประมงทะเลในรูปแบบประมงพื้นบ้านและพาณิชย์ ดังนี้

1) การประมงแบบพื้นบ้าน

การประมงพื้นบ้านมีครัวเรือนชาวประมงพื้นบ้าน ในเขตพื้นที่ 5 อำเภอ ประกอบด้วย อำเภอสิเกา อำเภอกันตัง อำเภอย่านตาขาว อำเภอหาดสำราญ และอำเภอปะเหลียน ประมาณ 6,000 ครัวเรือน โดยใช้เรือหางยาว (หัวโทง) มีการใช้เครื่องมือประมงพื้นบ้านตามฤดูกาลที่เหมาะสมและแต่ละครัวเรือนมีเครื่องมือประมงมากกว่า 1 ชนิด เช่น อวนลอยกุ้ง/ปลา อวนปู ลอบหมึก ไซ เบ็ด โพงพาง โป๊ะน้ำตื้น คราดหอย ทำการประมงตั้งแต่บริเวณชายฝั่งและห่างฝั่งออกไปไม่เกิน 10 กิโลเมตร ตามศักยภาพของความยาวเรือประมงที่ใช้ทำการประมงเป็นหลัก มีรายได้เฉลี่ยวันละ 1,000-1,500 บาท โดยมีการ

เวลาออกทำการประมงได้ประมาณปีละ 9 เดือน (ช่วงที่ 1 ระหว่างเดือนมกราคม-กรกฎาคม ช่วงที่ 2 ระหว่างเดือนพฤศจิกายน-ธันวาคม) เฉลี่ยเดือนละไม่เกิน 25 วัน ทั้งนี้โดยปกติในช่วงเดือนสิงหาคม-ตุลาคม เป็นช่วงมรสุมชาวประมงเรือเล็กไม่สามารถออกทำการประมง

2) การประมงแบบพาณิชย์

การประมงพาณิชย์ พบหนาแน่นในพื้นที่อำเภอกันตัง ใช้เรือประมงขนาดใหญ่ออกทำการประมงในพื้นที่จังหวัดตรัง และพื้นที่จังหวัดใกล้ มีบางส่วนที่ออกไปทำการประมงเขตทะเลของประเทศเพื่อนบ้าน ผลผลิตสัตว์น้ำจากการประมงพาณิชย์ส่งผลให้บริเวณอำเภอกันตัง จังหวัดตรังมีอุตสาหกรรมประมงที่ต่อเนื่องด้านการประมงได้แก่แพสัตว์น้ำ โรงงานแปรรูปและธุรกิจขนาดเล็กมากมาย

ตารางที่ 2.8 ข้อมูลธุรกิจเกี่ยวข้องกับการประมงในจังหวัดตรัง

อำเภอ	แพปลา	แพกุ้ง	โรงงานผลิตอาหารสัตว์น้ำ	โรงงานแปรรูปสัตว์น้ำ	ผู้ประกอบการสินค้าประมงพื้นเมือง	ร้านขายอาหารสัตว์น้ำ
เมือง	-	-	-	3	2	1
กันตัง	17	1	2	3	3	1
ปะเหลียน	-	-	-	-	5	3
สิเกา	-	-	-	-	2	1
ย่านตาขาว	-	1	-	-	-	1
หาดสำราญ	-	-	-	-	1	-
รวม	**17**	**2**	**2**	**6**	**13**	**7**

ตารางที่ 2.9 ข้อมูลผู้ประกอบการสินค้าประมงพื้นเมืองในจังหวัดตรัง

ลำดับ	ชื่อกลุ่ม	สถานที่ตั้ง				สินค้าที่ผลิต
		บ้านเลขที่	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ	
1	กลุ่มทำกะปิ	-	5	กันตังใต้	กันตัง	กะปิ
2	กลุ่มทำปูเค็ม (ปูดอง)	198	1	คลองชีล้อม	กันตัง	ปูดองเค็ม (ปูดอง)
3	กลุ่มแปรรูปอาหารจากทะเล	-	3	นาเกลือ	กันตัง	กะปิ กุ้งแห้ง
4	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทุ่งรวงทอง	192/2	4	ท่าข้าม	ปะเหลียน	ปลากรอบสูตรโบราณ ปลาเค็มแดดเดียว กุ้งแห้ง

ตารางที่ 2.9 (ต่อ)

ลำดับ	ชื่อกลุ่ม	สถานที่ตั้ง				สินค้าที่ผลิต
		บ้านเลขที่	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ	
5	กลุ่มแม่บ้านหยงสตาร์	116	7	ท่าข้าม	ปะเหลียน	ผลิตน้ำปลา, แปรรูปอาหารทะเล
6	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรท่าข้ามสัมพันธ์	121	8	ท่าข้าม	ปะเหลียน	แกงไตปลาสำเร็จรูป น้ำพริกกุ้งเสียบ กุ้งสามรส
7	กลุ่มสตรีผลิตไตปลาทรงเครื่อง	68/1	1	บ้านนา	ปะเหลียน	ไตปลาทรงเครื่อง
8	กลุ่มปลาฉิ้งฉั้งอบเครื่อง	50	1	ปะเหลียน	ปะเหลียน	ปลาฉิ้งฉั้งอบเครื่อง
9	กลุ่มสตรีชุมชนท่าจีน	229/35	-	ทับเที่ยง	เมือง	แกงไตปลาแห้ง
10	บริษัทยูเนี่ยน แอนด์ เวิลด์คลาส จำกัด	22/1	3	นาตาล่วง	เมือง	ผลิตภัณฑ์จากหนังปลากระเบน
11	ปลาเค็มกางมุ้ง (ปลาสีเสียด)	113	1	บ่อหิน	สิเกา	ปลาเค็มกางมุ้ง (ปลาสีเสียด)
12	กลุ่มแปรรูปอาหารทะเลปลาเค็มกางมุ้ง	69/1	1	บ่อหิน	สิเกา	ปลาเค็มกางมุ้ง

ตารางที่ 2.10 ผู้ประกอบด้านการประมง ประเภทแปรรูปสัตว์น้ำและผลิตภัณฑ์จังหวัดตรัง

ลำดับที่	ชื่อนายจ้าง/สถานประกอบการ	ที่อยู่
1	บมจ.ผลิตภัณฑ์อาหารกว้างไพศาล	ม.4 ต.นาท่ามเหนือ อ.เมือง จ.ตรัง
2	บ.ตรังชัวร์ จำกัด	88/8 ม.4 ต.นาท่ามเหนือ อ.เมือง จ.ตรัง
3	บมจ.ตรังผลิตภัณฑ์อาหารทะเล	29 ถ.กันตัง ม.6 ต.ควนปริง อ.เมือง จ.ตรัง
4	หจก.ทวีลาภการประมง	61 ถ.กิตติคุณ ต.กันตัง อ.กันตัง จ.ตรัง
5	บจก.อุตสาหกรรมห้องเย็นกันตัง	59 ถ.กิตติคุณ ต.กันตัง อ.กันตัง จ.ตรัง
6	บ.กันตังซีฟู้ด	32/50 ถ.ขื่อนา ต.กันตัง อ.กันตัง จ.ตรัง
7	หจก.อุตสาหกรรมปลาป่นกันตัง	59 ถ.กิตติคุณ ม.5 ต.กันตัง อ.กันตัง จ.ตรัง
8	เจ ดี พี	ถ.คลองภาษี ต.กันตัง อ.กันตัง จ.ตรัง

4. บทสรุปความสำคัญของพื้นที่ชายฝั่งทะเลจังหวัดตรัง

พื้นที่ชายฝั่งทะเลตรังมีความหลากหลายทางระบบนิเวศชายฝั่ง ทั้งแนวปะการัง ป่าชายเลน และแหล่งหญ้าทะเลที่อุดมสมบูรณ์ หญ้าทะเลในจังหวัดตรังมีมากถึง 12 ชนิด จากที่พบในประเทศไทยจำนวน 13 ชนิด ระบบนิเวศทางทะเลมีประโยชน์ทั้งโดยตรงและโดยอ้อม เป็นแหล่งอนุบาลสัตว์น้ำวัยอ่อน เป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์น้ำนานาชนิด มีสัตว์น้ำเศรษฐกิจที่สำคัญ เช่น ปูม้า ปูทะเล หอยชักตีน หมึก ปลาทราย ปลากระบอก ปลาทู กุ้ง และปลิงทะเล จึงเอื้อต่อการทำประมงหลายประเภทและเป็นแหล่งสร้างรายได้ของชุมชน นอกจากนี้ยังเป็น ปราการป้องกันภัยตามธรรมชาติ และเป็นแหล่งดูดซับคาร์บอนที่สำคัญ นอกจากเป็นแหล่งประมงที่สำคัญแล้วท้องทะเลตรังยังเป็นแหล่งสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวได้หลายรูปแบบ เช่น การท่องเที่ยวชายหาด การดำน้ำดูปะการัง การตกปลา และการท่องเที่ยวชมธรรมชาติ เป็นต้น

รายงานการสำรวจและประเมินสถานภาพและศักยภาพทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง: ปะการังและหญ้าทะเล ปี 2558 (สถาบันวิจัยและพัฒนาทรัพยากรทางทะเล ชายฝั่งทะเลและป่าชายเลน, 2558) จากความสมบูรณ์ของหญ้าทะเลผืนใหญ่และมีหญ้าทะเลใบมะกรูดอันเป็นแหล่งอาหารที่สำคัญของพะยูน จังหวัดตรังจึงเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยสำคัญของพะยูน มีการประเมินจำนวนประชากรพะยูน (ก้องเกียรติ, 2557) ที่พบอาศัยอยู่ในพื้นที่ชายฝั่งทะเลตรัง ประมาณ 120-135 ตัว ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 70 ของจำนวนประชากร พะยูนที่มีอยู่ในประเทศไทย และจากสถิติการเกยตื้นของพะยูนในจังหวัดตรัง ระหว่างปี พ.ศ. 2536-2555 พบว่า มีพะยูนเกยตื้นสะสมรวม 103 ตัว เฉพาะในจังหวัดตรังพบมีแนวโน้มการเกยตื้นสูงขึ้น โดยมีอัตราการตาย เฉลี่ยปีละ 5 ตัว ในปี พ.ศ. 2555 พบเกยตื้นสูงสุด 13 ตัว ส่วนปี พ.ศ. 2556 พบพะยูนเกยตื้น 5 ตัว พื้นที่ ที่พบเกยตื้นสูงสุด คือบริเวณเกาะลิบง และเกาะมุกด์ ทำให้พะยูนอยู่ในภาวะเสี่ยงที่จะสูญพันธุ์ เนื่องจากอัตราการตายมากกว่าอัตราการทดแทนที่นักวิชาการประมาณไว้ที่ 4-5 ตัวต่อปี

ความสำคัญทางนิเวศวิทยาต่อทรัพยากรพะยูน พบว่าพะยูนเป็นสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมที่กินพืชเป็นอาหาร (Herbivore) มันจึงใช้ชีวิตส่วนใหญ่อยู่ใกล้แหล่งอาหาร โดยจะเข้ามากินหญ้าทะเลในขณะที่น้ำขึ้นและหลบอาศัยอยู่ในร่องน้ำในช่วงน้ำลง พะยูนจะกินหญ้าทะเลมากถึงวันละ 30 กิโลกรัม เวลาที่พะยูนหายใจ จะโผล่เฉพาะด้านหน้าของส่วนหัวขึ้นเหนือผิวน้ำ พะยูนว่ายน้ำโดยการพัดโบกของครีบหาง ปกติว่ายน้ำช้าประมาณ 1.8-2.2 กิโลเมตรต่อชั่วโมง มีกระดูกที่มีโครงสร้างแน่นและหนักซึ่งเหมาะกับวิถีชีวิตของพะยูนอาศัยหากินอยู่ที่พื้น (สุวรรณา, กาญจนา และก้องเกียรติ, มปป.)

ก้องเกียรติ (2557) พบว่าในช่วงต้นปี พ.ศ. 2557 พบพะยูนอาศัยในพื้นที่ชายฝั่งทะเลตรังประมาณ 120-135 ตัว คิดเป็นร้อยละ 70 ของจำนวนประชากรพะยูนที่มีอยู่ในประเทศไทย จากสถิติการเกยตื้นของพะยูนในจังหวัดตรังในรอบ 20 ปี โดยศูนย์วิจัยและพัฒนาทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งทะเลอันดามันระหว่าง ปี พ.ศ. 2536-2555 พบว่ามีพะยูนเกยตื้นสะสมรวม 103 ตัว เฉลี่ยพบเกยตื้นปีละ 5 ตัว และจากข้อมูลการเกยตื้นราย 5 ปี พบว่าจังหวัดตรังมีแนวโน้มสูงขึ้น จำนวนการเกยตื้นของพะยูนในจังหวัดตรังคิดเป็นร้อยละ 70 ของทั้งประเทศ โดยมีอัตราการตายเฉลี่ยปีละ 5 ตัว สูงสุด 13 ตัวในปี 2555

สำหรับในปี 2556 พบพะยูนเกยตื้น 5 ตัว พื้นที่ที่พบเกยตื้นสูงสุดคือบริเวณเกาะลิบง และเกาะมุกด์ ทั้งนี้ข้อมูลที่รวบรวมได้มาจากการการแจ้งข่าวและเก็บซากได้ ซึ่งอาจมีซากพะยูนอีกจำนวนหนึ่งที่เกยตื้นแต่ไม่มีการพบเห็นหรือการรายงาน ในส่วนของประชากรเกิดใหม่ของพะยูนจะเป็นไปได้ช้าเพราะพะยูนใช้เวลาตั้งท้องนาน อย่างไรก็ตามเคยมีรายงานการสำรวจพะยูนในปี พ.ศ. 2552 ว่าพบลูกพะยูนในจังหวัดตรังถึง 17 ตัว (Adulyanukosol and Thonsukdee, 2005)

จากสถานการณ์ดังกล่าวส่งผลให้ทุกภาคส่วนในจังหวัดตรัง โดยเฉพาะชุมชนชายฝั่งและหน่วยงานที่ เกี่ยวข้องต้องร่วมกันกำหนดมาตรการเพื่อคุ้มครองพะยูนและระบบนิเวศหญ้าทะเล โดยการจัดทำข้อบัญญัติ องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะลิบงเรื่องการอนุรักษ์พะยูนและหญ้าทะเล พ.ศ.2554 การจัดทำพื้นที่แนวเขต อนุรักษ์พันธุ์สัตว์น้ำวัยอ่อนสี่หมู่บ้าน (เขตเลเสบ้าน) จังหวัดตรัง การจัดทำข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วน ตำบลบ่อหินเรื่องการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งอย่างยั่งยืน พ.ศ. 2553

ทรัพยากรหญ้าทะเล พบในแถบจังหวัดชายฝั่งทะเลอันดามันตอนล่างเป็นแนวหญ้าทะเลผืนใหญ่ต่อเนื่อง 3 จังหวัด ที่มีความอุดมสมบูรณ์หญ้าทะเลชนิดเด่นในจังหวัดตรังคือ หญ้าคาทะเล และหญ้าใบมะกรูด ในพื้นที่จังหวัดตรังพบหญ้าทะเล 11 ชนิด จากที่พบ 12 ชนิด ในประเทศไทย สภาพของหญ้าทะเลมีความสมบูรณ์ปานกลางถึงสมบูรณ์ดีและเสื่อมโทรมบางส่วน สาเหตุของความเสื่อมโทรมของหญ้าทะเลในบริเวณนี้มาจากผลกระทบจากธรรมชาติ ดินตะกอนจากบนฝั่ง การทำอวนรุนจับลูกปลาเก๋า อวนทับตลิ่งขนาดใหญ่ (กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง, 2557) จากการทำกระบวนการระดมความคิดในพื้นที่พบว่าในพื้นที่มีความเสี่ยงต่อความเสื่อมโทรมของหญ้าทะเลในอนาคตจากแผนพัฒนาชายฝั่ง การขนส่งทางน้ำ การเดินเรือท่องเที่ยว มลพิษจากแผ่นดิน และมลพิษทางทะเล เป็นต้น

ฐานทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งในจังหวัดตรังจึงมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของชุมชนชายฝั่ง และการรักษาความสมดุลของระบบนิเวศที่มีความเกื้อกูลกัน เพราะการสูญเสียทรัพยากรจะกระทบถึงกันอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

บทที่ 3
ตัวแบบเชิงกระบวนการในการวางแผนการจัดการทรัพยากรทะเลและชายฝั่ง

โครงการศึกษาวิจัย “การสร้างตัวแบบเชิงกระบวนการและเครื่องมือในการจัดการทรัพยากรทะเลและชายฝั่งจังหวัดตรังสู่ความยั่งยืน” มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ 1) เพื่อสร้างตัวแบบเชิงกระบวนการในการวางแผนการจัดการทรัพยากรทะเลและชายฝั่ง 2) เพื่อพัฒนาเครื่องมือในการเก็บข้อมูลสนับสนุนการวางแผนการจัดการทรัพยากรทะเลและชายฝั่ง และ 3) เพื่อพัฒนาแผนบริหารจัดการทรัพยากรทะเลและชายฝั่งจังหวัดตรังโดยกระบวนการมีส่วนร่วม

ในบทนี้เป็นการนำเสนอผลการศึกษาเพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 และวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 คือ การสร้างตัวแบบเชิงกระบวนการในการวางแผนการจัดการทรัพยากรทะเลและชายฝั่ง และการพัฒนาเครื่องมือในการเก็บข้อมูลสนับสนุนการวางแผนการจัดการทรัพยากรทะเลและชายฝั่ง โดยจัดลำดับการนำเสนอผลการศึกษา ดังนี้

1. ข้อตกลงเบื้องต้นเกี่ยวกับความหมายของ “เครื่องมือ” และ “ตัวแบบ” ในการจัดการทรัพยากรทะเลและชายฝั่ง
2. กระบวนการในการวางแผนการจัดการทรัพยากรทะเลและชายฝั่ง
3. บทสรุปตัวแบบเชิงกระบวนการในการวางแผนการจัดการทรัพยากรทะเลและชายฝั่ง

ทั้งนี้เนื่องจากเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลนับเป็นส่วนสำคัญในกระบวนการจัดทำแผนที่ต้องดำเนินการควบคู่กันไปกับการนำเสนอผลการศึกษาข้างต้น จึงกำหนดให้ผนวกเกี่ยวกับการพัฒนาเครื่องมือควบคู่กันไปพร้อมกับกระบวนการจัดทำแผนฯ ในแต่ละขั้นตอน ทั้งนี้เพื่อให้ได้เนื้อหาที่กระชับ การนำเสนอจะมุ่งนำเสนอสาระและข้อค้นพบสำคัญๆ ส่วนกระบวนการดำเนินงานที่เป็นรายละเอียดต่างๆ รวมทั้งตัวเครื่องมือรวบรวมข้อมูลนั้น ได้กำหนดไว้ในภาคผนวก 1 และ 2 เป็นการเฉพาะในแต่ละกิจกรรม (สำหรับผู้สนใจที่ต้องการศึกษาในรายละเอียด)

1. ข้อตกลงเบื้องต้นเกี่ยวกับความหมายของ “เครื่องมือ” และ “ตัวแบบ” ในการจัดการทรัพยากรทะเลและชายฝั่ง

1.1 ความหมายของ “เครื่องมือ” จัดการทรัพยากรทะเลและชายฝั่ง

ตามที่คณะกรรมการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งระดับจังหวัด ถูกตั้งขึ้นภายใต้พระราชบัญญัติส่งเสริมการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง พ.ศ. 2558 เพื่อให้เป็นกลไกที่สำคัญในการจัดการฐานทรัพยากรในพื้นที่ของตนเองผ่านกระบวนการจัดการร่วม (Co-management) โดยจังหวัดตรังเป็นพื้นที่นำร่องในการจัดตั้งคณะกรรมการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งระดับจังหวัด มาตั้งแต่ พ.ศ.2550 แต่ยังไม่มีทิศทางและแผนการทำงานที่เป็นรูปธรรม ดังนั้นเพื่อให้การจัดการทรัพยากรประมงและทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งเกิดความยั่งยืน จึงจำเป็นที่จะต้องมีข้อมูลทางวิชาการที่

เกี่ยวกับสถานภาพทรัพยากรในพื้นที่ การใช้ประโยชน์ในอดีต ปัจจุบัน และแนวโน้มในอนาคต ข้อมูลด้านสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนชายฝั่ง สถานการณ์ภัยคุกคาม โครงการพัฒนาพื้นที่เปราะบางใกล้แหล่งทรัพยากรประมง ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง และข้อมูลอื่นที่เกี่ยวข้อง โดยเป็นข้อมูลที่ถูกต้องจากการเก็บรวบรวม สังเคราะห์จากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ นำมากำหนดเป็นแผนปฏิบัติการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งที่ผ่านขั้นตอนอย่างมีระบบ จนเป็นที่ยอมรับจากทุกภาคส่วน ซึ่งกลไกผู้รับผิดชอบจะได้นำไปเป็นเครื่องมือในการอนุรักษ์ การบริหารจัดการการใช้ประโยชน์จากฐานทรัพยากรประมง ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งในพื้นที่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด และมีความยั่งยืนทางด้านเศรษฐกิจทั้งต่อตัวผู้ใช้ทรัพยากร ต่อกระบวนการจัดการ และความยั่งยืนต่อทรัพยากรธรรมชาติพื้นถิ่นตลอดไป

ด้วยเหตุดังนี้ข้างต้น **เครื่องมือในการจัดการทรัพยากรทะเลและชายฝั่งจังหวัดตรังสู่ความยั่งยืน** ในการวิจัยนี้ จึงหมายถึง **“แผนบริหารจัดการทรัพยากรทะเลและชายฝั่ง”**

1.2 ความหมายของ “ตัวแบบ” จัดการทรัพยากรทะเลและชายฝั่ง

ด้วยคำจำกัดความของแบบจำลองหรือตัวแบบนั้น มีความหมายค่อนข้างหลากหลาย จึงจำเป็นต้องให้คำจำกัดความของคำว่า “แบบจำลอง” หรือ “ตัวแบบ” เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกัน (Working definition) สิ่งหนึ่งที่นักพัฒนาตัวแบบหรือแบบจำลองและผู้ใช้แบบจำลองต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับแบบจำลองก็คือ ไม่มีแบบจำลองใดสมบูรณ์ หรือไม่มีแบบจำลองใดที่สามารถถ่ายทอดโลกของความเป็นจริงได้อย่างสมบูรณ์แบบ ทั้งนี้เพราะในความเป็นจริงมีเงื่อนไขปัจจัยทางเศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรม การเมืองมากมายจนไม่สามารถนำมาบรรจุในแบบจำลองได้หมด อีกทั้งเงื่อนไขปัจจัยเหล่านั้นก็มีบทบาทมากน้อยต่างกันไปตามบริบททางสังคมที่ซับซ้อน แบบจำลองต่าง ๆ จึงถูกพัฒนาขึ้นภายใต้วัตถุประสงค์ (Goals/Objectives) และข้อตกลง (Assumptions) บางประการ (ธีรเดช ฉายอรุณ, 2556: 3-9)

การพัฒนาตัวแบบจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งในการวิจัยครั้งนี้มีคุณลักษณะเช่นเดียวกันคือเป็นการ**นำเสนอหลักการและหลักปฏิบัติในภาพรวม** ไม่เป็นรูปแบบสำเร็จรูปที่แต่ละพื้นที่จะนำไปปฏิบัติได้ทันที แต่**จะต้องนำไปประยุกต์ให้เหมาะสมกับบริบท**ของตนเองต่อไป

ในการวิจัยครั้งนี้ แบบจำลองหรือ**ตัวแบบจัดการทรัพยากรทะเลและชายฝั่ง** หมายถึง การนำเสนอให้เห็นถึงระบบหรือ**กระบวนการในการจัดทำแผนฯ** เกิดขึ้นด้วยวัตถุประสงค์อะไร ประกอบไปด้วยส่วนประกอบย่อย ๆ อะไรบ้าง และส่วนประกอบดังกล่าวมีความเชื่อมโยงผสานกันอย่างไร

2. กระบวนการในการวางแผนการจัดการทรัพยากรทะเลและชายฝั่ง

กระบวนการจัดทำแผนการจัดการทรัพยากรทะเลและชายฝั่งเป็นรูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม (Participatory Action Research-PAR) จึงใช้รูปแบบการจัดประชุมระดมความเห็น/เวทีเสวนา เป็นหลัก ร่วมกับการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีวิทยาการวิจัยแบบผสมผสาน ทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพโดย มีกระบวนการดำเนินงานจำแนกเป็น 4 ระยะ (phase) ดังนี้

ระยะที่ 1 การออกแบบและการเตรียมความพร้อมก่อนเข้าสู่กระบวนการจัดทำแผน

ระยะที่ 2 การรวบรวมข้อมูลประกอบการจัดทำแผนฯ

ระยะที่ 3 การพัฒนา (ร่าง) แผนการจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง

ระยะที่ 4 การตรวจสอบ ปรับปรุงและจัดทำแผนฉบับสมบูรณ์

ระยะที่ 1 (phase 1) : การออกแบบและการเตรียมความพร้อมก่อนเข้าสู่กระบวนการจัดทำแผน

ขั้นตอนนี้แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอนย่อย ได้แก่

1.1 การเตรียมความพร้อมของคณะวิจัย / ทีมงาน

ส่วนใหญ่เป็นการจัดประชุมคณะผู้วิจัย / ทีมงาน เพื่อทำความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของโครงการฯ รวมทั้งการให้คำจำกัดความ/นิยามความหมายของคำต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการจัดทำแผน เพื่อให้ทีมงานมีความเข้าใจที่ตรงกัน จากนั้นจึงร่วมกันออกแบบกระบวนการจัดทำแผนฯ ประเด็นการหารือ/ประชุมทีมวิจัย ประกอบด้วย

1. การกำหนดขอบเขตและการคัดเลือกพื้นที่/ชุมชนที่มีที่ตั้งสัมพันธ์กับทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง

2. วิเคราะห์ผู้มีส่วนได้เสีย (Stakeholders analysis) ว่ามีหน่วยงาน/องค์กร หรือบุคคลใดที่เกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากรชายฝั่งของจังหวัดตรัง เพื่อเป็นข้อมูลเชิญเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการจัดทำแผน

3. ออกแบบกระบวนการ กำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบของทีมงาน การจัดทำเครื่องมือรวบรวมข้อมูลในแต่ละขั้นตอน การจัดทำข้อมูล/องค์ความรู้เพื่อเป็นเป็นปัจจัยนำเข้า (Input) ก่อนเข้าสู่กระบวนการปฏิบัติฯ ตัวอย่างเช่น

1.) ข้อมูลทรัพยากรทางทะเลของจังหวัดตรังและในพื้นที่ / ชุมชนในข้อ 1

2.) ข้อมูลความคิดเห็นและความต้องการของชุมชนต่อแผนการจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง (MCM-1)

2.3 องค์ความรู้ที่จำเป็นและเกี่ยวข้องกับการจัดทำแผนฯ เช่น ความรู้ในการจัดทำแผนฯ นโยบาย กฎหมาย แผนพัฒนาระดับต่าง ๆ (แผนฯ ระดับชาติ แผนระดับกระทรวง/กรม แผนฯ จังหวัด) ที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับการจัดการทรัพยากรชายฝั่ง

ทั้งนี้ข้อมูลนำเข้าเพื่อประกอบการระดมความเห็นในเวทีประชุมแต่ละครั้ง รวมทั้งเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล จะถูกออกแบบให้เหมาะสมกับประเด็น/โจทย์ในการระดมความเห็น เพื่อให้ได้ผลผลิตจากเวทีตามเป้าหมาย โดยการประชุมคณะผู้วิจัยจะเกิดขึ้นตลอดกระบวนการจัดทำแผนฯ ทั้งช่วงเริ่มต้นโครงการดังกล่าวข้างต้น ช่วงก่อนเริ่มกิจกรรมและหลังจบกิจกรรมแต่ละครั้ง เพื่อสรุปบทเรียนอันจะ

นำไปสู่การปรับกระบวนการในครั้งต่อ ๆ ไป รวมทั้งการประชุมกลุ่มย่อยเพื่อวิเคราะห์/สังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากกระบวนการในแต่ละขั้น เป็นต้น

1.2 การเตรียมความพร้อมของพื้นที่หรือชุมชน

ภายหลังจากการจัดประชุมเตรียมความพร้อมของคณะผู้วิจัยแล้ว เมื่อได้ข้อสรุปเชิงขอบเขตพื้นที่ และวิเคราะห์ผู้มีส่วนได้เสียแล้ว คณะผู้วิจัยจะแบ่งหน้าที่กันลงประสานงานกับผู้เกี่ยวข้องทั้งในระดับจังหวัด ระดับอำเภอ ตำบล/ท้องถิ่น และในพื้นที่/ชุมชนเป้าหมาย (ผ่านแกนนำชุมชน) เพื่อประสานชี้แจงให้ทราบความเป็นมา วัตถุประสงค์ ตลอดจนกระบวนการดำเนินงาน และจะเชิญเข้าร่วมกระบวนการในโอกาสต่าง ๆ ต่อไป นอกจากการสื่อสารอย่างไม่เป็นทางการด้วยวิธีการดังกล่าวแล้ว หัวหน้าโครงการฯ ในฐานะตัวแทนคณะผู้วิจัยได้เข้าร่วมประชุมคณะกรรมการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งจังหวัดตรัง เพื่อชี้แจงและขอความร่วมมืออย่างเป็นทางการ (ตลอดจนมีการสื่อสารผลการดำเนินงานในแต่ละขั้นตอนให้คณะกรรมการฯ ทราบในระยะต่อมาอีกหลายครั้ง)

ผลตอบรับจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกระดับ ทั้งคณะกรรมการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งจังหวัดตรัง หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และแกนนำระดับพื้นที่ ให้ความสนใจและเห็นประโยชน์และความสำคัญในเรื่องนี้ และยินดีให้ความร่วมมืออย่างเต็มที่

โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมและความร่วมมือในระดับจังหวัดตรัง ผู้บริหารได้เปิดโอกาสและช่องทางการเชื่อมโยงแผนการจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งจังหวัดตรังที่คณะผู้วิจัยกำลังจะดำเนินการอยู่ ให้บรรจุลงในแผนพัฒนาจังหวัด เพื่อให้แผนฯ ที่จัดทำขึ้นนั้นสามารถขับเคลื่อนไปสู่การปฏิบัติได้จริง ซึ่งหากพิจารณาจากแผนพัฒนาจังหวัดตรัง พ.ศ.2557-2560 พบว่าโอกาสหรือช่องทางในการผลักดันแผนการจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งจังหวัดตรังที่คณะผู้วิจัยกำลังจะดำเนินการอยู่นี้จะสามารถเชื่อมโยงและสอดคล้องโดยตรงกับยุทธศาสตร์ ที่ 3 การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเหมาะสมกับชุมชนและพื้นที่และมีความยั่งยืนในอนาคต รวมทั้งยังมีส่วนสนับสนุนยุทธศาสตร์อื่น ๆ ของแผนพัฒนาจังหวัดตรัง อาทิเช่น ยุทธศาสตร์ที่ 1 การสร้างฐานเศรษฐกิจของจังหวัด (ด้านเกษตรกรรม อุตสาหกรรม และการท่องเที่ยว) ที่มั่นคงและยั่งยืน ยุทธศาสตร์ที่ 4 การพัฒนาการบริหารจัดการภาครัฐให้มีประสิทธิภาพ เป็นต้น การดำเนินงานในระยะที่ 1 นี้ ใช้เวลาประมาณ 2 เดือน นับจากเริ่มต้นโครงการวิจัยฯ

ระยะที่ 2 (phase 2) : การรวบรวมข้อมูลประกอบการจัดทำแผน

การรวบรวมข้อมูลประกอบการจัดทำแผนในการวิจัยฯ ครั้งนี้ ได้แก่ ข้อมูลศักยภาพทุนและความต้องการของชุมชนชายฝั่ง การวิเคราะห์ศักยภาพทุนและความต้องการของชุมชนชายฝั่ง เป็นกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลทุนชุมชน (ด้านทุนมนุษย์ ทุนนิเวศ/ทรัพยากร ทุนเศรษฐกิจ และทุนวัฒนธรรม) ศักยภาพของชุมชนชายฝั่งด้านจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และภัยคุกคามของชุมชน (SWOT) ตลอดจนปัญหาอุปสรรค ความต้องการและข้อเสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหา เพื่อเป็นข้อมูล

ประกอบการจัดทำแผนในขั้นต่อไป ในขั้นตอนนี้ คณะผู้วิจัยได้พัฒนาเครื่องมือ 2 ชุด คือ 1) แบบสำรวจทุนของชุมชนชายฝั่ง และ 2) แบบวิเคราะห์ศักยภาพจุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส และอุปสรรค (SWOT) ของชุมชนชายฝั่ง เพื่อใช้เป็นเครื่องมือระดมความเห็นและเก็บรวบรวมข้อมูลไปพร้อมกัน

ทั้งนี้การรวบรวมข้อมูลทุนทรัพยากรในชุมชน ใช้วิธีการระดมความเห็น ซึ่งจะได้ข้อมูลในรูปแบบแนวโน้มของสถานการณ์ในภาพกว้าง แต่ยังไม่ได้ข้อมูลที่ชัดเจนและเป็นปัจจุบัน ทางคณะผู้วิจัยจึงได้กำหนดการออกแบบเครื่องมือเพื่อการสำรวจทุนทรัพยากร การใช้ประโยชน์ทรัพยากรสัตว์น้ำและเศรษฐกิจของชุมชน (MCM-4) เพื่อเก็บข้อมูลโดยใช้หลักเชิงวิชาการ ควบคู่กันไปด้วย ซึ่งผลการสำรวจข้อมูลดังกล่าวจะนำเสนอในบทที่ 4

กล่าวเฉพาะการรวบรวมข้อมูลโดยการมีส่วนร่วมจากชุมชนชายฝั่ง ขั้นตอนนี้ ดำเนินการโดยจัดเวทีระดมความเห็นจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในระดับพื้นที่ (ชุมชน/ตำบล) โดยจัดแยกเป็นรายอำเภอ ซึ่งขอบเขตพื้นที่ในการจัดทำแผน ประกอบด้วย 5 อำเภอ ได้แก่ อำเภอสิเกา อำเภอกันตัง อำเภอย่านตาขาว อำเภอหาดสำราญ และอำเภอปะเหลียน แต่เนื่องจากอำเภอย่านตาขาว มีพื้นที่สัมพันธ์กับทรัพยากรทางทะเลเพียง 1 ตำบล คือ ตำบลทุ่งกระบือ จึงเชิญผู้เกี่ยวข้องไปจัดประชุมร่วมกับอำเภอหาดสำราญ ดังนั้นกระบวนการการวิเคราะห์ศักยภาพทุนและความต้องการของชุมชนชายฝั่ง จึงขึ้นรวม 4 ครั้ง ดังนี้

ครั้งที่ 1 อำเภอสิเกา จัดเมื่อวันที่ 19 ธันวาคม 2558

ครั้งที่ 2 อำเภอกันตัง จัดเมื่อวันที่ 16 มกราคม 2559

ครั้งที่ 3 อำเภอหาดสำราญและอำเภอย่านตาขาว จัดเมื่อวันที่ 23 มกราคม 2559

ครั้งที่ 4 อำเภอปะเหลียน จัดเมื่อวันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2559

โดยรูปแบบการจัดประชุมทั้ง 4 ครั้ง ใช้รูปแบบและกระบวนการในแนวทางเดียวกัน กล่าวคือ

ผู้เข้าร่วมประชุม ในแต่ละตำบล จะประกอบด้วยตัวแทนระดับหมู่บ้าน (แกนนำ) 3 คน ผู้ใหญ่บ้านและคณะกรรมการหมู่บ้าน รวม 3 คน และตัวแทนระดับตำบล ประกอบด้วย กำนัน องค์การบริหารส่วนตำบล เจ้าหน้าที่ฝ่ายแผนขององค์การบริหารส่วนตำบล และผู้ที่สนใจ รวมตำบลละ 8-10 คน

เครื่องมือที่ใช้ คณะผู้วิจัยออกแบบเครื่องมือการเก็บรวบรวมข้อมูลในรูปแบบโจทย์/แบบบันทึก (ต่อไปจะใช้คำว่า “ใบงาน” แทน) ซึ่งนอกจากจะใช้เป็นประเด็นในการระดมความเห็นร่วมกันแล้ว ยังใช้เป็นแบบรวบรวมข้อมูลเพื่อให้ข้อมูลได้จากกระบวนการไม่ทิ้งสาระสำคัญไป เครื่องมือในการจัดกิจกรรมนี้ (ตามภาคผนวก) ได้แก่

1. แบบสำรวจทุนของชุมชนชายฝั่ง (MCM-2)

2. แบบวิเคราะห์ศักยภาพจุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส และอุปสรรค (SWOT) ของชุมชนชายฝั่ง (MCM-5)

รูปแบบการประชุม แบ่งกลุ่มเป็นรายตำบล โดยคณะผู้วิจัยทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกในการระดมความเห็นกลุ่ม จะมีผู้ช่วยจดบันทึกข้อมูล 1 คน และเพื่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างทั่วถึง คณะผู้วิจัยได้ออกแบบการเรียนรู้เป็น 3 ระดับ คือ

1. การเรียนรู้ระดับปัจเจก (ตัวเอง) โดยการให้ผู้ร่วมประชุมได้คิดทบทวนคำตอบแต่ละโจทย์ด้วยตัวเองก่อน แล้วบันทึกความเห็นลงในใบงาน[1] นอกจากนี้การบันทึกลงในใบงานจะเป็นการเตรียมตัวของผู้เข้าร่วมประชุมในการแสดงความเห็นแลกเปลี่ยนในกลุ่ม

2. การเรียนรู้ระดับกลุ่ม ขั้นตอนนี้ผู้อำนวยความสะดวกจะให้ผู้ร่วมประชุมแต่ละรายร่วมกันแสดงความเห็นตามประเด็นคำถามในโจทย์/ใบงาน เพื่อสร้างข้อสรุปเป็นข้อมูล (เบื้องต้น) ระดับตำบล

3. เรียนรู้ข้ามกลุ่ม ขั้นตอนนี้ ให้ตัวแทนแต่ละตำบลนำเสนอข้อสรุปของกลุ่ม เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้ามพื้นที่ตำบลของตนเอง

โดยหลังจากแต่ละกลุ่มนำเสนอผลสรุปของกลุ่มแล้ว คณะผู้วิจัยได้เปิดอภิปรายแลกเปลี่ยน และทำการประมวลผลเป็นข้อมูล (เบื้องต้น) ระดับอำเภอ เนื่องจากเป็นการสร้างข้อสรุปในเวลาที่จำกัด ซึ่งอาจทำการสรุปสังเคราะห์ประเด็นได้ไม่ครบถ้วน คณะผู้วิจัย ได้ตกลงกับที่ประชุมว่า จะนำข้อมูลทั้งหมดไปเรียบเรียง และส่งกลับไปยังตัวแทนระดับตำบล เพื่อตรวจสอบและยืนยันข้อมูลอีกครั้งเพื่อความถูกต้องครบถ้วน ก่อนส่งคืนให้คณะผู้วิจัยนำไปสังเคราะห์ภาพรวมระดับอำเภอต่อไป

ข้อมูลศักยภาพชุมชนชายฝั่งที่เก็บรวบรวมได้จากทุกตำบล คณะผู้วิจัยนำมาสังเคราะห์เป็นข้อมูลระดับตำบล และอำเภอ โดยใช้เครื่องมือสร้างข้อสรุปทุนของชุมชนชายฝั่ง (MCM-3) และข้อสรุปศักยภาพจุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส และอุปสรรค (SWOT) ของชุมชนชายฝั่ง (MCM-6) เพื่อนำไปใช้เป็นข้อมูลนำเข้าในการจัดประชุมยกร่างแผนฯ ในขั้นต่อไป

การดำเนินงานในระยะที่ 2 ตั้งแต่การเตรียมการจัดเวที การจัดเวที และการประมวลผลจากเวทีใช้เวลาประมาณ 3 เดือน

ระยะที่ 3 (phase 3) : การพัฒนา (ร่าง) แผนการจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง

การพัฒนา (ร่าง) แผนการจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง เป็นขั้นตอนของการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ ยุทธศาสตร์ และแผนงาน และตัวชี้วัด ตามขั้นตอนของกระบวนการทำแผนโดยทั่วไป ดังนี้

[1] ผู้ร่วมประชุมบางราย อาจไม่ถนัดในการเขียนบันทึก มีการปรับแก้ไขโดยให้ผู้ช่วยบันทึกช่วยในการบันทึกตามคำบอกเล่า

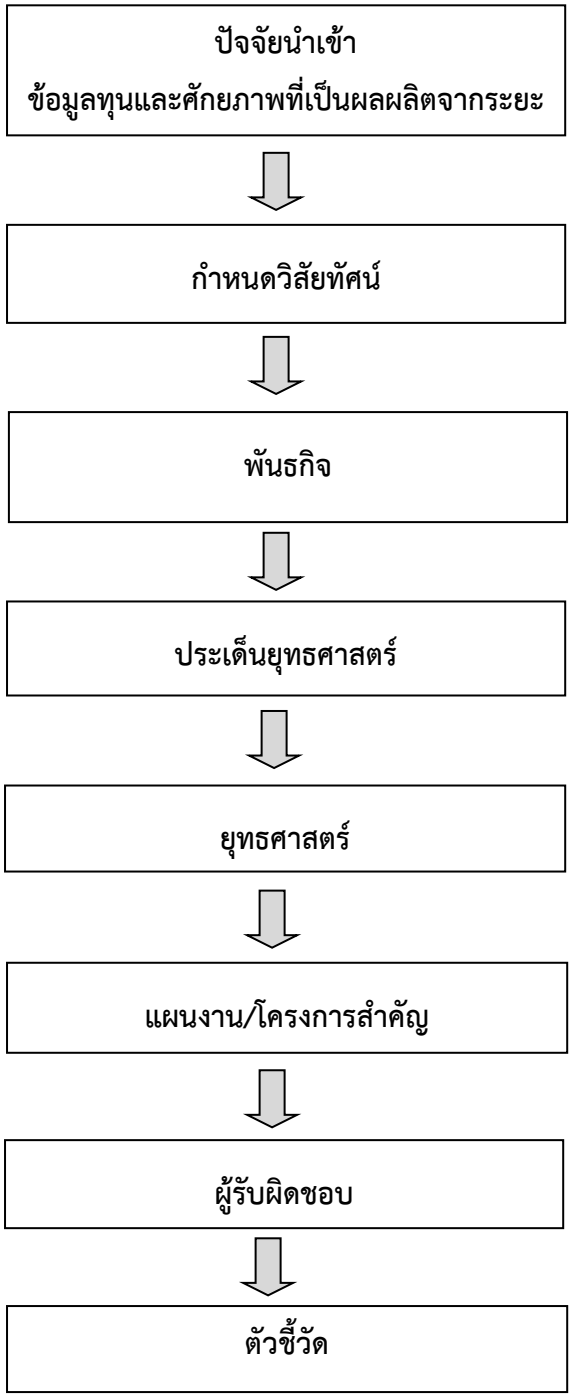

ภาพที่ 3.1 แผนภาพการพัฒนา (ร่าง) แผนการจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง

การดำเนินงานในระยะที่ 3 นี้ กำหนดดำเนินการจัดเวทีระดมความเห็นจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง รวม 2 ครั้ง คือ

ครั้งที่ 1 จัดเวทีระดมความเห็นจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในระดับอำเภอ เพื่อจัดทำ (ร่าง) แผนการจัดการทรัพยากรทะเลและชายฝั่ง จังหวัดตรัง ในระยะ 5 ปี (พ.ศ.2560-2564) โดยใช้สถานที่ประชุมที่เป็นศูนย์กลางในจังหวัดเพื่อให้ผู้เข้าร่วมประชุมเดินทางเข้าร่วมประชุมได้อย่างสะดวก (จัด ณ โรงแรมวัฒนาปาร์ค อำเภอเมือง จังหวัดตรัง)

ข้อมูลนำเข้าในการประชุม ประกอบด้วย

1. แนวคิดและนิยามศัพท์เกี่ยวกับแผนฯ
2. กฎหมายที่เกี่ยวข้อง
3. ข้อมูลสถานการณ์และทรัพยากรในพื้นที่จังหวัดตรัง
4. ข้อมูลเกี่ยวกับยุทธศาสตร์ฯ การจัดการทรัพยากรชายฝั่งในระดับต่างๆ ได้แก่ ระดับกระทรวง (ทส.), ระดับกรม (ทช.), ระดับจังหวัด
5. ข้อมูลที่รวบรวมได้จากเวทีระดับชุมชน ประกอบด้วย
   5.1 สรุปภาพรวมศักยภาพ (SWOT) และทุนของชุมชนชายฝั่ง
   5.2 สรุปประเด็น/แนวทางความต้องการของชุมชนชายฝั่ง
   5.3 ข้อมูลศักยภาพทุนและการวิเคราะห์ SWOT รายอำเภอ

ผู้เข้าร่วมประชุม เป็นการจัดประชุมรวมโดยมีตัวแทนจากทุกอำเภอเข้าร่วมประชุม (5 อำเภอ) แต่ละอำเภอให้มีตัวแทนจากทุกตำบล (และควรเป็นผู้ที่เข้าร่วมกระบวนการในระยะที่ 2) โดยแต่ละตำบลส่งตัวแทนเข้าร่วมตำบลละ 6-8 คนได้แก่ ตัวแทนชุมชน ตัวแทนคณะกรรมการหมู่บ้าน ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน ตัวแทนองค์การบริหารส่วนตำบล เจ้าหน้าที่ฝ่ายแผนขององค์การบริหารส่วนตำบล และผู้ที่สนใจ

เครื่องมือที่ใช้ คณะผู้วิจัยออกแบบเครื่องมือการเก็บรวบรวมข้อมูลในรูปแบบโจทย์/ใบงานเช่นเดิม โดยเครื่องมือในการจัดกิจกรรมนี้ ได้แก่

1. แบบรวบรวมข้อมูลโดยใช้คำถามตามแนวทางการทำแผน (MCM-7)
2. แบบสอบถามความเห็นเกี่ยวกับกลไกการขับเคลื่อนแผน (MCM-8)

รูปแบบการประชุม แบ่งผู้เข้าร่วมเวทีออกเป็นกลุ่ม เพื่อให้สมาชิกกลุ่มได้แสดงความคิดเห็นอย่างทั่วถึงและมองภาพรวมการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งในระดับจังหวัดร่วมกัน จึงจัดกลุ่มเป็น 5 กลุ่ม ในแต่ละกลุ่มจะให้มีองค์ประกอบผู้เข้าร่วมกลุ่มเหมือนหรือคล้ายกัน (Cluster) คือ มีผู้แทนทุกระดับจากทุกอำเภอ (แต่ละกลุ่มจะมีตัวแทนชุมชน ตัวแทนคณะกรรมการหมู่บ้าน ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน ตัวแทนองค์การบริหารส่วนตำบล เจ้าหน้าที่ฝ่ายแผนขององค์การบริหารส่วนตำบล ที่มาจากต่างชุมชน ต่างตำบล และต่างอำเภอ) และจัดแบ่งคณะผู้วิจัยเป็นวิทยากรประจำกลุ่มดำเนินกิจกรรม กลุ่มละ 2 คน พร้อมเจ้าหน้าที่บันทึกข้อมูลกลุ่มละ 1 คน และออกแบบการเรียนรู้เป็น 3 ระดับ เช่นเดียวกับการจัดกิจกรรมในระยะที่ 2

ผลผลิต (Output) ที่ได้จากการประชุม ประกอบด้วย

1. ศักยภาพทุนชุมชนชายฝั่ง (SWOT analysis) จังหวัดตรัง

2. (ร่าง) แผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งจังหวัดตรัง พ.ศ. 2561-2565 ประกอบด้วย วิสัยทัศน์ เป้าประสงค์ พันธกิจ ค่านิยมร่วม ยุทธศาสตร์ แผนงาน/โครงการ และตัวชี้วัดความสำเร็จ และ (ร่าง) แผนที่ยุทธศาสตร์ (Strategy map) การบริหารจัดการทรัพยากรทะเลและชายฝั่งจังหวัดตรัง พ.ศ. 2560-2564

3. ข้อเสนอแนะต่อแนวทางการขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งจังหวัดตรัง

ทั้งนี้การจัดเวทีประชุมครั้งนี้ คณะผู้วิจัยมีข้อสังเกตว่า ลักษณะแผนฯ ยังคงมีลักษณะเป็นงานเชิงตั้งรับ เน้นการแก้ไขปัญหา ส่วนใหญ่เป็นการสะท้อนสภาพปัญหาจริงจากชุมชน มุมมองในการวางแผนเชิงรุกและการวางแนวทางเพื่อความยั่งยืนในอนาคตจึงยังไม่ปรากฏชัดเจน ทั้งนี้เนื่องจากการประชุมครั้งนี้ ไม่มีตัวแทนจากหน่วยงานระดับอำเภอเข้าร่วมประชุมด้วย ทำให้ขาดทัศนะ/มุมมองของผู้ปฏิบัติที่เป็นกลไกระดับพื้นที่รวมทั้งองค์กรภาคส่วนอื่นๆ และภาคเอกชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการใช้ทรัพยากร (ร่าง) แผนฯ ที่ได้นั้น จึงยังไม่สมบูรณ์

ดังนั้น เพื่อให้ได้แผนฯ ที่มีความสมบูรณ์ครอบคลุมในมิติทั้งเชิงรับและเชิงรุก คณะผู้วิจัยจึงกำหนดให้มีการจัดเวทีในระดับอำเภอขึ้นอีก 1 ครั้ง เพื่อให้ได้ผู้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการจัดทำแผนฯ ที่ครอบคลุมทุกภาคส่วน

ครั้งที่ 2 จัดเวทีระดมความเห็นจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจากตัวแทนหน่วยงานระดับอำเภอ เพื่อจัดทำ (ร่าง) แผนการจัดการทรัพยากรทะเลและชายฝั่ง จังหวัดตรัง ในระยะ 5 ปี (พ.ศ.2560-2564) โดยใช้สถานที่ประชุมที่เป็นศูนย์กลางในจังหวัดเพื่อให้ผู้เข้าร่วมประชุมเดินทางเข้าร่วมประชุมได้อย่างสะดวก (จัด ณ โรงแรมธรรมรินทร์ ธนา อำเภอเมือง จังหวัดตรัง)

ข้อมูลนำเข้าในการประชุม ประกอบด้วย

1. เอกสารชี้แจงความเป็นมา วัตถุประสงค์ของโครงการฯ

2. (ร่าง 1) แผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรทะเลและชายฝั่งจังหวัดตรัง พ.ศ. 2560-2564 และ (ร่าง) แผนที่ยุทธศาสตร์ (Strategy map) การบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งจังหวัดตรัง พ.ศ. 2560-2564 ที่ได้จากเวทีการพัฒนา (ร่าง) แผนการจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งครั้งที่ 1

ผู้เข้าร่วมประชุม เป็นการจัดประชุมระดับผู้บริหาร/หัวหน้าส่วนราชการระดับอำเภอ รวมทั้งผู้แทนองค์กรพัฒนาเอกชน องค์กรภาคธุรกิจ จำนวน 39 คน โดยมีผู้เข้าร่วมประชุม ได้แก่ นายอำเภอปลัดอำเภอ ผู้อำนวยการสำนักงานบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งที่ 7 ผู้อำนวยการส่วนอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายฝั่งและป่าชายเลน ผู้อำนวยการส่วนส่งเสริมการมีส่วนร่วม ผู้อำนวยการส่วนอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเล หัวหน้าฝ่ายส่งเสริมพัฒนาป่าชายฝั่งและป่าชายเลน ตัวแทนสถานีพัฒนา

ทรัพยากรป่าชายเลน หัวหน้าอุทยานแห่งชาติเกาะเภตรา ประมงอำเภอ ตัวแทนสำนักงานเกษตรอำเภอ ตัวแทนสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ นายกสมาคมธุรกิจการท่องเที่ยวจังหวัดตรัง เลขาธิการสมาคมการท่องเที่ยวและโรงแรมจังหวัดตรัง ตัวแทนองค์กรพัฒนาเอกชน และนักวิชาการ

เครื่องมือที่ใช้ นอกจากใช้การตั้งคำถามเพื่อให้ผู้เข้าร่วมประชุมได้แสดงความเห็นเป็นรายประเด็นตามเนื้อหาของแผนฯ แล้ว คณะผู้วิจัยออกแบบเครื่องมือการเก็บรวบรวมข้อมูลในรูปแบบโจทย์/ใบงานเช่นเดิม เพื่อให้ได้ข้อมูลรายละเอียดที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ในกรณีที่ผู้เข้าร่วมประชุมอาจมีความเห็นเพิ่มเติม โดยเครื่องมือในการจัดกิจกรรมนี้ ได้แก่

1. แบบสอบถามเพื่อให้ความเห็นต่อการปรับปรุงแผนฯ (MCM-9)

รูปแบบการประชุม ใช้รูปแบบการประชุมทั่วไป เป็นการประชุมหารือและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นต่อร่างแผนฯ (ร่างที่ 1) เพื่อปรับปรุงให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ผลผลิต (output) ที่ได้จากการประชุม คือ (ร่าง 2) แผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรทะเลและชายฝั่งจังหวัดตรัง พ.ศ. 2560-2564 และ (ร่าง) แผนที่ยุทธศาสตร์ (Strategy map) การบริหารจัดการทรัพยากรทะเลและชายฝั่งจังหวัดตรัง พ.ศ. 2560-2564 ที่ปรับปรุงจาก (ร่าง 1)

ระยะที่ 4 (phase 4) : การตรวจสอบ ปรับปรุงและจัดทำแผนฉบับสมบูรณ์

ระยะที่ 4 เป็นขั้นสุดท้ายของกระบวนการในการวางแผนการจัดการทรัพยากรทะเลและชายฝั่ง กล่าวคือเป็นขั้นการตรวจสอบแผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรทะเลและชายฝั่งจังหวัดตรัง พ.ศ. 2560-2564 (ฉบับร่าง) เพื่อปรับปรุงและจัดทำเป็นแผนฯ ฉบับสมบูรณ์

ดำเนินการโดยจัดเวทีประชุมเพื่อรับฟังความเห็นจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในระดับจังหวัด เพื่อพิจารณาและให้ข้อเสนอแนะต่อการปรับปรุง (ร่าง) แผนการจัดการทรัพยากรทะเลและชายฝั่ง จังหวัดตรัง ในระยะ 5 ปี (พ.ศ.2560-2564) โดยใช้สถานที่ประชุมที่เป็นศูนย์กลางในจังหวัดเพื่อให้ผู้เข้าร่วมประชุมเดินทางเข้าร่วมประชุมได้อย่างสะดวก (จัด ณ โรงแรมเรือรัษฎา อำเภอเมือง จังหวัดตรัง)

ผู้เข้าร่วมประชุม เป็นการจัดประชุมระดับผู้บริหาร/หัวหน้าส่วนราชการระดับจังหวัดและอำเภอ รวมทั้งผู้แทนองค์กรพัฒนาเอกชน องค์กรภาคธุรกิจ จำนวน 51 คน โดยมีผู้เข้าร่วมประชุม ได้แก่ ผู้อำนวยการสำนักงานกรมเจ้าท่าภูมิภาค ผู้อำนวยการส่วนทรัพยากรธรรมชาติ ผู้บริหารสำนักงานประมงจังหวัดตรัง ผู้แทนสำนักงานโยธาและผังเมืองจังหวัดตรัง ผู้แทนตำรวจภูธรจังหวัดตรัง ผู้บริหารสำนักงานบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งที่ 7 ตัวแทนนายอำเภอ หัวหน้าอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะเภตรา หัวหน้าเขตห้ามล่าสัตว์ป่าหมู่เกาะลิบง ตัวแทนศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงชายฝั่งจังหวัดตรัง ผู้แทนประมงจังหวัดตรัง ผู้แทนสำนักงานจังหวัด ผู้แทนเกษตรจังหวัดตรัง ผู้แทนพัฒนาชุมชนจังหวัดตรัง ผู้แทนพัฒนาที่ดินตรัง ผู้อำนวยการการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดตรัง ผู้อำนวยการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยสำนักงานตรัง ผู้แทนสภาเกษตรกรจังหวัดตรัง ผู้แทนหอการค้าจังหวัดตรัง นายกสมาคมธุรกิจการ

ท่องเที่ยวจังหวัดตรัง อุปนายกสมาคมการท่องเที่ยวและโรงแรมจังหวัดตรัง ผู้ทรงคุณวุฒิคณะกรรมการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งจังหวัดตรัง ผู้แทนองค์กรพัฒนาเอกชน และนักวิชาการ

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากผู้เข้าร่วมประชุม คณะผู้วิจัยได้รวบรวมและนำไปใช้ในการปรับปรุงและจัดทำเป็นแผนการบริหารจัดการทรัพยากรทะเลและชายฝั่ง จังหวัดตรัง ในระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2560-2564) ฉบับสมบูรณ์ ซึ่งได้แยกนำเสนอแผนการบริหารจัดการทรัพยากรทะเลและชายฝั่ง จังหวัดตรัง ในระยะ 5 ปี ในบทที่ 5

3. บทสรุปตัวแบบเชิงกระบวนการในการวางแผนการจัดการทรัพยากรทะเลและชายฝั่ง

กระบวนการในการวางแผนการจัดการทรัพยากรทะเลและชายฝั่งจังหวัดตรัง ดังที่นำเสนอมาแล้วข้างต้น สามารถสรุปเป็นตัวแบบ ดังภาพที่ 3.2-3.3 โดยมีตัวแบบดังนี้

1. ระดับผู้เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย
   1.1 คณะผู้วิจัย
   1.2 ชุมชนในดับหมู่บ้านและตำบล
   1.3 ผู้แทนหรือหน่วยงานระดับอำเภอ
   1.4 ผู้แทนหรือหน่วยงานระดับจังหวัด
2. ขั้นตอนและกระบวนการ ประกอบด้วย
   2.1 การเตรียมความพร้อมผู้เกี่ยวข้อง
   2.2 การรวบรวมข้อมูลประกอบการทำแผน
   2.3 จัดทำ (ร่าง) แผนการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง จ.ตรัง
   2.4 ปรับปรุงจัดทำแผนฉบับสมบูรณ์
3. เครื่องมือ ประกอบด้วย
   3.1 บันทึกการประชุม
   3.2 แบบฟอร์มเก็บข้อมูล
4. ผลที่เกิดขึ้น
   4.1 บันทึกการประชุม
   4.2 แบบฟอร์มเก็บข้อมูล

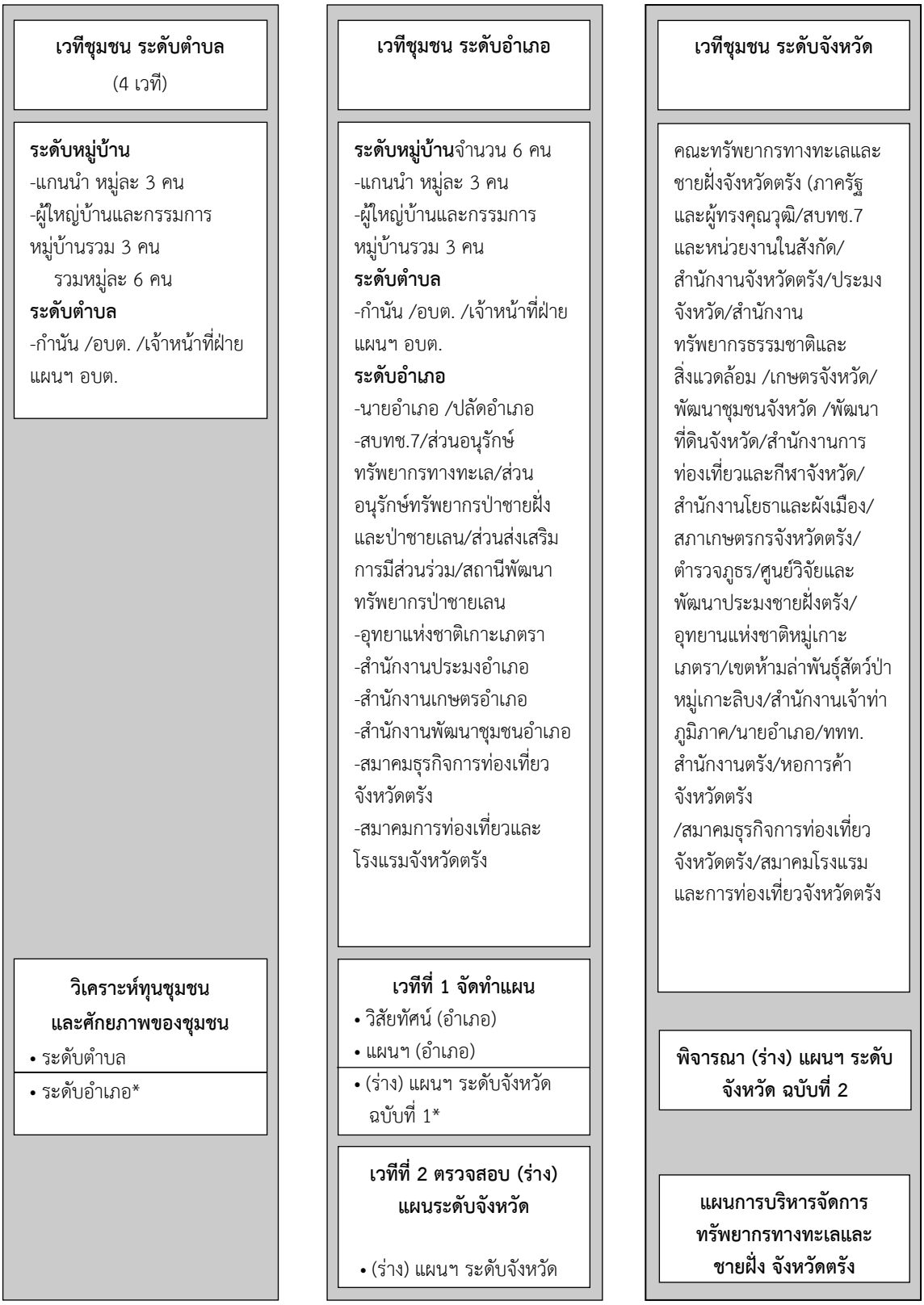

* นักวิจัยสังเคราะห์ยกระดับข้อมูล

ภาพที่ 3.3 การออกแบบกระบวนการเวทีชุมชนเพื่อการจัดทำแผน

3.1 ข้อสังเกตต่อการประยุกต์ใช้ตัวแบบ

ตามที่ได้นำเสนอในส่วนที่ผ่านมาเกี่ยวกับการพัฒนาตัวแบบจัดการทรัพยากรทะเลและชายฝั่งในการวิจัยครั้งนี้ เป็นเพียงการ**นำเสนอหลักการและหลักปฏิบัติในภาพรวมเท่านั้น** ไม่ได้เป็นรูปแบบสำเร็จรูปที่จะสามารถนำไปใช้ในแต่ละพื้นที่ได้ทันที แต่อาจ**จะต้องนำไปประยุกต์ให้เหมาะสมกับบริบท**ของแต่ละพื้นที่ ดังนั้นหากจังหวัดใดหรือพื้นที่ใดมีความต้องการจะนำตัวแบบนี้ไปดำเนินการเพื่อการจัดทำแผนบริหารจัดการทรัพยากรทะเลและชายฝั่งในระดับจังหวัดของตนเอง จำเป็นจะต้องพิจารณาเงื่อนไขและบริบทของพื้นที่ ในประเด็นดังต่อไปนี้

1.) เครื่องมือต่างๆ ที่ใช้ในกระบวนการจัดทำแผนฯ ถูกออกแบบให้เหมาะสมกับบริบทพื้นที่ทรัพยากร และความเกี่ยวข้องสัมพันธ์ของแต่ละชุมชน การนำเครื่องมือไปใช้ ต้องปรับแนวคำถามและออกแบบกระบวนการให้สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่

2.) กระบวนการจัดทำแผนฯ เน้นหลักการมีส่วนร่วม ดังนั้น การวิเคราะห์ผู้มีส่วนได้เสีย จึงเป็นเงื่อนไขสำคัญ เพราะจะทำให้ได้องค์ประกอบของผู้มีส่วนร่วมในกระบวนการ ที่กล่าวได้ว่าเป็น “ตัวจริง-เสียงจริง”

3.) หลักการและแนวคิดการจัดทำแผนฯ ที่เน้นกระบวนการมีส่วนร่วม นอกจากเป็นกระบวนการเพื่อให้ได้ผลลัพธ์คือแผนการจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งแล้ว ยังเป็นการสร้างความสัมพันธ์และการเรียนรู้ระหว่างภาคส่วนที่เข้าร่วมกระบวนการอันจะนำไปสู่การขับเคลื่อนแผนฯ ได้อย่างมีประสิทธิภาพในระยะต่อไป กระบวนการลักษณะนี้อาจไม่เหมาะกับการนำไปใช้กับการดำเนินงานที่ยึดแนวทางแบบสั่งการ (Top down)

4.) ตัวแบบเชิงกระบวนการที่พัฒนานี้ สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการจัดทำแผนฯ ด้านอื่นๆ ได้ แต่ยังคงจำเป็นต้องพิจารณาความเหมาะสมและความสอดคล้องกับพื้นที่หรือชุมชน

บทที่ 4
การใช้ประโยชน์ทรัพยากรสัตว์น้ำ

การศึกษาการใช้ประโยชน์และฐานทรัพยากรจากประมงพื้นบ้าน และความคิดเห็นต่อความต้องการแผนบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง เป็นข้อมูลสำคัญในการสนับสนุนการจัดทำแผนจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งให้ประสบผลสำเร็จ เนื่องจากชาวประมงพื้นบ้านมีความ เกี่ยวข้องกับทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งโดยตรง ดังนั้นข้อมูลที่รวบรวมได้จากการศึกษา เกี่ยวกับความคิดเห็นของชาวประมงพื้นบ้านต่อความต้องการแผนบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง จังหวัดตรัง ก่อให้เกิดการให้ความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ซึ่งจะทำให้กระบวนการบริหารจัดการบรรลุวัตถุประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยกำหนดศึกษาข้อมูลทั่วไปของชาวประมงพื้นบ้าน ศึกษาความคิดเห็นของชาวประมงพื้นบ้านต่อแผนจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง จังหวัดตรัง และศึกษาความต้องการมีส่วนร่วมของชาวประมงพื้นบ้านการจัดทำแผนจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง จังหวัดตรัง โดยการสุ่มกลุ่มตัวอย่างชาวประมงพื้นบ้าน จำนวน 340 ตัวอย่าง จากจำนวนชาวประมง จำนวน 2,200 คน จากพื้นที่อำเภอสิเกา กันตัง ปะเหลียน หาดสำราญ และย่านตาขาว

1. ข้อมูลทั่วไปของของชาวประมงพื้นบ้านในจังหวัดตรัง

จากการศึกษาข้อมูลทั่วไปของชาวประมงพื้นบ้านที่อาศัยอยู่ในบริเวณอำเภอชายฝั่งของจังหวัดตรัง ได้แก่ อำเภอสิเกา อำเภอกันตัง อำเภอปะเหลียน อำเภอหาดสำราญ และอำเภอย่านตาขาว มีผลการศึกษาด้านข้อมูลทั่วไปพบว่า โดยส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 85.6 รองลงมาเป็นเพศหญิง ร้อยละ 14.4 นับถือศาสนาอิสลาม ร้อยละ 80.6 รองลงมานับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ 19.1 และคริสต์ ร้อยละ 0.3 จบการศึกษาในระดับประถมศึกษาตอนปลาย ร้อยละ 50.0 รองลงมา คือ มัธยมศึกษาตอนต้น ประถมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย และปริญญาตรี ร้อยละ 19.7, 19.4, 7.9 และ 0.9 ตามลำดับ ส่วนชาวประมง ร้อยละ 2.1 ไม่ได้รับการศึกษา

ด้านสถานภาพสมรส พบว่าชาวประมงพื้นบ้านมีสถานภาพสมรส ร้อยละ 81.7 รองลงมาคือ มีสถานภาพโสด และหม้าย หย่าร้าง แยกกันอยู่ ร้อยละ 17.1 และ 1.2 การประกอบอาชีพเสริมของชาวประมงพื้นบ้านพบว่า ชาวประมงทำประมงอย่างเดียวโดยไม่มีอาชีพเสริม ร้อยละ 75.6 และมีอาชีพเสริม คือ ทำงานรับจ้าง ร้อยละ 12.6 รองลงมาคือ เกษตรกร และค้าขายหรือธุรกิจส่วนตัว ร้อยละ 6.8 และ 5.0

ด้านสถานภาพทางด้านการเงินพบว่า ชาวประมงไม่มีหนี้สิน ร้อยละ 66.5 และมีหนี้สิน ร้อยละ 33.5 โดยมีรายได้เท่ากันกับรายจ่าย ร้อยละ 69.1 รองลงมาคือ รายจ่ายมากกว่ารายได้ ร้อยละ 19.1 และรายได้มากกว่ารายจ่าย ร้อยละ 11.8 ดังตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 ข้อมูลทั่วไปของชาวประมงพื้นบ้านบริเวณชายฝั่ง จังหวัดตรัง

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	291	85.6
หญิง	49	14.4
2. ศาสนา		
อิสลาม	274	80.6
พุทธ	65	19.1
คริสต์	1	0.3
3. ระดับการศึกษา		
ไม่ได้รับการศึกษา	7	2.1
ประถมศึกษาตอนต้น	66	19.4
ประถมศึกษาตอนปลาย	170	50.0
มัธยมศึกษาตอนต้น	67	19.7
มัธยมศึกษาตอนปลาย	27	7.9
ปริญญาตรี	3	0.9
4. สถานภาพ		
สมรส	278	81.7
โสด	58	17.1
หม้าย หย่าร้าง แยกกันอยู่	4	1.2
5. อาชีพเสริม		
ไม่มี	257	75.6
รับจ้าง	43	12.6
เกษตรกร	23	6.8
ค้าขายหรือธุรกิจส่วนตัว	17	5.0
6. สภาวะหนี้สินของครอบครัว		
ไม่มีหนี้สิน	226	66.5
มีหนี้สิน	114	33.5
7. สถานภาพทางการเงิน		
รายได้เท่ากันกับรายจ่าย	235	69.1
รายจ่ายมากกว่ารายได้	65	19.1
รายได้มากกว่ารายจ่าย	40	11.8
รวม	**340**	**100.0**

ชาวประมงพื้นบ้านบริเวณชายฝั่ง จังหวัดตรัง มีอายุมากที่สุดคือ 84 ปี และน้อยสุด 14 ปี โดยมีอายุเฉลี่ยเท่ากับ 42 ปี และมีบุตรมากที่สุด 9 คน น้อยสุดคือ ไม่มีบุตรเลย โดยมีจำนวนบุตรเฉลี่ยเท่ากับ 2 คน และมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนมากที่สุด 8 คน น้อยสุด 1 คน ซึ่งมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4 คน และชาวประมงอาศัยในชุมชนเป็นระยะเวลานานที่สุดคือ 84 ปี น้อยสุด 1 ปี โดยมีระยะเวลาที่อาศัยในชุมชนเฉลี่ย 21 ปี ดังตารางที่ 4.2

ตารางที่ 4.2 ลักษณะชาวประมงพื้นบ้านบริเวณชายฝั่ง จังหวัดตรัง

ลักษณะ	ต่ำสุด	สูงสุด	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
อายุ (ปี)	14	84	41.9	12.7
จำนวนบุตร (คน)	0	9	2.3	1.7
จำนวนสมาชิกในครัวเรือน (คน)	1	8	4.2	1.3
ระยะเวลาที่อาศัยในชุมชน (ปี)	1	84	21.4	4.3

2. ข้อมูลด้านการประมงของชาวประมงพื้นบ้านในจังหวัดตรัง

การศึกษาประเภทเรือและเครื่องยนต์เรือของชาวประมงพื้นบ้านบริเวณชายฝั่งจังหวัดตรัง พบว่าชาวประมง ทำการประมงโดยใช้เรือหางยาว (หัวโทง) ร้อยละ 90.0 รองลงมา คือ ใช้เรือพลีส ร้อยละ 8.2 และพบว่าไม่ใช้เรือในการทำประมง ร้อยละ 1.8 โดยประเภทเครื่องยนต์เรือที่ใช้เป็นเครื่องยนต์ดีเซล และเครื่องยนต์เบนซิน ร้อยละ 78.8 และ 19.7 ดังตารางที่ 4.3

ตารางที่ 4.3 ประเภทเรือและเครื่องยนต์เรือของชาวประมงพื้นบ้านบริเวณชายฝั่ง จังหวัดตรัง

ประเภทเรือและเครื่องยนต์เรือ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ทำการประมงด้วยเรือหางยาว (หัวโทง)	306	90.0
ทำการประมงด้วยเรือพลีส	28	8.2
ทำการประมงโดยไม่ใช้เรือ	6	1.8
ทำการประมงโดยใช้เครื่องยนต์ดีเซล	268	78.8
ทำการประมงโดยใช้เครื่องยนต์เบนซิน	67	19.7
ทำการประมงโดยไม่ใช้เครื่องยนต์	5	1.5
รวม	**340**	**100.0**

การศึกษาการทำประมงบริเวณชายฝั่ง จังหวัดตรัง พบว่ามีชาวประมงเพียงส่วนน้อยเท่านั้นในปัจจุบันที่ไม่ใช้เรือในการทำประมง ซึ่งผลการศึกษาทำให้ทราบถึงข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับเรือที่ใช้ในการทำประมงของชาวประมงพื้นบ้านบริเวณชายฝั่ง จังหวัดตรัง โดยพบว่าชาวประมงใช้เรือที่มีขนาด

ความยาวสูงสุด 15 เมตร และต่ำสุด 3 เมตร มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 8.7 เมตร ส่วนขนาดความกว้างของเรือที่ใช้พบว่า มีความกว้างสูงสุด 2.8 เมตร และต่ำสุด 0.5 เมตร มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.6 เมตร และขนาดความลึกของเรือที่ใช้พบว่า มีความลึกสูงสุด 1.7 เมตร ต่ำสุด 0.3 เมตร มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.8 เมตร ในส่วนเครื่องยนต์ของเรือที่ใช้ทำประมงพบว่า มีแรงม้าสูงสุด 150 แรงม้า และต่ำสุด 5 แรงม้า มีแรงม้าเฉลี่ยเท่ากับ 15.1 แรงม้า ดังตารางที่ 4.4

ตารางที่ 4.4 ข้อมูลเรือของชาวประมงพื้นบ้านบริเวณชายฝั่ง จังหวัดตรัง

ข้อมูลเรือ	ต่ำสุด	สูงสุด	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
ขนาดความยาวเรือ (เมตร)	3.0	15.0	8.7	2.0
ขนาดความกว้างเรือ (เมตร)	0.5	2.8	1.6	0.3
ขนาดความลึกเรือ (เมตร)	0.3	1.7	0.8	0.2
แรงม้าของเครื่องยนต์ (แรงม้า)	5.0	150.0	15.1	20.4

การศึกษาในส่วนของรายละเอียดเกี่ยวกับลักษณะการประกอบอาชีพประมงของชาวประมงพื้นบ้านบริเวณชายฝั่ง จังหวัดตรัง พบว่าชาวประมงมีประสบการณ์ในการประกอบอาชีพประมงสูงสุดคือ 63 ปี และต่ำสุด 1 ปี โดยมีระยะเวลาที่ประกอบอาชีพประมง เฉลี่ย 24 ปี ซึ่งการทำประมงแต่ละครั้งการใช้แรงงานของครอบครัวสูงสุดต่อเที่ยวคือ 7 คน ต่ำสุด 1 คน โดยมีแรงงานเฉลี่ยในการทำประมงต่อเที่ยว 2 คน และมีการทำประมงในช่วงมรสุมมากที่สุด 25 วันต่อเดือน และน้อยสุดคือไม่มีการทำประมงในช่วงมรสุมเลย โดยมีการทำประมงในช่วงมรสุมเฉลี่ย 10 วันต่อเดือน มีระยะเวลาที่ออกทำประมงสูงสุดคือ 24 ชั่วโมงต่อเที่ยว และต่ำสุดคือไม่ออกทำประมงเลย โดยมีการทำประมงในช่วงมรสุมเฉลี่ย 5 ชั่วโมงต่อเที่ยว ส่วนการทำประมงในช่วงนอกมรสุมพบว่า ชาวประมงทำการประมงในช่วงนอกมรสุมสูงสุด 30 วันต่อเดือน และต่ำสุด 3 วันต่อเดือน โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 21 วันต่อเดือน มีระยะเวลาที่ออกทำประมงสูงสุด 24 ชั่วโมงต่อเที่ยว และต่ำสุด 2 ชั่วโมงต่อเที่ยว โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 5 ชั่วโมงต่อเที่ยว ดังตารางที่ 4.5

ตารางที่ 4.5 ลักษณะการประกอบอาชีพประมงของชาวประมงพื้นบ้านบริเวณชายฝั่ง จังหวัดตรัง

ลักษณะการทำประมง	ต่ำสุด	สูงสุด	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
ระยะเวลาที่ประกอบอาชีพประมง (ปี)	1	63	23.7	5.1
แรงงานของครอบครัวที่ใช้ทำประมง (คน/เที่ยว)	1	7	2.0	0.9
ทำการประมงช่วงมรสุม (วัน/เดือน)	0	25	9.8	5.0
ทำการประมงช่วงมรสุม (ชั่วโมง/เที่ยว)	0	24	4.8	2.7
ทำการประมงนอกมรสุม (วัน/เดือน)	3	30	21.4	4.3
ทำการประมงนอกมรสุม (ชั่วโมง/เที่ยว)	2	24	5.4	2.6

ช่วงเวลาที่ทำการประมงมีความสำคัญต่อผลจับสัตว์น้ำของชาวประมง ผลการศึกษาในส่วนของลักษณะการออกทำประมงของชาวประมงบริเวณชายฝั่ง จังหวัดตรัง พบว่ามีการออกทำประมงในช่วงเวลากลางคืนนอกมรสุมมากที่สุดร้อยละ 26.2 รองลงมาคือ ออกทำประมงในช่วงกลางวันนอกมรสุม ร้อยละ 25.2 และมีการออกทำประมงในเวลากลางวันช่วงมรสุม ร้อยละ 24.8 และออกทำประมงในเวลากลางคืนช่วงมรสุม ร้อยละ 23.8 ดังตารางที่ 4.6

ตารางที่ 4.6 ลักษณะการออกทำการประมงของชาวประมงพื้นบ้านบริเวณชายฝั่ง จังหวัดตรัง

ช่วงเวลาที่ทำประมง	ทำ		ไม่ทำ		รวม	
	จำนวน (ราย)	ร้อยละ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
ทำกลางคืนนอกมรสุม	302	26.2	38	73.8	340	100.0
ทำกลางวันนอกมรสุม	291	25.2	49	74.8	340	100.0
ทำกลางวันช่วงมรสุม	286	24.8	54	75.2	340	100.0
ทำกลางคืนช่วงมรสุม	275	23.8	65	76.2	340	100.0

การศึกษาแหล่งทำการประมงของชาวประมงพื้นบ้านบริเวณชายฝั่ง จังหวัดตรัง พบว่ามีพื้นที่ทำการประมงโดยใช้ระยะห่างจากฝั่งต่ำสุด เฉลี่ย 2.4 กิโลเมตร และใช้ระยะห่างจากฝั่งสูงสุด เฉลี่ย 12.9 กิโลเมตร โดยมีความลึกของน้ำทะเลต่ำสุด เฉลี่ย 2.6 เมตร และความลึกของน้ำทะเลสูงสุด เฉลี่ย 12.1 เมตร ดังตารางที่ 4.7

ตารางที่ 4.7 แหล่งทำการประมงของชาวประมงพื้นบ้านบริเวณชายฝั่ง จังหวัดตรัง

แหล่งทำการประมง	ต่ำสุด	สูงสุด	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
แหล่งทำประมงใกล้ฝั่ง (กิโลเมตร)	0.5	20.0	2.4	1.8
แหล่งทำประมงไกลฝั่ง (กิโลเมตร)	1.0	60.0	12.9	7.7
ความลึกของน้ำทะเลใกล้ฝั่ง (เมตร)	0.5	15.0	2.6	1.5
ความลึกของน้ำทะเลไกลฝั่ง (เมตร)	2.0	50.0	12.1	4.8

ชาวประมงพื้นบ้าน จังหวัดตรัง มีรายได้จากการทำประมงต่ำสุด เฉลี่ย 125 บาทต่อเที่ยว และมีรายได้จากการทำประมงสูงสุด เฉลี่ย 3,590 บาทต่อเที่ยว โดยมีรายได้รวมของครอบครัวต่ำสุด เฉลี่ย 7,850 บาทต่อเดือน และมีรายได้รวมของครอบครัวสูงสุด เฉลี่ย 19,506 บาทต่อเดือน ดังตารางที่ 4.8

ตารางที่ 4.8 รายได้ของชาวประมงพื้นบ้านบริเวณชายฝั่ง จังหวัดตรัง

รายได้	ต่ำสุด	สูงสุด	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
รายได้จากการประมงในเกณฑ์ต่ำ (บาท/เที่ยว)	0	1,500	124.9	160.4
รายได้จากการประมงในเกณฑ์สูง (บาท/เที่ยว)	300	40,000	3,589.8	4,403.5
รายได้รวมของครอบครัวในเกณฑ์ต่ำ(บาท/เดือน)	1,000	20,000	7,850.0	3,332.3
รายได้รวมของครอบครัวในเกณฑ์สูง (บาท/เดือน)	6,000	40,000	19,505.8	7,327.2

การศึกษาประเภทการทำประมงของชาวประมงพื้นบ้าน บริเวณชายฝั่งจังหวัดตรัง พบว่ามีการทำประมงประเภทอวนปูมากที่สุด ร้อยละ 30.2 รองลงมาคือ อวนปลา ลอบปู อวนกุ้ง ตกปลา ตกหมึก ลอบหมึก อวนหมึก อวนรุนกุ้ง และตักแมงกะพรุน ร้อยละ 29.8, 11.9, 7.3, 5.9, 5.5, 4.1, 1.4, 0.6 และ 0.2 ตามลำดับ ดังตารางที่ 4.9

ตารางที่ 4.9 ประเภทการทำประมงในปัจจุบันของชาวประมงพื้นบ้าน จังหวัดตรัง

รูปแบบ	ทำ		ไม่ทำ		รวม	
	จำนวน (ราย)	ร้อยละ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
อวนปู	170	30.2	170	69.8	340	100.0
อวนปลา	168	29.8	172	70.2	340	100.0
ลอบปู	67	11.9	273	88.1	340	100.0
อวนกุ้ง	41	7.3	299	92.7	340	100.0
ตกปลา	33	5.9	307	94.1	340	100.0
ตกหมึก	31	5.5	309	94.5	340	100.0
ลอบหมึก	23	4.1	317	95.9	340	100.0
อวนหมึก	8	1.4	332	98.6	340	100.0
อวนรุนกุ้ง	3	0.6	337	99.4	340	100.0
ตักแมงกะพรุน	1	0.2	339	99.8	340	100.0

การศึกษาพื้นที่ทำการประมงของชาวประมงพื้นบ้าน จังหวัดตรัง พบว่ามีการทำประมงในบริเวณพื้นที่ เกาะมุกด์ มากที่สุด ร้อยละ 16.0 รองลงมาคือ เกาะกระดาน เกาะไหง เกาะเหลาเหลียง อ่าวสิเกา เกาะสุกร เกาะเภตรา เกาะลิบง เกาะรอก แหลมหยงสตาร์ ท่าไคล หาดสำราญ เกาะแหวน อ่าวกันตัง บ่อม่วง เกาะเชือก และเกาะม้า ร้อยละ 14.0, 13.5, 11.3, 9.8, 9.8, 7.0, 4.5, 4.0, 2.0, 1.7, 1.5, 1.2, 0.9, 0.6, 0.5, และ 0.3 ตามลำดับ ดังตารางที่ 4.10

ตารางที่ 4.10 พื้นที่ทำการประมงของชาวประมงพื้นบ้านบริเวณชายฝั่ง จังหวัดตรัง

บริเวณพื้นที่	ทำ		ไม่ทำ		รวม	
	จำนวน (ราย)	ร้อยละ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
เกาะมุกด์	107	16.0	233	84.0	340	100.0
เกาะกระดาน	93	14.0	247	86.0	340	100.0
เกาะไหง	90	13.5	250	86.5	340	100.0
เกาะเหลาเหลียง	75	11.3	265	88.7	340	100.0
อ่าวสิเกา	65	9.8	275	90.2	340	100.0
เกาะสุกร	65	9.8	275	90.2	340	100.0
เกาะเภตรา	47	7.0	293	93.0	340	100.0
เกาะลิบง	30	4.5	310	95.5	340	100.0
เกาะรอก	27	4.0	313	96.0	340	100.0
แหลมหยงสตาร์	13	2.0	327	98.0	340	100.0
ท่าไคล	11	1.7	329	98.3	340	100.0
หาดสำราญ	10	1.5	330	98.5	340	100.0
เกาะแหวน	8	1.2	332	98.8	340	100.0
อ่าวกันตัง	6	0.9	334	99.1	340	100.0
บ่อม่วง	4	0.6	336	99.4	340	100.0
เกาะเชือก	3	0.5	337	99.5	340	100.0
เกาะม้า	2	0.3	338	99.7	340	100.0

การศึกษาชนิดสัตว์น้ำที่จับได้จากการทำประมงของชาวประมงพื้นบ้านบริเวณชายฝั่ง จังหวัดตรัง พบว่า มีผลจับสัตว์น้ำที่ได้จากทำการประมงมากที่สุด คือ ปูม้า ร้อยละ 34.6 รองลงมาคือ ปลารวม ปลาทูหมึก ปูดาว ปลาทราย กุ้งแชบ๊วย ปลาเก๋า กุ้งขาว ปลาอินทรีย์ ปูดำ กุ้งเคย หอยปลากระบอก ปลากะพง

กุ้งกุลาดำ และแมงกะพรุน ร้อยละ 17.7, 9.0, 8.1, 7.4, 6.6, 4.3, 3.3, 3.0, 2.4, 1.4, 0.6, 0.5, 0.5, 0.3 และ 0.2 เท่ากัน ตามลำดับ ดังตารางที่ 4.11

ตารางที่ 4.11 ชนิดสัตว์น้ำที่จับได้จากการทำประมงของชาวประมงพื้นบ้านบริเวณชายฝั่ง จังหวัดตรัง

ชนิดสัตว์น้ำ	ได้		ไม่ได้		รวม	
	จำนวน (ราย)	ร้อยละ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
ปูม้า	219	34.6	121	65.4	340	100.0
ปลารวม	112	17.7	228	82.3	340	100.0
ปลาทู	57	9.0	283	91.0	340	100.0
หมึก	51	8.1	289	91.9	340	100.0
ปูดาว	47	7.4	293	92.6	340	100.0
ปลาทราย	42	6.6	298	95.4	340	100.0
กุ้งแชบ๊วย	27	4.3	313	95.7	340	100.0
ปลาเก๋า	21	3.3	319	96.7	340	100.0
กุ้งขาว	19	3.0	321	97.0	340	100.0
ปลาอินทรีย์	15	2.4	325	97.6	340	100.0
ปูดำ	9	1.4	331	98.6	340	100.0
กุ้งเคย	4	0.6	346	99.4	340	100.0
หอย	3	0.5	337	99.5	340	100.0
ปลากระบอก	3	0.5	337	99.5	340	100.0
ปลากะพง	2	0.3	338	99.7	340	100.0
กุ้งกุลาดำ	1	0.2	339	99.8	340	100.0
แมงกะพรุน	1	0.2	339	99.8	340	100.0

ผลจับสัตว์น้ำต่ำสุดจากการทำประมง ที่ชาวประมงพื้นบ้านบริเวณชายฝั่งจังหวัดตรังจับได้ต่อเที่ยวพบว่า มีผลจับสัตว์น้ำในช่วงต่ำสุดและสูงสุดสามารถจำแนกตามชนิดคือ ปลาทู มีผลจับในช่วงต่ำสุด 0 กิโลกรัม และช่วงสูงสุด 20 กิโลกรัม ปลารวม มีผลจับในช่วงต่ำสุด 0 กิโลกรัม และช่วงสูงสุด 20 กิโลกรัม ปลาทราย มีผลจับในช่วงต่ำสุด 0 กิโลกรัม และช่วงสูงสุด 20 กิโลกรัม

ปูม้า มีผลจับในช่วงต่ำสุด 0 กิโลกรัม และช่วงสูงสุด 5 กิโลกรัม หมึก มีผลจับในช่วงต่ำสุด 0 กิโลกรัมและช่วงสูงสุด 2 กิโลกรัม กุ้งแชบ๊วย มีผลจับในช่วงต่ำสุด 0 กิโลกรัม และช่วงสูงสุด 2 กิโลกรัม

ผลจับสัตว์น้ำสูงสุดจากการทำประมง ที่ชาวประมงพื้นบ้านบริเวณชายฝั่งจังหวัดตรังจับได้ต่อเที่ยวพบว่า มีผลจับสัตว์น้ำในช่วงต่ำสุดและสูงสุดสามารถจำแนกตามชนิดคือ ปลาทู มีผลจับในช่วงต่ำสุด 4 กิโลกรัม และช่วงสูงสุด 4,000 กิโลกรัม ปลารวม มีผลจับในช่วงต่ำสุด 3 กิโลกรัม และช่วงสูงสุด 2,000 กิโลกรัม ปลาทราย มีผลจับในช่วงต่ำสุด 4 กิโลกรัม และช่วงสูงสุด 200 กิโลกรัม ปูม้า มีผลจับในช่วงต่ำสุด 2 กิโลกรัม และช่วงสูงสุด 60 กิโลกรัม หมึก มีผลจับในช่วงต่ำสุด 4 กิโลกรัม และช่วงสูงสุด 100 กิโลกรัม กุ้งแชบ๊วย มีผลจับในช่วงต่ำสุด 3 กิโลกรัม และช่วงสูงสุด 60 กิโลกรัม ดังตารางที่ 4.12

ตารางที่ 4.12 ผลจับสัตว์ต่ำสุดและสูงสุดจากการทำประมง ของชาวประมงพื้นบ้านบริเวณชายฝั่ง จังหวัดตรัง

ชนิดสัตว์น้ำ	ผลจับต่ำสุด (กิโลกรัม)		ผลจับสูงสุด(กิโลกรัม)	
	ต่ำสุด	สูงสุด	ต่ำสุด	สูงสุด
ปลาทู	0.0	20.0	4.0	4,000.0
ปลารวม	0.0	20.0	3.0	2,000.0
ปลาทราย	0.0	20.0	4.0	200.0
ปลาอินทรีย์	0.0	2.0	15.0	50.0
ปลาเก๋า	0.0	20.0	3.0	40.0
ปลากระบอก	1.0	2.0	10.0	12.0
ปลากะพง	0.0	0.0	1.0	10.0
ปูม้า	0.0	5.0	2.0	60.0
ปูดาว	0.0	1.0	3.0	20.0
ปูดำ	1.0	5.0	2.0	15.0
หมึก	0.0	2.0	4.0	100.0
หอย	1.0	1.0	4.0	5.0
กุ้งเคย	1.0	1.0	15.0	30.0
กุ้งแชบ๊วย	0.0	2.0	3.0	60.0
กุ้งขาว	0.0	1.0	2.0	40.0
กุ้งกุลาดำ	0.0	0.0	2.0	2.0
แมงกะพรุน (ตัว)	30	300	300.0	300.0

ผลการศึกษารูปแบบการจำหน่ายสัตว์น้ำของชาวประมงพื้นบ้านบริเวณชายฝั่ง จังหวัดตรัง พบว่า มีช่องทางการจำหน่ายสัตว์น้ำโดยการจำหน่ายผู้รับซื้อในชุมชน (แพในชุมชน) มากที่สุด ร้อยละ 69.3 รองลงมาคือ ขายปลีก ร้อยละ 22.9 และจำหน่ายผู้รับซื้อนอกชุมชน (พ่อค้าคนกลาง) ร้อยละ 7.8 ดังตารางที่ 4.13

ตารางที่ 4.13 รูปแบบการจำหน่ายสัตว์น้ำของชาวประมงพื้นบ้านบริเวณชายฝั่ง จังหวัดตรัง

รูปแบบการจำหน่าย	ใช่		ไม่ใช่		รวม	
	จำนวน (ราย)	ร้อยละ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
จำหน่ายผู้รับซื้อในชุมชน (แพปลา)	293	69.3	47	30.7	340	100.0
ขายปลีก	97	22.9	243	77.1	340	100.0
จำหน่ายผู้รับซื้อนอกชุมชน (พ่อค้าคนกลาง)	33	7.8	307	92.2	340	100.0

3. ข้อมูลด้านความคิดเห็นของชาวประมงพื้นบ้านในจังหวัดตรัง

การศึกษาความคิดเห็นของชาวประมงที่มีต่อการทำแผนจัดการทรัพยากรทะเลและชายฝั่ง จังหวัดตรังในด้านต่างๆ พบว่ามีการให้หน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐ เอกชน รวมทั้งผู้แทนของคนในชุมชนร่วมกันจัดทำแผนฯ เห็นด้วยมากที่สุด ร้อยละ 48.5 รองลงมาเห็นด้วยมาก ร้อยละ 30.6 แผนฯ มีบทบาทต่อการกำหนดชนิด ขนาด และปริมาณของสัตว์น้ำจากการทำประมง เห็นด้วยมาก ร้อยละ 46.2 รองลงมาเห็นด้วยปานกลาง ร้อยละ 35.0 แผนฯ มีบทบาทต่อการกำหนดกฎกติกาของชุมชน เห็นด้วยมาก ร้อยละ 41.8 รองลงมาเห็นด้วยปานกลาง ร้อยละ 38.5 แผนฯ จะสามารถบำรุงรักษาและฟื้นฟูทรัพยากรทะเลและชายฝั่งได้ เห็นด้วยมาก ร้อยละ 48.8 รองลงมาเห็นด้วยปานกลาง ร้อยละ 33.5 แผนฯ เข้ามาส่งเสริมสนับสนุนขีดความสามารถของชาวประมงในการทำประมง เห็นด้วยมาก ร้อยละ 40.0 รองลงมาเห็นด้วยปานกลาง ร้อยละ 38.8 แผนฯ จะสามารถช่วยเหลือและสนับสนุนการดำเนินงานของชุมชนในการรักษาและฟื้นฟูทรัพยากรทะเลและชายฝั่งได้ เห็นด้วยปานกลาง ร้อยละ 41.2 รองลงมาเห็นด้วยมาก ร้อยละ 36.8 แผนฯ สามารถช่วยยกระดับชีวิตและความเป็นอยู่ของชาวประมงให้ดีขึ้นได้ เห็นด้วยมาก ร้อยละ 39.1 รองลงมาเห็นด้วยปานกลาง ร้อยละ 38.8 และให้รัฐทำแผนฯ เพียงหน่วยงานเดียว เห็นด้วยปานกลาง ร้อยละ 35.9 รองลงมาเห็นด้วยน้อยที่สุด ร้อยละ 23.5

ความคิดเห็นของชาวประมงต่อการทำแผนจัดการทรัพยากรทะเลและชายฝั่งจังหวัดตรังในภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับปานกลาง (3.52±0.87 คะแนน) ซึ่งสามารถจำแนกได้เป็นสองประเด็น คือ ประเด็นที่มีความคิดเห็นในระดับมากได้แก่ การให้หน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐ เอกชน รวมทั้งผู้แทนของคนในชุมชนร่วมกันจัดทำแผนฯโดยมีค่าคะแนนเท่ากับ 4.24±0.87 ส่วนอีกประเด็นคือ ประเด็นที่มีความ

คิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ แผนฯ มีบทบาทต่อการกำหนดชนิด ขนาด และปริมาณของสัตว์น้ำจากการทำประมง, แผนฯมีบทบาทต่อการกำหนดกฎกติกาของชุมชน, แผนฯ สามารถฟื้นฟูทรัพยากรทะเลและชายฝั่งได้, แผนฯ เข้ามาส่งเสริมสนับสนุนขีดความสามารถของชาวประมงในการทำประมง, แผนฯจะสามารถช่วยเหลือและสนับสนุนการดำเนินงานของชุมชนในการรักษาและฟื้นฟูทรัพยากรทะเลและชายฝั่ง, แผนฯ สามารถช่วยยกระดับชีวิตและความเป็นอยู่ของชาวประมงให้ดีขึ้น และหน่วยงานของรัฐทำแผนฯ เพียงหน่วยงานเดียว โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.63±0.78, 3.57±0.81, 3.57±0.78, 3.53±0.83, 3.51±0.84, 3.41±0.83 และ 2.75±1.14 ตามลำดับ ดังตารางที่ 4.14

การศึกษาความต้องการมีส่วนร่วมของชาวประมงต่อการทำแผนจัดการทรัพยากรทะเลและชายฝั่งจังหวัดตรังในด้านต่างๆ พบว่า ความต้องการมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางของ แผน ฯ เห็นด้วยมาก ร้อยละ 35.3 รองลงมาเห็นด้วยปานกลาง ร้อยละ 33.2 ต้องการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามแผนฯ เห็นด้วยมาก ร้อยละ 37.4 รองลงมาเห็นด้วยปานกลาง ร้อยละ 29.4 ต้องการมีส่วนร่วมในการติดตามผลที่เกิดจากแผนฯ เห็นด้วยมาก ร้อยละ 36.5 รองลงมาเห็นด้วยปานกลาง ร้อยละ 28.8 ต้องการมีส่วนร่วมในการเสนอแนวทางแก้ไขเพื่อให้แผนฯ มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เห็นด้วยมาก ร้อยละ 37.9 รองลงมาเห็นด้วยปานกลางปานกลาง ร้อยละ 29.7 ต้องการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจจัดทำแผนฯ เห็นด้วยมาก ร้อยละ 35.6 รองลงมาเห็นด้วยปานกลาง ร้อยละ 28.8 ต้องการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นต่อการจัดทำแผนฯ เห็นด้วยมาก ร้อยละ 31.5 รองลงมาเห็นด้วยปานกลาง ร้อยละ 27.1 ต้องการมีส่วนร่วมในการเป็นตัวแทนให้ข้อมูลข่าวสารต่อชุมชนเกี่ยวกับแผนฯ เห็นด้วยมาก ร้อยละ 32.4 รองลงมาเห็นด้วยปานกลาง ร้อยละ 29.7 และต้องการมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบต่อแผนฯ ทั้งด้านบวกและด้านลบ เห็นด้วยปานกลาง ร้อยละ 38.2 รองลงมาเห็นด้วยมาก ร้อยละ 25.3

ความต้องการมีส่วนร่วมของชาวประมงต่อการทำแผนจัดการทรัพยากรทะเลและชายฝั่งจังหวัดตรังในภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับปานกลาง (3.61±1.00 คะแนน) โดยสามารถจำแนกได้เป็นสองประเด็น คือ ประเด็นที่มีความต้องการมีส่วนร่วมในระดับมาก ได้แก่ ต้องการมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางของแผนฯ, ต้องการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามแผนฯ, ต้องการมีส่วนร่วมในการติดตามผลที่เกิดจากแผนฯ, และต้องการมีส่วนร่วมในการเสนอแนวทางแก้ไขเพื่อให้แผนฯ มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยมีค่าคะแนนเท่ากับ 3.72±0.93, 3.72±0.93, 3.71±0.98, 3.70±0.93 และ 3.69±1.00 ตามลำดับ ส่วนอีกประเด็นคือ ประเด็นที่มีความต้องการมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง ได้แก่ ต้องการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นต่อการจัดทำแผนฯ, ต้องการมีส่วนร่วมในการเป็นตัวแทนในการให้ข้อมูลข่าวสารต่อชุมชนเกี่ยวกับแผนฯ, และต้องการมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบต่อแผนฯ ทั้งด้านบวกและด้านลบ โดยมีค่าคะแนนคือ 3.61±1.06, 3.51±1.07 และ 3.24±1.04 ตามลำดับ ดังตารางที่ 4.15

4. บทสรุปการศึกษาความคิดเห็นของชาวประมงพื้นบ้านต่อแผนการจัดการทรัพยากรทะเลและชายฝั่ง ในจังหวัดตรัง

ความคิดเห็นของชาวประมงพื้นบ้าน จังหวัดตรัง ที่มีต่อแผนจัดการทรัพยากรทะเลและชายฝั่ง จังหวัดตรัง พบว่า การให้หน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐ เอกชน รวมทั้งผู้แทนของคนในชุมชน ร่วมกันจัดทำแผนฯ มีคะแนนมากที่สุด โดยมีคะแนนเฉลี่ย 4.24±0.87 คะแนน ส่วนประเด็นที่มีชาวประมงให้ค่าคะแนนน้อยที่สุด คือ หน่วยงานของรัฐทำแผนฯ เพียงหน่วยงานเดียว โดยมีคะแนนเฉลี่ย 2.75±1.14 คะแนน

ความต้องการมีส่วนร่วมของชาวประมงพื้นบ้าน จังหวัดตรัง ที่มีต่อแผนจัดการทรัพยากรทะเลและชายฝั่งจังหวัดตรัง พบว่า ชาวประมงต้องการมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางของแผนฯ และต้องการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามแผนฯ มีคะแนนมากที่สุด โดยมีคะแนนเฉลี่ย 3.72±0.93 คะแนนเท่ากัน ส่วนความต้องการมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบต่อแผนฯ ทั้งด้านบวกและด้านลบ มีค่าคะแนนน้อยที่สุด คือ มีคะแนนเฉลี่ย 3.24±1.04 คะแนน

บทที่ 5
แผนยุทธศาสตร์การจัดการทรัพยากรทะเลและชายฝั่งจังหวัดตรัง

1. ความสำคัญและกระบวนจัดทำแผนยุทธศาสตร์

เป้าหมายสำคัญของการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การจัดการทรัพยากรทะเลและชายฝั่งจังหวัดตรังสู่ความยั่งยืน ครั้งนี้ นอกจากการได้ผลผลิตที่สำคัญ คือ แผนยุทธศาสตร์ยุทธศาสตร์การจัดการทรัพยากรทะเลและชายฝั่งจังหวัดตรัง พ.ศ. 2560-2564 แล้ว ยังมุ่งหวังให้ผู้เกี่ยวข้อง ผู้รับผิดชอบและบุคลากรภายในหน่วยงานองค์กรภาคีเครือข่าย ได้รับการเพิ่มพูนความรู้และศักยภาพในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ ได้สานความสัมพันธ์เป็นภาคีพูนพลัง (Synergy) เพื่อให้เกิดการบูรณาการการดำเนินงานร่วมกันและสามารถนำแผนยุทธศาสตร์ดังกล่าวไปดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลตามเจตนารมณ์ต่อไป

1.1 แนวคิดและกระบวนการจัดทำแผนยุทธศาสตร์

ฐานคิดสำคัญในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การจัดการทรัพยากรทะเลและชายฝั่งจังหวัดตรัง พ.ศ. 2560-2564 ครั้งนี้ คณะผู้วิจัยฯ ใช้หลักการพิจารณาเงื่อนไขต่างๆ ในแนวทางองค์รวม (Holistic approach) โดยใช้การวิเคราะห์เอกสาร วิเคราะห์สถานการณ์ต่างๆ วิเคราะห์ภารกิจ/บทบาทของกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง แผนพัฒนาประเทศ แผนพัฒนาจังหวัดตรัง รวมถึงระเบียบ กฎหมาย ข้อกำหนดต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากรทะเลและชายฝั่ง จากนั้นจึงได้ออกแบบกระบวนการดำเนินงานโดยมุ่งเน้นที่**กระบวนการมีส่วนร่วม** ของประชาชนในชุมชนพื้นที่ชายฝั่ง และหน่วยงาน/องค์กรภาคีเครือข่าย เพื่อให้ได้แผนยุทธศาสตร์ ฯ ที่มีความสมบูรณ์ สอดคล้องกับบริบทและสถานการณ์อย่างครอบคลุมยิ่งขึ้น กิจกรรมหลักๆ ในกระบวนการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ฯ ช่วงที่ผ่านมา มีดังนี้

1. การศึกษาสถานภาพปัจจุบันและข้อเท็จจริงต่างๆ เพื่อเป็นแนวทาง กำหนดกรอบการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ ฯ ได้แก่ นโยบายและแผนพัฒนาต่างๆ ที่เกี่ยวของกับการจัดการทรัพยากรทะเลและชายฝั่งจังหวัดตรัง เช่น แผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนาท้องถิ่น กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

2. จัดประชุมเชิงปฏิบัติการ 6 ครั้ง

2.1 จัดเวทีประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เพื่อวิเคราะห์ทุนของชุมชนชายฝั่งและศักยภาพของชุมชนชายฝั่งเป็นรายอำเภอ รวม 4 ครั้ง ได้แก่

ครั้งที่ 1 อำเภอสิเกา วันที่ 19 ธันวาคม 2558

ครั้งที่ 2 อำเภอกันตัง วันที่ 16 มกราคม 2559

ครั้งที่ 3 อำเภอปะเหลียน วันที่ 23 มกราคม 2559

ครั้งที่ 4 อำเภอหาดสำราญและย่านตาขาว วันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2559

2.2 จัดเวทีประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อจัดทำ (ร่าง) แผนยุทธศาสตร์การจัดการทรัพยากรทะเลและชายฝั่งจังหวัดตรัง จำนวน 2 ครั้ง คือ

ครั้งที่ 1 จัดทำ (ร่าง 1) แผนยุทธศาสตร์การจัดการทรัพยากรทะเลและชายฝั่งจังหวัดตรัง โดยเน้นการจัดทำวิสัยทัศน์ พันธกิจ และการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและสภาพแวดล้อมภายนอก (SWOT analysis) โดยเชิญผู้แทน/แกนนำจากชุมชนชายฝั่งและตัวแทนหน่วยงานระดับท้องถิ่นทั้ง 5 อำเภอ เข้าร่วมประชุม จัด ณ โรงแรมวัฒนาปาร์ค อำเภอเมือง จังหวัดตรัง เมื่อวันที่ 11-12 มีนาคม 2559 การประชุมครั้งนี้ ได้ (ร่าง) แผนฯ ร่างที่ 1

ครั้งที่ 2 จัดทำ (ร่าง 2) แผนยุทธศาสตร์การจัดการทรัพยากรทะเลและชายฝั่งจังหวัดตรัง โดยเน้นการระดมความเห็นเพื่อเติมความสมบูรณ์ของแผนฯ (ร่างที่ 1) โดยเชิญภาคีเครือข่ายจากหน่วยงาน/องค์กรภาคีระดับอำเภอ ได้แก่หัวหน้าส่วนราชการ และรวมทั้งองค์กรภาคเอกชนและภาคธุรกิจ เพื่อพิจารณาและปรับปรุงแผนฯ (ร่าง 1) ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น จัดประชุม ณ โรงแรมธรรมรินทร์ ธนา อำเภอเมือง จังหวัดตรัง เมื่อวันที่ 27 พฤษภาคม 2559 การประชุมครั้งนี้ ได้ข้อมูลเพื่อการจัดทำ (ร่าง) แผนฯ ร่างที่ 2

3. คณะผู้วิจัยฯ รวบรวมข้อมูลจากเวทีประชุมในข้อ 2 และจัดทำ (ร่าง 2) แผนยุทธศาสตร์การจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งจังหวัดตรัง พ.ศ. 2560-2564 สำหรับใช้เป็นข้อมูลนำเข้าหารือในการประชุมภาคีเครือข่ายจากหน่วยงาน/องค์กรภาคีระดับจังหวัด เพื่อพิจารณาและจัดทำเป็นแผนยุทธศาสตร์การจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งจังหวัดตรัง พ.ศ. 2560-2564 ฉบับสมบูรณ์ต่อไป

อนึ่ง ในช่วงเวลาที่จัดประชุมเชิงปฏิบัติการฯ เพื่อรวบรวมข้อมูลทุนและศักยภาพชุมชนชายฝั่งดังกล่าว คณะผู้วิจัยฯ ได้ดำเนินกิจกรรมคู่ขนานคือ การสำรวจข้อมูลทรัพยากรทะเลและชายฝั่งเพื่อจัดทำเป็นฐานข้อมูลสำหรับการใช้ประโยชน์เพื่อการวางแผนพัฒนาอีกด้วย

1.2 การวิเคราะห์ศักยภาพชุมชนชายฝั่ง (SWOT analysis)

การวิเคราะห์ศักยภาพชุมชนชายฝั่งด้านสภาพแวดล้อม จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT analysis) เป็นการพิจารณาสภาวะแวดล้อมภายในชุมชน ทั้งจุดแข็งและจุดอ่อน และสภาวะ-แวดล้อม/ตัวแปรภายนอกชุมชนที่เป็นทั้งโอกาสและอุปสรรคที่ส่งผลกระทบต่อการจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง

จากการรวบรวมข้อมูลที่ได้จากเวทีเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมฯ ระดับอำเภอ สรุปประเด็นสำคัญ ดังแสดงในตารางที่ 5.1 และตารางที่ 5.2

ตารางที่ 5.1 โอกาสและอุปสรรคต่อการจัดการทรัพยากรทะเลและชายฝั่ง จังหวัดตรัง

โอกาส	อุปสรรค
• แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) กำหนดยุทธศาสตร์การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เกิดความยั่งยืน ได้แก่ การเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ของฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, การขับเคลื่อนการผลิตและการบริโภคที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม, การสร้างภูมิคุ้มกันและเตรียมความพร้อมในการรองรับและปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิ - อากาศและประเด็นสิ่งแวดล้อมโลก และสร้างความเป็นธรรมในการเข้าถึงและใช้ประโยชน์ทรัพยากร – ธรรมชาติ • ทิศทางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) เน้นการสร้างการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและสังคมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดยยังคงดำเนินการตามแนวทางและยุทธศาสตร์ฯ ในแผนฯ 11 อย่างต่อเนื่อง • พระราชบัญญัติส่งเสริมการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง พ.ศ.2558 • นโยบายของกระทรวงที่เกี่ยวข้อง เช่น นโยบายด้านทรัพยากรป่าไม้ (ป่าชายฝั่งและป่าชายเลน) ด้านทรัพยากรประมง ด้านการบริหารจัดการทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นต้น • แผนพัฒนาจังหวัดตรัง ด้านการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยกำหนดเป็นประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 3 มุ่งส่งเสริมและพัฒนาจังหวัดตรังให้มีทรัพยากรธรรมชาติอุดมสมบูรณ์และมีสิ่งแวดล้อมที่ดี • แผนพัฒนาท้องถิ่น ด้านการส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนบนฐานการใช้ทรัพยากรอย่างพอเพียงและยั่งยืน	• การใช้ประโยชน์ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งมีอัตราสูงขึ้น - การทำประมงพื้นบ้าน - การทำประมงผิดกฎหมาย - การบุกรุกพื้นที่จากนายทุน/แรงงานต่างด้าว ฯลฯ • ผลกระทบจากกิจกรรมอื่นๆ - การท่องเที่ยวกระแสหลัก เช่น ขยะ - การออกใบอนุญาตต่าง ๆ - การปล่อยสารเคมีจากกิจกรรมต่างๆ เช่น ประมง เพาะเลี้ยง กิจกรรมท่องเที่ยว ฯลฯ ลงทะเล/แหล่งน้ำ • นโยบาย/กฎหมาย บางเรื่องออกข้อกำหนดมาภายหลัง กระทบต่อวิถีชีวิตดั้งเดิมของชุมชน - พรก.ประมงฯ ม.34 - ข้อกำหนดเรื่องกรรมสิทธิ์ในพื้นที่ทำกิน • การบังคับใช้กฎหมาย/การปฏิบัติของหน่วยงานที่ดูแลโดยตรงไม่เข้มแข็ง • ขาดวัฒนธรรมการทำงานเชิงบูรณาการข้ามหน่วยงาน • การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (Climate change) รวมทั้งภัยธรรมชาติ เช่น สึนามิ วาตภัย ส่งผลกระทบต่อความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง

ที่มา : เวทีประชุมเชิงปฏิบัติการวิเคราะห์ทุนและศักยภาพชุมชน และเวทีประชุมเชิงปฏิบัติการฯ เพื่อจัดทำ (ร่าง) แผนยุทธศาสตร์การจัดการทรัพยากรทะเลและชายฝั่งจังหวัดตรัง

ตารางที่ 5.1 (ต่อ)

โอกาส	อุปสรรค
• แผนพัฒนาของหน่วยงานภาคี เช่น หน่วยงานด้านการเกษตร ด้านประมง ด้านพัฒนาสังคม ฯลฯ ในการส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนโดยการจัดตั้งกลุ่ม ชมรมต่างๆ • คำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง จังหวัดตรัง เป็นกลไกในการขับเคลื่อนการบริหารจัดการฯ • การสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ - สถาบันการศึกษา/หน่วยงานด้านการศึกษา - หน่วยงานด้านทรัพยากร - NGO/องค์กรอิสระ : มูลนิธิอันดามัน สกว. สสส.สกม. เป็นต้น • กระแสการอนุรักษ์ในสังคมไทยและในระดับสากล • ความเจริญทางด้านเทคโนโลยีและการติดต่อสื่อสารส่งผลดีต่อการจัดทำฐานข้อมูลและการประชาสัมพันธ์	

ที่มา : เวทีประชุมเชิงปฏิบัติการวิเคราะห์ทุนและศักยภาพชุมชน และเวทีประชุมเชิงปฏิบัติการฯ เพื่อจัดทำ (ร่าง) แผนยุทธศาสตร์การจัดการทรัพยากรทะเลและชายฝั่งจังหวัดตรัง

ตารางที่ 5.2 จุดแข็งและจุดอ่อนต่อการจัดการทรัพยากรทะเลและชายฝั่ง จังหวัดตรัง

จุดแข็ง	จุดอ่อน
• มีทรัพยากรทางทะเล/ชายฝั่งอุดมสมบูรณ์ ป่าชายเลน, ชายหาด ,หญ้าทะเล ฯลฯ/ที่เอื้อต่ออาชีพที่หลากหลาย ทั้งอาชีพหลัก (ประมง) และอาชีพเสริม (การแปรรูปผลิตภัณฑ์) • มีทรัพยากรทางทะเลที่หายากและเป็นจุดเด่นของพื้นที่ เช่น พะยูน โลมา หอยชักตีน หอยตะเภา • มีแกนนำผู้นำชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน (หลากหลายสาขาและความชำนาญ) ในพื้นที่ ที่ทำงานจิตอาสา ในเชิงบูรณาการ • มีการรวมกลุ่มทั้งด้านอาชีพและด้านการจัดการทรัพยากรที่เข้มแข็งเช่น กลุ่มอาชีพต่างๆ กลุ่มอนุรักษ์ รสทช.ฯลฯ • หน่วยงานท้องถิ่นให้ความสำคัญด้านสิ่งแวดล้อม • มีศักยภาพด้านท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ - มีที่ตั้งในแหล่งท่องเที่ยว - สาธารณูปโภคพื้นฐาน - กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ - การสนับสนุนจากภาคส่วนต่างๆ - มีนักท่องเที่ยวให้ความสนใจมาเที่ยวชม ฯลฯ • มีศิลปวัฒนธรรมที่หลากหลาย และผสมผสานความแตกต่างที่เอื้อต่อการจัดกิจกรรม สร้างการมีส่วนร่วมและเผยแพร่ความรู้ด้านการอนุรักษ์ • มีชุมชนต้นแบบด้านเศรษฐกิจพอเพียงและการอนุรักษ์ทรัพยากร • มีศูนย์เรียนรู้เพื่อถ่ายทอดความรู้	• โครงสร้างพื้นฐานที่เอื้อต่อการประกอบอาชีพของชุมชน เช่น ท่าเทียบเรือ/อู่เรือ อยู่ในสภาพชำรุด • การบริหารจัดการทั้งด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรฯ และด้านอาชีพ มีข้อจำกัดด้านประสิทธิภาพ • การสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งด้านการอนุรักษ์และกิจกรรมส่งเสริมอาชีพ ไม่ต่อเนื่อง – การตรวจเฝ้าระวังชายฝั่ง - การลาดตระเวน • การสื่อสาร/เผยแพร่ข้อมูลสำคัญต่าง ๆ จากหน่วยงานสู่ชุมชนขาดความต่อเนื่อง/ไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร • ขาดแคลนสื่อประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ฯลฯ • ความไม่มั่นคงด้านรายได้/เศรษฐกิจ เนื่องจากอาชีพที่ไม่มั่นคง, ขาดเงินทุน, ขาดวิทยากรถ่ายทอดความรู้ ขาดอุปกรณ์ และไม่มีอาชีพเสริม • กระบวนการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านวัฒนธรรมจากรุ่นต่อรุ่นยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร - หาผู้สืบทอดหรือสนใจได้น้อย - ขาดแคลนสื่อ/อุปกรณ์ในการถ่ายทอดความรู้ - ไม่มีการสกัดความรู้จากปราชญ์เพื่อทำชุดความรู้เผยแพร่ • ข้อจำกัดด้านองค์ความรู้การจัดการทรัพยากร - กฎหมาย/การบริหารจัดการ/ระเบียบข้อตกลง • ท้องถิ่นส่วนใหญ่ไม่มีข้อบัญญัติเกี่ยวกับการอนุรักษ์

ที่มา : เวทีประชุมเชิงปฏิบัติการวิเคราะห์ทุนและศักยภาพชุมชน และเวทีประชุมเชิงปฏิบัติการฯ เพื่อจัดทำ (ร่าง) แผนยุทธศาสตร์การจัดการทรัพยากรทะเลและชายฝั่งจังหวัดตรัง

1.2.1 ปัจจัยภายนอก: โอกาสต่อการจัดการทรัพยากรทะเลและชายฝั่ง จังหวัดตรัง

นโยบายด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในทุกระดับให้ความสำคัญกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในทิศทางที่สร้างความยั่งยืน มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน สร้างความเป็นธรรมในการเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรอย่างเป็นมิตร รวมทั้งเพิ่มประสิทธิภาพด้านการบริหารจัดการ อาทิเช่น ระดับชาติ แนวทางการพัฒนาประเทศในแผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) ต่อเนื่องถึงทิศทางในแผน พัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ที่มุ่งสร้างการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและสังคมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดย 1) รักษาความมั่นคงของฐานทรัพยากร สร้างสมดุลระหว่างการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนและเป็นธรรม 2) ขับเคลื่อนประเทศสู่เศรษฐกิจและสังคมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม 3) เพิ่มขีดความสามารถในการรับมือภัยพิบัติและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และ 4) เพิ่มประสิทธิภาพและเสริมสร้างธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ระดับหน่วยปฏิบัติ ทั้งส่วนกลาง กระทรวง/ทบวง/กรม และระดับพื้นที่ มีการออกกฎหมายรองรับ ได้แก่ พรบ.ส่งเสริมการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง พ.ศ. 2558 ที่นับเป็นโอกาสต่อการจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง โดยกำหนดให้มีกลไกการขับเคลื่อนอย่างเป็นรูปธรรมในระดับพื้นที่ การสนับสนุนจากหน่วยงาน/องค์กรต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน ตลอดจนแผนพัฒนาจังหวัดและท้องถิ่น ที่ให้ความสำคัญต่อการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง

1.2.2 ปัจจัยภายนอก: อุปสรรคต่อการจัดการทรัพยากรทะเลและชายฝั่ง จังหวัดตรัง

สถานการณ์ด้านทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ปัจจุบันมีการใช้ประโยชน์ในอัตราที่สูงมากขึ้น ทั้งจากการทำประมงพื้นบ้าน การทำประมงผิดกฎหมาย การบุกรุกพื้นที่เพื่อใช้ประโยชน์ทางเศรษฐกิจของภาคการลงทุน รวมทั้งผลกระทบจากกิจกรรมอื่นๆ เช่น การท่องเที่ยวกระแสหลัก เป็นต้น นอกจากนี้ ยังมีอุปสรรคบางประการทางด้านกฎหมายที่ส่งผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของประชาชนในชุมชนชายฝั่ง บางประเด็น เช่น พรก. ประมงฯ ม. 34 และข้อกำหนดเรื่องกรรมสิทธิ์ในพื้นที่ทำกิน รวมถึงความเข้มงวดในการบังคับใช้กฎหมาย/การปฏิบัติของหน่วยงานที่ดูแลโดยตรงยังไม่เข้มแข็งเท่าที่ควร นอกจากนี้ยังพบอุปสรรคด้านการบริหารจัดการทรัพยากรเนื่องจากขาดวัฒนธรรมการทำงานเชิงบูรณาการข้ามหน่วยงาน ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการแก้ไขปัญหา และยังถูกซ้ำเติมจากสถานการณ์ด้านภัยธรรมชาติ เช่น การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (Climate change) ที่ส่งผลกระทบต่อสถานการณ์ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้มีความรุนแรงมากขึ้น การสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพอันเนื่องจากสาเหตุดังกล่าวนี้ จะส่งผลต่อความมั่นคงด้านอาหาร และลดทอนขีดความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชน

1.2.3 ปัจจัยภายใน: จุดแข็งต่อการจัดการทรัพยากรทะเลและชายฝั่ง จังหวัดตรัง

ปัจจัยภายในพิจารณาจากศักยภาพและความเข้มแข็งของทุนด้านต่างๆ พื้นที่ชายฝั่งทะเลตรัง เป็นพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางชีวภาพค่อนข้างสูงโดยมีความสัมพันธ์กันของ ระบบนิเวศบนแผ่นดิน และระบบนิเวศทะเล (Terrestrial-Marine Ecosystems) ประกอบด้วยป่าบก แม่น้ำ ลำคลอง ทะเลสาบ ชะวากทะเล ป่าชายเลน หาดเลน เกาะ แหล่งหญ้าทะเล แนวปะการัง กลุ่ม สิ่งมีชีวิตในระบบนิเวศชายฝั่ง ทรัพยากรประมงทะเล สัตว์ทะเลหายากและแหล่งปิโตรเลียม เป็นต้น ซึ่งนับเป็นต้นทุนทรัพยากรที่สำคัญต่อการดำรงชีพและการพัฒนาด้านต่างๆ นอกจากทุนทางทรัพยากรธรรมชาติแล้ว ยังมีทุนมนุษย์ที่สำคัญคือ มีแกนนำผู้นำชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน หลากหลายสาขาและความชำนาญในพื้นที่ มีการรวมกลุ่มกิจกรรมต่างๆ อย่างเข้มแข็งทั้งกลุ่มอาชีพและกลุ่มที่ดูแลด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยตรง ชุมชนมีศักยภาพด้านท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่เอื้อต่อการสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ รวมทั้งมีศิลปวัฒนธรรมที่หลากหลายและผสมผสานความแตกต่างที่เอื้อต่อการจัดกิจกรรม สร้างการมีส่วนร่วมและเผยแพร่ความรู้ด้านการอนุรักษ์

1.2.4 ปัจจัยภายใน: จุดอ่อนต่อการจัดการทรัพยากรทะเลและชายฝั่ง จังหวัดตรัง

แม้ว่าชุมชนชายฝั่ง จังหวัดตรังจะมีศักยภาพและความเข้มแข็งของทุนต่างๆ แต่ยังคงพบข้อจำกัดภายในหลายประการ เช่น โครงสร้างพื้นฐานที่เอื้อต่อการประกอบอาชีพของชุมชนอยู่ในสภาพชำรุด ชุมชนยังขาดแคลนความรู้ด้านการบริหารจัดการทั้งด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรฯ และด้านอาชีพ ซึ่งส่งผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงาน นอกจากนี้การสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการสื่อสาร/เผยแพร่ข้อมูลสำคัญต่าง ๆ จากหน่วยงานสู่ชุมชนทั้งด้านการอนุรักษ์และกิจกรรมส่งเสริมอาชีพ ขาดความต่อเนื่อง ไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ประกอบกับประชาชนในชุมชนเองนั้นยังคงมีความไม่มั่นคงด้านรายได้/เศรษฐกิจ เนื่องจากอาชีพที่ไม่มั่นคง ขาดเงินทุน ขาดวิทยากรถ่ายทอดความรู้ขาดอุปกรณ์และไม่มีอาชีพเสริม ส่วนด้านศิลปวัฒนธรรมที่มีความหลากหลายนั้น นับวันจะหาผู้สืบทอดได้อยากยิ่งขึ้น เนื่องจากกระบวนการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านวัฒนธรรมจากรุ่นต่อรุ่นยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ทั้งจากสาเหตุจากการขาดแคลนสื่อ/อุปกรณ์ในการถ่ายทอดความรู้ ไม่มีการสกัดความรู้จากปราชญ์เพื่อทำชุดความรู้เผยแพร่ นอกจากนี้ภาคท้องถิ่นในหลายพื้นที่มิได้กำหนดข้อบัญญัติเกี่ยวกับการอนุรักษ์ ทำให้การปฏิบัติขาดความคล่องตัว

2. แผนยุทธศาสตร์การจัดการทรัพยากรทะเลและชายฝั่ง จังหวัดตรัง พ.ศ. 2560-2564

จากการศึกษาเอกสาร การทบทวนแผนพัฒนาต่างๆ และการรวมรวมข้อมูลจากการประชุมเชิงปฏิบัติการระดมความคิดเห็นของแกนนำชุมชนชายฝั่ง และภาคีเครือข่าย คณะผู้วิจัยฯ ได้นำมาพิจารณาประมวลสรุปผลและจัดทำแผนยุทธศาสตร์ฯ โดยมีสาระสำคัญ ดังนี้

2.1 วิสัยทัศน์และยุทธศาสตร์

วิสัยทัศน์

"จังหวัดตรังมีทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งที่อุดมสมบูรณ์ บนพื้นฐานความเข้มแข็งของชุมชนและการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน ให้เกิดการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน"

เป้าประสงค์

1. ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งมีความอุดมสมบูรณ์อย่างยั่งยืน
2. ภาครัฐ เอกชน และภาคประชาชน มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง
3. ประชาชนและผู้มีส่วนได้เสีย (Stakeholders) มีความรู้ ความเข้าใจ ความตระหนักถึงความสำคัญ และมีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งได้อย่างยั่งยืน
4. ประชาชนในชุมชนชายฝั่งมีความมั่นคงทางด้านอาชีพและคุณภาพชีวิตดีขึ้น

พันธกิจ

1. อนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง
2. เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง
2. สร้างจิตสำนึกและความตระหนักถึงความสำคัญของทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง
4. รักษาดุลยภาพระหว่างการใช้ประโยชน์และการคงอยู่ของทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งอย่างยั่งยืน

ค่านิยมร่วม

ค่านิยมร่วมที่ภาคีทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ต้องมีร่วมกันเพื่อผลักดันให้ยุทธศาสตร์การจัดการทรัพยากรทะเลและชายฝั่ง จังหวัดตรัง พ.ศ. 2560-2564 บรรลุตามวิสัยทัศน์ เป้าประสงค์ และพันธกิจ คือ

1. ความรับผิดชอบต่อหน้าที่
2. มีส่วนร่วม
3. มุ่งประสิทธิภาพ
4. ความเอื้ออาทร
5. การแบ่งปันและแลกเปลี่ยนเรียนรู้

ยุทธศาสตร์

1. การอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง
2. การเสริมสร้างศักยภาพของภาคีเครือข่ายให้มีความเข้มแข็ง
3. การจัดการความรู้อย่างเป็นระบบ (Knowledge Management System: KMS)
4. การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วน
5. การส่งเสริมธุรกิจที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (Green Business)

ตัวชี้วัดความสำเร็จ

1.ระบบนิเวศน์ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งมีความอุดมสมบูรณ์
2.ภาคีมีศักยภาพด้านการจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งเพิ่มขึ้น (ปริมาณและคุณภาพ)
3.องค์ความรู้/ชุดความรู้ด้านจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง
4.ประสิทธิภาพของระบบบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง
5.การทำงานบูรณาการเชิงพื้นที่ (มีแผนฯ ข้อบัญญัติ ข้อตกลง ฯลฯ)
6.เกิดศูนย์การเรียนรู้และบุคคลต้นแบบด้านจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง
7.วิสาหกิจที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมมีจำนวนเพิ่มขึ้น (ปริมาณและคุณภาพ)

2.2 ขอบเขตเนื้อหา/แนวทางการดำเนินงานของยุทธศาสตร์ (Key Result Area: KRA) กลยุทธ์ แผนงาน/โครงการ และตัวชี้วัดความสำเร็จ

ยุทธศาสตร์ที่ 1 : การอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งเพื่อความอุดมสมบูรณ์ของระบบนิเวศน์

ขอบเขตเนื้อหา : แนวทางการดำเนินงานเกี่ยวกับการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง รวมถึงการคุ้มครอง ป้องกัน และการปราบปรามการกระทำผิดเกี่ยวกับทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง การดูแลทรัพยากรนกอพยพย้านถิ่น พื้นที่ชุ่มน้ำ เพื่อคงความสมบูรณ์ของระบบนิเวศน์ทางทะเลและชายฝั่ง ในระดับต่างๆ อาทิเช่น

- ระดับชุมชน มาตรการ ข้อตกลง กติกา ระบบบริหารจัดการ
- ระดับตำบล ข้อบัญญัติ มีแผนรองรับ กลไกการบริหารจัดการ
- ระดับอำเภอ มีแผนและการบูรณาการหน่วยงาน
- ระดับจังหวัด มีแผนยุทธศาสตร์และกลไกการดำเนินงาน

กลยุทธ์

1.1 การอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง

แผนงาน/โครงการ

1. การเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งและพื้นที่ชุ่มน้ำ

2. การสนับสนุนชุมชนชายฝั่งเพื่อการคุ้มครองและฟื้นฟูทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง (ครอบคลุมการจัดตั้งกองทุนการดูแลและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง)

3. การฟื้นฟูทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งที่เสื่อมโทรม

4. การป้องกันการกัดเซาะชายฝั่งและพื้นที่ชายฝั่ง

5. การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง

(ขยายความ : พัฒนาโครงสร้างด้านสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น สถานที่ ท่าเทียบเรือ อู่ต่อเรือ และอุปกรณ์ต่างๆ ให้อยู่ในสภาพพร้อมใช้งานได้เป็นอย่างดี โครงสร้างพื้นฐานด้านระบบฐานข้อมูลเพื่อการวางแผนและใช้ประโยชน์ เช่น ฐานข้อมูลทรัพยากร ฐานข้อมูลภาคีเครือข่าย โครงสร้างพื้นฐานด้านระบบสนับสนุน เช่น Hardware และ Software เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพระบบสื่อสารและการประชาสัมพันธ์ เป็นต้น)

1.2 การคุ้มครอง ป้องกัน และการปราบปรามการกระทำผิดเกี่ยวกับทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง

แผนงาน/โครงการ

1.ความร่วมมือเพื่อการบังคับใช้กฎหมาย

(ขยายความ : การสร้างความร่วมมือในการบริหารจัดการและดูแลทรัพยากรให้มีการปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเข้มงวด เช่น การจัดชุดลาดตระเวน การจำกัดความเร็วของเรือ การทำข้อบัญญัติของท้องถิ่น การมีกฎกติกาและแนวทางปฏิบัติที่เป็นมาตรฐานของพื้นที่ เป็นต้น)

2. การบังคับใช้กฎหมายให้เกิดประสิทธิภาพ

(ขยายความ : การปฏิบัติตามกฎหมายด้านการปราบปรามการกระทำผิดเกี่ยวกับทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งอย่างจริงจัง)

3. การปรับปรุงมาตรการทางกฎหมาย

(ขยายความ : การปรับปรุงข้อกำหนด กฎ กติกา และมาตรการต่างๆ ทางกฎหมายทั้งระดับชาติ และส่วนท้องถิ่นเพื่อให้สอดคล้องกับบริบทและสถานการณ์)

1.3 การคุ้มครองสัตว์ทะเลหายาก

(ขยายความ : การคุ้มครองตัวทรัพยากร แหล่งอาหาร การวิจัย การช่วยเหลือสัตว์ทะเลหายาก เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนให้มากขึ้น)

แผนงาน/โครงการ

1. การคุ้มครองสัตว์ทะเลหายาก

2. การเพิ่มและคุ้มครองแหล่งอาหาร และที่อยู่อาศัยของสัตว์ทะเลหายาก

ตัวชี้วัดความสำเร็จ

1. ระบบนิเวศน์ทรัพยากรชายฝั่งมีความอุดมสมบูรณ์

2. มีกองทุนดูแลและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง

3. ประสิทธิผลและประสิทธิภาพของการบังคับใช้กฎหมาย (คดี/การกระทำผิดลดลง)
4. จำนวนครั้งของกิจกรรมที่จัดขึ้น
5. ทักษะ ความรู้ ความชำนาญของภาคีที่เพิ่มขึ้น
6. เกิดการเรียนรู้ และเกิดชุมชนต้นแบบในการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง

ยุทธศาสตร์ที่ 2 : การเสริมสร้างศักยภาพของภาคีเครือข่ายให้มีความเข้มแข็ง

ขอบเขตเนื้อหา : แนวทางการดำเนินงานเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพภาคีทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนให้มีความรู้ ความสามารถ และทักษะที่จำเป็นด้านการจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง รวมทั้งการสร้างจิตสำนึกและความตระหนักถึงความสำคัญของทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งในกลุ่มเยาวชนและประชาชนทั่วไป

กลยุทธ์

2.1 การพัฒนาศักยภาพเครือข่ายด้านการจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง

แผนงาน/โครงการ

1. พัฒนาทักษะ ความรู้ ความชำนาญด้านการจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง
(ขยายความ: การอบรมให้ความรู้ด้านต่างๆ ในทุกกลุ่มประชากรที่เกี่ยวข้อง เช่น ความรู้เรื่องกฎหมาย เรื่องการบริหารจัดการ เรื่องการอนุรักษ์ การรวมกลุ่ม ฯลฯ)

2.2 สร้างจิตสำนึกและความตระหนักด้านการจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง

แผนงาน/โครงการ

1. การรณรงค์สร้างจิตสำนึกและความตระหนักด้านการจัดการทรัพยากรฯ
(ขยายความ: กิจกรรมรณรงค์ต่างๆ ที่แทรกการให้ความรู้ไว้ในกระบวนการ เช่น การปลูกป่า หญ้าทะเล ปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำ กิจกรรมค่ายเยาวชน ฯลฯ)

ตัวชี้วัดความสำเร็จ

1. จำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรม
2. จำนวนครั้งของกิจกรรมที่จัดขึ้น
3. ทักษะ ความรู้ ความชำนาญของภาคีที่เพิ่มขึ้น

ยุทธศาสตร์ที่ 3: การจัดการความรู้อย่างเป็นระบบ (Knowledge Management System: KMS)

ขอบเขตเนื้อหา: แนวทางการดำเนินงานเกี่ยวกับการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งให้มีประสิทธิภาพ โดยใช้ความรู้นำ ดำเนินการให้มีการจัดการความรู้ ครอบคลุมตั้งแต่การแสวงหาความรู้ด้วยการวิจัยและพัฒนาองค์ความรู้ที่จำเป็นต่อการบรรลุเป้าหมายตามพันธกิจ การสร้างความรู้จากการบูรณาการการทำงานเชิงพื้นที่ซึ่งเป็นความรู้จากปฏิบัติการจริง การสร้างความรู้ด้วยการสกัดหรือถอดบทเรียนจากปราชญ์ชุมชนหรือชุมชนต้นแบบ การผลิตชุดความรู้/หลักสูตรการเรียนรู้เพื่อการถ่ายทอดและ

แลกเปลี่ยนองค์ความรู้ รวมถึงการจัดให้มีกลไกการติดตามประเมินผลภายในเพื่อนำผลการประเมินมาปรับใช้ในการบริหารจัดการฯ ให้มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผลตามเจตนารมณ์ โดยให้ความสำคัญกับความรู้ด้านศิลปวัฒนธรรม การละเล่นพื้นบ้านในชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาเกี่ยวกับพืชสมุนไพร ภูมิปัญญาการประกอบอาชีพ การแปรรูปสัตว์น้ำและอื่นๆ

กลยุทธ์

3.1 การสร้าง แบ่งปันและถ่ายทอดความรู้

แผนงาน/โครงการ

1. การวิจัยและพัฒนาองค์ความรู้

(ขยายความ: วิจัย/ พัฒนาหลักสูตร โดยสถาบันการศึกษาหรือหน่วยงาน/องค์กร โดยพัฒนาหลักสูตร และสื่อประกอบการเรียนการสอน/การถ่ายทอดความรู้)

2. การสร้างองค์ความรู้จากการบูรณาการการทำงานเชิงพื้นที่

(ขยายความ: เป็นการสร้างความรู้จากทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและชุมชน เป็นการสร้างความรู้จากประสบการณ์เดิมที่มีอยู่แล้วในลักษณะการถอดบทเรียนจากการทำงาน หรือสร้างความรู้จากการดำเนินการใหม่ เพื่อจัดทำเป็นชุดความรู้ต่างๆ ทั้งเชิงประเด็นและเชิงพื้นที่ เชิงประเด็น เช่น ความสำเร็จของกลุ่มต่างๆ ชุมชนต้นแบบ ปราชญ์ต้นแบบ ฯลฯ เชิงพื้นที่เช่นความสำเร็จในภาพรวมของพื้นที่ เช่น การจัดการตนเองของอำเภอ.../ตำบล... ในเรื่องการรักษาทรัพยากร ความเข้มแข็งของชุมชนในการจัดการทรัพยากร ฯลฯ)

3. การถ่ายทอดองค์ความรู้และสืบสานวัฒนธรรมท้องถิ่น (เยาวชน)

(ขยายความ: กิจกรรมเกี่ยวกับการถ่ายทอดและสืบสานวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นในรูปแบบต่างๆ)

3.2 พัฒนาระบบบริหารความรู้

แผนงาน/โครงการ

1. การติดตามประเมินผลภายใน

(ขยายความ : การติดตามความก้าวหน้าการดำเนินโครงการ/กิจกรรมตามแผนงานเป็นระยะๆ และประเมินความสำเร็จรายปี เพื่อนำเสนอต่อผู้บริหาร (เช่น ผวจ. คณะกรรมการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง จังหวัดตรัง ฯลฯ) และให้ข้อเสนอแนะต่อผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อการปรับปรุงแผนการทำงานโดยใช้ประโยชน์จากผลการประเมิน การติดตามประเมินผล อาจดำเนินการได้ในหลายรูปแบบ เช่น ตั้งคณะทำงานติดตามประเมินผลไว้ในโครงสร้างคณะคณะกรรมการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง จังหวัดตรัง หรือตั้งคณะทำงานเฉพาะกิจ หรือมอบหมายให้หน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งที่เป็นภาคีรับผิดชอบ และควรบรรจุเรื่องการประเมินไว้ในแผนฯ เพื่อให้คณะทำงานฯ มีโครงสร้างและค่าใช้จ่ายรองรับ)

ตัวชี้วัดความสำเร็จ

1. จำนวนหลักสูตร/ชุดความรู้

2. จำนวนครั้งของการจัดกิจกรรมและจำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรม

3. การใช้ประโยชน์จากผลการประเมิน

ยุทธศาสตร์ที่ 4 : การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย

ขอบเขตเนื้อหา : แนวทางการดำเนินงานเกี่ยวกับการเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างภาคีเครือข่ายทั้งภาค รัฐ เอกชน และประชาชน เพื่อเข้าร่วมสนับสนุนการจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ทั้งด้านวิชาการ องค์ความรู้ ตลอดจนการระดมทรัพยากรทุกรูปแบบ (ทั้งการสนับสนุนโดยตรง และโดยอ้อมผ่านการบูรณาการแผนงาน/การบันทึกข้อตกลงร่วมกันหรือในรูปแบบอื่นๆ)

กลยุทธ์

4.1 ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนชายฝั่ง

แผนงาน/โครงการ

1. การส่งเสริมกิจกรรมการมีส่วนร่วมของชุมชนชายฝั่ง

2. การส่งเสริมการประชุมเสวนาระดับชุมชนชายฝั่ง

4.2 ส่งเสริมการมีส่วนร่วมภาคีเครือข่ายในทุกระดับ

แผนงาน/โครงการ

1. การสนับสนุนการจัดตั้งภาคีเครือข่ายในระดับพื้นที่หรือภูมินิเวศ

2. การส่งเสริมการจัดทำแผนบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งในระดับพื้นที่

ตัวชี้วัดความสำเร็จ

1. จำนวนชุมชนที่เข้าร่วมภาคีเครือข่าย

2. จำนวนครั้งของการจัดกิจกรรมและจำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรม

3. จำนวนภาคีเครือข่ายหรือคณะกรรมการที่เกิดขึ้น

4. จำนวนแผนงานที่มีประสิทธิภาพ

ยุทธศาสตร์ที่ 5 : การส่งเสริมธุรกิจที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (Green Business)

ขอบเขตเนื้อหา : แนวทางการดำเนินงานเกี่ยวกับการส่งเสริมให้เกิดการใช้ประโยชน์ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งการพัฒนา รวมทั้งระบบสนับสนุนและปฏิบัติการโลจิสติกส์ (Logistic) เพื่อสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ใช้ในปริมาณที่พอเหมาะ ไม่ทำลายหรือใช้ทรัพยากรมากจนธรรมชาติฟื้นตัวไม่ทัน มีกระบวนการสร้าง/ฟื้นฟูเพื่อเพิ่มจำนวนทรัพยากรฯ ให้อยู่ในสภาพสมดุล

กลยุทธ์

5.1 การเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ (Value added)

แผนงาน/โครงการ

1. การพัฒนามาตรฐานผลิตภัณฑ์และภาคบริการของชุมชน

(ขยายความ : พัฒนาคุณภาพสินค้า/ผลิตภัณฑ์ชุมชนทั้งผลิตภัณฑ์โดยตรงและผลิตภัณฑ์แปรรูปจากทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง และผลิตภัณฑ์จากการเกษตรและอื่นๆ รวมถึงกิจกรรมด้านการบริการและการท่องเที่ยวโดยชุมชนรวมทั้งการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เพื่อให้มีคุณภาพสินค้า คุณภาพการให้บริการ ที่ได้รับรองมาตรฐานภายในประเทศโดยคำนึงถึงความสมดุลของระบบนิเวศ)

2. พัฒนาประสิทธิภาพระบบโลจิสติกส์ (Logistic)

(ขยายความ : การพัฒนากระบวนการขนส่งสินค้าทั้งภาคการผลิตและการบริการจากแหล่งผลิตสู่ตลาดหรือจากแหล่งต้นทางสู่ปลายทางห้มีประสิทธิภาพ อันเป็นการรักษาคุณภาพผลิตภัณฑ์และบริการเพื่อให้มีมูลค่าเพิ่มขึ้น)

5.2 การส่งเสริมการตลาด

แผนงาน/โครงการ

1. การส่งเสริมการตลาด

(ขยายความ: การสร้างความร่วมมือกับภาคธุรกิจเพื่อเพิ่มช่องทางการตลาด ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและการจัดหาตลาดใหม่เพื่อการจำหน่ายสินค้า (ทั้งภาคการผลิตและบริการ) ของชุมชนในรูปแบบต่างๆ เช่น การวางสินค้าในแหล่งจำหน่ายของภาคีภาคธุรกิจ การจัดกิจกรรมจำหน่ายสินค้าในวาระต่างๆ เป็นต้น)

5.3 การส่งเสริมการประชาสัมพันธ์

(ขยายความ : การพัฒนาระบบ IT ระบบสื่อสารออนไลน์ ช่องทางสื่อสารผ่านสื่อท้องถิ่น รวมทั้งการผลิตสื่อเพื่อเผยแพร่-ประชาสัมพันธ์ เพื่อสร้างภาพลักษณ์ให้ผลิตภัณฑ์ และการบริการให้สาธารณชนรับรู้และรู้จักชุมชนในวงกว้าง)

แผนงาน/โครงการ

1. การส่งเสริมด้านการประชาสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมการเพิ่มมูลค่าของชุมชน
2. การพัฒนาบุคลากรในชุมชนเพื่อการประชาสัมพันธ์สินค้าและบริการ

ตัวชี้วัดความสำเร็จ

1. จำนวนสินค้า (ภาคการผลิตและบริการ) ที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน
2. ประสิทธิภาพของระบบโลจิสติกส์
3. จำนวนสื่อเผยแพร่-ประชาสัมพันธ์ที่ผลิตขึ้น
4. จำนวนผู้ลงทะเบียนเข้าชมในระบบออนไลน์

2.3 การแปลงยุทธศาสตร์สู่การปฏิบัติ

นอกจากนี้เพื่อให้แผนการบริหารจัดการทรัพยากรทะเลและชายฝั่งสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้จริง จึงกำหนดหน่วยงานที่มีภารกิจความริบผิดชอบไว้ให้ชัดเจน เพราะความเหมาะสมและรวดเร็วในการกำหนดทิศทางและบูรณาการร่วมในอนาคต จึงได้อธิบายเชื่อมโยงกันระหว่างยุทธศาสตร์และกลยุทธ์ว่ามีหน่วยงาน/ องค์กรหรือหน่วยปฏิบัติงานในพื้นที่ หน่วยใดเป็นหน่วยงานหลักในการรองรับ ดังตารางที่ 5.3-5.4 โดยมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในด้านการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งตามลำดับหมายเลขต่อไปนี้

ตารางที่ 5.3 ภาคีเครือข่ายที่ทำงานด้านทะเลและชายฝั่ง

ลำดับ	ชื่อหน่วยงาน	ลำดับ	ชื่อหน่วยงาน
1	กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง (ทช.)	17	ศูนย์บริหารจัดการประมงทะเลฝั่งอันดามัน กระบี่
2	สำนักงานบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งที่ 7	18	สำนักงานจังหวัดตรัง
3	ส่วนอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเล (สบทช.7)	19	ตำรวจน้ำ
4	ส่วนส่งเสริมการมีส่วนร่วม (สบทช.7)	20	เกษตรจังหวัดตรัง
5	ส่วนอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายฝั่งและป่าชายเลน (สบทช.7)	21	สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดตรัง
6	ส่วนบริหารพื้นที่ชายฝั่งและวิชาการ (สบทช. 7)	22	การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย
7	กรมป่าไม้	23	หอการค้าจังหวัดตรัง
8	กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า พันธุ์พืช	24	องค์การบริหารส่วนจังหวัดตรัง
9	อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม	25	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
10	อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะเภตรา	26	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย วิทยาเขตตรัง
11	สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดตรัง	27	มูลนิธิอันดามัน
12	ประมงจังหวัดตรัง	28	สมาคมการท่องเที่ยวและโรงแรมจังหวัดตรัง
13	โยธาธิการและผังเมืองจังหวัดตรัง	29	สมาคมธุรกิจการท่องเที่ยวจังหวัดตรัง
14	ตำรวจภูธรจังหวัดตรัง	30	ชมรมประมงพื้นบ้านจังหวัดตรัง
15	เขตห้ามล่าพันธุ์สัตว์ป่าหมู่เกาะลิบง	31	พัฒนาการจังหวัดตรัง
16	ศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงชายฝั่งตรัง	32	ชมรมผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ OTOP

ตารางที่ 5.4 การแปลงยุทธศาสตร์สู่การปฏิบัติตามภารกิจของภาคีที่ทำงานด้านทะเลและชายฝั่ง

ยุทธศาสตร์และกลยุทธ์	ระบุหน่วยงานภาคีหลัก	ระบุหน่วยงานภาคีรอง
ยุทธศาสตร์ที่ 1 : การอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งเพื่อความอุดมสมบูรณ์ของระบบนิเวศน์		
1.1 การอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง	1,2,3,5,6,9,10,12,15	4,7,8,11,13,16,17,18,23,24, 25,26,27,30
1.2 การคุ้มครอง ป้องกัน และการปราบปรามการกระทำผิดเกี่ยวกับทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง	2,3,5,6,9,10,12,14,15,17,19	1,4,7,8,11,24,25,27,30
1.3 การคุ้มครองสัตว์ทะเลหายาก	1,2,3,7,9,10,12,14,15,17	8,11,18,16,26,27,30
ยุทธศาสตร์ที่ 2 : การเสริมสร้างศักยภาพของภาคีเครือข่ายให้มีความเข้มแข็ง		
2.1 การพัฒนาศักยภาพเครือข่ายด้านการจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง	2,3,4,5,6,9,10,12,15	11,12,26,27,28,29,30
2.2 สร้างจิตสำนึกและความตระหนักด้านการจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง	2,3,4,9,10,15	5,6,8,11,12,16,18,23,24,25, 26,27,28,29,30
ยุทธศาสตร์ที่ 3 : การจัดการความรู้อย่างเป็นระบบ		
3.1 การสร้างแบ่งปันและถ่ายทอดความรู้	2,3,6,9,11,12,16,18,26,27	1,4,5,7,8,24,25,28,29,30
3.2 พัฒนาระบบบริหารความรู้	1,2,3,6,9,11,18,26	4,5,6,12,23,27
ยุทธศาสตร์ที่ 4 : การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย		
4.1 ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนชายฝั่ง	1,2,4,17,18,27	3,5,6,11,12,15,16,26,28,29, 30
4.2 ส่งเสริมการมีส่วนร่วมภาคีเครือข่ายในทุกระดับ	1,2,4,17,24,25,27,30	3,5,6,11,12,15,17,18,22,26, 28,29
ยุทธศาสตร์ที่ 5 : การส่งเสริมธุรกิจที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม		
5.1 การเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ (Value added)	12,18,20,30,31	1,2,20,21,22,24,25,26,27, 28,29,32
5.2 การส่งเสริมการตลาด	1,20,21,22,28,29,31,32	24,25,26,27,30
5.3 การส่งเสริมการประชาสัมพันธ์	1,20,21,22,28,29,31,32	24,25,26,27,30

2.4 แผนยุทธศาสตร์ระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว

แผนบริหารจัดการทรัพยากรทะเลและชายฝั่งสามารถจัดทำเป็นแบบระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว โดยมีหลักเกณฑ์การพิจารณาดังนี้

2.4.1 คุณลักษณะของแผนระยะสั้น (1-2 ปี)

1. มีความจำเป็นเร่งด่วนที่ต้องดำเนินการโดยเร็ว

2. เป็นเรื่องหรืองานที่มีลักษณะดำเนินการแล้วจบหรือสำเร็จเป็นรายเนื้องาน (Exponentially decreasing)

2.4.2 คุณลักษณะของแผนระยะกลาง (3-4 ปี)

1. มีความจำเป็นเร่งด่วนแต่ไม่สามารถดำเนินการแล้วเสร็จในระยะสั้น (2 ปี) เพราะมีข้อจำกัด (Constraint) บางประการ

2. เป็นเรื่องที่ต้องการความละเอียด รอบคอบ หากดำเนินการเร็วเกินไปอาจผิดพลาดได้

3. เป็นเรื่องที่มีเงื่อนเวลาบังคับ เช่น การค้นคว้าวิจัย

2.4.3 คุณลักษณะของแผนระยะยาว (5 ปีขึ้นไป)

1. เป็นเรื่องสำคัญที่ต้องดำเนินการต่อเนื่องระยะยาว

ตารางที่ 5.5 แผนยุทธศาสตร์ระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว

ยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ แผนงาน	ระยะสั้น (1-2 ปี)	ระยะกลาง (3-4 ปี)	ระยะยาว (5 ปี$^{+}$)
ยุทธศาสตร์ที่ 1 : การอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งเพื่อความอุดมสมบูรณ์ของระบบนิเวศน์			
กลยุทธ์ : 1.1 การอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง			
1. การเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งและพื้นที่ชุ่มน้ำ	2	3	1
2. การสนับสนุนชุมชนชายฝั่งเพื่อการคุ้มครองและฟื้นฟูทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง	3	2	1
3. การฟื้นฟูทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งที่เสื่อมโทรม	1	2	3
4. การป้องกันการกัดเซาะชายฝั่งและพื้นที่ชายฝั่ง	2	3	1
5. การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง	3	1	2
กลยุทธ์ : 1.2 การคุ้มครอง ป้องกัน และการปราบปรามการกระทำผิดเกี่ยวกับทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง			
1. ความร่วมมือเพื่อการบังคับใช้กฎหมาย	2	3	1
2. การบังคับใช้กฎหมายฯ ให้เกิดประสิทธิภาพ	3	2	1
3. การปรับปรุงมาตรการทางกฎหมาย	3	1	2

ตารางที่ 5.5 (ต่อ)

ยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ แผนงาน	ระยะสั้น (1-2 ปี)	ระยะกลาง (3-4 ปี)	ระยะยาว (5 ปี+)
กลยุทธ์ : 1.3 การคุ้มครองสัตว์ทะเลหายาก			
1. การคุ้มครองสัตว์ทะเลหายาก	3	1	2
2. การเพิ่มและคุ้มครองแหล่งอาหาร และที่อยู่อาศัยของสัตว์ทะเลหายาก	3	2	1
ยุทธศาสตร์ที่ 2 : การเสริมสร้างศักยภาพของภาคีเครือข่ายให้มีความเข้มแข็ง			
กลยุทธ์ : 2.1 การพัฒนาศักยภาพเครือข่ายด้านการจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง			
1. พัฒนาทักษะ ความรู้ ความชำนาญด้านการจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง	2	1	3
กลยุทธ์ : 2.2 สร้างจิตสำนึกและความตระหนักด้านการจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง			
1. การรณรงค์สร้างจิตสำนึกและความตระหนักด้านการจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง	1	2	3
ยุทธศาสตร์ที่ 3 : การจัดการความรู้อย่างเป็นระบบ (Knowledge Management System: KMS)			
กลยุทธ์ : 3.1 การสร้าง แบ่งปันและถ่ายทอดความรู้			
1. การวิจัยและพัฒนาองค์ความรู้	3	1	2
2. การสร้างองค์ความรู้จากการบูรณาการการทำงานเชิงพื้นที่	2	1	3
3. การถ่ายทอดองค์ความรู้และสืบสานวัฒนธรรมท้องถิ่น (เยาวชน)	1	3	2
กลยุทธ์ : 3.2 พัฒนาระบบบริหารความรู้			
1. การติดตามประเมินผลภายใน	1	2	3
ยุทธศาสตร์ที่ 4 : การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย			
กลยุทธ์ : 4.1 ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนชายฝั่ง			
1. การส่งเสริมกิจกรรมการมีส่วนร่วมของชุมชนชายฝั่ง	2	1	3
2. การส่งเสริมการประชุมเสวนาระดับชุมชนชายฝั่ง	2	1	3
กลยุทธ์ : 4.2 ส่งเสริมการมีส่วนร่วมภาคีเครือข่ายในทุกระดับ			
1. การสนับสนุนการจัดตั้งภาคีเครือข่ายในระดับพื้นที่หรือภูมินิเวศ	2	1	3
2. การส่งเสริมการทำแผนบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งในระดับพื้นที่	3	2	1

ตารางที่ 5.5 (ต่อ)

ยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ แผนงาน	ระยะสั้น (1-2 ปี)	ระยะกลาง (3-4 ปี)	ระยะยาว (5 ปี+)
ยุทธศาสตร์ที่ 5 : การส่งเสริมธุรกิจที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (Green Business)			
กลยุทธ์ : 5.1 การเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ (Value added)			
1. การพัฒนามาตรฐานผลิตภัณฑ์และภาคบริการของชุมชน	2	1	3
2. พัฒนาประสิทธิภาพระบบโลจิสติกส์ (Logistic)	3	1	2
กลยุทธ์ : 5.2 การส่งเสริมการตลาด			
1. การส่งเสริมการตลาด	3	1	2
กลยุทธ์ : 5.3 การส่งเสริมการประชาสัมพันธ์			
1. การส่งเสริมด้านการประชาสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมการเพิ่มมูลค่าของชุมชน	2	1	3
2. การพัฒนาบุคลากรในชุมชนเพื่อการประชาสัมพันธ์สินค้าและบริการ	2	1	3

หมายเหตุ ลำดับ 1-3 หมายถึงการให้ความสำคัญต่อการกำหนดการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ตามประเภทแผนระยะสั้น ระยะกลาง ระยะยาว

2.5 สรุปยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ และแผนงาน

แผนบริหารจัดการทรัพยากรทะเลและชายฝั่ง ภายใต้แผนยุทธศาสตร์การจัดการทรัพยากรทะเลและชายฝั่ง จังหวัดตรัง พ.ศ. 2560-2564 ก่อนจะนำไปปฏิบัติจริงนั้น จำเป็นต้องมีการกำหนดแผนงานรองรับที่ชัดเจน และกำหนดผู้รับผิดชอบให้ถูกต้องเหมาะสมและครบถ้วน ซึ่งในที่นี้ได้กำหนดผู้รับผิดชอบซึ่งเกิดจากการประชุมระดมความคิดเห็นดังนี้

ตารางที่ 5.6 ยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ และแผนงานรองรับ

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	แผนงาน	ผู้รับผิดชอบ
1. การอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งเพื่อความอุดมสมบูรณ์ของระบบนิเวศน์	1.1 การอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง	1. การเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งและพื้นที่ชุ่มน้ำ 2. การสนับสนุนชุมชนชายฝั่งเพื่อการคุ้มครองและฟื้นฟูทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง 3. การฟื้นฟูทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งที่เสื่อมโทรม 4. การป้องกันการกัดเซาะชายฝั่งและพื้นที่ชายฝั่ง 5. การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง	1.กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง 2.สำนักงานบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ที่ 7 3.ส่วนอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเล 4.ส่วนอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายฝั่งและป่าชายเลน 5.ส่วนบริหารพื้นที่ชายฝั่งและวิชาการ 6.อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม 7.อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะเภตรา 8.ประมงจังหวัดตรัง 9.เขตห้ามล่าสัตว์ป่าหมู่เกาะลิบง 10.ตำรวจภูธรจังหวัดตรัง 11.ศูนย์บริหารจัดการประมงทะเลฝั่งอันดามัน กระบี่ 12.ตำรวจน้ำ 13.กรมป่าไม้
	1.2 การคุ้มครอง ป้องกัน และการปราบปรามการกระทำผิดเกี่ยวกับทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง	1.ความร่วมมือเพื่อการบังคับใช้กฎหมาย 2.การบังคับใช้กฎหมายให้เกิดประสิทธิภาพ 3.การปรับปรุงมาตรการทางกฎหมาย	
	1.3 การคุ้มครองสัตว์ทะเลหายาก	1. การคุ้มครองสัตว์ทะเลหายาก 2. การเพิ่มและคุ้มครองแหล่งอาหารและที่อยู่อาศัยของสัตว์ทะเลหายาก	
2. การเสริมสร้างศักยภาพของภาคีเครือข่ายให้มีความเข้มแข็ง	2.1 การพัฒนาศักยภาพเครือข่ายด้านการจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง	1.พัฒนาทักษะ ความรู้ ความชำนาญด้านการจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง	1.สำนักงานบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ที่ 7 2.ส่วนอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเล 3.ส่วนส่งเสริมการมีส่วนร่วม 4.ส่วนอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายฝั่งและป่าชายเลน 5.ส่วนบริหารพื้นที่ชายฝั่งและวิชาการ 6.อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม 7.อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะเภตรา 8.ประมงจังหวัดตรัง 9.เขตห้ามล่าสัตว์ป่าหมู่เกาะลิบง
	2.2 สร้างจิตสำนึกและความตระหนักด้านการจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง	1.การรณรงค์สร้างจิตสำนึกและความตระหนักด้านการจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง	

ตารางที่ 5.6 (ต่อ)

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	แผนงาน	ผู้รับผิดชอบ
3. การจัดการความรู้อย่างเป็นระบบ (KMS)	3.1 การสร้าง แบ่งปัน และถ่ายทอดความรู้	1.การวิจัยและพัฒนาองค์ความรู้ 2.การสร้างองค์ความรู้จากการ บูรณาการการทำงานเชิงพื้นที่ 3.การถ่ายทอดองค์ความรู้และ สืบสานวัฒนธรรมท้องถิ่น (เยาวชน)	1.กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง 2.สำนักบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งที่7 3.ส่วนอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเล 4.ส่วนบริหารพื้นที่ชายฝั่งและวิชาการ 5.อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม 6.สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดตรัง 7.ประมงจังหวัดตรัง 8.ศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงชายฝั่งตรัง 9.สำนักงานจังหวัดตรัง 10.มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย วิทยาเขตตรัง 11.มูลนิธิอันดามัน
	3.2 พัฒนาระบบบริหารความรู้	1.การติดตามประเมินผลภายใน	
4. การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย	4.1 ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนชายฝั่ง	1. การส่งเสริมกิจกรรมการมีส่วนร่วมของชุมชนชายฝั่ง 2. การส่งเสริมการประชุมเสวนาระดับชุมชนชายฝั่ง	1.กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง 2.สำนักงานบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งที่ 7 3.ส่วนส่งเสริมการมีส่วนร่วม 4.ศูนย์บริหารจัดการประมงทะเลฝั่งอันดามัน กระบี่ 5.สำนักงานจังหวัดตรัง 6.องค์การบริหารส่วนจังหวัดตรัง 7.องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 8.มูลนิธิอันดามัน 9.ชมรมประมงพื้นบ้านตรัง

ตารางที่ 5.6 (ต่อ)

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	แผนงาน	ผู้รับผิดชอบ
	4.2 ส่งเสริมการมีส่วนร่วมภาคีเครือข่ายในทุกระดับ	1. การสนับสนุนการจัดตั้งภาคีเครือข่ายในระดับพื้นที่หรือภูมินิเวศ 2. การส่งเสริมการจัดทำแผนบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งในระดับพื้นที่	
5. การส่งเสริมธุรกิจที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (Green Business)	5.1 การเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ (Value added)	1.การพัฒนามาตรฐานผลิตภัณฑ์และภาคบริการของชุมชน 2.พัฒนาประสิทธิภาพระบบโล จิสติกส์ (Logistic)	1.กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง 2.ประมงจังหวัดตรัง 3.สำนักงานจังหวัดตรัง 4.เกษตรจังหวัดตรัง 5.สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดตรัง 6.สมาคมการท่องเที่ยวและโรงแรมจังหวัดตรัง 7.สมาคมธุรกิจการท่องเที่ยวจังหวัดตรัง 8.ชมรมประมงพื้นบ้านจังหวัดตรัง 9.พัฒนาการจังหวัดตรัง 10.ชมรมผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ OTOP
	5.2 การส่งเสริมการตลาด	1.การส่งเสริมการตลาด	
	5.3 การส่งเสริมการประชาสัมพันธ์	1. การส่งเสริมด้านการประชาสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมการเพิ่มมูลค่าของชุมชน 2. การพัฒนาบุคลากรในชุมชนเพื่อการประชาสัมพันธ์สินค้าและบริการ	

หมายเหตุ ผู้รับผิดชอบจะกำหนดตามข้อสรุปจากตารางที่ 5.4 เฉพาะในส่วนของหน่วยงานภาคีหลัก ทั้งนี้ในส่วนผู้รับผิดชอบรายกลยุทธ์ สามารถใช้ตารางที่ 5.4 ควบคู่กันได้

3. การแปลงแผนยุทธศาสตร์การจัดการทรัพยากรทะเลและชายฝั่ง จังหวัดตรังสู่การปฏิบัติ

แผนการจัดการทรัพยากรทะเลและชายฝั่ง จังหวัดตรัง พ.ศ. 2560–2564 ได้นำกรอบแนวคิดการจัดทำแผนเชิงยุทธศาสตร์ แนวคิดการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ การทบทวนสถานการณ์ต่างๆ นโยบาย กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง สถานการณ์แนวโน้มด้านทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง เป็นแนวทางในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ โดยใช้กระบวนการแบบมีส่วนร่วมของภาคีทุกภาคส่วนในทุกระดับ ทั้งนี้การขับเคลื่อนแผนการจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง จังหวัดตรัง พ.ศ. 2560-2564 จะมี**คณะกรรมการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งจังหวัดตรัง** ที่จัดตั้งขึ้นตามมาตรา ที่ 12 และมีอำนาจหน้าที่ตามมาตรา 13 ของพระราชบัญญัติส่งเสริมบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง พ.ศ. 2558 ซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการ

กำกับดูแลยุทธศาสตร์ต่างๆ ไปสู่การปฏิบัติให้เกิดผลเป็นรูปธรรม โดยมีแนวทางการขับเคลื่อนแผนไปสู่การปฏิบัติ ดังต่อไปนี้

1. การเสริมสร้างและพัฒนาความเข้าใจเกี่ยวกับสาระสำคัญของแผนการจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง รวมถึงการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในการขับเคลื่อนแผนไปสู่การปฏิบัติทั้งระดับส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และท้องถิ่น อาทิเช่น การจัดประชุมสร้างความเข้าใจ การประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่าง ๆ เป็นต้น

2. การบูรณาการประสานการปฏิบัติแผนการจัดการทรัพยากรทะเลและชายฝั่ง กับแผนพัฒนาจังหวัด ภายใต้ประเด็นยุทธศาสตร์ที่มีความเชื่อมโยงกัน

3. การผลักดันให้มีงบประมาณเชิงบูรณาการด้านการจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง โดยการจัดประชุมหารือกับหน่วยงานส่วนกลาง เช่น กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง กรมประมง และหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อร่วมกำหนดวิธีการจัดสรรงบประมาณให้สอดคล้องกับการขับเคลื่อนแผนการจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งให้แก่ระดับพื้นที่

4. การกำหนดบทบาทหน่วยงานและภาคีเครือข่ายทุกระดับในการขับเคลื่อนแผนฯ ไปสู่การปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ ได้แก่ หน่วยราชการส่วนกลาง จังหวัด และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมถึงภาคเอกชน องค์กรพัฒนาเอกชน สถาบันการศึกษา หน่วยงานวิจัย รวมทั้งสื่อต่างๆ

5. การสนับสนุนการจัดตั้งคณะอนุกรรมการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งของจังหวัด ด้านกำกับและติดตามแผนยุทธศาสตร์ เพื่อสนับสนุนและทบทวนแผนบริหารจัดการอย่างต่อเนื่อง

6. การแสวงหาความร่วมมือของหน่วยงานที่มีหน้าที่และมีกิจกรรมเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์และการอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งอย่างสม่ำเสมอ

7. การติดตามประเมินผลโดยการมีส่วนร่วมของหน่วยงานต่างๆ ทั้งส่วนกลางและระดับพื้นที่ โดยกำหนดให้มีการจัดทำรายงานผลการดำเนินงานเป็นประจำทุกปี รวมทั้งให้มีการประเมินผลในการนำแผนการจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ไปสู่การปฏิบัติในทุกระดับในช่วงกลางแผนและปลายแผน เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาปรับปรุงหรือทบทวนแผนต่อไป

8. การวิจัยและพัฒนาองค์ความรู้ด้านการจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ในประเด็นต่าง ๆ รวมทั้งการส่งเสริม การแก้ไขปัญหา การปกป้องทรัพยากร ฯลฯ เพื่อใช้ในการปรับปรุงกฎหมายและระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องให้สอดคล้องกับสถานการณ์และดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ทั้งนี้ได้เสนอบทบาทและแนวทางการขับเคลื่อนแผนการจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งจังหวัดตรังไปสู่การปฏิบัติ ตามลักษณะของหน้าที่รับผิดชอบของแต่ละหน่วยงานหรือภาคีเครือข่าย ดังตารางที่ 5.7

ตารางที่ 5.7 บทบาทและแนวทางการขับเคลื่อนแผนของหน่วยงาน

หน่วยงาน	แนวทางปฏิบัติ
1. หน่วยงานกลาง	
1) กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง	ร่วมกำหนดแนวทางการจัดสรรงบประมาณและสนับสนุนการดำเนินงานตามแผนงานฯ เพื่อให้การดำเนินงานตามแผนฯ ของจังหวัดบรรลุเป้าหมาย รวมถึงการติดตามและประเมินผล
2) กรมป่าไม้	ร่วมกำหนดแนวทางการจัดสรรงบประมาณและสนับสนุนการดำเนินงานตามแผนงานฯ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การดำเนินงานตามแผนฯ ของจังหวัดบรรลุเป้าหมาย รวมถึงการติดตามและประเมินผล
3) กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช	ร่วมกำหนดแนวทางการจัดสรรงบประมาณและสนับสนุนการดำเนินงานตามแผนงานฯ ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้การดำเนินงานตามแผนฯ ของจังหวัดบรรลุเป้าหมาย รวมถึงการติดตามและประเมินผล
2.หน่วยงานระดับจังหวัด	
1) คณะกรรมการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งจังหวัดตรัง (กลไกตาม พรบ.ฯ)	1) ชี้แจงสาระสำคัญและแนวทางการดำเนินงานตามแผนฯ โดยอาจตั้งอนุกรรมการเพื่อขับเคลื่อน ติดตามและประเมินผลระดับจังหวัด อำเภอ (และ/หรือตำบล) เพื่อรับผิดชอบการดำเนินงานและมีฐานข้อมูลเชื่อมโยงกับหน่วยงานกลางอย่างเป็นระบบ
	2) ประชุมหารือเพื่อจัดทำแผนปฏิบัติการฯ ของหน่วยงานระดับจังหวัด รวมถึงให้ความร่วมมือในการติดตามประเมินผล
2.) องค์การบริหารส่วนจังหวัดตรัง	นำสาระสำคัญของแผนการจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งจังหวัดตรัง ไปเป็นแนวทางจัดทำแผนฯขององค์การบริหารส่วนจังหวัดตรัง และผลักดันงบประมาณ
3.) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	นำสาระสำคัญของแผนการจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งจังหวัดตรัง ไปเป็นแนวทางจัดทำแผนฯขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและจัดตั้งงบประมาณ
4.) ภาคเอกชน	มีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนการจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งให้เป็นรูปธรรม ซึ่งแต่ละองค์กรสามารถนำประเด็นที่เกี่ยวข้อง/ที่สนใจไปดำเนินการเองหรือดำเนินการร่วมกับหน่วยงานอื่นทั้งภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคีเครือข่าย (Public Private People Partnership : PPP) ที่มุ่งเน้นความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กร (Corporate Social Responsibility : CSR)

ตารางที่ 5.7 (ต่อ)

2.หน่วยงานระดับจังหวัด	
5.) สถาบันการศึกษา / สถาบันวิชาการด้านทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง	ให้ความรู้แก่ภาคีเครือข่ายทั้งด้านวิชาการและการปฏิบัติ ประสานความร่วมมือเครือข่ายการวิจัยเพื่อพัฒนาศักยภาพบุคลากรที่ทำงานด้านการจัดการทรัพยากรฯ การผลิตผลงานวิจัย การพัฒนานวัตกรรม การสร้างองค์ความรู้
6.) องค์กรเอกชน / องค์กรชุมชน	ร่วมขับเคลื่อนการจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ทั้งการประชาสัมพันธ์ การดำเนินกิจกรรมหรือโครงการ การศึกษา วิจัย และการให้ความช่วยเหลือสนับสนุนด้านต่างๆ
7.) สื่อสารมวลชน	ผลิตสื่อประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร รวมทั้งสะท้อนสถานการณ์ด้านการจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งเพื่อกระตุ้นให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมขับเคลื่อนการจัดการทรัพยากรฯและมีทัศนคติที่ถูกต้อง

4. การผลักดันแผนยุทธศาสตร์การจัดการทรัพยากรทะเลและชายฝั่ง จังหวัดตรัง

ภายใต้การขับเคลื่อนโครงการวิจัยเพื่อเสนอแผนการจัดการทรัพยากรทะเลและชายฝั่ง จังหวัดตรัง พ.ศ. 2560–2564 ต่อคณะกรรมการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งจังหวัดตรัง เพื่อนำไปสู่การสนับสนุนแผนยุทธศาสตร์การอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งจังหวัดตรัง บนกระบวนการแบบมีส่วนร่วมของภาคีทุกภาคส่วน

ทั้งนี้ในการประชุมคณะกรรมการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งจังหวัดตรัง ได้อาศัยอำนาจตามความตามมาตรา ที่ 11 ประกอบมาตรา 14 ของพระราชบัญญัติส่งเสริมบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง พ.ศ. 2558 จึงได้แต่งตั้งอนุกรรมการจัดทำนโยบายและแผนบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งจังหวัดตรัง ตามคำสั่งที่ 2520/2559 ลงวันที่ 14 กันยายน 2559 และให้ผู้แทนมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย ทำหน้าที่เป็นอนุกรรมการและเลขานุการ เพื่อร่วมขับเคลื่อนแผนการจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง จังหวัดตรัง พ.ศ. 2560-2564 ให้บรรลุเป้าหมาย

โดยในปีงบประมาณ พ.ศ.2560 อนุกรรมการจัดทำนโยบายและแผนบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งจังหวัดตรัง ได้รับมอบหมายจากสำนักงานจังหวัดตรัง ในการนำกรอบความต้องการจากโครงการวิจัย มาพัฒนาเป็นโครงการพัฒนาตามตามแผนปฏิบัติราชการจังหวัดตรัง เพื่อขอรับการสนับสนุนจากงบยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัดอันดามัน ประจำปีงบประมาณ 2560 ภายใต้ชื่อ โครงการ “โครงการฟื้นฟูฐานทรัพยากรทางทะเลและยกระดับคุณภาพชีวิตชุมชนชายฝั่งของจังหวัดตรัง” วงเงินงบประมาณ 18 ล้านบาท ได้รับอนุมัติงบประมาณจำนวน 12.4 ล้านบาท ใน 6 กิจกรรมคือ

1. กิจกรรมจัดวางปะการังเทียมเพื่อสร้างอาศัยสัตว์น้ำวัยอ่อน จำนวน 1,000 แท่ง

2. กิจกรรมจัดวางทุ่นผูกเรือบริเวณแหล่งท่องเที่ยวทางทะเล จำนวน 50 ทุ่น

3. กิจกรรมจัดวางทุ่นแนวเขตป้องกันแหล่งปะการัง และแนวเขตอนุรักษ์แหล่งหญ้าทะเล จำนวน 80 ทุ่น

4. กิจกรรมจัดสร้างบ้านปลา (ซั้งเชือก) ให้กับชุมชนชายฝั่ง จำนวน 100 ชุด

5. กิจกรรมเพิ่มพันธุ์สัตว์น้ำสู่แหล่งอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง จำนวน 6 ชนิด รวม 4 ล้านตัว

6. กิจกรรมยกระดับอาชีพของชุมชนชายฝั่ง สร้างมูลค่าเพิ่มจากผลผลิตสัตว์น้ำ จำนวน 10 ผลิตภัณฑ์

นอกจากนี้ในปีงบประมาณ พ.ศ.2561 อนุกรรมการจัดทำนโยบายและแผนบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งจังหวัดตรัง ได้เสนอแผนงานโครงการด้านทะเลและชายฝั่ง ผ่านสำนักงานจังหวัดตรัง เพื่อบรรจุไว้ในแผนปฏิบัติราชการจังหวัดตรัง เพื่อขอรับการสนับสนุนจากงบประมาณ พ.ศ.2561-2562 จำนวน 35 ล้านบาท โดยมีเป้าหมายตามผลการศึกษาวิจัยคือ

1. การป้องกันและสงวนแหล่งทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งที่มีความสำคัญเพื่อการท่องเที่ยวและแหล่งอนุบาลสัตว์น้ำชายฝั่ง

2. การสนองตอบด้านการฟื้นฟูแหล่งทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งที่เสื่อมโทรม

3. การสนับสนุนการเพิ่มฐานทรัพยากรสัตว์น้ำที่มีความสำคัญต่อระบบนิเวศและการใช้ประโยชน์

4. การส่งเสริมกิจกรรมอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งโดยชุมชนมีส่วนร่วม

5. การยกระดับอาชีพของชุมชนชายฝั่งสู่การสร้างมูลค่าเพิ่มจากผลผลิตสัตว์น้ำบนฐานธุรกิจสีเขียว

เอกสารอ้างอิง

กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง. 2555. พื้นที่ป่าชายเลนของประเทศไทย (แยกเป็นรายจังหวัด). สำนักอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน. กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง.

กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง. 2555. รายงานผลการสำรวจสถานภาพแนวปะการัง หญ้า ทะเลฝั่งทะเลอันดามันและอ่าวไทย ปีงบประมาณ 2555. สถาบันวิจัยและพัฒนาทรัพยากรทางทะเล ชายฝั่งทะเล และป่าชายเลน. กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง.

กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง. 2555. สถานภาพทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง พ.ศ. 2550-2554. สถาบันวิจัยและพัฒนาทรัพยากรทางทะเล ชายฝั่งทะเล และป่าชายเลน. กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง.

กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง. 2556. รายงานการสำรวจและประเมินสถานภาพและศักยภาพทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งปะการังและหญ้าทะเล ปี 2556. สถาบันวิจัยและพัฒนาทรัพยากรทางทะเล ชายฝั่งทะเล และป่าชายเลน. กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง.

กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง. 2557. คัมภีร์ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งของไทย เอกสารเผยแพร่ สำนักอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ฉบับที่ 67. กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง.

กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง. 2557. รายงานการสำรวจและประเมินสถานภาพและศักยภาพทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง: ปะการังและหญ้าทะเล ปี 2557. สถาบันวิจัยและพัฒนาทรัพยากรทางทะเล ชายฝั่งทะเล และป่าชายเลน. กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง.

กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง. 2558. ข้อมูลสารสนเทศทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง Geo-Informatics Data for Marine and Coastal Resources ฉบับปรับปรุงข้อมูลตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง พ.ศ. 2558. กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง.

กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง. 2558. คัมภีร์ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งของไทย เอกสารเผยแพร่สำนักอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง. กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง.

กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง. 2558. โครงการการจำแนกการใช้ประโยชน์ที่ดินป่าชายเลน พ.ศ. 2557. รายงานฉบับสมบูรณ์ (Final Report) สำนักอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. 80 หน้า.

กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง. 2558. รายงานสถานภาพสัตว์ทะเลหายาก พ.ศ.2557. สถาบันวิจัยและพัฒนาทรัพยากรทางทะเล ชายฝั่งทะเล และป่าชายเลน. กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง.

กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง. 2558. รายงานการสำรวจและประเมินสถานภาพและศักยภาพทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง : ปะการังและหญ้าทะเล ปี 2558 สถาบันวิจัยและพัฒนาทรัพยากรทางทะเล ชายฝั่งทะเล และป่าชายเลน. กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง.

กองวิชาการและแผนงาน จังหวัดตรัง. 2557. แผนพัฒนาจังหวัดตรัง พ.ศ. 2557-2560. 156 น.

จิราพร โชติพานิช. 2557. แนวทางการจัดการทรัพยากรชายฝั่งโดยการมีส่วนร่วม. คณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยทักษิณ.

ฉวีวรรณ โต๊ะรักษ์. 2554. ทัศนคติของชาวประมงทะเลพื้นบ้านต่อการส่งเสริมประมง กรณีศึกษาชุมชนบ้านบางค้างคาว ตำบลเขาไม้แก้ว อำเภอสิเกา จังหวัดตรัง. ปัญหาพิเศษสาขาการจัดการประมง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย วิทยาเขตตรัง.

ฑาริกา เกื้อบุตร. 2558. ความคิดเห็นของชาวประมงขนาดเล็กต่อการจัดการทรัพยากรกุ้งมังกรในอำเภอหาดสำราญและอำเภอปะเหลียน จังหวัดตรัง. ปัญหาพิเศษสาขาการจัดการประมง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย วิทยาเขตตรัง.

ธีรเดช ฉายอรุณ. 2556. แบบจำลองที่เหมาะสมต่องานด้านการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาการค้ามนุษย์ในระดับชุมชน. ใน เนาวรัตน์ พลายน้อย (บรรณาธิการ) โครงการการศึกษาบทบาทชุมชนในการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาการค้ามนุษย์, มหาวิทยาลัยมหิดล.

บุญเลิศ ผาสุก. 2539. การจัดการประมงชายฝั่งของไทย. วารสารการประมง. กรุงเทพฯ. 14-17.

วิชาญ ศิริชัยเอกวัฒน์. 2539. ยุทธศาสตร์การประมงทะเลของไทย. วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร. กรุงเทพฯ. 239 น.

สีลาภรณ์ บังสาย. 2554. ABC: การวิจัยเพื่อพัฒนาพื้นที่. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.). กรุงเทพฯ. 32 หน้า.

สุภาภรณ์ หนูพรหม. 2549. ทัศนคติของชาวประมงทะเลพื้นบ้านต่อการส่งเสริมประมง : กรณีศึกษาตำบลบ่อหิน อำเภอสิเกา จังหวัดตรัง. ปัญหาพิเศษสาขาการจัดการประมง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย วิทยาเขตตรัง.

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. 2558. พระราชบัญญัติส่งเสริมการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง 2558. 60 น.

สำนักงานจังหวัดตรัง. 2558. มั่งคง มั่งคั่ง ยั่งยืน คืนความสุขให้คนในจังหวัดตรัง. แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดตรังสู่ความยั่งยืน. งานยุทธศาสตร์และนโยบายจังหวัดตรัง.

สำนักงานประมงจังหวัดตรัง. 2558. รายงานข้อมูลเพื่อจัดทำเอกสารบรรยายสรุปข้าราชการฯ ประจำปี 2558.

ภาคผนวก

ภาคผนวก 1
เครื่องมือการวิจัย

รายละเอียดเอกสารภาคผนวก 1
เครื่องมือการวิจัย

MCM-1	แบบสอบถามความคิดเห็นของชาวประมงพื้นบ้านต่อแผนการบริหารจัดการทรัพยากรทะเลและชายฝั่ง จังหวัดตรัง
MCM-2	แบบวิเคราะห์ศักยภาพทุนของชุมชนชายฝั่ง
MCM-3	แบบสรุปทุน แนวทาง และความต้องการของชุมชนชายฝั่ง จำแนกรายตำบล และอำเภอ
MCM-4	แบบสอบถามการใช้ประโยชน์ทรัพยากรสัตว์น้ำและเศรษฐกิจของชาวประมงพื้นบ้าน
MCM-5	แบบวิเคราะห์ศักยภาพของชุมชน ด้านจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคของชุมชน ในการฟื้นฟูและอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง
MCM-6	แบบสรุปสรุปศักยภาพ (SWOT) ของชุมชนชายฝั่ง จำแนกรายตำบล และอำเภอ
MCM-7	แบบรวบรวมข้อมูลตามแนวทางการจัดทำแผนยุทธศาสตร์
MCM-8	แบบสอบถามเกี่ยวกับกลไกการขับเคลื่อนแผนฯ
MCM-9	แบบสอบถามเพื่อให้ความเห็นต่อการปรับปรุงแผนยุทธศาสตร์

MCM-1

แบบสอบถาม
ความคิดเห็นของชาวประมงพื้นบ้านต่อแผนการบริหารจัดการทรัพยากรทะเล และชายฝั่ง จังหวัดตรัง

คำชี้แจง

แบบสอบถามความคิดเห็นของชาวประมงพื้นบ้านต่อแผนการบริหารจัดการทรัพยากรทะเลและชายฝั่ง จังหวัดตรัง เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานใช้ประกอบในการตัดสินใจและวางแผนการจัดการทรัพยากรชายฝั่ง จังหวัดตรัง ข้อมูลที่ได้จะไม่มีผลทางลบใดๆ ต่อตัวท่าน ผู้วิจัยจะประมวลคำตอบนำเสนอผลการประเมินในภาพรวม และจะไม่เปิดเผยคำตอบของท่านต่อผู้ใดเป็นรายบุคคล

ตอนที่ ❶ ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม

ชาวประมงพื้นบ้านกรุณาเติมข้อความ หรือ ใส่เครื่องหมาย ✓ ลงใน ☐ หน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด ข้อละหนึ่งคำตอบ และกรุณาตอบให้ครบทุกข้อ

ชื่อ-สกุล.....โทรศัพท์.....อำเภอ.....ตำบล.....หมู่บ้าน.....

1. **เพศ** ☐ ชาย ☐ หญิง
2. **อายุ.....ปี**
3. **ศาสนา** ☐ พุทธ ☐ อิสลาม ☐ อื่นๆ (ระบุ).....
4. **ระดับการศึกษา**
   - ☐ ไม่มีการศึกษา
   - ☐ จบประถมศึกษาตอนต้น
   - ☐ จบประถมศึกษาตอนปลาย
   - ☐ จบมัธยมศึกษาตอนต้น
   - ☐ จบมัธยมศึกษาตอนปลาย /เทียบเท่า
   - ☐ จบ ปวส. /อนุปริญญา /เทียบเท่า
   - ☐ จบปริญญาตรี
   - ☐ อื่นๆ.....
5. **สถานภาพสมรส**
   - ☐ โสด ☐ สมรส ☐ หม้าย หย่า แยกกันอยู่
6. **จำนวนบุตร.....คน รวมจำนวนสมาชิกในครัวเรือน.....คน**
7. **ระยะเวลาที่ท่านอาศัยอยู่ในชุมชน..... ปี**
8. **อาชีพเสริม**
   - ☐ เกษตรกร (ทำนา ทำไร่ ทำสวนยาง สวนปาล์ม)
   - ☐ ค้าขายหรือประกอบธุรกิจส่วนตัว
   - ☐ รับจ้าง ☐ อื่นๆ .....

ตอนที่ ❷ ความคิดเห็นของชาวประมงพื้นบ้านต่อแผนการบริหารจัดการทรัพยากรทะเลและชายฝั่ง จังหวัดตรัง

5 = เห็นด้วยอย่างยิ่ง 4 = เห็นด้วย 3 = เฉยๆ 2 = ไม่เห็นด้วย 1 = ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

รายการ	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
1. ท่านเห็นด้วยเพียงใดที่จะให้รัฐจัดทำแผนบริหารจัดการทรัพยากรทะเลและชายฝั่งเพียงหน่วยงานเดียว					
2. ท่านเห็นด้วยเพียงใดที่จะให้หน่วยงานต่างๆทั้งภาครัฐ เอกชน รวมทั้งผู้แทนของคนในชุมชน ร่วมกันจัดทำแผนบริหารจัดการทรัพยากรทะเลและชายฝั่ง					
3. ท่านคิดว่าแผนบริหารจัดการทรัพยากรทะเลและชายฝั่งจะสามารถบำรุงรักษาและฟื้นฟูทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งได้มากน้อยเพียงใด					
4. ท่านคิดว่าแผนบริหารจัดการทรัพยากรทะเลและชายฝั่งมีบทบาทต่อการกำหนดชนิด ขนาด และปริมาณของสัตว์น้ำจากการทำประมงมากน้อยเพียงใด					
5. ท่านคิดว่าแผนบริหารจัดการทรัพยากรทะเลและชายฝั่งจะสามารถช่วยเหลือและสนับสนุนการดำเนินงาน ของชุมชนในการรักษาและฟื้นฟูทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งได้มากน้อยเพียงใด					
6. ท่านคิดว่าแผนบริหารจัดการทรัพยากรทะเลและชายฝั่งเข้ามาส่งเสริมหรือสนับสนุนขีดความสามารถของชาวประมงในการทำประมงมากน้อยเพียงใด					
7. ท่านคิดว่าแผนบริหารจัดการทรัพยากรทะเลและชายฝั่งมีบทบาทต่อการกำหนดกฎกติกาของชุมชนมากน้อยเพียงใด					
8. ท่านคิดว่าแผนบริหารจัดการทรัพยากรทะเลและชายฝั่งสามารถช่วยยกระดับชีวิตและความเป็นอยู่ของชาวประมงให้ดีขึ้นได้มากน้อยเพียงใด					

ตอนที่ ❸ ความต้องการของชาวประมงพื้นบ้านต่อการมีส่วนร่วมในแผนการบริหารจัดการทรัพยากรทะเลและชายฝั่งจังหวัดตรัง

5 = เห็นด้วยอย่างยิ่ง 4 = เห็นด้วย 3 = เฉยๆ 2 = ไม่เห็นด้วย 1 = ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

รายการ	ระดับความต้องการ				
	5	4	3	2	1
1. ท่านต้องการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นต่อการจัดทำแผนบริหารจัดการทรัพยากรทะเลและชายฝั่ง					
2. ท่านต้องการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจจัดทำแผนบริหารจัดการทรัพยากรทะเลและชายฝั่ง					
3. ท่านต้องการมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางของแผนบริหารจัดการทรัพยากรทะเลและชายฝั่ง					
4. ท่านต้องการมีส่วนร่วมในการเป็นตัวแทนในการให้ข้อมูลข่าวสารต่อชุมชนเกี่ยวกับแผนบริหารจัดการทรัพยากรทะเลและชายฝั่ง					
5. ท่านต้องการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามแผนบริหารจัดการทรัพยากรทะเลและชายฝั่ง					
6. ท่านต้องการมีส่วนร่วมในการติดตามผลที่เกิดจากแผนบริหารจัดการทรัพยากรทะเลและชายฝั่ง					
7. ท่านต้องการมีส่วนร่วมในการเสนอแนวทางแก้ไขเพื่อให้แผนบริหารจัดการทรัพยากรทะเลและชายฝั่งมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น					
8. ท่านต้องการมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบต่อแผนบริหารจัดการทรัพยากรทะเลและชายฝั่งทั้งด้านบวกและด้านลบ					

MCM-4

แบบสอบถาม
การใช้ประโยชน์ทรัพยากรสัตว์น้ำและเศรษฐกิจของชาวประมงพื้นบ้าน

คำชี้แจง

แบบสอบถามข้อมูลการใช้ประโยชน์ทรัพยากรสัตว์น้ำและเศรษฐกิจของชาวประมงพื้นบ้าน เพื่อเป็นข้อมูลฐานสำหรับการเปรียบเทียบ ก่อนและหลังการดำเนินงานตามแผนการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง จังหวัดตรัง ข้อมูลที่ได้จะไม่มีผลทางลบใดๆ ต่อตัวท่าน ผู้วิจัยจะประมวลคำตอบนำเสนอผลการประเมินในภาพรวม และจะไม่เปิดเผยคำตอบของท่านต่อผู้ใดเป็นรายบุคคล

ตอนที่ ❶ ข้อมูลส่วนบุคคลของ**ผู้ตอบแบบสอบถาม**

ชาวประมงพื้นบ้านกรุณาเติมข้อความ หรือ ใส่เครื่องหมาย ✓ ลงใน ☐ หน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด ข้อละหนึ่งคำตอบ และกรุณาตอบให้ครบทุกข้อ

ชื่อ-สกุล.....โทรศัพท์.....อำเภอ.....ตำบล.....หมู่บ้าน.....

9. เพศ ☐ ชาย ☐ หญิง

10. อายุ.....ปี

11. ศาสนา ☐ พุทธ ☐ อิสลาม ☐ อื่นๆ (ระบุ).....

12. ระดับการศึกษา

☐ ไม่มีการศึกษา ☐ จบประถมศึกษาตอนต้น
☐ จบประถมศึกษาตอนปลาย ☐ จบมัธยมศึกษาตอนต้น
☐ จบมัธยมศึกษาตอนปลาย /เทียบเท่า ☐ จบ ปวส. /อนุปริญญา /เทียบเท่า
☐ จบปริญญาตรี ☐ อื่นๆ.....

13. สถานภาพสมรส ☐ โสด ☐ สมรส ☐ หม้าย หย่า แยกกันอยู่

14. จำนวนบุตร.....คน รวมจำนวนสมาชิกในครัวเรือน.....คน

15. ระยะเวลาที่ท่านอาศัยอยู่ในชุมชน..... ปี

16. อาชีพเสริม

☐ เกษตรกร (ทำนา ทำไร่ ทำสวนยาง สวนปาล์ม)
☐ ค้าขายหรือประกอบธุรกิจส่วนตัว
☐ รับจ้าง
☐ อื่นๆ .....

9. บทบาทในชุมชน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

☐ คณะกรรมการกลุ่ม (เช่น ประธาน รองประธาน เลขา เป็นต้น) (ระบุกลุ่ม).....
☐ สมาชิกกลุ่ม (ระบุกลุ่ม).....
☐ ผู้นำทางศาสนา (บิหลัน) /ครูสอนศาสนา
☐ ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน
☐ ที่ปรึกษานายก อบต.
☐ **อื่นๆ (ระบุ).....**

ตอนที่ ❷ ข้อมูลการใช้ประโยชน์ทรัพยากรสัตว์น้ำและเศรษฐกิจของชาวประมงพื้นบ้าน

ชาวประมงพื้นบ้านกรุณาเติมข้อความ หรือ ใส่เครื่องหมาย ✓ ลงใน ☐ หน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด ข้อละหนึ่งคำตอบ และกรุณาตอบให้ครบทุกข้อ

1. ระยะเวลาที่ท่านประกอบอาชีพประมงมาแล้วเป็นเวลา.....ปี

2. ปัจจุบันท่านทำการประมงประเภทใด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

☐ อวนปู ☐ อวนปลา ☐ อวนหมึก ☐ อวนกุ้ง

☐ ลอบหมึก ☐ ลอบปู ☐ ตกหมึก ☐ ตกปลา

☐ **อื่นๆ (ระบุ).....**

3. แรงงานของครอบครัวที่ใช้ทำการประมง.....คน/ต่อครั้ง

4. เรือและเครื่องยนต์ที่ใช้ทำการประมง

ชนิดเรือที่ทำการประมง.....

ขนาดความยาวเรือ.....ขนาดความกว้างเรือ.....ขนาดความลึกเรือ.....

ประเภทเครื่องยนต์

☐ เครื่องยนต์เบนซิน.....แรงม้า

☐ เครื่องยนต์ดีเซล.....แรงม้า

5. ฤดูกาล และช่วงเวลาที่ทำการประมง

5.1 ช่วงมรสุม **(พฤษภาคม-ตุลาคม) ทำการประมงเดือนละ.....วัน เที่ยวละ.....ชั่วโมง**

-ทำการประมง ☐ กลางวัน ☐ กลางคืน

5.2 นอกช่วงมรสุม **(พฤศจิกายน-เมษายน) ทำการประมงเดือนละ.....วัน เที่ยวละ.....ชั่วโมง**

-ทำการประมง ☐ กลางวัน ☐ กลางคืน

6. บริเวณพื้นที่ทำการประมง (ตอบได้หลายข้อ)

☐ เกาะมุกด์ ☐ เกาะไหง ☐ เกาะกระดาน

☐ เกาะแหวน ☐ เกาะเชือก ☐ เกาะม้า

☐ เกาะรอก ☐ บ่อม่วง

☐ อ่าวสิเกา ☐ อ่าวกันตัง

☐ เกาะสุกร ☐ เกาะเหลาเหลียง ☐ เกาะเภตรา

☐ อื่นๆ (ระบุ).....

7. ระยะห่างจากชายฝั่ง ต่ำสุด.....กิโลเมตร สูงสุด.....กิโลเมตร

ความลึกของน้ำทะเล ต่ำสุด.....เมตร สูงสุด.....เมตร

8. ชนิดและปริมาณสัตว์น้ำที่จัดได้ต่อครั้ง (ตอบได้หลายชนิด)

☐ ปลา (ระบุชนิด).....ปริมาณที่จับได้ต่อครั้ง ต่ำสุด.....กก. สูงสุด.....กก.

(ระบุชนิด).....ปริมาณที่จับได้ต่อครั้ง ต่ำสุด.....กก. สูงสุด.....กก.

(ระบุชนิด).....ปริมาณที่จับได้ต่อครั้ง ต่ำสุด.....กก. สูงสุด.....กก.

(ระบุชนิด).....ปริมาณที่จับได้ต่อครั้ง ต่ำสุด.....กก. สูงสุด.....กก.

☐ ปู (ระบุชนิด).....ปริมาณที่จับได้ต่อครั้ง ต่ำสุด.....กก. สูงสุด.....กก.

(ระบุชนิด).....ปริมาณที่จับได้ต่อครั้ง ต่ำสุด.....กก. สูงสุด.....กก.

☐ กุ้ง (ระบุชนิด).....ปริมาณที่จับได้ต่อครั้ง ต่ำสุด.....กก. สูงสุด.....กก.

(ระบุชนิด).....ปริมาณที่จับได้ต่อครั้ง ต่ำสุด.....กก. สูงสุด.....กก.

☐ หอย(ระบุชนิด).....ปริมาณที่จับได้ต่อครั้ง ต่ำสุด.....กก. สูงสุด.....กก.

(ระบุชนิด).....ปริมาณที่จับได้ต่อครั้ง ต่ำสุด.....กก. สูงสุด.....กก.

☐ อื่นๆ(ระบุชนิด).....ปริมาณที่จับได้ต่อครั้ง ต่ำสุด.....กก. สูงสุด.....กก.

(ระบุชนิด).....ปริมาณที่จับได้ต่อครั้ง ต่ำสุด.....กก. สูงสุด.....กก.

9. ท่านมีช่องทางการขายสัตว์น้ำอย่างไร (ตอบได้หลายช่องทาง)

☐ แพเอกชนในชุมชน ☐ พ่อค้าภายนอกมารับซื้อ

☐ ขายปลีกด้วยตนเอง ☐ อื่นๆ (ระบุ).....

10. รายได้จากการทำประมง ต่ำสุด.....บาท/ครั้ง สูงสุด.....บาท/ครั้ง

11. รายได้รวมของครอบครัวต่อเดือน ต่ำสุด.....บาท สูงสุด.....บาท

12. ครอบครัวของท่านมีหนี้สินหรือไม่

☐ ไม่มีหนี้สิน

☐ มีหนี้สิน (ตอบได้หลายแหล่ง)

☐ แพในชุมน เป็นเงิน.....บาท

☐ ธกส. เป็นเงิน.....บาท อัตราดอกเบี้ย.....% ต่อปี

☐ ธนาคารพาณิชย์อื่น (ระบุ).....เป็นเงิน.....บาท อัตราดอกเบี้ย.....% ต่อปี

☐ หนี้นอกระบบ เป็นเงิน.....บาท อัตราดอกเบี้ย.....% ต่อปี

☐ อื่นๆ (ระบุ)..... เป็นเงิน.....บาท

13. ท่านคิดว่าสถานภาพทางการเงินของครอบครัวเป็นอย่างไร

☐ รายจ่ายมากกว่ารายได้ (ไม่พอใช้)

☐ รายได้พอๆ กับรายจ่าย (พอมีพอกิน)

☐ รายได้มากกว่ารายจ่าย (มีเหลือเก็บ)

MCM-5

แบบวิเคราะห์ศักยภาพของชุมชน ด้านจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคของชุมชน ในการฟื้นฟูและอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง

<u>คำชี้แจง</u> ผู้เข้าร่วมประชุมร่วมกันวิเคราะห์ศักยภาพของชุมชน ด้าน**จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคของชุมชน** ในการฟื้นฟูและอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง

จุดแข็ง (ภายใน)	**จุดอ่อน (ภายใน)**
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
โอกาส (จากภายนอก)	**อุปสรรค (จากภายนอก)**
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....

MCM-7

แบบรวบรวมข้อมูลตามแนวทางการจัดทำแผนยุทธศาสตร์

การจัดทำแผนยุทธศาสตร์การจัดการทรัพยากรทะเลและชายฝั่งจังหวัดตรังสู่ความยั่งยืน

กลุ่มที่ .....

ผู้อำนวยความสะดวก/วิทยากรประจำกลุ่ม.....

รายชื่อสมาชิกกลุ่ม

ที่	**ชื่อ-สกุล**	**หน่วยงาน**	**บทบาทในกลุ่ม (ประธาน, เลขา, ผู้นำเสนอ)**
1			
2			
3			
4			
5			
6			
7			
8			
9			
10			

โจทย์ที่ 1 การวิเคราะห์ศักยภาพ (SWOT Analysis) ด้านการจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง จังหวัดตรัง

ศึกษาเอกสารประกอบการประชุมฯ **และสร้างข้อสรุปศักยภาพด้านการจัดการทรัพยากรทะเลและชายฝั่ง จังหวัดตรัง พร้อมระบุสถานการณ์**เพื่อเป็นแนวทางในการวางแผน

จุดแข็ง (S)	**จุดอ่อน (W)**
โอกาส (O)	**อุปสรรค (T)**

ระบุสถานการณ์

สถานการณ์ 1 : การเพิ่มศักยภาพ (S + O)

.....

.....

สถานการณ์ 2 : การสร้างภูมิคุ้มกัน (S + T)

.....

.....

สถานการณ์ 3 : การเร่งพัฒนา (W + O)

.....

.....

สถานการณ์ 4 : การแก้วิกฤติ (W + T)

.....

.....

โจทย์ที่ 2 กำหนดวิสัยทัศน์ : ภาพของการจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งฯ จังหวัดตรัง ใน 5 ปีข้างหน้าที่คาดหวังคืออะไร (อธิบายถึง***ภาพในฝันหรือภาพที่พึงปรารถนา*** เกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งฯ ที่ควรเกิดขึ้นในจังหวัดตรัง ใน 5 ปีข้างหน้า)

.....

.....

โจทย์ที่ 3 กำหนดพันธกิจ: มีแนวทาง/มาตรการเพื่อนำไปสู่ความสำเร็จตามที่คาดหวังในโจทย์ข้อ 2 อย่างไร (อธิบายถึงสิ่งที่ต้องการทำเพื่อให้ความคาดหวังในข้อ 2 เป็นไปได้จริง –***"ต้องการทำอะไร? เพื่อใคร?"***)

.....

.....

โจทย์ที่ 4 การกำหนดยุทธศาสตร์ : เราควรมียุทธศาสตร์ที่ตอบสนองต่อพันธกิจในข้อ 3 อย่างไรบ้าง (อธิบายถึงแนวความคิดหรือวิธีการอันแยบคายที่บ่งบอกถึงการจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งฯ ของจังหวัดว่าจะก้าวไปสู่ความคาดหวังในข้อ 2 ได้อย่างไร – ***จังหวัดจะไปถึงจุดหมายที่ต้องการได้อย่างไร?***)

.....

.....

โจทย์ที่ 5 การกำหนดเป้าประสงค์และตัวชี้วัด : สิ่งที่เราต้องการให้มีหรือเกิดขึ้นเพื่อให้บรรลุความคาดหวัง/วิสัยทัศน์ในแต่ละพันธกิจคืออะไร (อธิบายผลลัพธ์ที่ต้องการให้เกิดขึ้นภายใต้การดำเนินงานตามพันธกิจหรือยุทธศาสตร์ ทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ)

พันธกิจ	สิ่งที่ต้องการให้เกิดขึ้น	วิธีวัด (วัดอย่างไร หรือดูความสำเร็จจากอะไร)

MCM-8

แบบสอบถามเกี่ยวกับกลไกการขับเคลื่อนแผนฯ

ขอให้ท่านช่วยเขียน/ระบุรายละเอียดและ**<u>ส่งคืนให้วิทยากรกลุ่ม</u>** เพื่อนำไปสังเคราะห์และให้ข้อเสนอแนะต่อแนวทางการขับเคลื่อนแผนฯ

1. หากจะให้แผนยุทธศาสตร์การจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งจังหวัดตรัง นำไปสู่การปฏิบัติได้จริง ควรจะมีกลไกและแนวทางการขับเคลื่อนอย่างไร”

1.1 ข้อเสนอกลไกการขับเคลื่อนแผนฯ (หมายถึง การจัดให้มีโครงสร้างการบริหารจัดการฯ ในรูปแบบต่างๆ เช่น มีคณะกรรมการ หรือคณะทำงาน หรือกลุ่ม/องค์กร เพื่อเป็นหน่วยบริหาร จัดการ หน่วยประสาน ติดตามประเมินผลเป็นต้น)

.....

.....

.....

.....

1.2 แนวทางการขับเคลื่อนแผนฯ (วิธีการบริหารจัดการ การดำเนิน ฯลฯ)

.....

.....

.....

.....

2. ท่าน/องค์กรของท่านจะมีส่วนร่วมในการดำเนินงานให้ พันธกิจ ยุทธศาสตร์ และแนวทางต่างๆ ตามแผนฯ การจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งจังหวัดตรัง ที่ร่วมกันกำหนดขึ้นนั้น เป็นไปได้จริง อย่างไร

.....

.....

.....

ผู้เสนอ.....

โทร. .....

E-mail:.....

ขอขอบคุณที่ให้ความร่วมมือ

MCM-9

แบบสอบถามเพื่อให้ความเห็นต่อการปรับปรุงแผนยุทธศาสตร์

คำชี้แจง

ขอความอนุเคราะห์จากท่าน กรุณาให้ความคิดเห็นต่อ (ร่าง) แผนยุทธศาสตร์การจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งจังหวัดตรัง พ.ศ. 2560-2564 โดยแสดงเครื่องหมาย ✓ในช่องความเห็น พร้อมให้รายละเอียดประกอบเพิ่มเติม

ประเด็นคำถาม	ความเห็น		ข้อเสนอแนะและข้อคิดเห็นเพิ่มเติม
	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	
วิสัยทัศน์ :			
ระบุข้อความวิสัยทัศน์.....			
เป้าประสงค์ :			
ระบุข้อเป้าประสงค์ 1..... 2..... 3.....			
พันธกิจ :			
ระบุพันธกิจ 1..... 2..... 3.....			
ค่านิยมร่วม :			
ระบุค่านิยมร่วม 1..... 2..... 3.....			
ยุทธศาสตร์ :			
ระบุยุทธศาสตร์ 1..... 2..... 3.....			

ประเด็นคำถาม	ความเห็น		ข้อเสนอแนะและข้อคิดเห็นเพิ่มเติม
	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	
ตัวชี้วัดความสำเร็จ :			
ระบุตัวชี้วัด 1..... 2..... 3.....			
กลยุทธ์และแผนงาน :			
กลยุทธ์ 1 :.....			
ระบุแผนงานภายใต้กลยุทธ์ 1..... 2.....			
กลยุทธ์ 2 :.....			
ระบุแผนงานภายใต้กลยุทธ์ 1..... 2.....			
กลยุทธ์ 3 :.....			
ระบุแผนงานภายใต้กลยุทธ์ 1..... 2.....			
⇩			
กลยุทธ์ n :.....			
ระบุแผนงานภายใต้กลยุทธ์ 1..... 2.....			

ผู้ให้ข้อมูล

ชื่อ.....หน่วยงาน.....

เบอร์โทร.....E-mail.....

ภาคผนวก 2
ผลที่เกิดขึ้นจากกระบวนการจัดทำแผน

รายละเอียดเอกสารภาคผนวก 2
ผลที่เกิดขึ้นจากกระบวนการจัดทำแผน

ชุดที่ 1 สรุปภาพรวมศักยภาพ (SWOT) และทุนของชุมชนชายฝั่ง จำแนกรายตำบลและอำเภอ

ชุดที่ 2 สรุปประเด็น/แนวทางความต้องการของชุมชนชายฝั่ง จำแนกรายตำบลและอำเภอ

ชุดที่ 3 ภาพวิเคราะห์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดทำแผนการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งจังหวัดตรัง

ภาคผนวก 3

ข้อมูลศักยภาพทุนและการวิเคราะห์ SWOT รายอำเภอ

รายละเอียดเอกสารภาคผนวก 3
ข้อมูลศักยภาพทุนและการวิเคราะห์ SWOT รายอำเภอ

1. อำเภอสิเกา
2. อำเภอกันตัง
3. อำเภอย่านตาขาว
4. อำเภอหาดสำราญ
5. อำเภอปะเหลียน

ศักยภาพของชุมชน ด้านจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และภัยคุกคามของชุมชน (อำเภอสิเกา)

จุดแข็ง (Strengths)	จุดอ่อน (Weakness)
ก. ด้านทรัพยากรบุคคล /การรวมกลุ่ม 1) ผู้นำชุมชนที่เข้มแข็ง 2) แกนนำในพื้นที่ทำงานในลักษณะบูรณาการ 3) มีการรวมตัวกันเป็นกลุ่มทำงานด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 4) มีชุมชนต้นแบบด้านต่างๆ เช่น ด้านเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการอนุรักษ์ป่าชายเลน	**ก. ด้านทรัพยากรบุคคล /การรวมกลุ่ม** 1) การถ่ายทอดความรู้ของปราชญ์ชาวบ้าน ขาดประสิทธิภาพ เช่น คนรุ่นหลังไม่เห็นความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น ขาดแคลนอุปกรณ์เครื่องมือในการถ่ายทอดความรู้ ไม่มีการทำความรู้ของปราชญ์ชาวบ้านให้เป็นรูปธรรมชัดเจน และขาดแรงจูงใจเรื่องค่าตอบแทน 2) เยาวชนเกิดปัญหายาเสพติด การลักขโมย และออกโรงเรียนก่อนเกณฑ์ เนื่องจากพ่อแม่ผู้ปกครองไม่มีเวลาให้บุตรหลาน และขาดค่านิยมในการส่งเสริมการศึกษา 3) การบริหารจัดการกลุ่มขาดประสิทธิภาพ เช่น ขาดความรู้ ขาดปัจจัยสนับสนุนการทำกิจกรรมกลุ่ม (ทุน อาคาร/สถานที่สนับสนุนการประกอบอาชีพ)
ข. ด้านอาชีพ /เศรษฐกิจ 1) อาหารทะเลปลอดภัยปราศจากสารปนเปื้อนหรือสารพิษอันตราย	**ข. ด้านอาชีพ /เศรษฐกิจ** 1) คนในชุมชนส่วนใหญ่อาชีพการเกษตร (เช่น ประมง ทำสวน) ต้นทุนประกอบอาชีพสูงขึ้น ขาดเงินทุนในการประกอบอาชีพ รายได้ไม่มั่นคง 2) อาชีพประมงต้องพึ่งพาทรัพยากรสัตว์น้ำ ขณะที่สัตว์น้ำลดลง 3) สิทธิและสภาพพื้นที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการทำอาชีพ เช่น เอกสารสิทธิ และปัญหาร่องน้ำ 4) ชาวประมงขาดความรู้ในการทำและซ่อมแซมเครื่องมือประมง 5) ไม่สามารถกำหนดราคาสัตว์น้ำ 6) คนในชุมชนขาดอาชีพเสริม 7) การส่งเสริมอาชีพของหน่วยงานรัฐไม่สอดคล้องกับวิถีชุมชน และไม่ต่อเนื่อง

ศักยภาพของชุมชน ด้านจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และภัยคุกคามของชุมชน (อำเภอสิเกา) (ต่อ)

จุดแข็ง (Strengths)	จุดอ่อน (Weakness)
ค. ด้านทรัพยากรชายฝั่ง 1) ทรัพยากรชายฝั่งมีความหลากหลาย และมีความอุดมสมบูรณ์ เช่น ป่าชายเลน แนวปะการัง สัตว์น้ำ 2) มีหอยตะเภาเป็นทรัพยากรที่โดดเด่นในพื้นที่ 3) ที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ของชุมชนเป็นแหล่งท่องเที่ยว เป็นโอกาสด้านการท่องเที่ยว เช่น ภาครัฐให้การส่งเสริมการท่องเที่ยวในบางพื้นที่ /มีศูนย์บริการนักท่องเที่ยว / มีสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานเกือบทุกพื้นที่ของตำบล เช่น น้ำประปา ไฟฟ้า ถนน ท่าเรือ /พื้นที่ชุมชนอยู่ใกล้กับเกาะลันตาซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียง **ง. ด้านวัฒนธรรม** 1) ชุมชนมีศาสนา/พิธีกรรม/ประเพณีสืบทอดกันมา เช่น พิธีเข้าสุนัต ทำบุญนูหรี ฮารีรายอ ประเพณีลาซา รดน้ำดำหัวผู้สูงอายุ หมอบ้านทำน้ำมนต์ 2) ชุมชนมีศิลปะ /การแสดงพื้นบ้าน เช่น รองเง็ง ลิเกป่า ลิเกฮูลู กลองยาว	**ค. ด้านทรัพยากรชายฝั่ง** 1) การจัดการทรัพยากรชายฝั่งของคนในชุมชน ยังขาดประสิทธิภาพ เช่น ขาดคนทำงานเชิงรุก ขาดความรู้ด้านกฎหมาย ขาดความรู้ด้านการจัดการทรัพยากรชายฝั่ง ขาดความร่วมมือในกฎกติกาของกลุ่ม และขาดการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของภาครัฐ 2) มีการทำประมงมากขึ้น ทั้งประมงที่ใช้เครื่องมือทันสมัยและการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำที่ปล่อยสารเคมีลงสู่แหล่งธรรมชาติ 3) การทำประมงที่ไม่เหมาะสม เช่น ใช้เครื่องมือประมงผิดประเภท จับสัตว์น้ำในฤดูวางไข่ 4) มีกติกาในการบริหารจัดการ เช่น การจำกัดเขตพื้นที่ในการทำประมง 5) มีภัยคุกคามสัตว์ทะเลหายาก เช่น พื้นที่ที่เป็นแหล่งอาหารและที่อยู่อาศัยของสัตว์ทะเลหายากมีน้อยลง / กิจกรรมทางทะเลรบกวนสัตว์ทะเลหายาก 6) ปัญหาเรื่องขยะจากกิจกรรมการท่องเที่ยว 7) ทรัพยากรธรรมชาติเริ่มเสื่อมโทรม เช่น ป่าชายเลน หญ้าทะเล ปะการัง ชายหาด ทรัพยากรสัตว์น้ำ 8) ขาดการฟื้นฟูทรัพยากรชายฝั่งอย่างจริงจัง **ง. ด้านวัฒนธรรม** 1) ขาดการส่งเสริมด้านการศาสนา 2) ขาดผู้สืบทอดวัฒนธรรมประเพณี เช่น ไม่มีผู้สืบทอดการแสดงพื้นบ้าน /คนรุ่นหลังไม่มีความรู้ในการสานเตยปาหนัน 3) เครือญาติมีความคิดเห็นที่แตกต่างกัน มีการแบ่งฝ่ายในชุมชน ความผูกพันและความสามัคคีลดลง เป็นผลมาจากการเมืองระดับท้องถิ่นและระดับชาติ 4) ปัจจัยภายนอก วัฒนธรรมใหม่ ค่านิยม/กิจกรรมการท่องเที่ยวบางประเภท/เทคโนโลยี การสื่อสาร/สภาพแวดล้อม ทำให้วิถีชีวิตชุมชนเปลี่ยนไปแบบต่างคนต่างอยู่ เยาวชนมีคู่ก่อนวัยอันควร แต่งกายไม่เหมาะสม

ศักยภาพของชุมชน ด้านจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และภัยคุกคามของชุมชน (อำเภอสิเกา) (ต่อ)

โอกาส (Opportunities)	ภัยคุกคาม (Threats)
1) มีนโยบาย/กฎหมายที่เอื้อต่อการจัดการทรัพยากรชายฝั่ง - พ.ร.ก.การประมง พ.ศ. 2558 - พ.ร.บ. ส่งเสริมการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง พ.ศ. 2558 - ข้อบัญญัติตำบลบ่อหินว่าด้วยการอนุรักษ์และใช้ทรัพยากรชายฝั่งและทะเลอย่างยั่งยืน พ.ศ. 2553 - แผนพัฒนาระดับท้องถิ่น 2) สถาบันการศึกษาส่งนักศึกษามาให้ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรชายฝั่งกับคนในชุมชน 3) หน่วยงานรัฐในพื้นที่ให้การสนับสนุนเรื่องการฟื้นฟูทรัพยากรชายฝั่ง เช่น การปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำ การปลูกป่าทดแทน	1) นโยบาย กฎหมายของรัฐ ส่งผลกระทบต่อการประกอบอาชีพประมงพื้นบ้าน 2) ปัญหากรรมสิทธิ์ในพื้นที่เป็นอุปสรรคต่อการจัดการทรัพยากรชายฝั่ง เช่น เขตพื้นที่อุทยาน พื้นที่ชายฝั่งแนวปะการังเป็นของส่วนบุคคล /การออกใบอนุญาตที่เอื้อประโยชน์ต่อนายทุน 3) คนนอกพื้นที่ลักลอบทำการประมงที่ผิดกฎหมายในแหล่งทรัพยากรของชุมชน เช่น หญ้าทะเล ปะการัง 4) การเปลี่ยนแปลงสภาพอากาศ น้ำ และสิ่งแวดล้อม ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรชายฝั่ง 5) มีนายทุนบุกรุกป่าชายเลนเพื่อทำนากุ้ง มีการปล่อยน้ำเสียที่มีสารเคมีจากนากุ้ง 6) ราคาสินค้าเกษตรตกต่ำ 7) ขาดการสนับสนุนจากภาครัฐอย่างต่อเนื่องในด้านต่างๆ เช่น อุปกรณ์ อาคารสถานที่ วัตถุดิบ การตลาด /งบประมาณการเฝ้าระวัง สร้างแนวกันคลื่น /ราคาผลผลิตทางการเกษตร

ศักยภาพของชุมชน ด้านจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และภัยคุกคามของชุมชน (อำเภอกันตัง)

จุดแข็ง (Strengths)	จุดอ่อน (Weakness)
ก. ด้านทรัพยากรบุคคล /การรวมกลุ่ม 1) ผู้นำชุมชน/ผู้นำศาสนา/ผู้นำตามธรรมชาติที่เข้มแข็ง 2) แกนนำในพื้นที่ทำงานในลักษณะบูรณาการ 3) มีการรวมตัวกันเป็นกลุ่มทำงานด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 4) มีชุมชนต้นแบบด้านต่างๆ เช่น ด้านเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการอนุรักษ์ป่าชายเลน 5) ชาวบ้านในชุมชนเข้มแข็ง มีความรักสามัคคี 6) เยาวชนคนรุ่นใหม่เคารพและเชื่อฟังผู้ใหญ่ ผู้นำชุมชน ผู้นำศาสนา 7) กลุ่มอาชีพเข้มแข็ง มีการบริหารจัดการที่ดี	**ก. ด้านทรัพยากรบุคคล /การรวมกลุ่ม** 1) การถ่ายทอดความรู้ของปราชญ์ชาวบ้าน ขาดประสิทธิภาพ เช่น คนรุ่นหลังไม่เห็นความ สำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น ขาดแคลนอุปกรณ์ เครื่องมือในการถ่ายทอดความรู้ ไม่มีการทำความรู้ของปราชญ์ชาวบ้านให้เป็นรูปธรรมชัดเจน และขาดแรงจูงใจเรื่องค่าตอบแทน 2) เยาวชนเกิดปัญหายาเสพติด การลักขโมย และออกโรงเรียนก่อนเกณฑ์ เนื่องจากพ่อแม่ผู้ปกครองไม่มีเวลาให้บุตรหลาน และขาดค่านิยมในการส่งเสริมการศึกษา 3) การบริหารจัดการกลุ่มขาดประสิทธิภาพ เช่น ขาดความรู้ ขาดปัจจัยสนับสนุนการทำกิจกรรมกลุ่ม (ทุน อาคาร/สถานที่สนับสนุนการประกอบอาชีพ)
ข. ด้านอาชีพ /เศรษฐกิจ 1) มีการรวมกลุ่มด้านอาชีพต่างๆ เช่น กลุ่มเครื่องแกง กลุ่มเปลือกหอย และเตยปาหนัน ฯลฯ	**ข. ด้านอาชีพ /เศรษฐกิจ** 1) คนในชุมชนส่วนใหญ่อาชีพการเกษตร (เช่น ประมง ทำสวน) ต้นทุนประกอบอาชีพสูงขึ้น ขาดเงินทุนในการประกอบอาชีพ รายได้ไม่มั่นคง 2) อาชีพประมงต้องพึ่งพาทรัพยากรสัตว์น้ำ ขณะที่ปริมาณสัตว์น้ำลดลง 3) สิทธิและสภาพพื้นที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการประกอบอาชีพ เช่น เอกสารสิทธิและปัญหาร่องน้ำ 4) ชาวประมงขาดความรู้ในการทำและซ่อมแซมเครื่องมือประมง 5) ไม่สามารถกำหนดราคาสัตว์น้ำ 6) คนในชุมชนขาดอาชีพเสริม 7) การส่งเสริมอาชีพของหน่วยงานรัฐไม่สอดคล้องกับวิถีชุมชน และไม่ต่อเนื่อง

ศักยภาพของชุมชน ด้านจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และภัยคุกคามของชุมชน (อำเภอกันตัง) (ต่อ)

จุดแข็ง (Strengths)	จุดอ่อน (Weakness)
ค. ด้านทรัพยากรชายฝั่ง 1) ทรัพยากรชายฝั่งมีความหลากหลายและมีความอุดมสมบูรณ์ เช่น ป่าชายเลน แนวปะการัง สัตว์น้ำ 2) มีหอยตะเภาเป็นทรัพยากรที่โดดเด่นในพื้นที่ 3) ที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ของชุมชนเป็นแหล่งท่องเที่ยว เป็นโอกาสด้านการท่องเที่ยว เช่น ภาครัฐให้การส่งเสริมการท่องเที่ยวในบางพื้นที่ /มีศูนย์บริการนักท่องเที่ยว /มีสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานเกือบทุกพื้นที่ของตำบล เช่น น้ำประปา ไฟฟ้า ถนน ท่าเรือ /พื้นที่ชุมชนอยู่ใกล้กับเกาะลันตาซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียง	**ค. ด้านทรัพยากรชายฝั่ง** 1) การจัดการทรัพยากรชายฝั่งของคนในชุมชนยังขาดประสิทธิภาพ เช่น ขาดคนทำงานเชิงรุก ขาดความรู้ด้านกฎหมายและการจัดการทรัพยากรชายฝั่ง ขาดความร่วมมือในกฎกติกาของกลุ่ม และขาดการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของภาครัฐ 2) มีการทำประมงมากขึ้น ทั้งประมงที่ใช้เครื่องมือทันสมัย การประมงที่ไม่เหมาะสม เช่น ใช้เครื่องมือประมงผิดประเภท จับสัตว์น้ำในฤดูวางไข่และการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำที่ปล่อยสารเคมีลงสู่แหล่งธรรมชาติ 4) กติกาในการบริหารจัดการบางเรื่อง เช่น การจำกัดเขตพื้นที่ในการทำประมง 5) มีภัยคุกคามสัตว์ทะเลหายาก เช่น พื้นที่ที่เป็นแหล่งอาหารและที่อยู่อาศัยของสัตว์ทะเลหายาก มีน้อยลง /กิจกรรมทางทะเลรบกวนสัตว์ทะเลหายาก 6) ปัญหาเรื่องขยะจากกิจกรรมการท่องเที่ยว 7) ทรัพยากรธรรมชาติเริ่มเสื่อมโทรม เช่นป่าชายเลน หญ้าทะเล ปะการัง ชายหาด ทรัพยากรสัตว์น้ำ 8) ขาดการฟื้นฟูทรัพยากรชายฝั่งอย่างจริงจัง 9) ขาดสิ่งอำนวยความสะดวกด้านการท่องเที่ยว เช่น ป้ายบอกทาง
ง. ด้านวัฒนธรรม 1) ชุมชนมีศาสนา/พิธีกรรม/ประเพณีสืบทอดกันมา เช่น พิธีเข้าสุนัต ทำบุญนูหรี ฮารีรายอ ประเพณีลาซา รดน้ำดำหัวผู้สูงอายุ หมอบ้านทำน้ำมนต์ 2) ชุมชนมีศิลปะ /การแสดงพื้นบ้าน เช่น รองเง็ง ลิเกป่า ลิเกฮูลู กลองยาว 3) ชุมชนมีความเข้มแข็งทางศาสนา	**ง. ด้านวัฒนธรรม** 1) ขาดการส่งเสริมด้านการศาสนา ขาดผู้สืบทอดวัฒนธรรมประเพณี เช่น ไม่มีผู้สืบทอดการแสดงพื้นบ้าน/คนรุ่นหลังไม่มีความรู้ในการสานเตยปาหนัน 2) เครือญาติมีความคิดเห็นที่แตกต่างกัน มีการแบ่งฝ่ายในชุมชน มีความผูกพันและความสามัคคีลดลง เป็นผลมาจากการเมืองระดับท้องถิ่นและระดับชาติ 4) ปัจจัยภายนอก วัฒนธรรมใหม่เข้ามาทำให้วิถีชีวิตเปลี่ยนไปแบบต่างคนต่างอยู่ 5) วิถีชีวิตของคนในชุมชนและเยาวชนเปลี่ยนแปลงไป เช่น ต่างคนต่างอยู่ เยาวชนมีคู่ก่อนวัยอันควร แต่งกายไม่เหมาะสม ความเคร่งในศาสนา/พิธีกรรมน้อยลง เป็นผลมาจากหลายปัจจัยที่เข้าสู่ชุมชน เช่นวัฒนธรรมใหม่ ค่านิยม / กิจกรรมการท่องเที่ยว/เทคโนโลยี การสื่อสาร

ศักยภาพของชุมชน ด้านจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และภัยคุกคามของชุมชน (อำเภอกันตัง) (ต่อ)

โอกาส (Opportunities)	ภัยคุกคาม (Threats)
1) มีนโยบาย/กฎหมายที่เอื้อต่อการจัดการทรัพยากรชายฝั่ง - พ.ร.บ. ส่งเสริมการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง พ.ศ. 2558 - แผนพัฒนาระดับท้องถิ่น 2) สถาบันการศึกษาส่งนักศึกษามาให้ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรชายฝั่งกับคนในชุมชน 3) หน่วยงานรัฐในพื้นที่ให้การสนับสนุนเรื่องการฟื้นฟูทรัพยากรชายฝั่ง เช่น การปลูกหญ้าทะเล การปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำ การปลูกป่าทดแทน 4) มีโอกาสด้านการท่องเที่ยวเช่น บางพื้นที่ภาครัฐให้การส่งเสริมการท่องเที่ยว/มีศูนย์บริการนักท่องเที่ยว/มีการก่อสร้างท่าเรือซึ่งเป็นสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐาน/พื้นที่ชุมชนอยู่ใกล้กับเกาะลันตาซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียง 5) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้การสนับสนุนชุมชนเป็นอย่างดี 6) หน่วยงานต่างๆ ระดับประเทศ เข้ามาร่วมสนับสนุนกิจกรรมในชุมชน เช่น สสส., สกว. 7) NGO ในพื้นที่มีความเข้มแข็ง เช่น สมาคมหยาดฝนและมูลนิธิอันดามัน 8) หน่วยงานภายนอก เช่น มูลนิธิอันดามัน ประมงอำเภอ มทร.ศรีวิชัย ให้ความรู้สนับสนุนอย่างต่อเนื่อง	1) นโยบาย กฎหมายของรัฐ ส่งผลกระทบต่อการประกอบอาชีพประมงพื้นบ้าน เช่น พรก.การประมง 2558 มาตรา 34 แบ่งเขตทำประมง 2) ปัญหากรรมสิทธิ์ในพื้นที่เป็นอุปสรรคต่อการจัดการทรัพยากรชายฝั่ง เช่น เขตพื้นที่อุทยาน พื้นที่ชายฝั่งแนวปะการังเป็นของส่วนบุคคล /การออกใบอนุญาตที่เอื้อประโยชน์ต่อนายทุน 3) คนนอกพื้นที่ลักลอบทำการประมงที่ผิดกฎหมายในแหล่งทรัพยากรของชุมชน เช่น หญ้าทะเล ปะการัง 4) เรือประมงพาณิชย์เข้ามาในเขต 3,000 เมตรทำลายเครื่องมือประมงของชาวบ้าน 5) การเปลี่ยนแปลงสภาพอากาศ น้ำ และสิ่งแวดล้อมส่งผลกระทบต่อทรัพยากรชายฝั่ง 6) นายทุนบุกรุกป่าชายเลนเพื่อทำนากุ้งปล่อยน้ำเสียที่มีสารเคมีจากนากุ้ง 7) ราคาสินค้าเกษตรตกต่ำ 8) ขาดการสนับสนุนจากภาครัฐอย่างต่อเนื่องในด้านต่างๆ เช่น อุปกรณ์ อาคารสถานที่ วัตถุดิบ การตลาด /งบประมาณการเฝ้าระวังสร้างแนวกันคลื่น /ราคาผลผลิตทางการเกษตร 9) การเคลื่อนย้ายแรงงาน 10) นักท่องเที่ยวที่มากับเรือทัวร์ขนาดใหญ่ทำให้ทรัพยากรทางทะเลถูกทำลายมากขึ้น เช่น ปะการัง 11) คนภายนอกที่เข้ามาในชุมชนทำให้มีปัญหายาเสพติดจาก

ศักยภาพของชุมชน ด้านจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และภัยคุกคามของชุมชน (อำเภอย่านตาขาว)

จุดแข็ง (Strengths)	จุดอ่อน (Weakness)
ก. ด้านทรัพยากรบุคคล /การรวมกลุ่ม 1) คนในชุมชนมีความสามัคคี 2) มีปราชญ์ด้านการจัดการป่า	**ก. ด้านทรัพยากรบุคคล /การรวมกลุ่ม** 1) การถ่ายทอดความรู้ของปราชญ์ชาวบ้านค่อนข้างน้อย และคนรุ่นหลังไม่เห็นความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น 2) การรวมกลุ่มมีประสิทธิภาพน้อย มีข้อจำกัดด้านการบริหารจัดการ รวมทั้งการทำกิจกรรมกลุ่มขาดความต่อเนื่อง 3) แผนงานหรือกิจกรรมของภาครัฐไม่สอดคล้องกับบริบทของชุมชน และมีงบประมาณสนับสนุนไม่เพียงพอ 4) สถานศึกษามีกิจกรรมเพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้และตระหนักในด้านทรัพยากรน้อย 5) การพนันในชุมชนมีมากขึ้น เช่น หวยใต้ดิน และหวยหุ้น เป็นต้น
ข. ด้านอาชีพ /เศรษฐกิจ 1) ชุมชนมีมีอาชีพเสริมที่หลากหลาย เช่น ทำเสื่อกระจูด ทำประมง และค้าขาย เป็นต้น	**ข. ด้านอาชีพ /เศรษฐกิจ** 1) คนในชุมชนส่วนใหญ่อาชีพหลัก คือ การทำสวนยาง เมื่อราคายางตกต่ำทำให้รายได้ไม่มั่นคง 2) การส่งเสริมอาชีพของหน่วยงานรัฐไม่สอดคล้องกับวิถีชุมชนและไม่ต่อเนื่อง

ศักยภาพของชุมชน ด้านจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และภัยคุกคามของชุมชน (อำเภอย่านตาขาว)

จุดแข็ง (Strengths)	จุดอ่อน (Weakness)
ค. ด้านทรัพยากรชายฝั่ง 1) มีทรัพยากรที่สมบูรณ์ทั้งทรัพยากรชายฝั่งและทรัพยากรป่าไม้ 2) ที่ตั้งของชุมชนเอื้อประโยชน์เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่มีแม่น้ำ 4 สายไหลผ่าน	**ค. ด้านทรัพยากรชายฝั่ง** 1) ประสิทธิภาพด้านการจัดการทรัพยากรของ ชุมชนมีน้อย มีข้อจำกัดด้านความร่วมมือในกฎกติกาของกลุ่มและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของภาครัฐ 2) ประชากรเพิ่มขึ้น ทำให้มีการทำประมงมากขึ้น อีกทั้งมีการประมงที่ผิดกฎหมาย และการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำที่ปล่อยสารเคมีลงสู่แหล่งธรรมชาติ 3) กติกาในการบริหารจัดการที่ไม่ชัดเจน เช่น ในเรื่องการจำกัดเขตพื้นที่ในการทำประมง 4) ปัญหาเรื่องขยะและการปล่อยน้ำเสียจากโรงงาน 5) ทรัพยากรธรรมชาติเริ่มเสื่อมโทรมและมีปริมาณลดลง อีกทั้งยังไม่มีแนวทางการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติอย่างจริงจัง
ง. ด้านวัฒนธรรม 1) ชุมชนมีศาสนา/พิธีกรรม/ประเพณีสืบทอดกันมา เช่น พิธีเข้าสุนัต และพิธีแต่งงาน 2) ชุมชนมีศิลปะ /การแสดงพื้นบ้าน เช่น รองเง็ง และลิเกป่า	**ง. ด้านวัฒนธรรม** 1) ขาดผู้สืบทอดวัฒนธรรมประเพณี เช่น ไม่มีผู้สืบทอดการแสดงพื้นบ้านทำให้คนรุ่นหลังไม่มีความรู้ 2) ปัจจัยภายนอก เช่น วัฒนธรรมใหม่ที่เข้าสู่ชุมชนส่งผลให้ศิลปวัฒนธรรมบางด้านเปลี่ยนแปลงไป 3) วิถีชีวิตของคนในชุมชนเปลี่ยนแปลงไป มีความเป็นสมัยใหม่มากขึ้น เยาวชนดำเนินชีวิตแบบเน้นความสะดวกสบายมากกว่าการเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมแบบดั้งเดิม

ศักยภาพของชุมชน ด้านจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และภัยคุกคามของชุมชน (อำเภอย่านตาขาว)

โอกาส (Opportunities)	ภัยคุกคาม (Threats)
1) มีนโยบายส่งเสริมการจัดการทรัพยากรในพื้นที่ เพื่อให้เป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชน 2) ชุมชนมีระบบโครงสร้างพื้นฐานที่ดี เช่นการคมนาคม ขนส่ง	1) ราคาสินค้าเกษตรตกต่ำ โดยเฉพาะยางพารา 2) การสนับสนุนจากภาครัฐในด้านต่างๆ ไม่ต่อเนื่อง 3) นโยบายของรัฐบางเรื่องไม่สอดคล้องกับบริบทของ ชุมชน เช่นขุดลอกคลอง และการดูดทราย

ศักยภาพของชุมชน ด้านจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และภัยคุกคามของชุมชน
(อำเภอหาดสำราญ)

จุดแข็ง (Strengths)	จุดอ่อน (Weakness)
ก. ด้านทรัพยากรบุคคล /การรวมกลุ่ม 1) คนในชุมชนมีความสำคัญเป็นแบบเครือญาติและมีความสามัคคี 2) หลายชุมชมมีผู้นำที่มีประสบการณ์ 3) มีปราชญ์ชาวบ้านที่มีภูมิปัญญาท้องถิ่นที่หลากหลาย 4) มีการรวมตัวกันเป็นกลุ่มทำงานด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 5) กลุ่มอนุรักษ์หลายกลุ่มทำงานเข้มแข็งและมี จิตอาสา เช่น รสทช. 6) หลายชุมชนมีการหล่อหลอมจิตใจชาวพุทธกับมุสลิมให้รักสามัคคีกัน 7) บางพื้นที่มีกติกาการใช้ทรัพยากรเฉพาะของชุมชน	**ก. ด้านทรัพยากรบุคคล /การรวมกลุ่ม** 1) การถ่ายทอดความรู้ของปราชญ์ชาวบ้านมีประสิทธิภาพน้อย 2) ผู้นำชุมชนในบางพื้นที่ไม่เข้มแข็ง ไม่กล้าตัดสินใจและขาดความโปร่งใส 3) เยาวชนบางส่วนมีปัญหายาเสพติด การลักขโมย อบายมุข และการพนัน 4) ชาวบ้านบางส่วนเป็นหนี้นอกระบบ และถูกคุกคามจากการทวงหนี้นอกระบบ 5) กลุ่มหลายกลุ่มมีข้อจำกัดด้านการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ เช่น ขาดความรู้ ขาดปัจจัยสนับสนุนการทำกิจกรรมกลุ่ม สมาชิกไม่รู้บทบาทของตนเอง 6) ชาวบ้านในบางพื้นที่ขาดความสามัคคี ไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม มีความตระหนักในการใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืนค่อนข้างน้อย 7) ขาดการเชื่อมประสานเครือข่ายความร่วมมือระหว่างชุมชน
ข. ด้านอาชีพ /เศรษฐกิจ 1) ชาวบ้านประกอบอาชีพหลักที่สามารถสร้างรายได้ตลอดปี เช่น สวนยาง สวนปาล์ม ประมง 2) ได้รับงบสนับสนุนบางส่วนจากหน่วยงานต่างๆเกี่ยวกับอาชีพเสริมบางอาชีพ	**ข. ด้านอาชีพ /เศรษฐกิจ** 1) คนในชุมชนส่วนใหญ่อาชีพการเกษตร (เช่น ประมง ทำสวน) ต้นทุนประกอบอาชีพสูงขึ้น ขาดเงินทุนในการประกอบอาชีพ 2) พื้นที่ป่าที่ใช้ประโยชน์เพื่อการดำรงชีพมีจำกัดและมีการบุกรุกเพื่อปลูกยาง จาก ปาล์มและบ่อกุ้ง 3) เศรษฐกิจครัวเรือนและชุมชนไม่เข้มแข็ง รายได้ไม่มั่นคง ชาวบ้านส่วนใหญ่มีหนี้สิน 4) คนในชุมชนขาดอาชีพเสริม 5) การส่งเสริมอาชีพของหน่วยงานรัฐไม่สอดคล้องกับวิถีชุมชนและไม่ต่อเนื่อง

ศักยภาพของชุมชน ด้านจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และภัยคุกคามของชุมชน
(อำเภอหาดสำราญ)

จุดแข็ง (Strengths)	จุดอ่อน (Weakness)
ค. ด้านทรัพยากรชายฝั่ง 1) ทรัพยากรชายฝั่งมีความหลากหลาย และมีความอุดมสมบูรณ์ เช่น ป่าชายเลน แนวปะการัง สัตว์น้ำ สามารถนำมาใช้ประโยชน์ 2) ชุมชนตั้งอยู่ในพื้นที่ที่อยู่นอกเขตการทำอุตสาหกรรม ทำให้ได้รับผลกระทบจากมลพิษน้อย 3) ที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ของชุมชนเป็นแหล่งท่องเที่ยว เป็นโอกาสด้านการท่องเที่ยว เป็นเมืองท่าสู่เกาะต่างๆ และเป็นพื้นที่ใกล้เคียงกับแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียง 4) ภาครัฐให้การส่งเสริมการท่องเที่ยวในบางพื้นที่ เป็นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ และสนับสนุนโครงสร้างพื้นฐานเพื่อรองรับการท่องเที่ยว	**ค. ด้านทรัพยากรชายฝั่ง** 1) มีข้อจำกัดด้านการจัดการทรัพยากรชายฝั่งที่ มีประสิทธิภาพและการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน 2) มีการทำประมงมากขึ้น ทั้งประมงที่ใช้เครื่องมือ ผิดประเภทและผิดกฎหมาย และการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำที่ปล่อยสารเคมีลงสู่แหล่งธรรมชาติ 3) ปัญหาในการบริหารจัดการบางเรื่อง เช่น การจำกัดเขตพื้นที่ในการทำประมง ทำให้ประมงพื้นบ้านได้รับผลกระทบ 4) ทรัพยากรธรรมชาติเริ่มเสื่อมโทรม เช่น ป่าชายเลน หญ้าทะเล ปะการัง ชายหาด ทรัพยากรสัตว์น้ำ 5) ไม่มีการฟื้นฟูทรัพยากรชายฝั่งอย่างจริงจัง 6) ผู้ที่เกี่ยวข้องและมีหน้าที่รับผิดชอบมีข้อจำกัดในการบริหารจัดการเกี่ยวกับประมงที่มีประสิทธิภาพ 7) ขาดการสนับสนุนจากภาครัฐอย่างต่อเนื่องในด้านต่างๆ เช่น อุปกรณ์ อาคารสถานที่ วัตถุดิบ การตลาด /งบประมาณการเฝ้าระวัง สร้างแนวกันคลื่น /ราคาผลผลิตทางการเกษตร
ง. ด้านวัฒนธรรม 1) ชุมชนมีศาสนา/พิธีกรรม/ประเพณีสืบทอดกันมา เช่น พิธีเข้าสุนัต ทำบุญนูหรี ฮารีรายอ สารทเดือนสิบ ประเพณีชักพระ สงกรานต์ ลอยกระทง 2) ชุมชนมีศิลปะ /การแสดงพื้นบ้าน เช่น รองเง็ง ลิเกป่า ลิเกฮูลู กลองยาว ว่าว มโนราห์ 3) มีประเพณี ศิลปวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน	**ง. ด้านวัฒนธรรม** 1) ความจริงจังและต่อเนื่องในการส่งเสริมด้านการศาสนา ประเพณี วัฒนธรรม ศิลปะ และการแสดงพื้นบ้านค่อนข้างน้อย 2) ไม่มีผู้สืบทอดวัฒนธรรมประเพณี เช่น การแสดงพื้นบ้าน ประเพณี และวัฒนธรรมท้องถิ่น 3) วัฒนธรรมภายนอกเข้ามาทำให้วิถีชีวิตคนในชุมชนเปลี่ยนไป ความเคร่งในศาสนาและพิธีกรรมน้อยลง

ศักยภาพของชุมชน ด้านจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และภัยคุกคามของชุมชน
(อำเภอหาดสำราญ)

โอกาส (Opportunities)	ภัยคุกคาม (Threats)
1) มีนโยบาย/กฎหมายที่เอื้อต่อการจัดการทรัพยากรชายฝั่ง - พ.ร.ก. การประมง พ.ศ. 2558 - พ.ร.บ. ส่งเสริมการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง พ.ศ. 2558 - แผนพัฒนาระดับท้องถิ่น 2) ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก ทั้งหน่วยงานระดับจังหวัด อำเภอ รวมทั้ง อบต. เช่น พัฒนาชุมชน เจ้าหน้าที่เกษตร เจ้าหน้าที่ประมง และสถาบันการศึกษาในพื้นที่ 3) การท่องเที่ยวของบางตำบลอยู่ในแผ่นพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดตรังมีแผนและทิศทางในการพัฒนาท้องที่ เช่น ตำบลหาดสำราญ 4) มีโอกาสในการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ จากการเจริญเติบโตของเทคโนโลยี และจากโครงการพัฒนาจากหน่วยงานต่างๆ	1) นโยบาย กฎหมายของรัฐ (บางเรื่อง) ส่งผลกระทบต่อการประกอบอาชีพประมงพื้นบ้าน 2) คนนอกพื้นที่ลักลอบทำการประมงที่ผิดกฎหมายในแหล่งทรัพยากรของชุมชน 3) ราคาสินค้าเกษตรตกต่ำ 4) การเติบโตของเทคโนโลยีฯ การสื่อสาร และความเป็นสังคมสมัยใหม่ส่งผลกระทบต่อวัฒนธรรมชุมชน 5) การเมืองระดับท้องถิ่นและระดับชาติกระทบความสัมพันธ์ของคนในชุมชน ทำให้เกิดมีความคิดเห็นที่แตกต่างกัน มีการแบ่งฝ่าย ความสามัคคีลดลง

ศักยภาพของชุมชน ด้านจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และภัยคุกคามของชุมชน
(อำเภอปะเหลียน)

จุดแข็ง (Strengths)	จุดอ่อน (Weakness)
ก. ด้านทรัพยากรบุคคล /การรวมกลุ่ม 1) ผู้นำชุมชน/ผู้นำศาสนา/ผู้นำตามธรรมชาติที่เข้มแข็ง 2) มีปราชญ์ชาวบ้านที่มีความรู้หลายด้าน 3) ชาวบ้านในชุมชนมีจิตอาสา มีน้ำใจ และช่วยเหลือเกื้อกูลกัน 4) แกนนำในพื้นที่มีความรู้และประสบการณ์ในการทำงาน เช่น มีความรู้เรื่องกฎหมาย 5) มีการทำงานร่วมกันของผู้นำในหมู่บ้าน ผู้นำเข้มแข็ง ผู้นำท้องถิ่น กับ ผู้นำในชุมชน ทำงานร่วมกันได้อย่างดี และการบริหารจัดการในชุมชนมีความเป็นประชาธิปไตย 6) คนในชุมชนอยู่ร่วมกันด้วยความรัก ความสามัคคี ไม่แบ่งแยกศาสนา 7) การรวมกลุ่มหลายกลุ่มมีความเข้มแข็งและมีการบริหารจัดการที่ดี	**ก. ด้านทรัพยากรบุคคล /การรวมกลุ่ม** 1) การถ่ายทอดความรู้ของปราชญ์ชาวบ้านยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร 2) เยาวชนบางส่วนมีปัญหาทางสังคม เช่น ยาเสพติด การลักขโมย ติดเกมออนไลน์ เป็นต้น 3) การบริหารจัดการบางกลุ่มมีประสิทธิภาพน้อย 4) ผู้นำชุมชนบางคนไม่มีบทบาทในเวทีระดับจังหวัด และผู้นำบางคนมีวิสัยทัศน์ไม่กว้างไกล 6) ในบางพื้นที่ปัญหาช่องว่างระหว่างผู้นำชุมชนกับคนในชุมชน 5) แกนนำเห็นแก่ผลประโยชน์ตนและพวกพ้อง 6) คนในชุมชนส่วนใหญ่มีรายได้น้อยและมีหนี้สิน 7) คนในชุมชมเริ่มมีปัญหาทางด้านสุขภาพมากขึ้น 8) คนในชุมชนมีปัญหาทางสังคมมากขึ้น เช่น การหย่าร้าง การล่วงละเมิดทางเพศ เป็นต้น
ข. ด้านอาชีพ /เศรษฐกิจ 1) มีการรวมกลุ่มด้านอาชีพต่างๆ เช่น กลุ่มเครื่องแกง กลุ่มเปลือกหอย เตยปาหนัน ฯลฯ 2) มีการรวมกลุ่มรูปสหกรณ์/ออมทรัพย์ 3) หลายชุมขนมีผลิตภัณฑ์ขึ้นชื่อ เช่น เตาถ่าน ขนม งานจักสาน เป็นต้น 4) บางชุมชนมีศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง	**ข. ด้านอาชีพ /เศรษฐกิจ** 1) คนในชุมชนส่วนใหญ่อาชีพการเกษตร (เช่น ประมง ทำสวน) ต้นทุนประกอบอาชีพสูงขึ้น ขาดเงินทุนในการประกอบอาชีพ รายได้ไม่มั่นคง 2) อาชีพประมงต้องพึ่งพาทรัพยากรสัตว์น้ำ ขณะที่ปริมาณสัตว์น้ำลดลง 3) สิทธิและสภาพพื้นที่ไม่ช่วยต่อการประกอบอาชีพเช่น ปัญหาเอกสารสิทธิ ไม่มีที่ดินทำกิน 4) ชุมชนยังขาดความรู้ที่จำเป็น เช่น การจัดการแหล่งท่องเที่ยว การซ่อมเครื่องมือประมง 5) ในบางพื้นที่ไม่มีอาชีพเสริม ส่วนพื้นที่ที่มีอาชีพเสริมจะพบข้อจำกัดในเรื่องการส่งเสริมอาชีพของหน่วยงานรัฐไม่สอดคล้องกับวิถีชุมชน ไม่ต่อเนื่อง 8) ในบางพื้นที่มีความร่วมมือระหว่างภาครัฐและชุมชนค่อนข้างน้อย

ศักยภาพของชุมชน ด้านจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และภัยคุกคามของชุมชน
(อำเภอปะเหลียน)

จุดแข็ง (Strengths)	จุดอ่อน (Weakness)
ค. ด้านทรัพยากรชายฝั่ง 1) ทรัพยากรชายฝั่งมีความหลากหลายและมีความอุดมสมบูรณ์ เช่น ป่าชายเลน แนวปะการัง สัตว์น้ำ 2) มี สาย ปูดำ เป็นทรัพยากรที่โดดเด่นในพื้นที่ 3) ที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ของชุมชนเป็นแหล่งท่องเที่ยว เป็นโอกาสด้านการท่องเที่ยว เช่น ภาครัฐให้การส่งเสริมการท่องเที่ยวในบางพื้นที่ /มีศูนย์บริการนักท่องเที่ยว /มีสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานเกือบทุกพื้นที่ของตำบล เช่น น้ำประปา ไฟฟ้า ถนน ท่าเรือ /พื้นที่ชุมชนอยู่ใกล้กับเกาะลันตาซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียง 4) บางพื้นที่มีแหล่งเรียนรู้ด้านประมงในชุมชน	**ค. ด้านทรัพยากรชายฝั่ง** 1) ข้อจำกัดในการจัดการทรัพยากรชายฝั่งที่มีประสิทธิภาพของคนในชุมชน เช่น ขาดแคลนคนทำงานเชิงรุก ความรู้ด้านกฎหมาย ความรู้ด้านการจัดการทรัพยากรชายฝั่ง ความร่วมมือในกฎกติกาของกลุ่ม และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของภาครัฐ 2) มีการทำประมงมากขึ้น ทั้งประมงที่ใช้เครื่องมือทันสมัย การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำที่ปล่อยสารเคมีลงสู่แหล่งธรรมชาติ รวมทั้งการประมงที่ไม่เหมาะสม เช่น ใช้เครื่องมือประมงผิดประเภท จับสัตว์น้ำในฤดูวางไข่ 3) กติกาในการบริหารจัดการบางเรื่อง เช่น การจำกัดเขตพื้นที่ในการทำประมง ซึ่งกระทบต่อประมงพื้นบ้าน 5) พื้นที่ที่เป็นแหล่งอาหารและที่อยู่อาศัยของสัตว์ทะเลหายากมีน้อยลง /กิจกรรมทางทะเลรบกวนสัตว์ทะเลหายาก 6) ทรัพยากรธรรมชาติเริ่มเสื่อมโทรม และขาดการฟื้นฟูทรัพยากรชายฝั่งอย่างจริงจัง 7) แหล่งท่องเที่ยวบางแห่งไม่ได้รับการพัฒนา และไม่มีโครงสร้างขั้นพื้นฐานรองรับ 8) บางชุมชนไม่สามารถดำเนินกิจกรรมที่ได้รับการสนับสนุนได้อย่างต่อเนื่อง
ง. ด้านวัฒนธรรม 1) ชุมชนมีศาสนา/พิธีกรรม/ประเพณีสืบทอดกันมา เช่น พิธีเข้าสุนัต ทำบุญนูหรี ฮารีรายอ ประเพณีลาซา รดน้ำดำหัวผู้สูงอายุ หมอบ้านทำน้ำมนต์ 2) ชุมชนมีศิลปะ /การแสดงพื้นบ้าน เช่น รองเง็ง ลิเกป่า ลิเกฮูลู กลองยาว วัฒนธรรมด้านอาหาร มีเอกลักษณ์ด้านอาหาร เช่น การทำขนมพื้นบ้าน 3) ชุมชนมีความเข้มแข็งทางศาสนา/วัฒนธรรม 4) บางชุมชนมีการผสมผสานทางวัฒนธรรม จีน พุทธ มุสลิม 5) บางพื้นที่มีพิพิธภัณฑ์และเมืองประวัติศาสตร์	**ง. ด้านวัฒนธรรม** 1) ขาดความต่อเนื่องในการส่งเสริมกิจกรรมด้านการศาสนา 2) การสืบทอดวัฒนธรรมประเพณี เช่น ไม่มีผู้สืบทอดการแสดงพื้นบ้าน /คนรุ่นหลังไม่มีความรู้เกี่ยวกับศิลปะและประเพณีดั้งเดิม 3) เครือญาติมีความคิดเห็นที่แตกต่างกัน มีการแบ่งฝ่ายในชุมชน เนื่องจากปัญหาการเมืองท้องถิ่นและการเมืองระดับชาติ 4) ปัจจัยภายนอก วัฒนธรรมใหม่เข้าสู่ชุมชนทำให้วิถีชีวิตของคนในชุมชน รวมทั้งเยาวชนเปลี่ยนไปแบบต่างคนต่างอยู่ ความเคร่งครัดในศาสนาและพิธีกรรมน้อยลง

ศักยภาพของชุมชน ด้านจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และภัยคุกคามของชุมชน
(อำเภอปะเหลียน)

โอกาส (Opportunities)	ภัยคุกคาม (Threats)
1) มีนโยบาย/กฎหมายที่เอื้อต่อการจัดการทรัพยากรชายฝั่ง เช่น - พ.ร.บ. ส่งเสริมการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง พ.ศ. 2558 - แผนพัฒนาระดับท้องถิ่น 2) การสนับสนุนจากหน่วยงาน/องค์กรต่างๆ เช่น - สถาบันการศึกษาเป็นพี่เลี้ยง สนับสนุน/ให้ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรชายฝั่งกับคนในชุมชน - หน่วยงานรัฐในพื้นที่ให้การสนับสนุนเรื่องการฟื้นฟูทรัพยากรชายฝั่ง เช่น การปลูกหญ้าทะเล การปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำ การปลูกป่าทดแทน - องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้การสนับสนุนชุมชนเป็นอย่างดี - หน่วยงานต่างๆ ระดับประเทศ เข้ามาร่วมสนับสนุนกิจกรรมในชุมชน เช่น สสส., สกว. - NGO ในพื้นที่มีความเข้มแข็ง เช่น สมาคมหยาดฝนและมูลนิธิอันดามัน - หน่วยงานภายนอก เช่น มูลนิธิอันดามัน ประมงอำเภอ มทร.ศรีวิชัย ให้ความรู้สนับสนุนอย่างต่อเนื่อง - มีหน่วยงานจากต่างประเทศเข้ามาศึกษาดูงานเกี่ยวกับการท่องเที่ยว และศึกษาวิถีชีวิตคนในชุมชน 3) มีโอกาสด้านการท่องเที่ยวเช่น บางพื้นที่ภาครัฐให้การส่งเสริมการท่องเที่ยว/มีศูนย์บริการนักท่องเที่ยวมีการก่อสร้างท่าเรือซึ่งเป็นสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐาน/พื้นที่ชุมชนอยู่ใกล้กับเกาะลันตาซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียง 4) มีสื่ออินเตอร์เน็ต ช่วยประชาสัมพันธ์ในด้านการท่องเที่ยวและของดีในชุมชน	1) นโยบาย กฎหมายของรัฐ ส่งผลกระทบต่อการประกอบอาชีพประมงพื้นบ้าน เช่น พรก.การประมง 2558 มาตรา 34 แบ่งเขตทำประมง 2) ปัญหากรรมสิทธิ์ในพื้นที่เป็นอุปสรรคต่อการจัดการทรัพยากรชายฝั่ง เช่น เขตพื้นที่อุทยาน พื้นที่ชายฝั่งแนวปะการังเป็นของส่วนบุคคล /การออกใบอนุญาตที่เอื้อประโยชน์ต่อนายทุน 3) คนนอกพื้นที่ลักลอบทำการประมงที่ผิดกฎหมายในแหล่งทรัพยากรของชุมชน และมีเรือประมงพาณิชย์เข้ามาทำลายเครื่องมือประมงของชาวบ้าน 4) การเปลี่ยนแปลงสภาพอากาศ น้ำ และสิ่งแวดล้อมส่งผลกระทบต่อทรัพยากรชายฝั่ง 5) นายทุนบุกรุกป่าชายเลนเพื่อทำนากุ้ง ปล่อยน้ำเสียที่มีสารเคมีจากนากุ้ง 6) ปัญหาเรื่องขยะจากกิจกรรมการท่องเที่ยว 7) ราคาสินค้าเกษตรตกต่ำ 8) นักท่องเที่ยวที่มากับเรือทัวร์ขนาดใหญ่ทำให้ทรัพยากรทางทะเลถูกทำลายมากขึ้น เช่น ปะการัง 9) คนภายนอกที่เข้ามาในชุมชนทำให้มีปัญหายาเสพติดและการลักขโมย

ภาคผนวก 4

ข้อมูลโครงการพัฒนาตามตามแผนปฏิบัติราชการจังหวัดตรัง

รายละเอียดเอกสารภาคผนวก 4

แบบเสนอขออนุมัติโครงการ

ตามแผนปฏิบัติราชการจังหวัดตรัง ประจำปีงบประมาณ 2560

ชื่อโครงการ : โครงการฟื้นฟูฐานทรัพยากรทางทะเลและยกระดับคุณภาพชีวิตชุมชนชายฝั่งของจังหวัดตรัง

วงเงิน : 18,000,000 บาท

หน่วยงานดำเนินการ สำนักบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ที่ 7

ผู้รับผิดชอบ : ผู้อำนวยการสำนักบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ที่ 7

ผู้อำนวยการส่วนอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเล

ผู้อำนวยการส่วนส่งเสริมการมีส่วนร่วม

ผศ.ดร.อภิรักษ์ สงรักษ์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย

1. หลักการและเหตุผล

(1.1๑) ที่มาของโครงการ : (ระบุ เช่น มติ ครม. นโยบายรัฐบาล แผนพัฒนาจังหวัด/กลุ่มจังหวัด หรืออื่น ๆ)

กรอบนโยบายของรัฐและแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 และแผนพัฒนาประเทศ 20 ปี มีความมุ่งหมายด้านการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยกำหนดยุทธศาสตร์การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เกิดความยั่งยืน ได้แก่ 1.) เพิ่มความอุดมสมบูรณ์ของฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เพียงพอต่อการรักษาสมดุลของระบบนิเวศและเป็นฐานที่มั่นคงของการพัฒนาประเทศ 2.) เพื่อขับเคลื่อนการผลิตและการบริโภคที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ประเทศก้าวไปสู่การเป็นสังคมคาร์บอนต่ำ 3.) เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันและเตรียมความพร้อมในการรองรับและปรับตัวต่อผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและประเด็นสิ่งแวดล้อมโลก รวมถึงพัฒนาศักยภาพของชุมชนให้พร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และ 4.) เพื่อสร้างความเป็นธรรมในการเข้าถึงและใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติและมีการคุ้มครองรักษาผลประโยชน์ของประเทศจากข้อตกลงและพันธกรณีระหว่างประเทศ

นอกจากนี้นโยบายของรัฐบาลในด้านการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ดังคำแถลงนโยบายรัฐบาล นายกรัฐมนตรี พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เมื่อวันที่ 12 กันยายน 2557 เกี่ยวกับทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งในข้อที่ 9.1 ในระยะเฉพาะหน้าเร่งปกป้องและฟื้นฟูพื้นที่อนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่า โดยให้ความสำคัญในการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ จัดทำแนวเขตที่ดินของรัฐให้ชัดเจน เร่งรัดกระบวนการพิสูจน์สิทธิการถือครองที่ดินในเขตที่ดินของรัฐโดย

นำระบบสารสนเทศมาใช้เพื่อการบริหารจัดการ ปรับปรุงกฎหมายให้ทันสมัยและสร้างบรรทัดฐานในการบังคับใช้กฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นธรรม โดยเฉพาะในพื้นที่ป่าต้นน้ำและพื้นที่อนุรักษ์ที่มีความสำคัญเชิงนิเวศ กำหนดพื้นที่แนวกันชนและที่ราบเชิงเขาให้เป็นพื้นที่ยุทธศาสตร์ การปลูกป่าเพื่อป้องกันภัยพิบัติและป้องกันการบุกรุกป่า ขยายป่าชุมชน และส่งเสริมการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจในพื้นที่เอกชนเพื่อลดแรงกดดันในการตัดไม้จากป่าธรรมชาติ รวมทั้งผลักดันแนวทางการประเมินมูลค่าทางเศรษฐศาสตร์ของระบบนิเวศและการสร้างรายได้จากการอนุรักษ์ เช่นโครงการปลูกป่าเพื่อฟื้นฟูระบบนิเวศ โครงการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้แบบมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน เป็นต้น และข้อที่ 9.3 ในระยะต่อไป พัฒนาระบบบริหารจัดการที่ดิน และแก้ไขการบุกรุกที่ดินของรัฐโดยยึดแนวพระราชดำริที่ให้ประชาชนสามารถอยู่ร่วมกับป่าได้ เช่น กำหนดเขตป่าชุมชนให้ชัดเจน พื้นที่ใดที่สงวนหรือกันไว้เป็นพื้นที่ป่าสมบูรณ์ก็ใช้มาตรการทางกฎหมายอย่างเคร่งครัด พื้นที่ใดสมควรให้ประชาชนใช้ประโยชน์ได้ก็จะผ่อนผันให้ตามความจำเป็น โดยใช้มาตรการทางการบริหารจัดการมาตรการทางสังคมจิตวิทยา และการปลูกป่าทดแทนเข้าดำเนินการ ทั้งจะให้เชื่อมโยงกับการส่งเสริมการมีอาชีพและรายได้อื่น อันเป็นบ่อเกิดของเศรษฐกิจชุมชนที่ต่อเนื่อง เพื่อให้คนเหล่านั้นสามารถพึ่งพาตนเองได้ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงโดยที่ดินยังเป็นของรัฐ จัดทำฐานข้อมูลเพื่อการบริหารจัดการจัดทำทะเบียน ผู้ถือครองที่ดินในที่ดินของรัฐ ปรับปรุงกลไกการบริหารจัดการที่ดินของรัฐและเอกชนให้มีเอกภาพเพื่อทำหน้าที่กำหนดนโยบายด้านที่ดินในภาพรวม และปรับปรุงกลไกภาษีเพื่อกระจายการถือครองที่ดิน เร่งรัดการจัดสรรที่ดินให้แก่ผู้ยากไร้โดยไม่ต้องเป็นกรรมสิทธิ์ แต่รับรองสิทธิร่วมในการจัดการที่ดินของชุมชน กำหนดรูปแบบที่เหมาะสมของธนาคารที่ดินเพื่อให้เป็นกลไกในการนำทรัพยากรที่ดินมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

สอดรับกับแผนความมั่นคงแห่งชาติทางทะเล พ.ศ. 2558-2564 ได้กำหนดขึ้นให้เป็นแผนหลักสำหรับรองรับการดำเนินการของหน่วยงานภาครัฐ และภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เพื่อรวมพลังพิทักษ์ปกป้องและรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล โดยมุ่งเน้นการสร้างเสถียรภาพ ความปลอดภัย เสรีภาพ และสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการดำเนินกิจกรรมทางทะเลของทุกภาคส่วนอย่างยั่งยืน ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินการตามแผนความมั่นคงแห่งชาติทางทะเลโดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สามารถขับเคลื่อนไปได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีความสอดคล้องกัน ระหว่างมิติความมั่นคงทางทะเลกับมิติการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศจึงได้มีการเชื่อมโยงประเด็นยุทธศาสตร์ ตามแผนความมั่นคงแห่งชาติทางทะเลกับประเด็นยุทธศาสตร์ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 และกรอบทิศทางของแผนยุทธศาสตร์กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พ.ศ.2559-2564 ซึ่งได้กำหนดทิศทางของการดำเนินงานด้านการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งได้น้อมนำพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระบรมราชินีนาถมาเป็นแนวทางในการพัฒนาและยึดถือแผนและนโยบายของชาติในทุกระดับ โดยนโยบายรัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ที่ให้ไว้เมื่อวันที่ 16 กันยายน 2557 ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง มีดังนี้ 1.) ป้องกัน อนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง แหล่ง

ปะการังธรรมชาติ และสัตว์ทะเลหายาก รวมถึงการป้องกันการกัดเซาะชายฝั่ง 2.) เร่งจัดทำแผนที่และพิสูจน์สิทธิเพื่อป้องกันการรุกล้ำพื้นที่อนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง 3.) เพิ่มพื้นที่ป่าชายเลนและป้องกันการบุกรุก

จังหวัดตรังได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาได้ "ตรังเมืองแห่งความสุข บนฐานการเกษตร อุตสาหกรรมการเกษตรและการท่องเที่ยวที่ได้มาตรฐานสากล" มีพันธกิจของจังหวัดตรัง 4 ด้าน 1.)มุ่งสร้างศักยภาพทางเศรษฐกิจด้านเกษตรกรรม อุตสาหกรรม และการท่องเที่ยว) ให้มีความมั่นคงและและมีความรับผิดชอบต่อสังคม 2.) พัฒนาสังคม การศึกษา และคุณภาพชีวิตของประชาชนให้มีความมั่นคงสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ3.) บริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติให้ยั่งยืนและสร้างสิ่งแวดล้อมที่ดีบนความหลากหลายทางชีวภาพ 4.) ส่งเสริมการขับเคลื่อนการพัฒนาตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในทุกภาคส่วน และ 5.) เสริมสร้างธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการภาครัฐ ซึ่งได้กำหนดเป็นยุทธศาสตร์ในการพัฒนา 4 ด้านคือ 1.)สร้างฐานเศรษฐกิจของจังหวัดด้านเกษตรกรรมและอุตสาหกรรมที่มั่นคงและยั่งยืน 2.)ส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้มีคุณภาพเพื่อสร้างรายได้ให้เติบโตอย่างต่อเนื่อง 3.) เสริมสร้างความมั่นคงทางสังคม พัฒนาคุณภาพชีวิตและการศึกษาเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ 4.) บริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเหมาะสมกับชุมชน/พื้นที่ และมีความยั่งยืน ในส่วนประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 4 ด้านการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเหมาะสมกับชุมชน/พื้นที่ และมีความยั่งยืน ได้กำหนดกลยุทธ์ได้ 6 ด้านคือ

1. ป้องกันการบุกรุกทำลายป่าและส่งเสริมการปลูกป่าแบบบูรณาการ
2. ส่งเสริมการอนุรักษ์ป่าต้นน้ำ แม่น้ำลำคลอง ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งโดยมีส่วนร่วมของประชาชน
3. ส่งเสริมการอนุรักษ์พลังงานและการใช้พลังงานทางเลือกเพื่อลดปัญหาสิ่งแวดล้อม
4. บูรณาการความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
5. สนับสนุนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและประชาชนในการจัดการขยะแบบบูรณาการและเป็นระบบ
6. ส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

(1.2) สรุปสาระสำคัญ

สภาพปัญหา / ความต้องการ :

จังหวัดตรังมีชายฝั่งทะเล ครอบคลุมพื้นที่ชายฝั่ง 4 อำเภอ ได้แก่อำเภอสิเกา อำเภอกันตัง อำเภอปะเหลียน และอำเภอหาดสำราญ มีหมู่บ้านชายฝั่งทะเลจำนวน 45 หมู่บ้าน ใน 15 ตำบล จังหวัดตรังมีความอุดมสมบูรณ์ด้านฐานทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ได้แก่มีพื้นที่หญ้าทะเลมากที่สุดในประเทศไทยกว่า 33,000 ไร่ มีพื้นที่ปาชายเลนจำนวน 240 ตร.กม. ส่งผลให้จังหวัดตรังมีความชุกชุมของ

ทรัพยากรประมง สร้างอาชีพให้แก่ชาวประมงในพื้นที่ชายฝั่งมากมาย นอกจากนี้ยังมีทรัพยากรที่หายากในพื้นที่จังหวัดตรัง ได้แก่พะยูน ซึ่งเป็นแหล่งอาศัยของพะยูนฝูงใหญ่ในประเทศไทย จากความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรสัตว์น้ำและทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ได้เกิดการใช้ประโยชน์มาอย่างต่อเนื่อง และการพัฒนาชายฝั่งที่ขาดแผนการควบคุมที่เหมาะสม ส่งให้ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งเกิดความเสื่อมโทรมปัจจุบัน ความพยายามในการจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งของจังหวัดตรัง โดยการสร้างความร่วมมือในการจัดการร่วมกันระหว่างภาครัฐ ภาคประชาชน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอื่นๆ ได้มีการพัฒนามานานกว่า 10 ปีแล้ว นับเป็นจังหวัดแรกของประเทศไทย ที่ประสบความสำเร็จในการพัฒนาการบริหารจัดการทางทะเลโดยกระบวนการมีส่วนร่วม เป็นรูปแบบคณะกรรมการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งจังหวัดตรัง เมื่อปี 2550 อย่างไรก็ตามการจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งให้เกิดความยั่งยืน จำเป็นต้องใช้ข้อมูลด้านเศรษฐกิจสังคมของชุมชนชายฝั่ง สถานภาพทรัพยากร การใช้ประโยชน์ และภัยคุกคาม เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการตัดสินใจกำหนดการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งให้เกิดความยั่งยืน คณะกรรมการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งจังหวัดตรัง มีความต้องการพัฒนาแผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งของจังหวัดตรัง เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการกำหนดทิศทางการอนุรักษ์ การใช้ประโยชน์การบริหารจัดการ ต่อทรัพยากรประมง ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง รวมถึงทรัพยากรทางทะเลที่หายาก ให้ได้รับการดูแลอย่างเหมาะสมและเป็นธรรมทั้งกับชุมชนและทรัพยากร

การพัฒนาการจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งของจังหวัดตรังโดยกระบวนมีส่วนร่วม ได้ถูกนำไปเป็นส่วนประกอบและเป็นแนวทางในการยกร่าง พระราชบัญญัติส่งเสริมการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ของกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง และได้ตราเป็นพระราชบัญญัติเมื่อวันที่ 26 มีนาคม พ.ศ. 2558 มีทั้งสิ้น 30 มาตรา สาระสำคัญของพระราชบัญญัตินี้คือ ในมาตรา 5 กำหนดให้มี “คณะกรรมการนโยบายและแผนการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งแห่งชาติ” และมาตรา 12 กำหนดให้มีคณะกรรมการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งจังหวัดสำหรับจังหวัดใดที่มีพื้นที่เพื่อการปลูก การบำรุงรักษา การอนุรักษ์ และการฟื้นฟูทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ส่วนมาตรา 16 เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมและสนับสนุนชุมชนชายฝั่งและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการบริหารจัดการ การปลูก การบำรุงรักษา การอนุรักษ์ การฟื้นฟู และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง

พระราชบัญญัติส่งเสริมการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง พ.ศ. 2558 ของกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง เป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งที่ชุมชนเจ้าของทรัพยากรมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางและนโยบาย ซึ่งได้กำหนดให้มีคณะกรรมการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งระดับจังหวัด ตามมาตรา 12 ประกอบด้วย ผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นประธานกรรมการ เจ้าท่าภูมิภาคสาขาจังหวัด ผู้แทนกรมป่าไม้ ผู้แทนกรมอุทยานแห่งชาติฯ ผู้อำนวยการสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด ประมงจังหวัด โยธาธิการและผังเมืองจังหวัด ผู้แทน

กองทัพเรือ ผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัด นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด เป็นกรรมการโดยตำแหน่ง และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัดแต่งตั้งจากผู้แทนภาคประชาชนหรือชุมชนชายฝั่งในจังหวัดนั้นซึ่งเป็นผู้มีความรู้และประสบการณ์เป็นที่ประจักษ์หรือเป็นที่ยอมรับด้านการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ระบบนิเวศทางทะเลและชายฝั่ง สิ่งแวดล้อม การท่องเที่ยว หรือการประมง จำนวนไม่เกินแปดคน ให้ผู้แทนกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง เป็นกรรมการและเลขานุการ โดยคณะกรรมการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งระดับจังหวัด มีอำนาจหน้าที่สำคัญคือการจัดทำและเสนอนโยบายและแผนการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งจังหวัด สู่ระดับชาติ เสนอความเห็นต่อคณะกรรมการในการพิจารณาให้ความเห็นชอบพื้นที่ที่จะใช้มาตรการในการป้องกันการกัดเซาะชายฝั่ง ช่วยเหลือ ให้คำแนะนำ และประสานงานกับหน่วยงานของรัฐในระดับจังหวัดและจังหวัดใกล้เคียง ดำเนินการร่วมกับภาคประชาชน ชุมชนชายฝั่ง และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการรักษา การอนุรักษ์ การฟื้นฟู และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งในจังหวัด

ดังนั้นการพัฒนาแผนการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งจังหวัดตรังสู่ความยั่งยืน จึงเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการสร้างแผนบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งของจังหวัดตรัง ในการกำหนดความต้องการของชุมชนเพื่อการใช้ประโยชน์ การอนุรักษ์ คุ้มครองรักษาทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง เกิดแผนงานและโครงการที่นำไปสู่การสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะเป็นกลไกให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็งและสามารถบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งได้อย่างยั่งยืน โดยขณะนี้จังหวัดตรังเป็นจังหวัดแรกที่มีการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งจังหวัดตรัง พ.ศ.2560-2564 โดยการสนับสนุนของสำงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย และสำนักงานจังหวัดตรัง ซึ่งแผนยุทธศาสตร์ดังกล่าวสอดรับกับยุทธศาสตร์ด้านที่ 4 ของจังหวัดตรัง

การสนับสนุนโครงการดังกล่าวนี้จึงสอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งจังหวัดตรัง พ.ศ.2560-2564 และแผนพัฒนาจังหวัดตรัง พ.ศ.2560-2565

ความเร่งด่วน : (ระบุระดับความจำเป็นเร่งด่วน)

ความเร่งด่วน/ระดับมาก/

เนื่องจากแผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งจังหวัดตรัง พ.ศ.2560-2564 เกิดจากความต้องการของชุมชนชายฝั่งอย่างแท้จริง สอดคล้องกับแผนพัฒนาจังหวัดตรัง พ.ศ.2560-2565 และเป็นภารกิจสำคัญ “คณะกรรมการนโยบายและแผนการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งแห่งชาติ” และคณะกรรมการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งจังหวัดตรัง ตามความในมาตรา 5 และมาตรา 12 แห่ง พระราชบัญญัติส่งเสริมการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง พ.ศ.2558 ซึ่งยังไม่งบประมาณสนับสนุนโครงการตามแผนงาน

2. ข้อมูลทั่วไปของโครงการ

(2.1) วัตถุประสงค์ของโครงการ :

1. เพื่อป้องกันและสงวนแหล่งทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งที่มีความสำคัญเพื่อการท่องเที่ยวและแหล่งอนุบาลสัตว์น้ำชายฝั่ง

2. เพื่อฟื้นฟูแหล่งทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งที่เสื่อมโทรม

3. เพื่อเพิ่มฐานทรัพยากรสัตว์น้ำที่มีความสำคัญต่อระบบนิเวศและการใช้ประโยชน์

4. เพื่อส่งเสริมกิจกรรมอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งโดยชุมชนมีส่วนร่วม

5. เพื่อยกระดับอาชีพของชุมชนชายฝั่งสู่การสร้างมูลค่าเพิ่มจากผลผลิตสัตว์น้ำบนฐานธุรกิจสีเขียว

(2.2) ความสอดคล้องกับแผนพัฒนาจังหวัด / กลุ่มจังหวัด

ประเด็นยุทธศาสตร์ (เลือกเพียงข้อเดียว)

☐ การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจพื้นฐาน เพื่อยกระดับรายได้ พัฒนาการค้าการท่องเที่ยวและบริการของจังหวัด

☐ การเสริมสร้างคุณภาพชีวิต สร้างความมั่นคงของประชาชน ตลอดจนการบำรุงศาสนาและส่งเสริมวัฒนธรรม

☑ การอนุรักษ์ ป้องกัน และควบคุมการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเหมาะสม

☐ การป้องกัน ปราบปราม และสร้างระบบการรักษาความมั่นคงของประเทศ

☐ การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ

(2.3) ลักษณะโครงการ (เลือกเพียงข้อเดียว)

☐ การพัฒนาด้านเศรษฐกิจ ☐ การพัฒนาด้านสังคม

☐ ด้านการบริหารจัดการ

☑ การบริหารจัดการด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

☐ ด้านการรักษาความมั่นคงและความสงบ

(2.4) สถานภาพของโครงการ

☐ โครงการเดิม ☑ โครงการใหม่

(2.5) ประเภทของโครงการ

☑ พัฒนา ☐ ดำเนินการปกติ

(2.6) ระยะเวลาดำเนินโครงการ

☑ ไตรมาส ที่ 2-4

จำนวน 8 เดือน เริ่มตั้งแต่ วันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2560 สิ้นสุด30 กันยายน 2560

(2.7) สถานที่ดำเนินโครงการ : (ระบุพื้นที่ดำเนินการ เช่น อำเภอ ตำบล หมู่บ้าน เป็นต้น)

1. สำนักบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ที่ 7 อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง
2. ส่วนอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเล สบทช.7 อำเภอสิเกา จังหวัดตรัง
3. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย วิทยาเขตตรัง
4. ชุมชนชายฝั่งในพื้นที่อำเภอสิเกา กันตัง หาดสำราญ ปะเหลียน จังหวัดตรัง

3. กลุ่มเป้าหมาย และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

(3.1) กลุ่มเป้าหมาย :

ชุมชนชายฝั่งในพื้นที่ของอำเภอสิเกา อำเภอกันตัง อำเภอหาดสำราญ อำเภอปะเหลียน จังหวัดตรัง ครอบคลุมพื้นที่ 45 หมู่บ้าน จาก 15 ตำบล

ชุมชนชายฝั่งในพื้นที่ฝั่งทะเลอันดามัน ที่ต้องการเรียนรู้และเข้าถึงข้อมูลทางวิชาการจากชุมชนชายฝั่งจังหวัดตรัง

(3.2) ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย :

1. ชุมชนชายฝั่งในพื้นที่อำเภอสิเกา อำเภอกันตัง อำเภอหาดสำราญ อำเภอปะเหลียน จังหวัดตรัง ครอบคลุมพื้นที่ 45 หมู่บ้าน จาก 15 ตำบล
2. ประชาชนในพื้นที่จังหวัดตรังที่พึ่งพิงอาหารทะเลและทรัพยากรทางทะเล
3. นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัดตรังและฝั่งทะเลอันดามัน
4. ชุมชนประมงชายฝั่งในพื้นที่ฝั่งทะเลอันดามัน

4. เป้าหมาย ผลลัพธ์ และผลกระทบโครงการ

(4.1) เป้าหมายโครงการ

ตัวชี้วัด	หน่วยนับ	แผนปี 2560
1.มีการจัดปะการังเทียม	จำนวนแท่ง	จำนวน 1,000 แท่ง
2.มีการจัดวางทุ่นผูกเรือเพื่อการท่องเที่ยวทางทะเล	จำนวนทุ่น	จำนวน 50 ทุ่น ครอบคลุมพื้นที่ 5 เกาะ
3.มีการจัดวางทุ่นป้องกันแนวหญ้าทะเลและแนวปะการัง	จำนวนทุ่น	จำนวน 80 ทุ่น พื้นที่ 10,000 ไร่
4.จัดวางบ้านปลา (ซั้งเชือก) ในพื้นที่ชุมชนชายฝั่ง	จำนวนซั้ง	จำนวน 100 ซั้ง ครอบคลุมพื้นที่ 20 ชุมชน
5.ปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำ	จำนวนตัว	จำนวน 5 ล้านตัว คือกุ้งแชบ๊วย 1 ล้านตัว, ปูม้า 3 ล้านตัว, ปูดำ 5 แสนตัว, ปลากะพงขาว 1 แสนตัว, หอยชักตีน 2 แสนตัว และหอยตะเภา 2 แสนตัว

ตัวชี้วัด	หน่วยนับ	แผนปี 2560
6.พัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนจากสัตว์น้ำชายฝั่ง	จำนวนผลิตภัณฑ์	จำนวนผลิตภัณฑ์ 10 ผลิตภัณฑ์ จาก 10 ชุมชน

(4.2) ผลลัพธ์ :

ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งได้รับการอนุรักษ์และฟื้นฟูให้ความอุดมสมบูรรณ์ได้อย่างยั่งยืน และสามารถสร้างอาชีพทางเลือกแก่ชุมชนชายฝั่ง เพื่อยกระดับเป็นผลิตภัณฑ์ชุมชนบนรากฐานของธุรกิจสีเขียว

(4.3) ผลกระทบ :

เชิงบวก : รักษาฐานความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งของจังหวัดตรังให้สามารถรองรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจแก่ชาวประมงเอย่างยั่งยืน

5. แนวทางการดำเนินงาน (แสดงรายละเอียดกิจกรรมที่จะทำภายใต้โครงการที่เสนอขอ)

5.1 กิจกรรมจัดวางทุ่นผูกเรือบริเวณแหล่งท่องเที่ยวทางทะเล

เป็นการจัดวางทุ่นผูกเรือนำเที่ยวทางทะเล ที่เดินทางไปท่องเที่ยวบริเวณเกาะของจังหวัดตรัง ซึ่งเป็นแหล่งดำน้ำดูปะการัง จำนวน 5 เกาะ เพื่อป้องกันเรือเข้าไปทอดสมอเรือ ทำลายแหล่งปะการังใต้น้ำ ช่วยลดการเสื่อมโทรมของปะการัง รวมทั้งสามารถกำหนดจุดผูกเรือที่อยู่นอกแนวปะการังเพื่อลดตะกอนจะไปรบกวนการงอกของปะการัง กำหนดเป้า 5 เกาะของจังหวัดตรัง คือเกาะยา เกาะมุกด์ เกาะแหวน เกาะเชือก เกาะกระดาน จำนวน 50 ทุ่น

5.2 กิจกรรมจัดวางทุ่นแนวเขตป้องกันแหล่งปะการัง และแนวเขตอนุรักษ์แหล่งหญ้าทะเล

เป็นการจัดวางทุ่นลอย แสดงแนวเขตแหล่งปะการัง และแนวเขตหญ้าทะเล เพื่อป้องกันการประมงในเขตพื้นที่ปะการังและหญ้าทะเลจากเครื่องมือบางชนิด รวมทั้งป้องกันกิจกรรมทางทะเลที่จะส่งผลกระทบต่อแหล่งปะการังและแหล่งหญ้าทะเล โดยกำหนดแหล่งปะการังที่สมบูรณ์ในพื้นที่อนุรักษ์และแหล่งหญ้าทะเลบริเวณเกาะลิบง และอ่าวสิเกา ครอบคลุมพื้นที่ประมาณ 5,000 ไร่ ใช้ทุ่นลอยแสดงแนวเขตจำนวน 80 ทุ่น

5.3 กิจกรรมจัดสร้างบ้านปลา (ซั้งเชือก) ให้กับชุมชนชายฝั่ง

เป็นกิจกรรมจัดทำบ้านปลาแบบซั้งเชือก เพื่อสร้างเป็นแหล่งหลบซ่อนและอยู่อาศัยของสัตว์น้ำ ในบริเวณชายฝั่ง ปากแม่น้ำ และรอบเกาะ เพื่อให้ชุมชนชายฝั่งสามารถใช้ประโยชน์ด้านการประมงได้ด้วย เป็นกิจกรรมที่ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมและกำหนดพื้นที่ ซึ่งไม่กระทบต่อการสัญจรเดินเรือ การวางเครื่องมือประมง และชุมชนสามารถเข้าถึงการใช้ประโยชน์ได้อย่างเป็นธรรม ครอบคลุมพื้นที่ชุมชน 20 ชุมชน กำหนดละ 5 ซั้ง (5 จุด)

5.4 กิจกรรมเพิ่มพันธุ์สัตว์น้ำสู่แหล่งอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง

เป็นกิจกรรมที่ช่วยเพิ่มทรัพยากรสัตว์น้ำ ที่มีความสำคัญต่อระบบนิเวศ และมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจของชาวประมงชายฝั่ง เพื่อให้มีสัตว์น้ำเพียงพอต่อการใช้ประโยชน์และมีคงเหลือเจริญเป็นพ่อแม่พันธุ์ในอนาคต สร้างความยั่งยืนแก่ชุมชนชายฝั่ง และเพียงพอต่อการใช้ประโยชน์ของชุมชนชายฝั่งในจังหวัดตรัง จำนวน 45 หมู่บ้านชายฝั่ง ของ 4 อำเภอชายฝั่งทะเล โดยกำหนดสัตว์น้ำที่มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจและการประมงในจังหวัดตรัง ไม่น้อยกว่า 5 ล้านตัว

5.5 กิจกรรมยกระดับอาชีพของชุมชนชายฝั่ง สร้างมูลค่าเพิ่มจากผลผลิตสัตว์น้ำสู่ธุรกิจสีเขียว

เป็นกิจกรรมที่ช่วยสร้างอาชีพให้ชุมชนชายฝั่ง ด้วยการอบรมและการพัฒนาผลิตภัณฑ์สัตว์น้ำ เพื่อยกระดับเป็นสินค้าชุมชนที่ตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค มรช่องการการส่งเสรอมการตลอดของธุรกิจสีเขียว เป้าหมายยกระดับการผลิตสินค้าจากทรัพยากรสัตว์น้ำ ให้ได้ 10 ชุมชน และมีผลิตภัณฑ์ที่สามารถพร้อมจำหน่ายและเป็นที่สนใจของผู้บริโภคไม่น้อยกว่า 10 ผลิตภัณฑ์

6 ความพร้อมของโครงการ

(6.1) พื้นที่ดำเนินโครงการ

☑ ดำเนินการได้ทันที หมายถึง ได้ศึกษาความเหมาะสมและกำหนดพื้นที่ดำเนินการหรือได้รับอนุญาตตามกฎหมาย และสามารถดำเนินการได้ทันที

☐ อยู่ในระหว่างเตรียมการ หมายถึง ได้ศึกษาความเหมาะสมและกำหนดพื้นที่ดำเนินการแล้ว แต่อยู่ระหว่างจัดเตรียมพื้นที่ หรือกำลังแก้ไขปัญหา/อุปสรรคต่าง ๆ หรือเตรียมการขออนุญาตตามกฎหมาย

☐ อยู่ในระหว่างศึกษาความเหมาะสม และคัดเลือกพื้นที่ดำเนินการ

(6.2) แบบรูปรายการ / แผนการปฏิบัติงาน

☑ มี และสมบูรณ์ (ให้ระบุชื่อหน่วยงานเจ้าของรูปแบบรายการที่ใช้)

☐ แต่ยังไม่สมบูรณ์ (ให้ระบุชื่อหน่วยงานเจ้าของรูปแบบรายการที่ใช้)

(6.3) ความพร้อมของบุคลากร เครื่องมือ และเทคนิคการดำเนินการ

1 บุคลากรมีประสบการณ์ ☑ ทั้งหมด ☐ บางส่วน ☐ ไม่มีประสบการณ์

2 เครื่องมือดำเนินการ
- ☑ มีพร้อมดำเนินการได้ทันที
- ☐ มีบางส่วนและต้องจัดหาเพิ่มเติม
- ☐ ไม่มี ต้องจัดหาเพิ่มเติม

3 เทคนิคในการบริหารจัดการ
- ☑ มีประสบการณ์สูง
- ☐ มีประสบการณ์ปานกลาง
- ☐ ไม่มีประสบการณ์

(6.4) ผลตอบแทน

☑ มีผลตอบแทนทางเศรษฐกิจ/สังคม IRR

☐ ไม่มีผลตอบแทนทางเศรษฐกิจ/สังคม IRR

7. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้แหล่งทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งที่อุดมสมบูรณ์รองรับการท่องเที่ยวและแหล่งอนุบาลสัตว์น้ำชายฝั่ง

2. ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งได้รับการคุ้มครองไม่น้อยกว่า 5,000 ไร่

3. มีสัตว์น้ำเพิ่มขึ้นมากว่า 5 ล้านตัว

4. ชุมชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งมากขึ้นและมีความพึ่งพอใจมากว่าร้อยละ 80

5. เกิดอาชีพในชุมชนและธุรกิจที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมไม่น้อยกว่า 10 ชุมชน

8. ผู้เสนอโครงการ

(.....)

9. ผู้เห็นชอบโครงการ

(.....)

10. ผู้อนุมัติโครงการ

(.....)

ตำแหน่ง .....